

PHD ÉRTEKEZÉS

dr. Halász Csenge

MISKOLC

2022

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DEÁK FERENC ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI
ISKOLA

dr. Halász Csenge

**„VÉDELMEZŐ PÁNCÉLZAT” VAGY ILLÚZIÓ?
A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG
ÉRTELMEZÉSÉNEK JOGI KERETEI**

(PhD ÉRTEKEZÉS)

Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Róth Erika

A doktori program címe: „A magyar állam- és jogrendszer, jogtudomány továbbfejlesztése, különös tekintettel az európai jogfejlődési tendenciákra”

Tudományos vezető: Dr. Heinerne Prof. Dr. Barzó Tímea

TÉMAVEZETŐI AJÁNLÁS

dr. Halász Csenge

**„Védelmeső páncélzat” vagy illúzió? A magánélethez való jog
értelmezésének jogi keretei
című PhD-értekezéséhez**

Halász Csenge tevékenységét és tudományos érdeklődését harmadéves joghallgató kora óta követem figyelemmel, szemináriumvezetőjeként, évfolyamdolgozatának, szakdolgozatának konzulenseként, majd doktori tanulmányainak témavezetőjeként. Évfolyamdolgozata és szakdolgozata kötetmi jogi témában íródott, amelyet TDK dolgozatként a 2017-ben megrendezett OTDK Kötetmi Jogi Szekciójában harmadik hellyel, illetve két különdíjjal jutalmaztak. A jelölt a doktori tanulmányait 2017-ben kezdte meg, a kutatás tárgyaként szintén polgári jogi témát, mégpedig a személyiségi jog területet választva. A dolgozat szerzője hallgatóként és PhD hallgatóként is számos tanulmányi versenyen szerepelt, amelyek mindegyikén kiemelkedő eredményt ért el.

Jelen dolgozat a magánélethez való jog jogi értelmezésének a keretrendszerét hivatott feltárni, amely kitűzött cél elérésre került. A disszertáció tíz fejezetben, interdiszciplináris megközelítésben dolgozza fel a témakör legfontosabb kérdéseit, így a magánélethez való jogot összefüggéseiben, tágra vizsgálja, amely szemlélet hiánypótlónak tekinthető, mivel a hazai jogirodalomban ez idáig nem született olyan munka, amely a vizsgált jognak a széles körben történő értelmezését megvalósította volna.

A magánélethez való jog dogmatikai és történeti elemzését követően, a bemutatja a jogosultság hazai jogrendszerben elfoglalt helyét, mély analízis alá veszi a jogi szabályozást, adott esetben kritikai szemléletmód alkalmazásával. E tekintetben, megvalósult a választott terület alapjogi, polgári jogi személyiségi jogként történő elemzése, illetve a magánélethez való 2018.évi LIII. törvény tükrében való értelmezése is.

A dolgozatnak kiemelkedően fontos részét adja a vonatkozó esetjog vizsgálata, amely nem korlátozódik a hazai judikatúrára, hanem az Emberi Jogok Európai Bíróságának az esetjogát és a hazai Alkotmánybíróság jogfejlesztő értelmezését is tárgyalja, így a széles körben vizsgált jogesetektől értékes következtetések kerülnek levonásra.

A szerző külön hangsúlyt fektet a közéleti szereplők magánélethez való jogának az analízisére, tekintettel arra, hogy ezen személyi körre vonatkozóan rendkívül karakteresen jelenik meg a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélethez való jog közötti kollízió, amely feloldására vonatkozóan az EJEB által kimunkált értelmezési keretrendszer szolgál mintául, ugyanakkor a szerző felhívja a figyelmet arra, hogy ezen elvek a jelenleg hatályos hazai jogi környezetben nem érvényesülhetnek maradéktalanul.

A disszertációnak fontos részét jelenti a médiára vonatkozó fejezet, tekintettel arra, hogy a magánélethez való jog rendkívül gyakran valamely médiafelületen keresztül kerül megsértésre. E tekintetben a szerző rendkívül szemléletesen vázol fel egy fejlődési ívet, amelynek a végén a közösségi média által, a magánélethez való jogot „*fenyegető*” kihívásokra reflektál.

A dolgozat jövőbe tekintő részét jelenti a magánélethez való jogot érintő technológiai és módszertani novumokra vonatkozó fejezet, amelyben felvázolásra kerülnek azok a lehetséges kihívások, amelyek szűkebbre szabhatják a jogalanyok magánélethez való jogát.

Mindezen kihívások ellenére a szerző a magánélethez való jogot a jogrendszer kiemelt értékének tekinti, amely magas szintű jogi védelemre tart igényt.

A disszertációban megfelelő mennyiségű szakirodalom került feldolgozásra, amelyek egységesen beépülnek a dolgozatba, ezáltal a témakör jogirodalmi feldolgozottsága teljesen mondható.

Összességében megállapítható, hogy jelen disszertáció mind formai, mind tartalmi szempontból maximálisan megfelel a PhD-dolgozatokkal szemben támasztott követelményeknek, a dolgozat a szerző saját munkája, új

tudományos eredményeket tartalmaz, amelyre tekintettel javaslom annak nyilvános védésre bocsájtását.

Miskolc, 2022. július 20.

Dr. Heiner^{né} Prof. Dr. Barzó Tímea
tudományos vezető

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ GONDOLATOK.....	11
I. SZEMELVÉNYEK A MAGÁNSZFÉRA BÖLCSELETEI ALAPJAIBÓL	17
II. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG FEJLŐDÉSTÖRTÉNETÉNEK VÁZLATA.....	27
1. A magánélethez való jog fejlődése az angolszász jogrendszerekben.....	27
2. A magánélethez való jog fejlődése a kontinentális jogrendszerekben	34
3. A hazai fejlődéstörténet vázlata.....	37
III. TUDOMÁNYOS KÍSÉRLETEK A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG TARTALMÁNAK A MEGHATÁROZÁSÁRA	49
1. Kísérletek a „ <i>the right to privacy</i> ” mibenlétének a meghatározására.....	49
1.1 <i>A „szellem a palackból”, avagy a Warren és Brandeis alapkövének analízise</i>	49
1.2 <i>További kísérletek a „the right to privacy” mibenlétének a meghatározására</i>	53
1.3 <i>Néhány definíciós kísérlet a hazai jogirodalomból</i>	60
2. A magánélethez való jog – nézőpontunk szerint	62
IV. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG MINT ALAPVETŐ JOG	65
1. A magánélethez való jog, mint nemzetközi egyezményekben deklarált alapvető jog.....	65
1.1 <i>A magánélet oltalma az Emberi Jogok Európai Bíróságának a joggyakorlatában</i>	68
1.1.a <i>Magánélethez való jog kontra véleménynyilvánítási szabadság</i>	68

<i>1.1.b. A magánélethez való jog oltalmával kapcsolatban felmerülő jellegzetes esetkörök</i>	74
2. A magánélethez való jog, mint Alaptörvényben deklarált alapvető jog.....	91
2.1. <i>Az Alkotmánybíróság jogfejlesztő értelmezése</i>	93
2.2. <i>Az Alapvető Jogok Biztosa által kifejtett gyakorlat margójára</i>	103
V. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG ÉRTELMEZÉSE A HATÁLYOS POLGÁRI JOGBAN	107
1. A magánélethez való jog a Polgári Törvénykönyvben.....	107
2. A magánélethez való jog értelmezése a hazai bírói gyakorlatban.....	113
VI. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG AZ MVTV. ÉS EGYÉB JOGTERÜLETEK TÜKRÉBEN.....	124
1. A 2018. évi LIII. törvény (Mvtv.) analízise.....	124
2. A magánélethez való jog érvényesülése egyéb jogterületek tükrében	132
2.1 <i>A magánélethez való jog oltalmának néhány munkajogi kérdése</i>	132
2.2. <i>A magánélethez való jog érvényesülése az adatvédelem területén</i>	139
2.3. <i>A magánélethez való jog megjelenése az eljárásjogok területén</i>	141
2.4. <i>A magánélethez való jog a büntetőjogban és a büntetés-végrehajtásban</i>	142
VII. HOL HÚZÓDIK A HATÁR? A KÖZÉLETI SZEREPLŐK MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOGÁNAK KÉRDÉSEI	144
1. A közszereplői minőség kérdései	144
2. Polgári jogi demarkációs vonal? A hatályos hazai szabályozás alapkövei	151
3. A „ <i>pletykaéhes kíváncsiság</i> ” keretei, avagy a közszereplők magánéletének oltalma a hazai bírói gyakorlatban.....	155
VIII. MÉDIA ÉS MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG	165
1. Privátszféra a sajtó keresztjében	165

3. A magánélethez való jog érvényesülése a rádiós és a televíziós médiaszolgáltatásokban	172
4. Magánélethez való jog a közösségi médiában.....	177
4.1 „Hagyományos” média kontra közösségi média.....	178
4.2. Fogalmi és rendszertani áttekintés	180
4.3. Magánélethez való jog a portál és annak felhasználói közötti viszonyában	185
4.4. A magánélethez való jog érvényesülése a felhasználók jogviszonyában, illetve a közzétett tartalom felhasználása	192
4.5 A bizonyítás nehézségei	199
4.6. Egy speciális kérdéskör – a gyermekek magánélethez való joga a közösségi médiában	201
4.7 Konklúzió helyett, avagy merre tovább közösségi média?	205
IX. „TALÁN ELTŰNÖK HIRTELEN”? A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG ÉRVÉNYESÜLÉSÉT VESZÉLYEZTETŐ LEHETSÉGES KIHÍVÁSOK KÖRE.....	213
1. Problémafelvetés – avagy a fejlődés néhány sarokpontja	213
2. A biometrikus azonosítás magánélethez való jogot érintő kihívásai.....	216
3. Magánélethez való jog és a modern orvos technológia néhány metszéspontja.....	225
4. A pilóta nélküli légi járművek magánélethez való jogot érintő kérdései ..	230
5. Zárásképpen.....	237
X. KONKLÚZIÓK	239
IRODALOMJEGYZÉK	253
A SZERZŐ TÉMÁVAL KAPCSOLATOS PUBLIKÁCIÓNAK JEGYZÉKE	285
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.....	289

SZERZŐSÉGI NYILATKOZAT	291
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	292

A kézirat lezárásának ideje: 2022. augusztus 10.

*„...magam is úgy megyek ki a lakásomból, vagy úgy engedek oda be
valakit,
hogy páncélzatot öltök, mint a középkori lovagok.
Nincs, olyan terep ahol az emberi lény átjárható lenne, vagy átjárhatóvá
tehetnénk.*

Nem tudjuk, mi a közös bennünk, ezért aztán állandóan tévesztünk.”

/Nádas Péter/

BEVEZETŐ GONDOLATOK

1. Problémafelvetés, célkitűzés, a disszertáció felépítése

Az emberi személyiség felleltározhatatlan, körülírhatatlan és egyben rendkívüli fogalmat jelent. Teljes megfejtése és leképezése lehetetlen feladatnak ígérkezik, védelme azonban a modern jogrendszerek alapvető, esszenciális feladata.

Nádas Péter fentebb idézett szavai irodalmi ékesszólással, rendkívül találóan mutatnak rá a magánszféra védelmének mibenlétére: a másokkal történő interakció során minden ember egyfajta „*páncélzatot*” ölt magára, amely oltalmazza legbelső világának a külvilág elől elzárt, titkos lényegét. Értelmezésünk szerint, ez „*páncélzat*” az emberi személyiség és integritás egyik legfontosabb alapkövének, a magánélethez való jognak a szép metaforája lehet.

Jelen disszertáció tárgyát e jogosultság, a magánélethez való jog analízise jelenti. A közsféra-magánszféra viszonyához, illetve a technológia fejlődéshez rendkívül érzékenyen alkalmazkodó jog jelentősége napjainkban megkérdőjelezhetetlen. Alaptézisünk szerint, a magánélethez való jog a jogrendszer kiemelt értéke, amelynek védelme elengedhetetlen az emberi személyiség oltalma szempontjából.

A hazai jogirodalomban a magánéletként, „*privacy-ként*”, magánszféraként, illetve privátszféraként is nevezett jogosultság számos, feltárandó, értelmezési kérdést von maga után.¹

Ez *egyrészt* visszavezethető arra a tényre, hogy a magánélet, mint védendő jogtárgy tulajdonképpen egy meghatározhatatlan tartalmú fogalmat jelent, amelyet generális jellegű jogi szabályozás részesít oltalomban.

¹ Stilisztikai okokból elfogadhatónak tartjuk ezen kifejezések használatát, azonban fontos megjegyezni, hogy az angolszász *privacy* fogalma nem azonosítható a hazai magánélet kifejezéssel.

Másrészt, a magánélethez való jog alapvető jogként is elismerésre került, személyiségi jogként deklarálja a Polgári Törvénykönyvünk, illetve 2018 óta külön törvény is rendelkezik oltalmának legfontosabb szabályairól. Ezzel a szabályozással, egyfajta komplex jogvédelmi mechanizmus szolgálja a magánélethez való jog védelmét, amely alátámasztja dolgozatunk *interdiszciplináris, jogágakon átívelő szemléletét*.

A komplex jogvédelem hatásossága és érvényesülési keretrendszere azonban számos kérdést felvet, amelynek karakterisztikus példáját jelenti a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélethez való jog közötti mérlegelési szempontok és felmerülő problémák köre. Disszertációmban kiemelt hangsúlyt fektetünk a magánélethez való jog ütközéspontjainak és korlátainak a feltárására, illetve a lehetséges kollíziók feloldására.

Harmadrészt a magánélethez való jog értelmezéséhez kapcsolódóan fontos kérdésként merül fel, hogy ezen jog a többi nevesített személyiségi jog, illetve a személyiségvédelem oltalmát kimondó általános generálklauzula mellett, mennyiben kaphat önálló értelmezést a polgári jog területén. Ezen kérdéskörrel kapcsolatosan a magánélet védelméről rendelkező külön törvény még több árnyalattal gazdagította a diskurzust, különösen a közéleti szereplők magánélethez való jogával összefüggésben, amelynek értelmezése és a felmerülő szabályozási disszonancia feltárása szintén dolgozatunk tárgyát képezi.

Negyedrészt a magánélethez való jog olyan jogosultságnak tekinthető, amelynek története tulajdonképpen összefügg a technológia fejlődéssel, egyfajta védelmező árnyékként követi azt, míg a technológia novumok által teremtett „szép új világ” folyamatos kihívások elé állítja e jogosultság érvényesülését. Minderre tekintettel, dolgozatunkban gondolatébresztő jelleggel felvázoljuk a technológiai fejlődésnek a magánszférát érzékenyen érintő területeit, amelyek jövőbeni kutatások célját is jelenthetik. Célunk bemutatni a technológiai fejlődés magánélethez való jog érvényesülésére gyakorolt hatásait és felhívni a figyelmet azon területekre ahol a magánélethez való jog „páncélzata” túlzottan elvékonyodott e novumok hatására.

Mindezek célok elérése érdekében a dolgozat tíz fejezetben tárgyalja a magánélethez való jog értelmezését érintő legfontosabb területeket. A kutatás kiindulási alapját a közszféra és magánszféra viszonyának az analízise jelenti, amelyet követően felvázolásra kerülnek a jogosultság fejlődésének a történeti alapjai.

A következő fejezetben vizsgálat tárgyává tesszük a magánélethez való jog meghatározására vonatkozó kísérleteket, amely fejezet végén önálló, általános jellegű definíciós kísérlet is helyet kap.

Az ezt követő szerkezeti egységek a magánélethez való jog jogrendszerben elfoglalt helyét hivatottak bemutatni. Első ízben a magánélethez való jogot, mint alapvető jogot tesszük analízis tárgyává, amely során a vonatkozó jogszabályi környezet bemutatása mellett helyet kap az Emberi Jogok Európai Bírósága által kifejtett ítélkezési gyakorlat, illetve az Alkotmánybíróság által kifejtett jogfejlesztő értelmezés vizsgálata is. Az alapvető jogként történő értelmezést követően, a magánélethez való jogot polgári jogi személyiségi jogként elemezzük, segítségül hívva ehhez a polgári jogi bíróságok gyakorlatát, tekintettel azon tényre, hogy a Polgári Törvénykönyv generális normáját a bírósági jogértelmezés tölti ki tartalommal.

A polgári jogi értelmezést bemutató fejezetet követően, a magánélet védelméről szóló 2018.évi LIII. törvény szabályanyagát tárgyaljuk, amely rendhagyó módon, külön jogszabályként oltalmazza a magánélethez való jogot, illetve a fejezet végén felvázoljuk az egyéb jogágakban megjelenő jogvédelmet, rámutatva ezzel azon tényre, hogy a magánélethez való jog a jogrendszer kiemelt értékét jelenti, amelyet komplex jogvédelmi mechanizmus részesít oltalomban.

A következő fejezetben a közéleti szereplők magánélethez való jogának a kérdéseit tesszük vizsgálat tárgyává, tekintettel a 2018-as magánélet védelmét deklaráló jogszabály által hatályba lépett változásokra, illetve a véleménynyilvánítás szabadságának és a magánélethez való jognak az ütközéspontjaira.

Az ezt követő részben a média egyes ágainak és a magánélethez való jognak a kapcsolódási pontjait tárgyaljuk, kiemelt figyelmet fordítva a közösségi média által teremtett novumokra, amelyek erőteljes kihívások elé állítják a magánélethez való jog érvényesülését.

A dolgozat – összegzés előtti – utolsó fejezetét az azon technológiai novumokat vizsgáló fejezet jelenti, amelyek erőteljesen hatnak a magánélethez való jog érvényesülésére. Ezen eszközök és módszerek számos, megkérdőjelezhetetlenül pozitív hatással bírnak, a magánélethez való jog érvényesülése szempontjából ugyanakkor számos aggály fogalmazható meg velük kapcsolatban, amelyek erőteljes kihívások elé állítják a jogalkotást és a jogalkalmazást egyaránt.

Disszertációnk határozott célját jelenti tehát a magánélethez való jog érvényesülésének átfogó jellegű vizsgálata, az esetleges jogalkotási és jogalkalmazási disszonanciák feltárása, illetve a történeti fejlődési ív felvázolása mellett, a jogfejlődés lehetséges új irányainak bemutatása is.

2. A kutatás során alkalmazott módszerek

Az előbbieken felvázolt célok elérése érdekében a disszertáció számos kutatási módszert alkalmazva, *interdiszciplináris megközelítésben* íródott.

Ezen módszerek közül elsőként kiemelést érdemel a *történeti módszer*, amely segítségével a magánélethez való jog magyar és európai fejlődéstörténetére való kitékintés során igyekszünk feltárni a magánélethez való jog célját és funkcióit. E tekintetben jelentőséggel bír az angolszász és a kontinentális jogfejlődés és jogi felfogás eltérő útjának bemutatása is, azonban az angolszász jogfejlődés állomásainak ismertetése már kívül esik a dolgozat keretein. A kontinentális jogrendszer államainak szabályozásából kiragadott példák bemutatásával, valamint az *összehasonlító módszer* alkalmazásával azokat a dogmatikai és joggyakorlati szempontból hasznosítható részleteket tárja fel a munka, amelyek a hazai judikatúra és jogalkotás számára is hasznos tanulságul szolgálhatnak. E körben a magánszférára vonatkozó hatalmas

terjedelmű bölcséleti irodalom mérföldkövei is felvázolásra kerülnek. Mindezekon kívül, kiemelendő a technológia fejlődésének történetéből a privátszférát érintő momentumok ismertetése, amelyek rendkívül nagymértékben hatottak a „*privacy*” értelmezésére, megrajzolva ezzel egy korszakokon átfutó fejlődési ívet, amely napjainkban is tovább folytatódik.

A dolgozatban az elméleti alapok és a hatályos szabályozás bemutatása során a *dogmatikai és normatív módszer* alkalmazása történik. A disszertációban a magánélethez való jog tudományos és elméleti alapjainak feltárása mellett, a jogalkalmazás részletes elemzése is megkerülhetetlen. A hazai bírói gyakorlat bemutatása mellett, előremutató külföldi esetjogi példák és az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított joggyakorlat elemzésére is sor kerül. E tekintetben nem hagyható figyelmen kívül a közéleti szerepet betöltő jogalanyok magánélethez való jogával kapcsolatos bírói döntések analízise sem, amely problémakör szoros kapcsolatban áll a véleménynyilvánítás szabadságának és a közszféra-privátszféra viszonyának az értelmezésével. Az egyes jogintézmények értelmezése során elvégeztük az egyes jogszabályi rendelkezések *nyelvtani és logikai értelmezését* is, illetve számos esetben a *kritikai elemzés* módszerét is igénybe vettük.

A dolgozat jövőbe tekintő részét jelenti a magánéletre ható technológia újumok bemutatása, csupán néhány példával élve, az internetes közösségi oldalak, a biometrikus azonosítás vagy a pilóta nélküli légi járművek mind-mind olyan kihívást jelentenek, amelyek hatékony jogalkotói és jogalkalmazói választ kívánnak. Így ezen intézmények vizsgálatánál is a *leíró, elemző és kritikai kutatási módszerekre* támaszkodtunk. A felvetett kérdésekre történő válaszkérés előmozdítása érdekében, a felmerülő elméleti kérdések mellett a jogalkalmazási nehézségekre is kitérünk, megadva ezzel jelen problémakör konstruktív és előremutató elemzését. *Mark Zuckerberg* egy 2011-es nyilatkozatában úgy fogalmazott, hogy „*a magánélet megszűnt társadalmi norma lenni*”². Ezen kijelentéssel a magunk részéről nyilvánvalóan nem

² Privacy no longer a social norm, says Facebook founder.
<https://www.theguardian.com/technology/2010/jan/11/facebook-privacy> (2022.01.12.)

érthetünk egyet, a közösségi oldalak azonban egyértelműen átrajzolták a magánszféra keretrendszerét.

A kutatás bázisát a hatályos jogszabályok széles körének a feldolgozása jelentette, tekintettel a választott témakör jogágakon átívelő jellegére. Emellett az Emberi Jogok Európai Bírósága, az Alkotmánybíróság, illetve a polgári jogi bíróságok vonatkozó gyakorlatának a feltárása és vizsgálata is a disszertáció integráns részét képezi. Ezáltal a dolgozatban széles körben valósult meg a jogszabályi környezet feltárása, illetve a jogszabályok *normatív és kritikai módszerrel történő elemzése*. A feldolgozott esetjogi döntések analízise során az *értelmező, elemző és leíró módszerekre támaszkodtunk*, ugyanakkor nagy hangsúlyt fektettünk az egyes ítéletek rendszerezésére, komplex szemlélettel történő vizsgálatára is.

A szakirodalom tekintetében elsősorban hazai jogforrásokra támaszkodtunk, ugyanakkor külföldi tudományos művek is jelentős számban beépítésre kerültek a munkába. Fontosnak tartjuk ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a hazai jogirodalomban a magánélethez való jogot átfogóan feldolgozó tudományos munka a dolgozat lezárásig nem született.

Összességében megállapítható, hogy határozott célunk a magánélethez való jog jogi értelmezési kereteinek és lehetséges fejlődési irányainak feltárása, illetve hatékony érvényesülésének esetleges javaslatokkal történő segítése. A disszertáció által kitűzött feladatot tehát az arra a kérdésre történő válaszkérés jelenti, hogy a magánélethez való jog *páncélzata* milyen módon erősíti a jog szöveteit és hogyan szolgálja ez által az emberi személyiség oltalmát.

I. SZEMELVÉNYEK A MAGÁNSZFÉRA BÖLCSELETEI ALAPJAIBÓL

Jelen értekezés tárgyát, a magánélethez való jog analízise jelenti, vizsgálatunk megalapozásához azonban szükségesnek ígérkezik a magánszféra társadalmi helyzetének a rövid áttekintése. E körben az első megválaszolendő kérdést annak tisztázása jelenti, hogy mit is értünk a *magánszféra* kifejezés alatt.

Legáltalánosabb értelemben, a magánszféra a közszférától elkülönülő területet jelenti³, amely az emberek személyes és üzleti kapcsolatait egyaránt magában foglalja. A magánszféra körébe tartozik például annak eldöntése, hogy egy adott természetes személy milyen preferenciák szerint éli az életét, milyen kontraktuális kapcsolatban áll egy másik magánszeméllyel, vagy példának okáért, kíván-e házasságot kötni. Ezen általános értelmezés szerint, a magánjog által szabályozott, mellérendelt jogalanyok között formálódó viszonyokat öleli fel a magánszféra területe.

Jelen disszertációban a magánszférát – mint a magánélet és a privátszféra szinonimáját – az általánosabbnál szűkebben értelmezzük. A társadalmi viszonyrendszerbe helyezve az ember legbelsőbb szféráját – a fizikai és lelki integritását, legbelsőbb interperszonális kapcsolatait – értjük alatta, gazdasági jellegű kapcsolatait nem vesszük-e körbe. Tesszük ezt tekintettel arra, hogy minden társadalomban léteznek a magánszférát rendező jogi vagy éppen jogon kívüli normák, amelyek közé tág értelemben besorolhatóak a testet elfedő ruhadarabok viselésére vonatkozó szabályok éppúgy, mint az egyéni integritás határait kijelölő normák.⁴

A magánszféra iránti igény vizsgálata szempontjából kiemelhető egy 1968-ban megjelent kutatás, amely szerint e törekvés nem csupán az emberi természet sajátos jegyeként kezelendő, annak bizonyos attribútumai már az állatvilágban is megfigyelhetők.⁵ Az állatokkal végzett kísérletek során

³ Jelezzük azonban, hogy ez az elkülönítés nem mindig tehető meg egyértelműen és világosan.

⁴ JÓRI (2009): 2217.o.

⁵ WESTIN (1968): 12.o.

megállapításra került, hogy gyakorlatilag minden faj egyedei keresik a lehetőséget az egyéni illetve a kiscsoportos izolációra. Ez a viselkedési forma a túlélést szolgálja, hiszen egy adott területen csak korlátozott számú erőforrások állnak rendelkezésre, amelyek megszerzése rendkívül fontos az egyes egyedek fennmaradása szempontjából. Az erőforrásokért folytatott küzdelemnek esszenciális eleme a territórium megszerzése és őrzése, amely magával hozza az adott területet őrző egyed vagy csoport elkülönültségét is.⁶ Az állatok közötti izoláció célját egyértelműen a létfenntartás jelenti, bizonyos szempontból azonban ez a viselkedésforma rokonítható az emberek fizikai elkülönülés iránti igényével is.

Az emberi történelem során – annak ellenére, hogy az élet nyilvánvalóan egy szociális hálózat keresztmetszetében zajlik – minden korszakban fontos szerephez jutott az individuális szabadság, az emberi természet belső magjának ösztönös védelme, amelynek mértéke és állam általi elismertsége a vizsgált korszak fontos rajzolatát adja.

Fézer Tamás írásában utal arra⁷, hogy már az emberiség egyik legősibb írásos emlékét jelentő Gilgames-eposzban is található olyan említés, amely a rejtőzködés jogának eszméjével rokonítható. Utnapishtim, aki Gilgames egyik távoli őse, csak akkor fedte fel kilétét az őt hosszasan kereső, majd végül meglátogató Gilgames előtt, miután a király közölte vele a jövetelének a célját. Mindaddig remeteként, rejtőzködve, az identitását titokban tartva élt.⁸

A Biblia Ótestamentumában is találunk olyan utalást, amely a magánélet egyik vetületét ragadja meg. Miután Ádám és Éva evett az Édenkert almafájáról „*megnyílt a szemük*”. Meztelenségüket észlelve, fügefalevelekből készítettek maguknak ruhát testük eltakarása, vagyis fizikai integritásuk és kialakult szemérmük védelme céljából.⁹

⁶ BIHARI – ANTAL – GYÜRE (2008): 10.o.

⁷ FÉZER (2014): 1.o.

⁸ Gilgames Eposz. Fordította és a kisértőtanulmányt írta: Zászlós Levente. 68.o.
<https://mek.oszk.hu/14700/14741/14741.pdf> (2020.06.12.)

⁹ A teremtés könyve. Harmadik Fejezet.
<https://szentiras.hu/KNB/Ter3> (2020.07.03.)

A magánélet bizonyos szegmenseinek az oltalma már az ókor „nagy” törvénykönyveiben is tetten érhető. Hamurappi törvényoszlopokra vésett „könyvének” 21.§-a büntetni rendeli a más házába történő illetéktelen behatolást.¹⁰ Az ókori Kínában, a Hadakozó Fejedelemségek korában, illetve az indiai Manu törvénykönyvében pedig már megjelent a letéteményes azon kötelezettsége, hogy a tulajdonos személyét titokban tartva, annak identitását megóvva kell őriznie a letett dolgot.¹¹

Az ókori Hellaszban az eltérő társadalmi berendezkedésű poliszok közös vonását jelentette, hogy a köz-és magánszféra között éles határvonal húzódott. Jürgen Habermas „*A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása*” című művében kiindulási alapként kezelte a görög városállamokban érvényesülő rendszert, amelyben a „*koine*” vagyis a közös, élesen elválik az „*oikosz*” világtól, amely minden embernek a sajátja.¹² A közösséget érintő döntések a politikai közéletet szimbolizáló *agorán* születtek, amely a társadalomformáló folyamatok színhelye volt. A magánszférába tartozó viszonyok elzártak voltak a nyilvánosság elől, annak égisze alá a családi kapcsolatok, illetve a gazdasági kapcsolatok tartoztak.¹³ A közügyekben történő részvétel kivételes értéket jelentett az antik világ polgárai számára, a „*magánembereket*” vagyis akik nem vállaltak szerepet a közszférában „*idiotésznak*” vagyis ostobának, magánszemélynek nevezték.¹⁴ A görög poliszokban azt az elvet vallották tehát, hogy létezni csak a közösség kötelékében lehet, amelyet a társadalmi munkamegosztás törvényei is alátámasztottak.

A klasszikus görög filozófia atyjaként tisztelt Szókratész az ellene irányult perben azzal érvelt, hogy nem ítélik el olyan eszmék miatt, amelyeket a tanítványaival bizalmasan osztott meg és nem a köz számára hirdetett.¹⁵ Ezen

¹⁰ Hamurabi törvényei. Fordította: KMOŠKÓ Mihály.
<http://mek.niif.hu/07200/07287/07287.pdf> (2020.08.03.)

¹¹ LUKÁCS (2014): 257.o.

¹² HABERMAS (1999): 53.o.

¹³ SZIKLAY (2010): 2.o.

¹⁴ FALUS Róbert: Az antik világ irodalma.

<http://mek.niif.hu/04700/04714/html/falusantik1100.html> (2021.08.07.)

¹⁵ SZOBOSZLAI – KISS (2013):12.o.

kijelentésben tulajdonképpen a magánjellegű, bizalmas közlések oltalma iránti igény fogalmazódott meg.

Szókratész tanítványaként Platón „*Az Állam*” című művében olyan, a mesterével zajlott párbeszédet is lejegyzett, amelyekben a magánélet társadalmi szerepét érintik. „*Az Állam*” lapjai között kirajzolódik a Platón által elképzelt ideális ország képe, amelyben a társadalom három részre tagolódott, a filozófusok, a katonák illetve a földművesek rendjére. Ezen társadalmi osztályokat érintően, eltérően fogta fel a közszféra és a magánélet viszonyát, például az örök gyermekei és feleségei egy közösséget alkottak, annak érdekében, hogy a társadalomban ne legyen jelen a férfiak közötti viszálykodás.¹⁶ Ezzel a családi élet tulajdonképpen a közélet részévé vált, az érintett társadalmi réteg pedig elvesztette a privátszféráját meghatározó egyik lényeges viszonyrendszert. A műben a demokratikus állam berendezkedés egyik esszenciális jegyeként került meghatározásra a szabadság eszménye, amely magában foglalja azt is, hogy a polgárok a magánéletüket az állam beleszólása nélkül rendezzék.¹⁷ Platón művében eltérően kerül megítélésre a három társadalmi csoport államban betöltött szerepe: a filozófusok az állam vezetésére szentelték magukat, a földművesek megtermelték a működéséhez szükséges javakat, a katonák pedig teljes mértékben lemondtak a magánéletükről a köz szolgálata érdekében.

A magánélet illetve a közszféra elválasztása, a hellén hagyományokat követve az ókori Rómában is megvalósult. Az archaikus, a preklasszikus, a klasszikus, a posztklasszikus illetve a iustinus-i korszakban különböző állami és társadalmi berendezkedések valósultak meg, amelyekben eltérően alakult a közszféra és a magánszféra egymáshoz viszonyított helyzete. Az azonban leszögezhető, hogy a pater familias irányítása alatt álló házközösség medrében folyt a magán-illetve a családi élet folyama¹⁸, míg a közügyekben történő részvétel az eltérő állami berendezkedések során a társadalom hol

¹⁶ PLATÓN: *Az állam. A nő-és gyermekközösség az öröknél és ennek előnyei.*
<https://mek.oszk.hu/03600/03629/03629.htm> (2022.03.12.)

¹⁷ Uo.

¹⁸ A családfőt a családjába tartozó szabad személyek fölött teljes magánjogi uralom illette meg. Lásd hozzá bővebben: FÖLDI – HAMZA (1996): 239.o.

szélesebb, hol szűkebb rétegét érintették. A házközösség, a római társadalom legkisebb egységeként, kiemelt szereppel bírt az egyének magánszférája szempontjából, mivel az a fizikai és szellemi elkülönülésnek is a színhelyeül szolgált. Ezt jól példázza a száműzött Cicero esete is, akinek büntetését képezte a palatinusi házának a lerombolása is. Ezen büntetés szimbolikus jelentőségűnek tekinthető, a Cicerot „jelképező” épület lerombolása magánszférája színhelyének megsemmisítését, személyének negligálását is célozta.¹⁹ A „köz” és „magán” elhatárolása illetve *ius publicum* és a *res publica* eszméinek a megfogalmazása olyan római jogi vívmányoknak tekinthetőek, amelyek fontos örökségként maradtak az újkorra.

A római hagyományok által is táplált, a középkor hajnalában megszülető feudális berendezkedésű államokban a közszféra és a magánszféra elválasztása eltérően alakult az ókori, bölcséleti alapoktól. A földesúr és jobbágy közötti viszonyban a földesúr helyzete különböző volt a *pater familias*-étól és nem tekinthetünk rá tisztán sem a magánhatalom sem a közhatalom gyakorlójaként. Habermas szerint, a korszakban a magán-és uralmi jogosítványok egységbe olvadtak, a mai modern polgári államoktól eltérően nem váltak el egymástól élesen, így a nyilvánosságot, mint sajátos a magánélettől elválasztott területet a középkori feudális társadalomban nem lehet szociológiailag kimutatni.²⁰ A skolasztikus filozófia atyja, Aquinói Szent Tamás, műveiben számos alkalommal foglalkozott az egyéni és a közösségi érdekek dinamikájával. Több ízben is írt arról, hogy a társadalom egészének az érdekét jelenti, hogy a közösség és az egyén céljai megegyezzenek egymással, illetve, hogy az egyéneknek erényes és jó életet biztosítson.²¹ Ezen nézettel tehát kifejezte az egyéni és társadalmi igények összehangolására való igyekezetet, az utóbbi azonban kevésbé töltött be karakterisztikus szerepet a közösségi érdekek elsődlegességével szemben.

A feudalista berendezkedés erodálódása, illetve a felvilágosodás társadalomfilozófiai tanításai folytán kialakult az emberi személyiség jogi

¹⁹ HOFFMAN (2013): 121.o.

²⁰ HABERMAS (1999): 55-57.o.

²¹ FRIVALDSZKY (2013): 118.o.

értelmezése. Ezen eszmerendszer egyik előképének tekinthető Thomas Hobbes *Leviatán* című művében megfogalmazott idea, amely szétválasztja a köz-és magánszférát. Hobbes az ún. természeti állapotot a „*mindenki harca mindenki ellen*” jelzővel illeti, de az egyes embereket céljaik és motivációik tekintetében már egyenlőnek ismerte el.²² A hobbes-i modellben a közjót szolgáló, társadalmi megegyezésen alapuló uralkodói hatalom szigorú keretek közé szorította a magánszférát.

Ettől eltérő társadalmi szerződésben gondolkodott John Locke, aki szerint e kontraktus lényeges elemét az jelenti, hogy a polgárok elfogadják a védelmet biztosító jogszabályokat. Az individuum szabadságát érintően kifejtette, hogy a természeti állapotban valósul meg az egyének teljes döntési és akarat szabadsága, illetve egyenlősége, amely az államon kívüli külső veszélynek eshet áldozatul. Az egyének abszolút szabadsága a társadalmi szerződés megkötésével lényegében megszűnt, és az állam által biztosított társadalmi szabadsággá lényegült át.²³

A felvilágosodás időszakában alkotó Jean-Jacques Rousseau, szintén olyan gondolatokat fogalmazott meg a közszféra-magánszféra viszonyára vonatkozóan, amelyek a mai viszonyok között is meglehetősen előremutatónak tekinthetőek. A „*Társadalmi szerződésről*” című művében kifejtette, hogy minél tökéletesebb egy alkotmány, a polgárok annál fontosabbnak tartják a közügyeket a magánügyekkel szemben. Abban az esetben, ha egy állam jól működő alkotmánnyal rendelkezik, akkor kevesebb lesz a magánügy, mivel a közjólétben nagyobb rész jut az egyéni jólétre így az egyéneknek sokkal kevesebbet kell a saját erejükkel küzdeniük.²⁴ Álláspontja szerint, egy megfelelően kormányzott államban mindenki részt vesz a politikai közéletben, vagyis a gyűléseken, míg a rossz kormányzatnál ez nincs így, az állampolgárok kevésbé érdeklődnek a közügyek iránt. Egy nem túl hatékonyan működő államban a polgárok tudják, hogy a közakarat nem juthat megfelelően érvényre, így mindenkit a saját magánéletének a gondjai foglalkoztatnak.

²² PACZOLAY (2015): 2.o.

²³ CASMAN (2011): 69.o.

²⁴ ROUSSEAU (1947): 101.o.

Rousseau szerint, ha egy államban a nem érvényesül kellőképpen a hazaszeretet, akkor az egyéni magánérdek túlságosan is előtérbe kerül, amely veszélyezteti a közjó megeremtését.²⁵

Hobbes, Locke és Rousseau társadalomfilozófiáit illetően megállapítható, hogy azok az egyén és az állam, illetve az egyén és a társadalom viszonyrendszerében vertikálisan értelmezendők, tekintettel arra, hogy ezen irányzatokban lényegében a közszféra és magánszféra szembeállítására kerül sor. Mindhárom elméletben fontos szerepet töltenek be az individuuum szabadságára vonatkozó garanciák, fontos azonban látni, hogy ezek gyakran háttérbe szorultak a társadalom minden tagja számára előnyös közjával szemben.

A magánszférát érintően, szintén értékes megállapítások kötődnek Immanuel Kant nevéhez, aki az emberi méltóság mibenlétével is foglalkozott. Az erkölcsfilozófiában úttörőnek tekinthető Kant az emberi méltóságot a racionális és morális ember önrendelkezését kifejező jogosultságnak tekintette. Nézete szerint, az emberi méltóságból fakad a tisztelet kötelezettsége önmagunk és minden eszes lény iránt: „*Cselekedj úgy, hogy az emberiségre, mind a saját személyedben, mind bárki máséban mindenkor, mint célra, sohasem, mint puszta eszközre legyen szükség.*”²⁶ Álláspontja szerint, az ember képes arra, hogy az erkölcsi törvényeknek megfelelően cselekedjen, vagyis autonóm lénynek tekinthető. Ezen autonómia megfogalmazása kiemelt jelentőséggel bír az alapjogok és személyiségi jogok elméleti megalapozása szempontjából is.²⁷

Szintén említést érdemel Georg Hegel nézete, aki szintén több ízben foglalkozott a magánszféra megerősítésének kérdésével. Elmélete szerint, a család és a magánszféra kitüntetett szereppel bír a polgár önazonosságának megeremtése céljából. Hegel filozófiájában kitüntetett szerep volt a család és a magánszféra megerősödését célzó törekvésnek, nézete alapján a modern

²⁵ ROUSSEAU (1947): 101.o.

²⁶ ZAKARIÁS Kinga: Az emberi méltósághoz való jog. 1.2.pont.

https://ijoten.hu/szocikk/az-emberi-meltosaghoz-valo-jog#_ftnref3 (2021.07.19.)

²⁷ Lásd hozzá bővebben: Immanuel KANT: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése, A gyakorlati ész kritikája, Az erkölcsök metafizikája, ford. Berényi Gábor, Budapest, Gondolat, 1991.

egyének különféle jogait és saját belső világuk önállóságát el kell ismerni, akár a hagyományos családi elvárások ellenében is.²⁸

Elemzésünk során nem hagyható figyelmen kívül az individuum és a társadalom viszonyával rendkívül erőteljesen foglalkozó marx-i társadalomkritika említése sem. Marx és Engels víziója szerint, az egyénekből önző egyedek lettek, akiket a közösségtől elválaszt a magánérdekük és azok a jogosultságok, amelyek a közösségtől elvált ember jogaiként definiálhatóak. A szerzőpáros nézete alapján, a magántulajdon megszüntetésével letisztulnak azok az interperszonális természetű viszonyok is, amelyek csak a résztvevő személyekre tartoznak, és amelybe a társadalom nem avatkozhat be.²⁹

Ezek – a szubjektív szelekció által, a teljesség igénye nélkül – felvázolt elméletek jól mutatják, hogy kezdetben az individuum és a társadalom viszonyát érintve gyakran a társadalmi érdek, a közjó primátusa került hangsúlyozásra, majd a későbbiekben az egyéni érdek, a szabadságjogok, így a magánszféra szerepe is felértékelődött. A bölcelet egyes elméleti irányzatai tehát széles körben foglalkoztak és foglalkoznak a magánszféra érvényesülésnek kérdéskörével, amelyet jelentősen cizelláltak a technológia nóvumai, a bölcelet új irányait is megteremtve ezzel.

Ezt jól példázza Martin Heidegger nézete, aki szerint korunk egyik legnagyobb veszélyét a technológiai jelenti, amelyet egyfajta állványként definiált. Ez az állvány, Heidegger felfogásában az emberiség felé tornyosul, és azzal fenyegeti az embereket, hogy feladják a szabadságukat.³⁰

Umberto Eco megfogalmazásában a mai kor egyenesen egyfajta „hipervalóságnak” tekinthető, amelyben az „illuzinista valóság” megélése fontosabbá válik az igazi, materiális valóságnál.³¹

²⁸ RÓZSA (2014): 22.o.

Lásd hozzá bővebben: G. W. F. HEGEL: Előadások a filozófia történetéről. III. kötet. Második kiadás. Fordította Szemere Samu. Akadémiai Kiadó, Budapest 1977.

²⁹ Karl Marx és Friedrich Engels művei. Összkiadás. Budapest. I. kötet. 365.o

https://kupdf.net/download/marx-engels-m-369-vei_58fa32c4dc0d60d54b959ee2_pdf (2022.07.11.)

³⁰ Martin Heidegger nyomában.

<https://vendegszovegek.wordpress.com/2016/06/12/martin-heidegger-kerdes-a-technika-nyoman/> (2022.04.11.)

³¹ KLAUSZ (2013): 238.o.

Mark Andrejevic nézete szerint, a technológia újdonságok gyakorlatilag teljes mértékben le tudják követni az egyes platformok felhasználóinak a preferenciáit, ezáltal pedig az élet bizonyos szegmensei között elmosódnak a határok. Ezen kijelentéssel a magunk részéről egyet tudunk érteni, és erre tekintettel tartjuk rendkívül veszélyesnek a magánszféra érvényesülése szempontjából a közösségi média oldalainak a térhódítását.³²

A magánszférát érintő elméleti irányzatok tekintetében fontos körülményt jelent, hogy azoknak időről időre jelentek meg erőteljes kritikái is. Az 1980-as években például közgazdasági és jogi szempontok szerint is kritizálták a magánszférát előtérbe helyező irányzatokat, de megjelent a magánszféra feminista hangvételű bírálata is. Ez utóbbi felhívta a figyelmet arra, hogy a privátszférát előtérbe helyező szemlélet leszűkítheti a magánjellegű jogviszonyokba történő, külső állami beavatkozás lehetőségét, ezáltal pedig nem teszi lehetővé a családon belüli erőszak elleni hatékony fellépést.³³

A közgazdasági kritika erőteljes megfogalmazása Richard Posner nevéhez kötődik, aki kifejtette, hogy a magánszféra oltalma a gazdasági szempontból nem tekinthető hatékonynak. Álláspontja szerint, a szervezeti vagy a vállalati magánszféra oltalma fontosabb védendő értéket jelentenek, mint a személyes privátszféra.³⁴

A magánszféra elméleti spektrumával napjainkban foglalkozó irányzatok tipikusan a technológiai fejlődést tartják a leginkább veszélyeztető tényezőnek, amely nézetekben mi magunk is osztozunk. Einar Hima amerikai szerző például a társadalmi szerződés felbomlását látja abban, hogy az állam olyan modern eszközöket használ az állampolgárok ellenőrzésére, amelyek jelentősen leszűkítik a magánélet körét.³⁵

Ezen rövid, gondolatébresztő áttekintés megállapítható, hogy az egyének elkülönülés illetve elrejtőzés iránti igényének bizonyos jegyei már az állatvilágban is megtalálhatóak, az emberi társadalmakban pedig a

³² Uo.

³³ MACKINNON (1989): 23.o.

³⁴ POSNER (1981): 17.o.

³⁵ MOORE (2016): 87.o.

privátszférát minden esetben karakterisztikusan érintették az társadalom egyes „*szervezetváltásai*.” A köz-és a magánszféra egymáshoz való viszonya egy adott korszak fontos rajzolatát adja, és kijelöli a magánélethez való jog érvényesülésének a kereteit. Az egyes elméleti irányzatokból kirajzolódik, hogy kezdetben a közszférát és a közérdeket előtérbe helyező szemlélet mellett fokozatosan teret nyert a magánélet, magánszféra elismerése is. A magánszférát előtérbe helyező irányzatok a felvilágosodás eszmerendszeréhez kapcsolódva jelentek meg, összefüggésben az egyes állampolgári és személyiségi jogok elismerésével. Napjainkban a magánszféra a materiális valóságon túl az egyes internetes platformokra is kiterjed, amely körülményre is tekintettel, magánszféra és közszféra nem választható el élesen egymástól. A magánszféra oltalmát megalapozó elméleti irányzatok felvázolását azért tartottuk szükségesnek, mert azok jól példázzák az egyes korszakokban uralkodó szemléletet, másrészt mutatják a magánszféra elismerésének az elméleti alapjait is.

II. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG FEJLŐDÉSTÖRTÉNETÉNEK VÁZLATA

1. A magánélethez való jog fejlődése az angolszász jogrendszerekben

A magánélet egyes vetületei már az Angliában, 1361-ben deklarált „*Justice of the Peace Act*”-ben elismerést nyertek. A jogszabály elrendelte, hogy a más után történő kukkolás, illetve hallgatóság letartóztatást vonhat maga után.³⁶

Az állampolgári, illetve a személyiségi jogok elismerése az Egyesült Királyságban is a polgári átalakuláshoz köthető, amelyre a francia mintától eltérően, hosszasan, organikus fejlődés eredményeképpen került sor. Ezen fejlődés magával hozta a privátszféra oltalmának a fokozatos elismerését. Az angolszász jogban (common law) a vétkes károkozások az ún. „*tortok*” segítségével nyerhetnek reparációt,³⁷ konkrétan a magánszféra oltalmát szolgáló, nevesített tort a mai napig nem létezik a szigetországban.³⁸ Ezen körülmény azért tekinthető alapvető fontosságúnak, mert az angol jogrend szerint egy cselekmény abban az esetben tekinthető jogellenesnek, ha valamelyik nevesített tort alá tartozó magatartást valósít meg.

Az magánélethez való jog elismerésével kapcsolatos angol esetjogi gyakorlat fejlődése szempontjából kiemelést érdemel a *Wainwright v. Home Office* eset³⁹. Az ügy történeti tényállása szerint, a felperes és édesanyja a felperes féltestvérét látogatták meg egy büntetés-végrehajtási intézetben, akivel szemben a hatóság kábítószer kereskedelem megalapozott gyanúja miatt emelt vádat. Erre tekintettel, a felperest és az édesanyját motozásnak vetették alá. A büntetés-végrehajtási intézetbe látogató személyek ruházatának és testének átvizsgálására szigorú szabályok vonatkoztak az érintett intézményben, amelyek szerint például a vizsgált személy nem lehetett

³⁶ Justice of the Peace Act. <https://www.legislation.gov.uk/aep/Edw3/34/1> (2020.06.21.)

³⁷ Lásd hozzá bővebben: SZLADITS (1937) http://misc.bibl.u-szeged.hu/22714/1/18500_001-145.pdf

³⁸ The English Law Of Privacy - An Evolving Human Right. https://www.supremecourt.uk/docs/speech_100825.pdf (2021.09.14.)

³⁹ *Wainwright és mások v. Home Office* ügyben, 2003. október 13-án kelt ítélet. <https://publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldjudgmt/jd031016/wain-1.htm> (2021.09.16.)

egyszerre teljesen meztelen, illetve a testének megérintését is kerülni kellett az átvizsgálást végző személynek. Ennek ellenére, a felperesnek és az édesanyjának is komoly pszichés megpróbáltatást okozott a testük és ruházatuk átkutatása, a felperes esetében a poszttraumás stressz szindrómát pszichiátriai szakvélemény is alátámasztotta.

A felperes és édesanyja a keresetüket arra alapozták⁴⁰, hogy az átkutatásra a szabályok megsértésével került sor, mivel annak során volt olyan időpont, amikor az átvizsgált személyek teljesen meztelenek voltak, illetve a felperes nemi szervét megérintette az egyik ellenőrzést végző rendőr. Szintén a jogsértés alátámasztásaként került a felperes oldaláról nevesítésre az a körülmény, hogy az átvizsgálás nem a külvilágtól elzárt helyen zajlott, hanem az érintett helyiségbe akár a szomszédos épületből is betekintheztek idegen személyek. Az eljáró bíróság, a birtokvédelem oldaláról közelítette meg a jogi problémát, mivel a korábbi angol bírói gyakorlat alapján, a fizikai zaklatás egyes aspektusai birtokháborításnak voltak tekinthetőek.

Ezt követően, a másodfokon eljáró bírói fórum úgy ítélte meg, hogy az első fokon eljáró bíróság túlságosan kiterjesztő módon értelmezte a személyi erőszak fogalmát. Az ítélet ellen a felperesek ismét fellebbezéssel éltek a Lordok Házához, amely ítéletében elméleti szinten is foglalkozott a magánélethez való jog common law-ban történő elismerésével.

Az ítélet átveszi az Egyesült Államokban, Prosser által megalkotott értelmezést, amely a magánélethez való jogot több különböző tényállás halmazaként fogja fel. Az indokolásban olvasható, hogy az angol jogtól idegen a magánélethez való jog „*általános tényállásának*” az elismerése, a probléma ugyanakkor több korábbi jogesetben is felvetődött. A Lordok Házának egyik tagja szerint érdemes különválasztani a magánéletet, mint a jogrendszer kiemelt értékét, illetve a magánélethez való jogot, mint jogelvet. Nézete szerint, az értéket az angol jog elismerte az egyes jogszabályokon keresztül, a jogelv elismerése azonban nehézségekbe ütközik a common law rendszerében.

⁴⁰ Wainwright és mások v. Home Office ügyben, 2003. október 13-án kelt ítélet.
<https://publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldjudgmt/jd031016/wain-1.htm> (2021.09.16.)

Lord Hoffman⁴¹ kifejtette, hogy a magánélethez való jog megsértése miatti felelősségre vonás, mint deliktuális felelősség jogalapja nem nyert elismerést az angol jogban, így a kereset elutasítása lenne indokolt.

További fontos körülményként került a Lordok Háza által értékelésre az is, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményében nevesített magánélethez való jog nem részesülhetett védelemben valamely nevesített tort által, tekintettel arra, hogy az EJEE által deklarált norma csak olyan jogot részesíthet védelemben, amely a common law-ban is jelen van. Az ítélet időpontjában azonban az EJEE még nem képezte az Egyesült-Királyság jogrendszerének a részét. Minderre tekintettel, a felperesek keresetét elutasította a Lordok Háza.

Az eset azonban számos tanulságot szolgál, mivel jól mutatja, hogy a magánélethez való jog elismerése és értelmezése milyen jelentős dogmatikai problémába ütközött az angol esetjogban. A későbbi angol judikatúrában egyébként elismerést nyert az EJEE 8. cikke, így például a Naomi Campbell⁴² angol modellről szóló újságcikkek és a mellettük közölt fényképek miatt indult peres eljárásban már hivatkozási alapul szolgált az Emberi Jogok Európai Egyezményének a vonatkozó passzusa.⁴³

Napjainkban – amellet, hogy a magánélethez való jog, mint deliktuális felelősséget keletkeztető önálló tort nem került elismerésre az angol jogban – az egyes jogszabályok normái, mint például az adatvédelmi, telekommunikációs, büntetőjogi stb. rendelkezések, illetve az EJEE együttesen részesítik oltalomban a magánélethez való jogot.

Az Amerikai Egyesült Államokban a „*the right to privacy*” dogmatikai alapját Warren és Brandeis tanulmánya jelentette, amelyre az USA Legfelsőbb Bírósága több ízben is hivatkozott.

A jogfejlődést tekintve, annak fontos állomását jelentette, hogy 1789-ben a James Madison által javasolt Bill of Rights-ban helyet kapott egy olyan rendelkezés, amely kimondta, hogy minden embert megillet az a jog, hogy

⁴¹ Wainwright és mások v. Home Office ügyben, 2003. október 13-án kelt ítélet. <https://publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldjudgmt/jd031016/wain-1.htm> (2021.09.16.)

⁴² Campbell v. MGN Ltd., (2004] UKHL 22) sz. ítélet.

⁴³ Lásd hozzá példaként a Douglas v Hello! Ltd. [2005] EWCA Civ 595.sz. ítéletet is.

személyüket, lakásukat illetve irataikat ne vessék alá szükségtelen vizsgálatnak és lefoglalásnak.⁴⁴

Az alkotmányos szintet tekintve rögzíthető, hogy az USA-ban 1998 óta létezik doktrínaként a magánélethez való jog, az állam alkotmánya azonban expressis verbis a mai napig sem tartalmazza a „*the right to privacy*” kifejezést. Találhatóak benne azonban olyan normák, amelyek oltalmazzák a privátszféra egyes elemeit. E körbe sorolhatóak például a vallásszabadságot garantáló illetve az indokolatlan motozást és házkutatást tilalmazó rendelkezések is.⁴⁵

A korai esetjogból kiemelendők a *Griswold v. Connecticut*, a *Poe v. Ullman*, az *Olmstead v. United States* illetve a *Katz v. United States* ügyek, amelyek állam és állampolgári viszonyában értelmezték a magánélethez való jog különböző aspektusait.⁴⁶

Az USA esetjogának fejlődését tekintve, a *Griswold v. Connecticut* ügynek kiemelt szerepe volt a „*the right to privacy*” elismerésében és értelmezésében. Az eljárás kiindulási alapját az képezte, hogy Connecticut államban 1879-ben elfogadásra került egy olyan jogszabály, amely megtiltotta bármely fogamzásgátló gyógyszer vagy ilyen célra szolgáló orvosi eszköz használatát.⁴⁷ Ennek ellenére a Yale School of Medicine egyik nőgyógyásza, C. Lee Buxton, Estelle Griswolddal, a Connecticutban működő Planned Parenthood vezetőjével közösen fogamzásgátló klinikát nyitott New Havenben, amely miatt jogerős ítéletben került megállapításra büntetőjogi felelősségük. Az érintettek ezen ítélettel szemben éltek fellebbezéssel. A peres eljárás legfőbb megválaszolandó kérdését az jelentette, hogy annak ellenére, hogy expressis verbis nem került nevesítésre, az alkotmányból levezethető-e a magánélethez való jog oltalma, amelynek nyilvánvalóan részét képezi a fogamzásgátlási módszerek megválasztásához való jog is. A Legfelsőbb

⁴⁴ Bill of Rights 1789. <https://www.archives.gov/founding-docs/bill-of-rights-transcript> (2021.09.21.)

⁴⁵ MOLNÁR (2011): 2.o.

⁴⁶ *Poe v. Ullman*, 367 U.S. 497 (1961), *Olmstead v. United States*, 277 U.S. 438 (1928), *Katz v. United States*, 389 U.S. 347 (1967). sz. ítéletek.

⁴⁷ *Griswold v. Connecticut*.
<https://www.oyez.org/cases/1964/496> (2022.06.13.)

Bíróság hét-kettő arányban alkotmányellenesnek minősítette az 1879-ben elfogadott connecticuti jogszabályt, arra hivatkozással, hogy az sérti a magánélethez való jogot, amely levezethető az alkotmány rendelkezéseiből. Ezt Goldberg bíró, rendkívül szemléletesen a „védőernyő” hasonlattal érzékeltette. Eszerint az alkotmányos alapjogok olyan jogokat jelentenek, amelyek ernyőként szétterülve egyéb olyan jogosultságokat is oltalmaznak, amelyek nem jelennek meg *expressis verbis* az alkotmány szövegében. Az ügy fontos mérföldkőnek tekinthető a „*the right to privacy*” USA gyakorlatában történő elismerésében és annak fogamzástátlással és gyermekvállalással kapcsolatos kérdések felé történő kiterjesztésében is.⁴⁸

Ezt jól példázza a rendkívül sokszor hivatkozott precedenst jelentő *Roe v. Wade* ügy⁴⁹ is, amelynek a legfőbb jogkérdését az jelentette, hogy az állam elismeri-e egy nő jogát a művi terhesség-megszakításra vonatkozóan. Az eljárás a vonatkozó Texas állambeli jogszabály jogellenességét vizsgálta, amely nem tette lehetővé a nem kívánt terhességek művi megszakítását néhány kivételtől eltekintve. A bírói fórumnak abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a várandós nőt megilleti-e a művi terhesség-megszakításról történő döntés. Az eljáró bíróság elvi érveléssel mondta ki, hogy egy nő magánélethez való jogának a részét képezi az, hogy ő maga dönthesse arról, hogy világra kívánja-e hozni gyermekét. Az ügyben kollízió állt fent az állam gyermekszületeket ösztönző igénye illetve a terhes nők magánélethez való joga és önrendelkezési szabadsága között. A bíróság ez utóbbi jogosultságok primátusa mellett döntött, kimondva ezzel a rendkívül szigorúnak tekinthető Texas állambeli szabályozás jogellenességét.⁵⁰

⁴⁸ *Griswold v. Connecticut*.

<https://www.oyez.org/cases/1964/496> (2022.06.13.)

⁴⁹ *Roe v. Wade*.

<https://www.oyez.org/cases/1971/70-18> (2022.06.16.)

⁵⁰ Megjegyzést érdemel, hogy a közelmúltban az USA Legfelsőbb Bíróságának a részéről megszületett az igény a *Roe v. Wade*-ügy felülbírálásra. Ezen nézet legjelentősebb képviselője Samuel Alito legfelsőbb bíró. Az elkészült véleménytervezet egy kilenc bíróból álló tanács elé utalta a döntést, akik úgy döntöttek, hogy a terhességmegszakításhoz való jog nem tekinthető többé alkotmányos alapjognak. Ezen döntést a közvélemény széles köre elutasítja, témánk szempontjából azonban rendkívül jelentősnek tekinthető, mivel a magánélethez való jog értelmezési kereteinek a változását is magával hozhatja.

Eltérő tárgykörben, de a *Griswold-esethez* hasonlóan szintén az 1960-as években született ítélet a *Katz v. United States* ügyben, amelyben az állam által elrendelt lehallgatás jogellenességének a kérdésköre merült fel, amely szintén rendkívül karakterisztikus kérdéskört jelent az USA vonatkozó joggyakorlatában.⁵¹ Az ügy történeti tényállása szerint, Katz jogellenesen továbbított telefonon keresztül szerencsejáték ügyletekkel kapcsolatos információkat ügyfeleinek, amely gyanúra tekintettel a hatóságok lehallgatókészüléket helyeztek az általa használt telefonfülke odalához. Az ügyben megválaszolandó legjelentősebb kérdést az jelentette, hogy a rendőrségnek kellett volna-e előzetesen házkutatási engedélyt beszerezni egy nyilvános telefonfülke lehallgatásához. A bíróság döntése alapján, Katz joggal tarthatott igényt a beszélgetéseinek titokban maradásához, amelyet megalapoz a negyedik alkotmánymódosítás is. Eszerint szükséges lett volna az engedély beszerzése annak ellenére, hogy nem történt az adott helyszínre fizikai behatolás, a beszélgetések kihallgatása megteremtette az alapot az alkotmányos védelemre.

A privacy USA-beli bírói gyakorlatának fejlődését tekintve fontos lépcsőfoknak tekinthető William A. Prosser alapvető jelentőségű tanulmánya is, amely 1960-ban került publikálásra a *California Law Review*-ban. Prosser írásában megvizsgálta és lefektette a „*the right to privacy*” magánjogi jogvitákban történő alkalmazhatóságának a lehetőségeit. Nem alkotott ugyan külön tort-ot a privacy-re vonatkozóan, viszont Warren és Brandeis 1890-es tanulmányának megjelenésétől kezdődően több száz esetjogi döntést vizsgált meg, amelyekből előremutató következtetéseket vont le. Analízise során megállapította, hogy a „*the right to privacy*” a bírói gyakorlat során négy különféle esetet ölel fel. Az első csoportot a felperesek egyedüllétébe, illetve magánügyeibe történő behatolás jelentette. A második esetkörbe a kínos magánjellegű tények nyilvánosság elé tárását sorolta, míg a harmadik körbe

Lásd hozzá példaként: *Bracing for the End of Roe v. Wade, the White House Weighs Executive Actions*.

<https://www.nytimes.com/2022/06/16/us/politics/biden-abortion-roe-v-wade.html> (2022.06.16.)

⁵¹ *Katz v. United States*.

<https://www.oyez.org/cases/1967/35> (2022.06.16.)

azokat a közléseket vonta, amelyek hamis színben tüntették fel a felperest nagy nyilvánosság előtt. Végül a negyedik csoportba pedig a névviseléshez való jog megsértését vonta.⁵² A bíróságok könnyedén elfogadták a Prosser által kialakított rendszert, amelyet nagyban elősegített, hogy a tort-okról szóló, második tagállami összefoglaló szabálygyűjteménynek („*Restatments*”) ő volt az egyik fő kodifikátora.⁵³ Ezt jól példázza, hogy már egy 1964-es jogesetben a New Hampshire-i Legfelsőbb Bíróság kifejezetten a négyest felosztást használva állapította meg a magánélethez való jog sérelmét.⁵⁴ Az ítélező fórum kifejtette, hogy a magánélethez való jog nem egyetlen tort-ot jelent, hanem több részterületből tevődik össze.

A Prosser által bevezetett rendszerezés bíróságok általi átvétele a jogbiztonság követelményét szolgálja, viszont felmerülhet az a kérdés, hogy e négy esetkör nem szűkíti-e e le túlságosan a védendő jogtárgy területét. Az egyes csoportok ugyan egymástól eltérő jogi helyzeteket foglalnak magukban, megteremtve ezzel a deliktuális felelősség lehetőségét, elősegítve például a névviseléshez való jog, a személyről szóló titkos információkkal kapcsolatos, illetve a valótlan információkról szóló nyilvános kijelentésekkel szemben védelmet. Az USA korai gyakorlatát vizsgálva az a következtetés vonható le, hogy Warren és Brandeis műve Prosser csoportosításával gyakorlatilag a mai napig az alapját képezi a privacy-vel kapcsolatos bírászkodásnak.⁵⁵

A fentiek alapján arra a megállapításra juthatunk, hogy az angolszász jogrendszerben elvált egymástól a jogfejlődés angol illetve amerikai útja. A történeti fejlődés során az Egyesült Királyságban nem alakult ki egy általános a magánéletet védő tort, annak szelvényei elszórtan részesültek és részesülnek általában. Ezzel szemben az Amerikai Egyesült Államokban létezik tort a privacy-re vonatkozóan, amely lényegében négy, egymástól elkülönülő területet ölel fel, így egyfajta gyűjtőfogalomként funkcionál.

⁵² PROSSER (1960): 383.o.

⁵³ RICHARD – SOLOVE (2010): 45.o.

⁵⁴ Hamberger v. Eastman No.5258, 1964. október 6-i ítélet.

<https://law.justia.com/cases/new-hampshire/supreme-court/1964/5258-0.html> (2020.09.17.)

⁵⁵ Csupán egyetlen példával élve, ezt jól példázza a Bowers v. Hardwick ítélet is, amely a szexuális irányultságot a magánjellegű információk körébe vonja.

2. A magánélethez való jog fejlődése a kontinentális jogrendszerekben

A német jogfejlődés folyamában az emberi személyiség, ekképpen a magánélet oltalmával kapcsolatosan felmerülő elméleti diskurzus pontosan öt évvel később indult meg – mint Warren és Brandeis művének nyomán – az angolszász jogrendben.

Az elméleti problematika megfogalmazása Otto von Gierke nevéhez köthető, aki 1895-ben kiemelte az általános személyiségi jog oltalmának a szükségességét, amely nézethez több korabeli német jogtudós is csatlakozott.⁵⁶ Gierke felvetései a tudományos életben kétség kívül elindították a diskurzust, az 1896-os BGB szövegében azonban nem kapott helyet az általános személyiségi jog oltalma. 1908-ban a Rechtsgericht, ami 1879-től 1945-ig Németország legfelsőbb bírói fóruma volt, egyik ítéletében kimondta, hogy a személyiség általános védelme idegen az élő polgári jog rendszerétől. Az emberi személyiség általános értelemben vett védelme generális jelleggel nem valósult meg a korszakban, de annak bizonyos szelvényjogai elszórta már helyet kaptak a jogrendszerben, a képmáshoz való jog oltalma például a kiterjedtnek tekinthető szerzői jog rendszerében kapott helyet.⁵⁷ Illetve vegyes jellegű rendelkezést tartalmazott a Polgári Törvénykönyv 826. Szakasza, amely a bírósági jogértelmezést beépítve, deklarálta a magánszférába történő behatolást megvalósító, jóerkölcsbe ütköző magatartások tilalmát.⁵⁸

Az elszört jellegű személyiségi jogvédelem, illetve a világháborúk vétszorszakai után, a magánélethez való jog német jogrendszerben történő értelmezésében 1954-ben következett be fordulat, egy bírósági jogesetnek köszönhetően, amelyet azóta „*Olvasói levél*” határozatként emleget a szakirodalom.⁵⁹ A jogeset tárgyát egy helyreigazításra történő felszólítást tartalmazó ügyvédi levél hozzájárulás nélküli közzlése jelentette. A bíróság

⁵⁶ KRAUSE (1965): 485.o.

⁵⁷ UO.

⁵⁸ KRAUSE (1965): 487.o.

⁵⁹ SZILÁGYI Ferenc: A személyiség magánjogi védelmének dogmatikája a német jogban. 2.2.2 pont. <https://media-tudomany.hu/archivum/a-szemelyiseg-maganjogi-vedelmenek-dogmatikaja-a-nemet-jogban/> (2021.09.15.)

megállapította, hogy az engedély nélküli közlés megsértette az általános személyiségi jogot, mivel alapvetően a levél szerzőjét illeti meg az a jog, hogy eldönthesse, hogy a levelét vagy annak bizonyos részei nyilvánosságra hozza-e vagy sem. Ezen jogosultság elismerése rendkívül jelentősnek tekinthető, mivel az, hogy valaki megosztja-e másokkal a gondolatait, illetőleg széles nyilvánosság elé tárja-e – a mai jogi gondolkodás szerint – a magánszféra körébe tartozó jogosultságot jelent. A döntésre gyakorta hivatkoznak az általános német személyiségi jog születésének kiindulási alapjaként, fontos azonban megjegyezni, hogy az ítélet jogalapjául az 1949-es Nyugat-német Alkotmány vonatkozó passzusa – tehát nem magánjogi norma – szolgált.

Ezt követően a személyiség védelmének polgári jogi elismerése iránt egyetértés mutatkozott a tudományos életben, így hamarosan egy törvénytervezet is előterjesztésre került, amely azonban nem került elfogadásra. A magánélethez való jog az általános személyiségi jogból kiindulva, az esetjog által alakítva lett a német magánjog része.

A német jogban hagyományos értelemben megkülönböztetésre kerül a privátszféra és az intimszféra.⁶⁰ A privátszféra a személyi identitás oltalmát testesíti meg, amelybe a fizikai és pszichikai integritás is beletartozik. Az intimszférára vonatkozóan egzakt jogi meghatározás nem található⁶¹, azonban az a személyek „*belső világának*” oltalmát szolgálja, amelybe például a gondolatok, érzelmek és a szexuális preferenciák is beletartoznak.⁶²

A francia jogrendszer felé fordulva, rendkívül fontos körülményt jelent, hogy a francia forradalom vívmányai és eszmerendszere olyan változást hozott a közszféra-magánszféra viszonyrendszerében, amely az egész kontinensen éreztette hatását. Az 1789-es Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata az állam és annak polgárai közötti alapvető téziseket fektette le, amelyek közül például a személyek közötti egyenlőség deklarálása, illetve a „*mindent szabad, ami*

⁶⁰ GÖRÖG (2020): 240.o.

⁶¹ Uo.

⁶² Schutz der Privatsphäre - Definition, Rechte & im Internet.
<https://www.juraforum.de/lexikon/schutz-der-privatsphaere> (2022.06.24.)

másnak nem árt” elvének a megfogalmazása a magánélethez való jog elismerése szempontjából is kiemelkedően fontos lépcsőfokot jelentett.

A „*vie privée muree*” vagyis a falak mögött zajló privát élet kifejezésnek használata a francia jogász és filozófus, Pierre-Paul Royer-Collard nevéhez fűződik, aki az 1819-es sajtótörvény vitája során használta ezt a fordulatot.⁶³ 1881-ben megszületett a sajtóról szóló törvény, amelynek 1944-es módosítása, a rágalmazást három esetben pönalizálta, amelyek közül az első esetkört az érintett magánéletére vonatkozó becsületsértő kijelentések megtétele jelentette.⁶⁴ A jogosultság polgári jogi oltalma azonban még hosszú időn keresztül váratott magára, amely által a jogalkotó tétlenségét számos, a tudományos élet képviselőinek tollából származó kritika érte. 1909-ben például Perreau professzor kiemelte, hogy a személyiségi jogok még nem kaptak helyet a Polgári Törvénykönyvben.

A korszakban a magánélet sérelmével kapcsolatban felmerült esetek jogalapját a Polgári Törvénykönyv 1382. Cikke jelentette, amely egy általános kártérítési alakzatot deklarált. Egy 1932-es bírósági döntésben például megállapításra került a magánélethez való jog megsértése egy olyan regény miatt, amely magánjellegű információkat tartalmazott, és amely szereplőinek kiléte megállapítható volt. A kártérítés megállapításának alapjául az 1382. Cikk szolgált.⁶⁵ A francia jogirodalomban, illetve ítélkezési gyakorlatban tehát hosszú időn keresztül nem alakultak ki általános elvek a magánélethez való jog értelmezésére vonatkozóan, annak megsértése esetén az általános kárfelelősségi szabályok kerültek alkalmazásra. Ezen, a hosszasan fennálló jogalkotási hiányosságon az változtatott, amikor 1970-ben bekerült a Polgári Törvénykönyv szabályanyagába a magánélet tiszteletben tartásához való jog.

66

⁶³ WAGNER (1971): 4.o.

⁶⁴ WAGNER (1971): 5.o.

⁶⁵ UO.

⁶⁶ French Civil Code. <http://www.fd.ulisboa.pt/wp-content/uploads/2014/12/Codigo-Civil-Frances-French-Civil-Code-english-version.pdf> (2021.09.12.)

3. A hazai fejlődéstörténet vázlata

A magyar államiság megszületésének időszakában – az európai jogrendszerek tendenciáihoz hasonlóan – a személyt ért sérelmek szankcionálására a büntetőjog eszközeivel került sor. Az archaikus magyar jogban a személyiség oltalma a testi épség védelmére korlátozódott, de – a legfőképpen büntetőjogi – védelem eltérően illette meg a különböző társadalmi „osztályok” tagjait, vagyis a szolgák és a szabad emberek jogvédelme között lényeges eltérések mutatkoztak.⁶⁷ Abban az esetben, ha a jogképeséget a személyiségvédelem alapjának, és az emberi méltóság manifesztumának tekintjük, egyértelműnek tűnik, hogy a korai magyar államiság időszakában egységes és feltétlen jogképeségről nem beszélhetünk. E körülményre visszavezethetően a személyiségvédelem kereteinek kialakulása még hosszú időn át váratott magára. A hűbériségbe átlépő magyar társadalomban megmaradt a széttagoaltság. Az egyes rendekre eltérő jogi szabályozás vonatkozott, a jobbágyok nem képezték a hűbéri lánc részét, így e személyi kör teljes mértékben kívül esett a rendi kiváltságok körén.

A jogfejlődés kiemelkedő állomását jelenti a Werbőczy István nevéhez köthető Tripartitum⁶⁸ megalkotása. Az 1514-ben született Hármaskönyv, amely a korabeli szokásjog kiemelkedő jelentőségű kodifikációja volt, már több olyan rendelkezést is tartalmazott, amely a személyiség oltalmát szolgálta, e körbe tartozott például a patvarkodás illetve a nyelvváltság.⁶⁹

A feudalizmus időszakából említést érdemelnek továbbá a magánbűncselekmények, amelyek körébe a magános személyében vagy vagyonában sérelmet okozó deliktumok tartoznak.⁷⁰ Ezek a cselekmények tulajdonképpen korai, személy elleni injúriáknak tekinthetőek.⁷¹ Olyan vétségek tartoztak e körbe például, mint a hatalmasság, a befogatás, az

⁶⁷ Lásd hozzá például: Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve. 13. Fejezet.

Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve. 25. Fejezet.

Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve. 25. Fejezet 1.§ (1) bekezdés.

⁶⁸ Tripartitum. http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm (2021.09.14.)

⁶⁹ Tripartitum. 71. és 72. Czim.

⁷⁰ BÉLI (2014): 10.2.pont.

⁷¹ SZÉKELY (2012/1): 159.o.

álorcaság, vagy az idegen levelek feltartóztatása.⁷² Frank Ignác „*A Közigazgatás törvénye Magyarhonban*” című, 1847-ben megjelent kötetében külön fejezetben foglalkozott a bírságos bántalmak rendszerével, amely tekintetben a „*hatalmaskodások*” több típusa között tesz különbséget. A levelekkel kapcsolatban felmerülő panaszok körében, kifejti, hogy „*levelek elfogása, feltörése, letartóztatása miatt száz forint nyilvános adósság útján, tehát szolgabíró előtt kereshetők*”.⁷³ Ezen rendelkezés célját egyértelműen a levéltitok oltalma jelenti, amely a privátszféra egyik kiemelten fontos, védendő értéke.

Az államiság kezdetéről, illetve a feudalizmus időszakáról összességében megállapítható, hogy a személyiségi jogok, így a magánélet oltalmának általános elismerésére még nem kerülhetett sor. Az embert személyében sértő magatartásokat szankcionáló „*delictum privatum*”-ok megjelenése azonban határozott előrelépést jelentett az emberi személyiség oltalmát érintően.

Az 1848 tavaszán kezdődött forradalmi hullám egyértelműen átformálta a társadalmi gondolkodást. A „*népek tavasza*” előrevetítette a rendiség felszámolását és a demokratikus jogállamok születését. Hazánkban, a forradalmi hevület termékei a 1848. évi áprilisi törvények⁷⁴, amelyek törvényi formába öntötték az egyenlőség és szabadság eszményképét.

A korszak magánjogi környezetét egyértelműen meghatározta az 1811-ben született, és hazánkban 1853-ban hatályba lépett *Általános Osztrák Polgári Törvénykönyv*, amely 1861-ig volt hatályban. A jogszabály 15.§-a kimondja, hogy a személyi jogok részint személyes tulajdonságokra és viszonyokra vonatkoznak, részint családi viszonyon alapulnak.⁷⁵ Ezen kívül a kódex deklaráta azt is, hogy „*minden ember bír vele született, már magából az észből kivilágó jogokkal, s azért személynek tekintendő*”⁷⁶, további fontos

⁷² MAGYAR (1937/38): 21.o.

⁷³ FRANK (1847): 748.o.

⁷⁴ Lásd hozzá példaként: 1848. évi II. tc., 1848. évi V. tc., 1848. évi IX. tc.

⁷⁵ MÁRKUS (1907): 13.o. 15.§.

⁷⁶ MÁRKUS (1907): 13.o. 16.§.

nóvumot jelent, hogy a nem vagyoni sérelmekre vonatkozó sérülések kompenzálásra vonatkozóan bevezette a fájdalomdíj intézményét.⁷⁷

A jogfejlődés következő állomását az 1861-es Országbírói Értekezlet által elfogadott Ideiglenes Törvénykezési Szabályok jelentették, amelyek az osztrák Ptk. előtti magyar jog alkalmazását kívánták visszaállítani. Az osztrák magánjog majdnem egy évtizedes alkalmazása azonban nem múlhatott el nyomtalanul: a nem vagyoni sérelmek bírságos bántalmak szerinti megítélése a modernizáció hatásaira tekintettel immár nem volt lehetséges.

A századfordulóhoz közeledvén a magánjogi kodifikációs igény egyre erőteljesebben jelentkezett. Az 1900-ban született Általános Polgári Törvénykönyv (Áptk.) tervezete azonban nem öltött egységes jogszabályi jelleget, vitairatai több tízezer oldalt tettek ki.

Az Áptk. vonatkozó szabályozását tekintve fontos körülményt jelent, hogy nem kapott helyt benne a személyiség generális jelleggel történő védelme. Nevesített személyiségi jogokat viszont már szabályozott, így a testi épséghez, a képmáshoz, a szabadsághoz, az egészséghez, becsülethez, a névviseléshez és a bizalmas magánokiratokhoz való jog is helyet kapott a kódex tervezetében.⁷⁸ Ezen értékek sérelme esetére, a tervezet olyan objektív szankciók alkalmazását tette lehetővé, mint a jogsértés abbahagyására kötelezés, a további jogsértésektől történő eltiltás, illetve az ítélet közzététele.

A szabályozásra történő reflexióként a Magyar Jogászegyleti Értekezések körében tette közzé Meszlényi Artúr 1903-ban a személyiség védelméről szóló előadását. A bevezetőben egy igen szemléletes képpel festette le a személyiségi jogok kérdéskörét: azok rendszerét a Sixtus kápolna freskóihoz hasonlította. A jogásznak, pedig akár az Itáliában tevékenykedő idegenvezetőnek nem egyszerű kiismerni magát a jogosultságok rendkívül színes és absztrakt rendszerében.⁷⁹ A szerző nem tartotta fenntarthatónak azt az állapotot, amely szerint a magyar magánjogban nem részesült általános magánjogi oltalomban az emberi személyiség. Álláspontjának az igazolásához

⁷⁷ MÁRKUS (1907): 46.o. 1325.§.

⁷⁸ A magyar Általános Polgári Törvénykönyv Tervezete.18.§

⁷⁹ MESZLÉNYI (1903): 1.o.

a vonatkozó római jogi szabályok bemutatása mellett, példaként hozta (az általunk fentebb említett) bírságos bántalmak archaikus rendszerét.⁸⁰

Meszlény álláspontja szerint, a személyiség háborítatlanságának oltalma kétféle jogalkotási módszerrel garantálható. Az egyik módszer szerint, az általános személyiségi jog deklarálása látszik szükségesnek, amely egyfajta „úszó határokat” teremt a jogvédelem részére. Ezzel szemben, a másik módszer a személyiséget szelvényjogokra bontja és e nevesített jogosultságokra vonatkozóan biztosítja a jogvédelmet.⁸¹ Ahogy fentebb említésre került, az Áptk. is ezt a módszert alkalmazta, amelyet azonban a szerző nem tart célszerű jogalkotási megoldásnak. Meszlény szerint, a szabályozás lezárja az oltalmazott érdekek körét, hiszen a nem nevesített személyiségi jogok megsértése esetén az objektív személyiségvédelmi szankciók igénybevételére nem volt lehetőség, csupán kártérítést lehetett igényelni az Áptk. szabályai szerint.⁸²

Meszlény a tervezet alapján a jogszabályi oltalomban nem részesülő, de a személyiségvédelem részét képező jogosultságok körében említi az olyan személyes titkok felfedését és kifürkészését, amelyek nem tekinthetők levéltitoknak.⁸³ A szerző a képmáshoz való jogot, a levéltitkokhoz való jogot, illetve a magánlakás védelméhez fűződő jogot is magánélet védendő körébe vonta. Elismerte a jogi érdeket az olyan helyzetekben például, amikor a hölgyek arcképét vásáros bódékban mutogatják, vagy az őket fürdőkosztümben ábrázoló fotográfiákat jogosulatlanul nyilvánossá teszik.

Írásában utalt továbbá arra is, hogy az angolszász jogirodalomban a levéltitkokhoz és az imént vázolt helyzetekhez fűződő érdeket a „*the right to privacy*” névvel illetik. A képmáshoz való jogban, a levéltitok jogában, és a magánlak védelmében egyazon érdek oltalmát látja, mégpedig, „*hogy az egyén magánéletét szentnek tekintse a társadalom és a jog, hogy az egyén, mint*

⁸⁰ MESZLÉNY (1903): 5-7.o.

⁸¹ MESZLÉNY (1903): 10.o.

⁸² MESZLÉNY (1903): 11.o.

⁸³ MESZLÉNY (1903): 14.o.

*magánember a maga bizalmas életkörülményei közt háborítatlanul önmagának élhessen.*⁸⁴

Meszlény ezen gondolatai rendkívül előremutatónak tekinthetőek, hiszen a magánélethez való jog lényegének megragadására, az angol és német jogirodalomból vett példákból merítve, három szelvényjogot is meghatározott, illetve kiemelte a személyiség háborítatlanságának a jelentőségét is.

A két világháború közötti időszakban, 1927-ben született meg Kolosváry Bálint *„Arckép és jog”* című kötete, amelyben a képmáshoz való jog alapvető kérdéseinek tárgyalása mellett, a korabeli judikatúrából is felidézett néhány vonatkozó esetet, felhívva ezzel a figyelmet a technológia névumainak olyan kihívásaira, mint a *„fényképirás”*⁸⁵. A képmással kapcsolatosan, a szerző kiemelte a rendelkezési jog szerepét és kitért a közéleti szerepet vállaló jogalanyok személyiségi jogainak értékelésére is. A privátszférát érintő korabeli jogesetek köréből Kolosváry kiemelte azt az esetet, amikor egy amatőr fényképész egy Margitszigeten időző fiatal párról készített fényképeket, megsértve ezzel a képmáshoz való jogukat, illetve leleplezte titkos viszonyukat is.⁸⁶ Egy másik eset történeti tényállása szerint, egy büntetőeljárás alatt álló személy a félreeső lakását ellenérték fejében találkahelyül rendelkezésre bocsájtotta más személyek részére. A szemben lévő lakásban egy amatőr fotós fényképeket készített a lakásba be-és kitérő *„vendégekről”*. A fényképek a büntetőeljárás során napvilágot láttak, számos titkos találkát felfedve ez által.⁸⁷

Kolosváry a kötetében kiválóan rámutatott arra, hogy *„amit a gép lencséje rögzített”*⁸⁸ az a valóság korábban elképzelhetetlen gyorsasággal történő leképezését jelenti, amely a joggyakorlattól és tudománytól egyaránt hatékony választ kíván. Kolosváry Bálint ezen gondolatai párhuzamba állíthatóak a Warren és Brandeis által megfogalmazott aggályokkal, amelyek szintén az

⁸⁴ MESZLÉNY (1903): 24.o.

⁸⁵ KOLOSVÁRY (1927): 6.o.

⁸⁶ KOLOSVÁRY (1927): 5.o.

⁸⁷ UO.

⁸⁸ KOLOSVÁRY (1927): 3-4.o.

automata fényképezőgépek elterjedésével kapcsolatban kerültek megfogalmazásra.

A magánélet oltalmának elismerése szempontjából a jogfejlődés következő állomását a Szászy Béla vezetésével készült, 1928-as Magánjogi Törvényjavaslat (röviden: Mjt.) jelentette.⁸⁹ Az Mjt. Harmadik Fejezete „*A személyiség joga*” címet viselte, és több generálklauzulával deklarálta az emberi személyiség védelmét. 107.§-a kimondja, hogy „*Mindenkinek joga van arra, hogy a törvénynek és mások jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy ebben őt senki se háborítsa*”.⁹⁰ A személyiség általános védelme mellett rögzítette, hogy a személyiség jogáról lemondani nem lehet, vagy annak gyakorlását nem lehet jóerkölcsbe ütköző módon korlátozni.⁹¹

Ez a generális jellegű szabályozás rendkívül párhuzamba állítható a hatályos Polgári Törvénykönyvünk megfogalmazásához.⁹² A személyiségi jogok gyakorlásának jóerkölcsbe ütköző kizárása vagy korlátozása morális kötelezettséget jelent, mivel a jóerkölcsbe ütköző magatartásnak a társadalom széles rétegének a „rosszallását” maga után vonó cselekményeket tekinthetjük. A hatályos jogban e követelmény a kötelmi jog körében, a jóerkölcsbe ütköző szerződések semmisségét kimondó szabályban jelenik meg.⁹³

Az Mjt. rendelkezett továbbá az egyes nevesített személyiségi jogokról, illetve a személyiségi jogok megsértésének lehetséges jogkövetkezményeiről is. E körben az Mjt. lehetővé tette a jogsértés megszüntetésének a követelését, illetve ha a jogsértő magatartás megismétlésétől lehetett tartani, akkor a jogsértő eltiltását a további jogsértésétől.⁹⁴ A nevesített jogok közül, a javaslat első ízben a névvédelem jogát emelte ki, amelyet kiterjesztett az írói és a művészi álnévre is. A jogos érdek sérelmeként került meghatározásra került

⁸⁹ VÉKÁS (2015): 567.o.

⁹⁰ Mjt.107.§

⁹¹ Mjt.107.§

⁹² Vessd össze: Ptk. 2:42.§ (1) bekezdéssel.

⁹³ Ptk.6:96.§

⁹⁴ Mjt.108.§

továbbá az az esetkör is, amikor valakinek a képmásával vagy a tőle eredő levéllel vagy más bizalmas iratával visszaélnék,⁹⁵ illetve a kegyeleti jogok oltalma is deklarálásra került.⁹⁶

Összességében megállapítható, hogy az Mjt., amely a svájci minta felhasználása mellett az élő magyar jog legértékesebb elemeit kívánta jogszabályi formába önteni, nemzetközi mércével mérve is kora kiváló jogalkotási termékének tekinthető.⁹⁷ Főképp a bekövetkező gazdasági világválság, illetve azon érvelés hatására, amely szerint a javaslat elfogadása egyoldalúan megváltoztatta volna a magánjogi egységet, az Mjt. hatálybalépésére nem került sor.⁹⁸ Eszmeisége azonban rendkívül jelentős hatást gyakorolt a korabeli ítélkezési gyakorlatra és a későbbi jogalkotási kísérletekre is.

A korszak jogirodalmi munkáiból kiemelhető még Marton Géza munkássága, aki a polgári jogi felelősség körében vizsgálta a személyiséget sértő jogellenes cselekményeket, amelyet a korabeli bírói gyakorlat segítségével öt csoportba sorolt. Az első kategóriába a halált és testi sértést okozó sérelmeket osztotta, a másodikba a személyes szabadság megsértését okozó magatartásokat, a harmadikba a jó hírnév és köztisztelet megsértését, a negyedikbe a becsületsértést és a rágalalmazást, az ötödikbe pedig a névjog megsértését.⁹⁹ Ezen csoportosítási módban helyet kaptak olyan szelvényjogok, amelyek adott esetben a magánszféra oltalmát is szolgálhatták.

A korabeli tudományos irodalomból említeni szükséges Szladits Károly „*Magyar magánjog*” című, alapvető jelentőségű művét is, amelynek a személyiségi jogokról szóló fejezetét Balás P. Elemér jegyezte, aki rendkívül értékes gondolatokat fogalmazott meg az ún. *titokszféráról*. A személyiség fő vonásai között nevesített jogosultság lényegéről így írt: „*A titokszféra lényege az, hogy bizonyos tények tekintetében a személyiségnek annyira túlnyomó a jelentősége, hogy ezek a tények, illetve megtestesüléseik nem is számítanak a*

⁹⁵ Mjt.108.§

⁹⁶ Mjt.109.§

⁹⁷ MEZEY (2004): 86.o.

⁹⁸ MEZEY (2004): 87.o.

⁹⁹ MARTON (1992): 19.o.

külső világ tárgyai közé jogi szempontból, hanem a személyiség függvényének tekintendők”.¹⁰⁰

A személyre vonatkozó tényeket illetően Balás P. különbséget tett a külvilág számára észlelhető és nem észlelhető tények között. Az utóbbi körébe azokat a személyre vonatkozó információkat sorolta, amely információk mások számára nem közismertek és nem közészelhetőek, illetve az érintett személy maga sem akarja, hogy azzá váljanak. A magánélet oltalmát érintően, rendkívül előre mutatón a szerző vizsgálta a személyre vonatkozó információk nyilvánosságra hozatalának kérdéskörét is.¹⁰¹ A közzététel körébe sorolta a közszemlére helyezést, a sajtó útján való közlést, az újságíróknak adott interjút, illetve a más magánéletére vonatkozó iratnak a nyilvános könyvtár részére történő átadását is. Kifejtette, hogy a jog respektálja a „nyilvánosságtól való irtózást”, mivel az egyéni élet egyre szélesebb nyilvánosság előtt zajlik le, amely körülmény nagyobb értéket kölcsönöz a magánélet azon részének, amely a mentes tud maradni ettől a nyilvánosságtól.¹⁰² Ezek, az 1941-ben megfogalmazott gondolatok napjainkban is különös aktualitással bírnak, mivel a nyilvánosság új területeként a különböző online felületek óriási jelentőséggel bírnak, felértékelve ezzel a magánszféra oltalmának a jelentőségét.

Balás P. Elemér írásából szintén kiemelést érdemel, hogy olyan kivételeket is megfogalmazott, amelyek a titokszféra személyiségi jogi oltalmának korlátait jelentették. E körbe sorolta például az apa kiskorú gyermeke feletti rendelkezési jogát, de a férj felesége feletti ellenőrzése joga a korszak szakirodalmában is vitatott volt. Erre vonatkozóan a szerző említette a Kúria 1929-es ítéletét, amely kimondta, hogy a feleség naplóvezetési joga korlátozva van annyiban, amennyiben azt a házassági jogok és kötelezettségek megkövetelik. A férj, a család anyagi és erkölcsi javainak védelmére hivatkozással eltilthatta a nejét a naplóvezetéstől, sőt a naplót birtokba is

¹⁰⁰ BALÁS P. (1941): 639.o.

¹⁰¹ BALÁS P. (1941): 641.o.

¹⁰² UO.

vehette és annak tartalmát is megismerhette.¹⁰³ Ez a rendelkezés lényegében az adott korszak társadalmi berendezkedésének egyik lenyomata, amely lehetővé tette a feleség privátszférájának férje általi korlátozását.

Az 1928. évi javaslatot követően a társadalmi és gazdasági körülmények nem kedveztek az egységes polgári jogi szabályozás kialakulásának. A vészkorszak után, hazánkban a szovjet magánjogi szabályozás hatása rendkívül markánsan érvényesült.

A totalitárius berendezkedésű államok témánk szempontjából esszenciálisan fontos sajátosságát az jelenti, hogy a hatalom a jogalanyok magánéletének a területét is irányítás és ellenőrzés alá kívánta vonni. A személyiség védelmét erőteljesen érinti a szocialista rezsím azon alapvető tétele, amely szerint az egyes emberben, mint a közösség tagjában megszűnt az állampolgári és magánemberi minőség szétválaszthatósága, amely a közjog és magánjog elválasztásának a megszüntetését is célozta.¹⁰⁴

A szocialista jogrendekre, a formai szabályozás tökéletesítésének célját szolgálva, jellemző volt a magánjog kodifikálása, amely a Szovjetunióban 1961-ben, Csehszlovákiában, illetve Lengyelországban 1964-ben valósult meg.¹⁰⁵ A Szovjetunió szabályozásában az 1950-es évekig érvényesült az a tétel, amely szerint a személyiségi jogok „*nem bonthatták meg a vagyoni viszonyok egységét*”.¹⁰⁶ Ezen szemlélet az 1961-es kódex hatálybalépése után változott, amelyben elismerésre került a becsület és a jóhírnév védelme, sőt néhány szövetségi állam alkotmányában már a naplóbejegyzések oltalma is helyt kapott.¹⁰⁷ Ezen rendelkezések a személyi viszonyoknak a vagyoni viszonyoktól történő elkülönítését jelentették, valamint a személyes bejegyzések védelme elősegítette a magánszféra oltalmának nagyobb mértékű érvényesülését is, amely a rendkívül erőteljes állami kontroll korszakában kiemelkedő jelentőséggel bírt. A magánélethez való jog ezen gazdasági,

¹⁰³ BALÁS P. (1941): 642.o.

¹⁰⁴ BÍRÓ (2014): 47.o.

¹⁰⁵ MEZEY (2004): 90.o.

¹⁰⁶ SÓLYOM (1983): 22.o.

¹⁰⁷ Uo.

társadalmi szabályozásban nem került alkotmányos alapvető jogként és személyiségi jogként sem deklarálásra.

A személyiségi jogok, így a magánélethez való jog oltalma szempontjából is kiemelést érdemel az 1959-ben hatályba lépett Polgári Törvénykönyv, amelynek a munkálatait 1953-ban kezdték meg, a korszak olyan kiemelkedő jogtudósainak a közreműködésével, mint Világhy Miklós, Eörsi Gyula, Szászy István és Nizsalovszky Endre.

A törvénykönyvet az Országgyűlés 1959-ben fogadta el, majd 1960. május 1-jén, az 1960.évi 11. számú törvényrendelettel lépett hatályba.¹⁰⁸ A kódex IV. Címe a „*A személyek polgári jogi védelme*” elnevezést kapta, amelyen belül a VII. Fejezetben kerültek tárgyalásra a személyhez fűződő jogok.¹⁰⁹ A törvény 81.§-a generális jellegű védelmet deklarálva kimondta, hogy a személyhez fűződő jogok a törvény védelme alatt állnak, majd rendelkezett a személyhez fűződő jogok nevesített eseteiről is, amelyek felsorolása nem volt taxatívnak tekinthető. A jogalkotó e körbe sorolta a nem szerinti, nemzetiségi vagy felekezeti hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a lelkiismereti szabadság védelmét, a személyi szabadság korlátozásának tilalmát, a testi épség, a becsület, a jóhírnév, a magánlakás, a névviselés, a levéltitok oltalmát, illetve a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog védelmét.¹¹⁰

Az 1977. évi IV. törvény hatályba lépése számos, lényeges ponton (a továbbiakban: 1977-es Novella) módosította a Ptk.-át. A személyhez fűződő jogokat érintően az egyik leglényegesebb változásnak az tekinthető, hogy a képmáshoz való jog tekintetében rögzíti a közéleti szereplés esetén fennálló többlet-tűrés kötelezettséget.¹¹¹ Deklarálja továbbá az üzleti titok védelmét, valamint oltalomban részesíti a tudományos vagy művészeti tevékenység folytatása érdekében felvett neveket is.¹¹² Fontos nívumot jelent továbbá, a személyhez fűződő jogok sajtóban történő sérelmét kompenzálni hivatott

¹⁰⁸ MEZEY (2004): 92.o.

¹⁰⁹ E helyütt szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a személyiségi jogok és a személyhez fűződő jogok nem szinonim fogalmak.

¹¹⁰ 1959-es Ptk. 81-83.§. Ezen passzusok alapján a magánélethez való jog egyes részterületei jogi oltalomban részesülnek.

¹¹¹ 1977. évi IV. törvény 80.§ (1) bekezdés.

¹¹² Lásd hozzá: 1977. évi IV. törvény 354.§. 77.§ és 81.§.

helyreigazításnak a bevezetése is¹¹³, illetve a technológiai fejlődésre reflektálva, deklarálásra került a számítógépes adatfeldolgozásra vonatkozó rendelkezés, amely kimondta, hogy az adatok feldolgozásának e módja során is tiszteletben kell tartani a személyhez fűződő jogokat.¹¹⁴

Az 1977-es novella szabályozásában nem került nevesítésre a magánélet oltalmához fűződő jog, azonban a személyiség jog védelmének keretei egyértelműen fejlődésen mentek keresztül az 1959-es Ptk. eredeti szövegéhez képest.

A magánülethez való jog hazai oltalma szempontjából fontos lépcsőfokot jelentett az 1993.évi XXXI. törvény hatálybalépése, amely az Emberi Jogok Európai Egyezményének hazai jogrendbe történő átültetését jelentette, amely által a magán-és családi oltalmához való jog a hazai jogrendszerben is *expressis verbis* nevesítésre került.¹¹⁵

Az 1959-es Ptk. megújításának a gondolata már az 1990-es rendszerváltozás időszakában megszületett. A korszerű és nemzetközi igényeknek is megfelelő polgári törvénykönyv iránti igény 1998-ban nyert manifesztumot: az 1050/1998. (V.24.) Kormányhatározat a rekodifikáció megvalósítására létrehozta a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottságot. A Bizottság első, vitára alkalmas tervezete 2007 végére készült el. A parlamenti zárószavazására 2009 szeptemberében került sor, majd a jogszabályt 2009. november 20-án hirdették ki a Magyar Közlönyben 2009. évi CXX. törvényként. A Köztársasági Elnök azonban nem értett egyet a jogszabály lépcsőzetes hatálybalépésével, ezért a végrehajtásról és hatálybalépésről rendelkező törvény erre vonatkozó rendelkezéseit megsemmisítette.¹¹⁶

A 2009. évi CXX. törvény ugyan sohasem lépett hatályba, témánk szempontjából azonban jelentőséggel bír, hiszen e tervezetben kapott először helyet nevesítve a magánülethez való jog oltalma. A jogszabály 2:82.§-a

¹¹³ 1977. évi IV. törvény 79.§

¹¹⁴ 1977. évi IV. törvény 83.§

¹¹⁵ 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.

¹¹⁶ FAZEKAS (2015): 122-123.o.

deklarálta, hogy *„mindenkinek joga van a magánélethez és a családi kapcsolatainak a tiszteletben tartásához. A személyek magánéletébe és családi kapcsolataiba való minden önkényes és illetéktelen beavatkozás a személyhez fűződő jog megsértését jelenti.”*¹¹⁷ Ezen szabály tehát egyazon normában deklarálta a magán-és családi élet oltalmát, illetve jogsértő magatartásként az önkényes és illetéktelen beavatkozást határozta meg.

A jogfejlődés egyik legújabb lépcsőfokát a magán-és családi élet Alaptörvényben történő deklarálása jelentette. Ezt követte a 2014. március 15-én hatályba lépő Polgári Törvénykönyv szabályozása, mivel a jelenleg hatályos Polgári Törvénykönyvben már nevesített személyiségi jogként szerepel a magánélet oltalma, megteremtve ezzel a személyiségi jogi védelem alapját. Majd 2018-ban hatályba lépett a magánélet védelméről szóló törvény, amely a magánélethez való jog fokozott oltalmát célozza.

A magánélethez való jog hazai történeti fejlődését tekintve megállapítható, hogy e jogosultság *expressis verbis* jogrendszerben történő megjelenésére viszonylag későn került sor, annak ellenére, hogy a rendszerváltozást követő bírói és alkotmánybírói gyakorlatban már megjelentek a rá vonatkozó hivatkozások. A jogi szabályozást elősegítette a nemzetközi emberi jogi egyezményekhez való csatlakozás és azok a technológia és társadalmi változások, amelyek miatt felértékelődött a magánszféra oltalma. A hatályos szabályozásra külön fejezetekben kerül sor, a magánélethez való jog fejlődési ívének felvázolás szempontjából azonban szükségesnek tartottuk legfontosabb sarokpontjait ehelyütt is említeni.

¹¹⁷ 2009. évi CXX. törvény 2:82.§
<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900120.TV> (2021.09.12.)

III. TUDOMÁNYOS KÍSÉRLETEK A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG TARTALMÁNAK A MEGHATÁROZÁSÁRA

1. Kísérletek a „*the right to privacy*” mibenlétének a meghatározására

1.1 A „szellem a palackból”, avagy a Warren és Brandeis alapkövének analízise

A privátszféra iránti igény születését követően szinte felleltározhatatlan mennyiségű jogirodalmi munka született a magánélethez való jog jelentéstartalmának meghatározása érdekében. Jelen fejezetben – a teljesség igénye nélkül – az elemző és leíró módszer segítségével ismertetjük az angolszász, a kontinentális, illetve a hazai jogirodalomban megalkotott definíciós kísérleteket. Ezt követően a fejezet végén, az érintett meghatározásokból levonható következtetések megtétele után, megalkotjuk a saját nézőpontunkat. Fontos rögzítenünk azt is, hogy az angolszász „*right to privacy*” kifejezés nem azonosítható teljes mértékben a hazai magánélethez való jog tartalmával. A magánélethez való jog kifejezés mellett stilisztikai okokból a magánszféra oltalmához, illetve a privátszféra oltalmához való kifejezések is használatosak.

1890-ben, a Harvard Law Review-ban megjelent Samuel Warren és Luis Brandeis „*Right to privacy*” című tanulmánya, amely gyakorlatilag a magánélethez való jog elismerése iránti igény egyik gyújtópontját jelentette. A mérföldkőnek tekinthető írásnak azonban számos előzménye volt. Egyrészt Thomas M. Cooley bíró 1888-as tanulmánya, amely elsőként használta a „*the right to privacy*” kifejezést, és amelyben kifejtésre került, hogy a teljes sérthetetlenség a „*right to be left alone*” -t öleli fel. Ennek hatására a Harvard Law Review-ben megjelent írás szerzői is átvették ezt a kifejezést, így a „*right to be let alone*” amelynek szó szerint magyar fordítása „*egyedül hagyatáshoz való jogként*” történhet, nézetünk szerint, azonban a jogosultság lényegét

sokkalta jobban mutatja a „háborítatlansághoz való jog”, mint kifejezés. Ez azzal indokolható, hogy a magánszféra tiszteletben tartása nem az egyedül maradáshoz vagy a magányhoz való igényt fejezi ki, hanem az egyén önrendelkezési szabadságából fakadó háborítatlansághoz, szükségtelen zavarásoktól mentes élethez és személyiségének védett magja feletti rendelkezéshez való jogát manifesztálja.¹¹⁸

Warren és Brandeis tanulmánya előzményének tekinthető az is, hogy 1884-ben megjelent Eastman Kodak automata, kisméretű fényképezőgépe, amely jelentősen egyszerűsítette, gyorsította a fényképezés folyamatát és megteremtett az érintett tudta nélküli felvétel készítésének a lehetőségét.¹¹⁹ Ezen tényt Samuel Warren a saját tapasztalatával is alá tudta támasztani. Történt ugyanis, hogy egy általa rendezett családi rendezvényen engedély nélkül készítettek fényképeket, amelyek később egy újság hasábjain közzétételre is kerültek.¹²⁰ Az eset következményeként a sérelmet szenvedett jogtudós behatóan kezdett foglalkozni a privátszférát sértő magatartások jogi vonásaival.

A Harvard Law Review-ban megjelent tanulmány kiindulási pontjaként azok a technológiai és társadalmi hatások kerültek megjelölésre, amelyek aztán a későbbiekben maguk után vonták a jogrendszer organikus fejlődését. A szerzők kiemelték az a körülményt, hogy kezdetben a jog csak a testi sérülések elleni oltalmat ismerte el védendő érdekként, majd fokozatosan került elismerésre a lelki sérelmek orvoslása iránti igény is.¹²¹ Ehhez kapcsolódóan a szerzők megfogalmazták azt a rendkívül szemléletes gondolatot, amely szerint, ha valakit elstutognak egy kamrában, azt később egy háztetőről teszik közhírré, így a személyes információkhoz való jogot fokozott védelemben szükséges részesíteni. A személyes információk „közhírré tételéhez” a technológia újdonságok mellett Warren és Brandeis a sajtó egyre erőszakosabbá váló gyakorlatát tekintette felelősnek, amellyel

¹¹⁸ COOLEY (1888): 29.o.

¹¹⁹ GAVETTI – HENDERSON – GIORGI (2005): 1.o.

¹²⁰ SIMON (2005): 38.o.

¹²¹ WARREN – BRANDEIS (1890): 194.o.

szemben biztosítani szükséges az „háborítatlansághoz való jogot”.

A szerzőpáros a fentebb vázolt körülményekre tekintettel, azon hipotézis mellett foglalt állást, hogy magánszférába történő behatolás által okozott lelki sérülések reparációjának lehetőségét biztosítani kell a common law rendszerében, amelynek alátámasztása érdekében a szerzők a korabeli, az Egyesült Államok judikatúrájából származó jogesetek széles skáláját dolgozták fel.

A jóhírnévhez és a becsülethez, illetve a szerzői joghoz hasonlóan a magánszférához való jogot is önálló, abszolút szerkezetű jogként határozzák meg, amelyhez a természetjogi iskola¹²² tanításai jelentették a kiindulási alapot.

Warren és Brandeis utaltak a közsféra-magánszféra érzékeny egyensúlyára, amelyre tekintettel rendkívül nehéz feladatként értékelték annak meghatározását, hogy az egyéni érdekek mikor és milyen mértékben korlátozhatóak a közérdek érvényesülése céljából. Megállapították, hogy a magánélet oltalma nem jelentheti a közérdekű információk nyilvánossá tételének, vagy a bíróságokon, illetve egyéb közfeladatot ellátó szerveknél az eljárás érdekében nyilvánosság elé tárt magánjellegű információk megosztásának a tilalmát. A közérdekű információk nyilvánosságra hozatala, és a magánjellegű információk hivatalos eljárásban történő felhasználása a magánélethez való jog érvényesülésének a korlátját jelenti a szerzők szerint.

A magánszféra korlátjaként került továbbá meghatározásra az az esetkör is, amikor a magánélethez való jog megsértésére szóban került sor, de nem valósult meg konkrét károkozás, tehát kisebb súlyú jogsértés történik.¹²³ Ezen nézőpont érvényre juttatása tehát tulajdonképpen az ún. bagatell-igények kiszűrését célozta.

A szerzőpáros szerint, a magánélethez való jog körébe tartozó információk nem részesülnek jogi védelemben, abban az esetben, ha az érintett a

¹²² A természetjogi iskola személyiségi jogokra gyakorolt hatásáról lásd bővebben: FÉZER Tamás: a természetjogi gondolkodás fejlődése és hatása a személyiségi jogi elméletekre. <http://jesz.ajk.elte.hu/fezer19.html> (2022.03.11.)

¹²³ WARREN – BRANDEIS (1890): 210.o.

magánéletére vonatkozó információt nyilvánosságra hozza, vagy az ő hozzájárulásával került nyilvánosság elé. Ezekben az esetekben tulajdonképpen a személyes információk kikerülnek a privátszféra védett köréből.¹²⁴

A tanulmány foglalkozott a kimentés lehetőségével is. A szerzők álláspontja szerint a jogsértő fél kimentéséhez nem szolgáltatott elegendő alapot a közzétett, magánszférát érintő közlések igazságtartalma, illetve az a körülmény sem, hogy a nyilvánosságra hozatal nem rosszhiszeműen történt.

A magánszféra megsértéséért esetlegesen alkalmazható szankciók tekintetében a szerzőpáros – a magánülethez való jog korlátainak meghatározásával azonos módon – az analógia eszközét használta. Eszerint hátrányos jogkövetkezményeként határozták meg a kártérítést, az anyagi sérelem okozása nélkül is alkalmazható jóvátételt, az ideiglenes tiltó végzést, illetve felhívták a figyelmet büntetőjogi intézkedések bevezetésének a lehetőségére is.¹²⁵

Összességben megállapítható, hogy Samuel Warren és Luis Brandeis a növekvő technológia és társadalmi kihívásokra tekintettel olyan abszolút szerkezetű jogként határozta meg a magánszféra oltalmát, amely – a mai viszonyokhoz képest – viszonylag szűken, az egyénről szóló magánjellegű információk védelmét deklaráló jogként került értelmezésre.

A privátszféra oltalma iránti igény megfogalmazása hatalmas jelentőségűnek tekinthető, az 1890-ben megjelent írás letette a „*the right to privacy*” alapkövét, amelynek a tanulmány megjelenése óta eltelt időszakban a meghatározására és értelmezésére szinte felleltározhatatlan mennyiségű kísérlet született.

¹²⁴ WARREN – BRANDEIS (1890): 215-217.o.

Ez a nézet napjaink bírói gyakorlatában is érvényesül, példaként hozható a közösségi oldalakon „*nyilvánosan*” megosztott bejegyzések köre, amelyek tekintetében nem lehet eredményesen hivatkozni a magánülethez való jog oltalmára.

¹²⁵ WARREN – BRANDEIS (1890): 219.o.

1.2 További kísérletek a „the right to privacy” mibenlétének a meghatározására

Az amerikai szerzőpáros cikkének jelentőségét számos korabeli gondolkodó felismerte, Harry Kalven Jr., amerikai jogtudós egyenesen „*minden idők legnagyobb hatású jogi tanulmányának*” nevezte a Harvard Law Review-ban megjelent írást.¹²⁶

A tanulmány továbbgondolásának egyik első manifesztumát jelentette Clinton Rossiter 1948-as műve, amely fontos megállapításokat tartalmazott, és a Warren-Brandeis szerzőpárhoz hasonlóan a „*the right to privacy*” egységes fogalomként kezelése mellett foglalt állást. Megfogalmazása szerint „*A privacy a függetlenség egy sajátos fajtája, amely az autonómia biztosításának kísérleteként értelmezhető legalább néhány személyes és lelki vonatkozásban, ha ez a modern társadalom nyomásával szemben szükséges*”.¹²⁷ Rossiter tehát az individuális szabadság védelmének fontos eszközeként határozta meg a magánélethez való jogot, amely a társadalom és egyén viszonyában érvényesül.

A tudományos diskurzus következő kiemelkedő lépcsőfokát jelentette William Prosser 1960-ban megjelent esszéje amely – ahogy az USA jogfejlődését tárgyaló részben említettük – a mai napig meghatározó mértékrendszert jelent a vonatkozó amerikai esetjogban. Prosser négy csoportba sorolta a magánélet megsértésének eseteit. Az első csoportot a felperesek egyedüllétébe illetve magánügyeibe történő behatolás jelentette. A második esetkörbe a kínos magánjellegű tények nyilvánosság elé tárását sorolta, míg a harmadik körbe azokat a közléseket vonta, amelyek hamis színben tüntették fel a felperest nagy nyilvánosság előtt. Végül a negyedik csoportba a névviseléshez való jog megsértése tartozott.¹²⁸

Prosser négyes felosztását fogalmazta újra Alan Westin, a Columbia Egyetem professzora, 1968-ban megjelent „*Privacy and Freedom*” című

¹²⁶ SIMON (2005): 34.o.

¹²⁷ ROSSITER (1948): 76.o.

¹²⁸ PROSSER (1960): 383.o.

könyvében, amelyben tágan értelmezte a magánszféra fogalmát¹²⁹ Az amerikai szerző behatóan foglalkozott a privacy történeti és társadalmi gyökereivel, a vonatkozó amerikai esetjogi döntésekből levonható tanulságokkal, illetve a privacy-t fenyegető jövőbeli hatások vizsgálatával is.

A privacy fogalmát és fokozatai tekintve négy állapotot különböztetett meg, amelyek az egyedüllét, az intimitás, az anonimitás illetve a tartózkodás.¹³⁰

Az egyedüllétre vonatkozóan Westin megállapította, hogy annak során az individuum elkülönül a többi személytől és attól, hogy más emberek megfigyeljék a tevékenységét. Az egyedüllét állapotában az érintett személyt érhetik azonban olyan különféle külső ingerek, mint a zajok, szagok és rezgések, tehát a teljes izoláció megvalósulásnak a lehetősége csupán az elmélet szintjén létezik. A teljes egyedüllét során az érintett személy mentális állapotát a különböző fizikai ingerek, mint például a forróság, a hideg, és a fájdalom befolyásolhatják hátrányosan.¹³¹

A magánélet következő fokozatát az intimitás jelentette, amely során az individuum már egy szűk körű csoport részeként jelent meg. Westin az intim kapcsolatok tipikus példáiként a házastársi kapcsolatokat, illetve a közvetlen iskolai és munkahelyi közeget jelölte meg.¹³² Ezekben a helyzetekben az egyén még nem a nyilvánosság előtt jelent meg, hanem egy szűk körű „biztonságos” közeg részeként. Ezekben a közegekben, sokféle interakció és érzelm érhető tetten az egyes személyek között, a szerző álláspontja szerint azonban intimitás nélkül nem teljesülhetnek az emberek alapvető, szociális igényei. Ez alapján, habár az intimitás szükségképpen azzal jár, hogy az egyén betekintést enged a privátszférájába, ezek az intim, magánjellegű kapcsolatok kiemelt jelentőséggel bírnak az egyének életében.

A magánélet harmadik állapota, azaz az anonimitás, amely Westin álláspontja szerint akkor következik be, amikor az egyén nyilvános helyen, például az utcán, tömegközlekedési eszközön, esetleg sporteseményen

¹²⁹ Lásd hozzá: WESTIN (1968): 55.o.

¹³⁰ WESTIN (1968): 54.o.

¹³¹ Uo.

¹³² WESTIN (1968): 55.o.

tartózkodik. Ezeken a helyszíneken az érintett személy nyilvános cselekvéseket hajt végre, azonban szeretné megtartani a saját függetlenségét és individuális szabadságát. A külső helyszíneken az egyén alapvetően láthatóan, a társadalom részeként jelenik meg, azonban fontos körülményt jelent, hogy ennek ellenére – amennyiben nem ismert közéleti szereplő – a körülötte, nyilvános térben tartózkodó egyéneknek csak a csekély száma ismeri fel őt, tehát tulajdonképpen egyfajta anonimitásba burkolózva végzi a mindennapi tevékenységeit. Westin szerint, a közösségen belüli anonimitás, illetve névtelenség vágya többféleképpen is megjelenhet, például egy gyóntatófülkében, amikor az érintett tudja, hogy az általa megosztott információ nem kerül a társadalom nyilvánossága elé, de efféle igény manifesztálódik az álnéven publikált irodalmi művek illetve találmányok esetében is.¹³³

A „*the right to privacy*” negyedik aspektusaként nevesített tartózkodás, amely Westin szerint annak legfinomabb, pszichológiai árnyalatát jelenti. Lényegét tekintve, az egyének arra vonatkozó igényét fejezi ki, hogy a róluk szóló információt megtarthassák maguknak, azok ne jussanak mások tudomására.¹³⁴ Ez a funkció a szociális távolságtartás egyik változatát fejezi ki, az egyén jogát arra, hogy a róla szóló információkat mások tudomására hozza, vagy pedig megtartsa magának.¹³⁵

A Westin által, a „*the right to privacy*” mibenlétére vonatkozó meghatározás négy spektruma szemléletesen mutatja be a jogosultság sajátosságait. Témánk szempontjából a tartózkodásként nevesített spektrum érdemel kiemelés, amely a magánjellegű információk tiszteletben tartásához való érdek jelentőségét fejezi ki.

Szintén ebben a korszakban született meg Milton R. Konvitz, a Cornell Egyetem professzorának tollából a „*the right to privacy*” filozófiai aspektusait vizsgáló tanulmány.¹³⁶ A szerző a magánélethez való jogot olyan szféraként

¹³³ WESTIN (1968): 55.o.

¹³⁴ WESTIN (1968): 56.o.

¹³⁵ Uo.

¹³⁶ KONVITZ (1966): 272-280.o.

határozta meg, amelyben nem érvényesülhet a nyilvánosság kontrollja, illetve ellenőrzése. Egyfajta „*helyként*” tekintett rá, amit az adott személy magával vihet akár a hálósobájába, akár az utcára. Álláspontja szerint, a *privacy*-nek létezik olyan aspektusa, amely ugyan nyilvánosan valósul meg, annak ellenére azonban védelemre tarthat igényt. Konvitz ilyenek tekintette például a felekezeti szertartáson történő részvételt, amelyet a szerző a „*ember belső vagyonának*” a részeként határozott meg, annak ellenére, hogy egy szertartáson történő részvétel nyilvánvalóan más személyek által is észlelhető módon zajlott le. Locke meghatározásához hasonlóan, Konvitz a privátszférát olyan helyként azonosította, amely a tulajdonos vagyonának a része, és amelynek kontrolljára az állam nem kapott felhatalmazást.¹³⁷ Ezen nézőpont sajátosságát nézetünk szerint az jelenti, hogy a magánszférára egyfajta az adott személlyel együtt mozgásban lévő területként tekint, amely egyfajta belső vagyonnak a része.

Charles Fried, a Harvard Jogi Karának professzora 1968-ban publikálta „*Privacy*” című tanulmányát, amelynek bevezetőjében kifejezetten utalt azokra a technológiai eszközökre, amelyek fenyegetik a privátszféra biztonságát.¹³⁸ Különösen veszélyesnek tartotta azokat a kisméretű, elektronikus eszközöket, amelyek lehetővé teszik a személyek tartózkodási helyének pontos meghatározását, sőt utalt arra, hogy vannak olyan eszközök, amelyek még ennél is fejlettebbek, mivel képesek a testhőmérséklet, a pulzus, a vérnyomás illetve a megfigyelt személy környezetében lévő hangoknak a tanulmányozására is.¹³⁹ Fried aggodalmai 2022-ben olvasva rendkívül aktuálisnak tekinthetők: napjainkban gyakorlatilag alapvető jelentőségűvé, és széles körben elterjedtté váltak az általa aggályosnak tekintett eszközök.

A szerző álláspontja szerint, a magánélethez való jog szoros összefüggést mutat a társadalom olyan alapvető értékeivel, mint a tisztelet, a barátság, a szeretet és a bizalom, amelyek kiteljesedése elképzelhetetlen lenne a

¹³⁷ KONVITZ (1966): 280.o.

¹³⁸ FRIED (1968): 474-493.o.

¹³⁹ FRIED (1968): 475.o.

magánélet oltalma nélkül.¹⁴⁰ A magánélethez való jog jelentéstartalmának a meghatározását tekintve, Fried utalt arra, hogy az szorosán összefügg a titoktartással. Illetve nézete szerint, nem feltétlenül helytálló az a tézis, amely szerint minél kevesebbet tudnak valakiről, annál szélesebb a magánéletének a köre. Álláspontja szerint, a magánélet területe nem jelentheti pusztán a rólunk szóló információk hiányát, annak lényege az adott személyről szóló közlések és információk feletti ellenőrzés. Az általa kifejtettek alapján, a magánélethez való jog tartalmának esszenciális elemét az jelenti, hogy mindenki maga döntheti el, hogy a személyéről szóló ismereteket megosztja-e más személyekkel vagy megőrzi magának. Lényegében Fried az önrendelkezési jog egyik aspektusát látta a magánélethez való jog biztosításában, amely az egyes személyekről szóló információk feletti rendelkezési jogban ölt testet.¹⁴¹

A magánélethez való jog jelentéstartalmának feltárását célzó kísérletek körében, kiemelést érdemel Ruth Gavison 1980-ban megjelent tanulmánya is, amelyben szerző vizsgálta a privacy karakterét, illetve legfőbb jellemzőit is.¹⁴² A definíciós kísérletet tekintve, a szerző az egyénhez való korlátozott hozzáférésként határozta meg a „*the right to privacy-t*”.¹⁴³ Álláspontja szerint, az egyén akkor élvezheti teljes mértékben a magánéletét, ha az mások számára hozzáférhetetlen. Az egyén teljes elkülönültségét három független tényező alapján határozta meg Gavison. Eszerint, a magánélet akkor érvényesül teljes valójában, ha az általa X-ként jelölt egyénről senkinek nincs információja, senki sem fordít figyelmet X-felé és senki sem férhet hozzá fizikailag sem X-hez.¹⁴⁴ Ez a teljes hozzáférhetetlenség meglehetősen utópisztikusnak tekinthető, teljes megvalósulása gyakorlatilag lehetetlen.

Rendkívül érdekes, gondolatébresztő tézisek olvashatóak Lawrence Lessig esszéjében, amely egy 1998-ban Tajpejben megtartott konferenciára készült. A szerző álláspontja szerint, minden jogalany életének van olyan része, amely megfigyelhető és hozzáférhető, illetve van egy olyan része, amely nem

¹⁴⁰ FRIED (1968): 477.o.

¹⁴¹ FRIED (1968): 477.o.

¹⁴² GAVISON (1980): 421-471.o.

¹⁴³ GAVISON (1980): 428.o.

¹⁴⁴ UO.

figyelhető meg és nem kutatható.¹⁴⁵ Az emberi lét megfigyelhető részének tekinti azt, amit más emberek is láthatnak, tapasztalhatnak és észlelhetnek, mint például, ha valaki végigmegy az utcán, vagy ír egy naplóberegyszást. Az emberi élet kutatható részeként Lessig tehát az olyan cselekményeket azonosítja, amelyek valamiféle nyomot hagynak a materiális valóságban.¹⁴⁶ Erre tekintettel ez a két fogalom – a megfigyelhetőség, illetve a kutathatóság – jelenti Lessig fogalmi megközelítésének az alapját. Álláspontja szerint, a privátszféra nem más, mint az egyén életének az a szelete, amely akkor marad, ha az egészéből kivonjuk a megfigyelhető és a kutatható elemeket. Minél kevesebb a megfigyelhető elem egy jogalany életében, az annál „privátabbnak” tekinthető.¹⁴⁷

Lessig ezen megközelítésével lényegében kivonja a magánszféra területéről azokat az elemeket, amelyekhez más személyek is hozzáférhetnek. Ez a megközelítés hasonlatos a közszféra és magánszféra elválasztásához, a magunk részéről ugyanakkor nem teljesen értünk egyet a szerző érvelésével.

Sissela Bok, neves svéd születésű amerikai filozófus több munkájában is foglalkozott a magánszféra analízisével. Megállapítása szerint, a magánélethez való jog tartalmát a nem kívánt külső hozzáférés elleni védelem jelenti, legyen szó akár a nem kívánt fizikai hozzáférés tilalmáról, akár a személyes adatok megismerésének a tilalmáról.¹⁴⁸ Ezen nézet lényegében a magánélethez való jog önrendelkezési jellegét hangsúlyozza, azzal, hogy a nem kívánt külső hozzáférésekkel szemben oltalmazza a magánélet magját, amelyhez csak az érintett személy engedélyének birtokában férhet hozzá más személy.

Daniel J. Solove a Washintoni Egyetem és a Yale professzora, szintén több ízben foglalkozott a magánélethez való jog filozófia és konceptuális kérdéseivel. Nézőpontja szerint, a „*the right to privacy*” elismerése bizonyos normák, tevékenységek és a jogi védelem terméke. Solove szerint, magánélethez való jogban az egyének vágyainak a védelme ölt testet,

¹⁴⁵ LESSIG (2005): 55.o.

¹⁴⁶ Uo.

¹⁴⁷ Uo.

¹⁴⁸ SZABÓ (2005): 46.o.

amennyiben az kompatibilisnek tekinthető a nagyobb közösség céljával is. A magánélethez való jogot nem csupán individuális jogként azonosítja, hanem a közösségi forma fontos alapjaként is. Az általa alkotott meghatározás központi elemét a magánszférát érintő behatásoktól való védelem jelenti.¹⁴⁹ Solove szerint, a magánélethez való jog nem egyetlen fogalmat jelent, hanem több különálló tényállás együtteseként határozható meg. Magában foglalja a személyes információk feletti ellenőrzést, azok titokban tartását, illetve ellenőrzését. Előremutatónak tekinthető, hogy Solove megnevezett néhány példát a technológiai névumok köréből, amelyek a magánélethez való jogot érintik, mint a megfigyelés, az internetes pletyka, a személyazonosság „*ellopása*”, a Big Data, a személyes adatokhoz való jogosulatlan hozzáférés, illetve a felhő alapú szolgáltatások.¹⁵⁰ Ezek mind olyan eszközöknek tekinthetők, amelyek hátrányosan befolyásolhatják a magánélethez való jog érvényesülését.

Anita Allen, a Harvard Jogi Karának professzora 2011-es tanulmányában, a személyes magánszféra különféle kategóriáit azonosítja, amelyeket nem rendezett koherens rendszerbe, inkább a magánélethez való jog dimenzióinak tekinti őket. Ezek a fizikai vagy térbeli magánszféra, az információs magánszféra, a döntési magánszféra, a reputációs magánszféra, valamint a „*valahová tartozás*” szférája.¹⁵¹ A szerző nem tekint tehát egységes fogalomként a magánélethez való jogra, ugyanakkor az általa leírt dimenziók szemléletesen mutatják a jogosultság egyes tartalmi elemeit.

Egy 2015-ben született tanulmányában a Fairfield – Engel szerzőpáros a magánélethez való jog és a közjó viszonyát vizsgálta. Az írás utal arra, hogy egy adott személy magánéletébe tartozó információk nem csupán őt érintik, hiszen azok közül számos adat más személyekkel is kapcsolatba hozható. A szerzőpáros összességében a magánélethez való jogot egy társadalmi konstrukció részeként írják le, és a közjó integráns részének tekinti.¹⁵²

¹⁴⁹ SOLOVE (2008): 8.o.

¹⁵⁰ Uo.

¹⁵¹ SZÉKELY – SOMODY – SZABÓ (2017): 15.o.

¹⁵² FAIRFIELD – ENGEL (2015): 3.o.

Jelen szubjektív példák alapján az alábbi néhány következtetés vonható le:

- Az elméletek egy része egységes fogalomként tekint a magánélethez való jogra, míg másik részük gyűjtőfogalomként értelmezi azt, és több önálló tényállás együtteseként értelmezi.
- Ez utóbbi elméletek elvi alapját a Prosser által kialakított felosztás jelenti, amely az USA esetjogi ítélkezésében a mai napig hivatkozási alapul szolgál.
- A fentebb vázolt elméletek egy része az önrendelkezési szabadságot helyezi középpontba, míg mások az elrejtőzés, titokban maradás jogaként definiálják a magánélethez való jogot.

Összességében megállapítható, hogy a fenti elméletek alapján, a magánélethez való jog tartalmi elemeiként az egyénről szóló információkkal történő rendelkezés, a titokban maradás, és a más személyektől történő pszichikai és fizikai elkülönülés kerül legtöbbször említésre. Ezen elemek alapján, a magánélethez való jognak megkülönböztethető egy fizikai és egy pszichikai síkon megvalósuló területei is. Nézetünk szerint, az egyes fogalmi kísérletek kiemelhető sajátosságát jelenti a rugalmas értelmezés lehetőségének a megteremtése is. Az egyes szerzők által kialakított – a magánélethez való jog lényegét megragadó – meghatározások az újfajta kihívásokra vonatkozóan is fontos elvi meghatározásokat tartalmaznak.

1.3 Néhány definíciós kísérlet a hazai jogirodalomból

A fenti, külföldi jogirodalomból származó definíciós kísérletek ismertetést követően áttérünk a hazai jogirodalomban született nézetek rövid bemutatására.

Szabó Máté Dániel az önrendelkezés szabadságából vezeti le a magánélethez való jog fogalmát. Az önrendelkezési jogra az egyén azon jogaként tekint, amely segítségével az érintett személy meghúzhatja a határt önmaga és a környezete között. Álláspontja szerint, a magánélethez való jog azt a jogot jelenti, amely lehetőséget ad arra, hogy mindenki maga döntse el,

hogy mi lesz a saját sorsa, mit tesz magával, a testével és a rá vonatkozó ismeretekkel.¹⁵³ Ez a meghatározás tulajdonképpen megegyezik a hazai joggyakorlat által kialakított állásponttal.¹⁵⁴ Szabó nézete, tulajdonképpen az önrendelkezési szabadság magas fokú kifejezőjeként tekint a magánélethez való jogra, amelynek része az egyénnel kapcsolatos fizikai és pszichikai döntések meghozatalához való jog.

Székely László általános értelemben az ember legbelsőbb tereként határozza meg a magánszférát, ahol szabadon és korlátozások nélkül megnyilvánulhat.¹⁵⁵

Menyhárd Attila megfogalmazásában a magánélethez való jog védelme felöleli a testi, pszichikai és a társadalmi integritáshoz való jogot.¹⁵⁶

Fézer Tamás álláspontja szerint a privátszféra védelmének létezik egy emocionális és egy fizikai oldala.¹⁵⁷ A fizikai oldal lényegében a valóságban megjelenő, konkrét dologhoz kapcsolódó jogok sérelmét jelenti, melyek a személy privátszférájának megnyilvánulását jelentik, annak tereként szolgálnak. Ide tartozhat például a magánlakás védelme, vagy éppen a személyes tér tiszteletben tartásának a joga. A privátszféra emocionális vetületét a titokvédelem, a képmás és a hangfelvétel védelme, valamint az adatvédelmi jogok képezhetik elsősorban. Olyan jogokról van ugyanis szó, melyek bár több esetben fizikai formát is öltve, de mégis a személlyel összekapcsolva, az érintettől közölnek információkat.¹⁵⁸

A magánélethez való jog tartalmának meghatározására vonatkozó kísérletek körében említeni szükséges a 2018. évi LIII. törvény meghatározását is, amely szerint *„a magánélethez való jog a személyiség szabad kibontakoztatásához való jog része, amelynek értelmében az egyént szabadság illeti meg élete felelősségteljes, önálló alakítására, család, otthon és emberi kapcsolatok létesítésére és megóvására.”*¹⁵⁹ Eszerint a jogalkotó is egy több részterületből

¹⁵³ SZABÓ (2005): 46.o.

¹⁵⁴ Lásd hozzá: Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.429/2010/3.sz. döntését.

¹⁵⁵ SZÉKELY (2018): 151.o.

¹⁵⁶ MENYHÁRD (2018): 55.o.

¹⁵⁷ FÉZER (2014): 4.o.

¹⁵⁸ Uo.

¹⁵⁹ Mvtv. 2.§ (1) bekezdés.

álló, generális jogként deklarálja a magánélet oltalmát, amelynek több nevesített területét is elkülöníti.

A hazai nézőpontokat tekintve megállapítható, hogy azok nem tekintenek egységes fogalomként a magánülethez való jogra, a szerzők több részjogosultság összességként definiálják e jogosultságot. A külföldi példákhoz hasonlóan itt is megjelenik az önrendelkezési szabadság hangsúlyozása, illetve a magánélet fizikai és pszichikai síkon történő megvalósulása közötti különbségtétel.

2. A magánülethez való jog – nézőpontunk szerint

Álláspontunk szerint, a magánülethez való jogra vonatkozóan, általános érvényű definíció nem adható meg. Azt a magunk részéről nem is tartjuk kívánatosnak, tekintettek arra hogy egy lezárt fogalom megalkotásával a jogosultság elveszíthetné generális, hézagkitöltő szerepét.

Minderre tekintettel, olyan jogosultságként tekintünk a magánülethez való jogra, amely az emberi méltóságból és az önrendelkezési szabadságból fakadóan, az ember „háborítatlansághoz való jogát” a másoktól történő (fizikai és pszichikai síkon is megvalósítható) távolmaradást, a róla szóló információk feletti rendelkezést hivatott biztosítani.

Ennek a jognak érvényesülnie kell vertikális irányban, tehát az állam és az állampolgár viszonyában, illetve horizontálisan, az egyes személyek egymás közötti viszonyában is. Előbbi kereteit és oltalmának garanciáit a nemzetközi emberi jogi dokumentumok, illetve az alkotmányos, valamint egyéb közjogi szabályok deklarálják, míg a horizontális hatály a magánjogi szabályozás, illetve a külön törvény égisze alá tartozik.

A magánülethez való jog egyes részterületeinek feltárása szempontjából kiemelt szerep hárul a bírósági esetjogra is, amely tekintetében fontos megválaszolandó kérdést jelent, hogy a magánülethez való jog érvényesülhet-e önállóan, vagy csupán az egyes nevesített személyiségi jogok által szerezhethető érvényt.

Az általunk tanulmányozott közel száz bírói ítéletből az a következtetés vonható le, hogy a magánélethez való jog tipikusan a magánlakás, a kapcsolattartás, a képmás, a becsület, a jóhírnév, a magántitok és a személyes adatok oltalmán keresztül manifesztálódik és nyer elismerést, önálló értelmezésére nehéz példát találnunk a hazai judikatúrában.¹⁶⁰

Ez nyilvánvalóan nem jelenti azt, hogy a nevesített személyiségi jogok és a magánélethez való jog által védett jogtárgyak közé egyenlőségjel tehető. Az egyes nevesített személyiségi jogoknak önálló értelmezési keretrendszerük van, léteznek azonban olyan esetek, amikor például egy fényképfelvétel a képmáshoz való jog sérelme mellett a magánszférába történő indokolatlan behatolást is jelent. Ez a megállapítás helytállónak mutatkozik a becsület vagy jóhírnév sértő kijelentésekre is. Ahhoz azonban, hogy egyazon cselekmény több különböző személyiségi jog sérelmét is maga után vonja, elengedhetetlen egyfajta többlet-tényállási elem megléte, mivel ennek hiányában a bírósági jogértelmezés a kettős értékelés tilalmába ütközne.¹⁶¹

A magánélethez való jog egyes részterületeit tekintve, ismét említést érdemel a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény rendelkezése, amely szerint, a családi élet is a magánélethez való jog részterületeként került nevesítésre.¹⁶² Ezt a szabályozást a magunk részéről dogmatikailag aggályosnak tartjuk, mivel a családi élethez való jog és a magánélethez való jog egymástól elkülönülten értelmezendők, a két jog által védett jogtárgy nem azonosítható egymással.

¹⁶⁰ Lásd hozzá példaként az alábbi döntéseket: BDT.2006.1365.sz., BDT.2020.4138.sz., BDT.2020.4138. sz., BH.2018.21.sz., Budapest Környéki Törvényszék P.20.416/2018/24. sz., EBH.2017.M.25.sz., EBH2010.2197.sz., Fővárosi, Ítéletábrla Pf.20156/2020/4. sz., Győri Törvényszék P.20.286/2015/5. sz., Győri Törvényszék P.20.286/2015/5.sz., Győri Törvényszék P.20.919/2013/10.sz., Győri Törvényszék P.21.024/2017/29., Kúria Mfv.10.261/2018/5, Szombathelyi Törvényszék Mf. 203/6/2015.sz. , Kúria P.III. 7689/1929.sz., Kúria Pfv.20543/2018/4.sz., Kúria Pfv.21.716/2018/5.sz., Miskolci Törvényszék P.21.239/2016/100. sz., Nyíregyházi Törvényszék P.21.953/2017/6. sz., Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P.20.028/2008/13.sz., Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P.20.028/2008/13. sz., Szegedi Ítéletábrla Pf.20.016/2020/10.sz., Székesfehérvári Közig. és Munkaügyi Bíróság M.183/2015/56.sz., Szolnoki Törvényszék P.20.042/2014/2017.sz., Szombathelyi Törvényszék P.20.576/2014/1.sz., Veszprémi Törvényszék P.20.905/2017/14.sz.

¹⁶¹ Győri Törvényszék P.20672/2017/9.sz.

¹⁶² Mvtv. 9.§

A magánélethez való jogra összességében egy generális, szubszidiárius jellegű jogként tekinthetünk, amely a gyakorlatban tipikusan valamely más nevesített személyiségi jog mellett juthat érvényre. A magánélet oltalma tulajdonképpen az emberi személyiség magját hivatott védelemben részesíteni, jogi szempontból történő meghatározhatatlansága és rugalmas értelmezése azt szolgálja, hogy a jogérvényesítés lehetősége például a technológia által teremtett névumokkal történő jogsértések megvalósítása esetén is nyitva maradjon. Fontos ugyanakkor rögzíteni azt is, hogy a magánszféra oltalma nem korlátlan, közvetlen és közvetett korlátait több jogág szabályanyagában találjuk meg.

IV. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG MINT ALAPVETŐ JOG

1. A magánélethez való jog, mint nemzetközi egyezményekben deklarált alapvető jog

A magánélethez való jog jogrendszerben elfoglalt helyének analízise elengedhetetlen a jogosultság jogi értelmezésének a feltárásához, tekintettel arra, hogy az olyan jogosultságot jelent, amelynek oltalma a jogrendszer kiemelt értékeként alkotmányos szinten, illetve több jogág szabályanyagában is oltalomban részesül. A nemzetközi jogi dokumentumok, illetve a hazai alkotmányos szabályozás vázlata, illetve az Emberi Jogok Európai Bírósága, valamint a hazai Alkotmánybíróság által kifejtett tevékenység elemzése nélkül nem rajzolhatóak meg sikerrel a magánélethez való jog értelmezésének és érvényesülésének a keretei. Fontos összefüggést jelent, hogy a polgári jogi ítélkezési gyakorlatra és jogértelmezésre rendkívül erőteljesen hatott mind az EJEB, mind az AB által kifejtett tevékenység, a közöttük lévő kölcsönhatás rendkívül fontos részét jelenti a magánélet generális szabályát érintő tartalmi vizsgálatnak.

A magánélethez való jog oltalma több nemzetközi egyezményben is megjelenő alapvető jogosultságot jelent. A világháborúk és a totalitárius rendszerek működésének keserű tanulságai után született meg az arra vonatkozó igény, hogy az egyéneket megillető alapvető jogosultságok szupranacionális szinten is elismerésre kerüljenek.

Ezen igény első manifesztuma 1941-ben született, Winston Churchill és Franklin D. Roosevelttel által aláírt Atlanti Charta¹⁶³ képében, amely nem klasszikus értelemben vett emberi jogi dokumentum, mégis lefektette az emberi jogok védelmének az alapkövét. A dokumentumban rögzítésre került az az alapvető tétel, amely kifejezi, hogy az emberek félelem és nélkülözések nélküli életének az alapfeltételét a béke megteremtése jelenti.¹⁶⁴

¹⁶³ Az Atlanti Charta. Az Elnök és a Miniszterelnök közös nyilatkozata. 1941. augusztus 12. <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/doksi/k10812.html> (2022.02.25.)

¹⁶⁴ KOVÁCS (2011): 260.o.

Ezen dokumentumot az ENSZ égisze alatt született, majd 1948. december 10-én elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (röviden: a Nyilatkozat) követte, amely az emberi jogi védelem fejlődésének kiemelt fontosságú állomásának tekinthető. A Nyilatkozat 12. cikke deklarálja, hogy *„senkinek magánéletébe, családi ügyeibe, lakóhelye megválasztásába vagy levelezésébe nem szabad önkényesen beavatkozni, sem pedig becsületében vagy jó hírnevében megsérteni. Minden személynek joga van az ilyen beavatkozásokkal vagy sértésekkel szemben a törvény védelméhez.”*

A jogfejlődés következő állomását az Európa Tanács égisze alatt, 1950-ben elfogadott Emberi Jogok Európai Egyezménye (röviden: EJEE, Egyezmény) jelenti, amelyet az 1993. évi XXXI. törvény integrált a hazai jogrendszerbe a leghatékonyabb emberi jogi mechanizmusként, amely a magyar hatóságok jogsértéseivel kapcsolatosan is a sérelmet szenvedett személyek rendelkezésére áll.

Ezen Egyezmény a 8. Cikkében, nevesítve tartalmazza a magán-és családi élet oltalmához fűződő jogot, mikor kimondja, hogy *„Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”*

A magán-és családi élet oltalma elismerést nyer az ENSZ Közgyűlése által 1966-ban elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában (röviden: Egyezségokmány), amely 1995. évi II. törvényként képezi a magyar jogrendszer részét. Az Egyezségokmány 17. Cikke deklarálja, hogy *„senkit sem lehet alávetni a magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig a becsülete és jó hírneve elleni jogtalan támadásnak.”* Kiemelhető továbbá az Egyezségokmány 14. Cikke is, amely a bíróság előtti egyenlőségről rendelkezik. E körben deklarálásra kerül,

hogy a sajtó és nyilvánosság tárgyalásról történő kizárásának egyik legitim feltétele lehet a felek magánéletének oltalma.

A szupranacionális jogalkotás termékeként kiemelhető az Európai Unió Alapjogi Chartája¹⁶⁵, amely 2000. december 7-én, a nizzai csúcstalálkozón került aláírásra. A dokumentum célja az alapvető emberi jogok elismerése mellett, azok Közösségen belüli helyzetének erősítése. A dokumentum 7. Cikke tartalmazza a magán-és családi élet oltalmát, amikor kimondja, hogy *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán-és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák.”* A Charta 52. Cikke rögzíti, hogy azon jogok esetén, amelyek megjelennek az Emberi Jogok Európai Egyezményében is, azok tartalmát az Egyezményben szabályozott jogokéval azonosnak kell tekinteni. Tehát lényegében az Charta az EJEE-ben foglalt alapjogok Európai Unió megerősítését, azok jelentőségének a közösségi szinten történő hangsúlyozását jelenti.

A magánélet tiszteletben tartása iránti igény kiemelt jelentőségét jól mutatja a fenti szupranacionális dokumentumok szabályozása. Az alapvetően állam és állampolgár viszonyában, vertikális hatállyal érvényesülő dokumentumok szabályai a nemzetállami hatalom gyakorlása során korlátként funkcionálnak, illetve pozitív irányú kötelezettségeket is meghatároznak a részes államokra vonatkozóan. A közhatalom nem terjeszkedhet túl törvényi keretein, csak megfelelő jogi garanciák mellett, kivételes esetekben tekinthet be a jogalanyok magánéletébe, illetve csak megfelelő jogi indokok birtokában ellenőrizheti vagy korlátozhatja azt.

A következőkben az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez kapcsolódó joggyakorlatot tekintjük át, amely rendkívül fontos megállapításokat fogalmazott meg a magánélethez való jog tartalmára vonatkozóan.

¹⁶⁵ Az Európai Unió Alapjogi Chartája.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=EN>
 (2021.07.13.)

1.1. A magánélet oltalma az Emberi Jogok Európai Bíróságának a joggyakorlatában¹⁶⁶

1.1.a. Magánélethez való jog kontra véleménynyilvánítási szabadság

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének kiemelkedően fontos nívumát jelenti, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának (röviden: Bíróság) létrehozásával egy olyan különleges, ellenőrző szerv került létesítésre, amely a nemzetközi jogban korábban nem működött. A Bíróság működését érintően kiemelést érdemel a szubszidiaritás elvének az érvényesítése, amely azon a hipotézisen alapul, amely szerint a részes államok tiszteletben tartják az Egyezményben rögzített kötelezettségeiket, amelyek érdekében hatékony nemzeti jogorvoslati rendszert építenek ki. Mindezek alapján levezethető az a tétel, amely szerint a Bírósághoz csak abban az esetben lehet panasszal fordulni, ha a panaszos a hazai hatóságoktól nem kapott megfelelő orvoslást a sérelmére, tehát a hazai jogorvoslati fórumokat kimerítette.

Az EJEB joggyakorlatában rendkívül gyakran jelennek meg a magán-és családi élet oltalmával kapcsolatos esetek. Ahogy fentebb ismertetésre került, az Egyezmény 8. cikkének első bekezdése tartalmazza a magán-és családi élet, illetve a levelezés tiszteletben tartásához való jogot. Fontos azonban rögzíteni, hogy e jogosultságok nem tekinthetők korlátozhatatlan alapvető jogoknak. A 8. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy e jogok gyakorlásába *„hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése,*

¹⁶⁶ E körben megjegyzést érdemel, hogy az Európai Unió Bíróságának a joggyakorlatában is találhatóak a magánélethez való jogot érintő döntések. Tekintettel azonban arra, hogy az EJEB által kifejtett gyakorlat milyen jelentős hatással van a hazai esetjogra, így terjedelmi korlátokra tekintettel az EUB esetjogának analizisétől eltekintünk. Lásd példaként az alábbi ítéleteket: A Törvényszék ítélete (nyolcadik tanács), 2018. június 20. České dráhy a.s. kontra Európai Bizottság T-325/16. sz. ügy.

A Törvényszék ítélete (negyedik tanács), 2017. január 13. Deza, a.s. kontra Európai Vegyipari Ügynökség, T-189/14. sz. ügy. A Törvényszék ítélete (kilencedik tanács), 2016. november 30. Arkady Romanovich Rotenberg kontra az Európai Unió Tanácsa, T-720/14. sz. ügy.

a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

A 8. cikk analízisét érintően fontos annak a rögzítése is, hogy a magánélet és családi élet fogalma közé nem tehető egyenlőség jel, annak ellenére, hogy a családi élet és a családi kapcsolatok szabályozása egyértelműen az egyén privátszférájába tartozó viszonyrendszert jelent, illetve az sem kizárt, hogy egyazon magatartással a családi- és a magánélet védett köre is megsértésre kerüljön. A vérségi illetve rokoni kapcsolatokkal összefüggő esetek tipikusan a családi élet oltalma körébe tartoznak, a személyi kapcsolatok e körökön kívül eső esetei viszont a magánélet oltalma körében nyerhetnek elismerést.

A magánélethez való jog értelmezését illetően, előljáróban rögzíthető, hogy a Bíróság joggyakorlatában rendkívül gyakorta merülnek fel olyan esetek, amelyek során e jogosultság oltalma a véleménynyilvánítás szabadságával kerül kollízióba. A véleménynyilvánítás szabadságát az Egyezmény 10. cikke szabályozza, amikor kimondja, *„hogymindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárookra tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhatson.”*

A magán-és családi élet, illetve a véleménynyilvánítás szabadsága közötti kollízió feloldására egy többlépcsős értékelési rendszer került kidolgozásra a Bíróság által. Ezen rendszer alapját a *Caroline von Hannover-ügyek* jelentik, amelyek a közéleti szereplők jogvédelme szempontjából is kiemelt lépcsőfoknak tekinthetők. Caroline hercegnő három eljárást indított¹⁶⁷, különböző német újságok ellen, az általuk közölt, őt ábrázoló fényképfelvételek miatt. A három eljárás alapját képező, kifogásolt sajtócikkekben a hercegnő megjelent például a gyermekei társaságában, bevásárlás közben, illetve baráti vacsora során is lencsevégre kapták a tudta

¹⁶⁷ Von Hannover v. Germany, no. 59320/00., 2004. június 24-i ítélet.
 Von Hannover v. Germany, no. 40660/08. és 60641/08., 2012. február 7-i ítélet.
 Von Hannover v. Germany, no. 8772/10., 2013. szeptember 19-i ítélet.

nélkül a fotósok. Álláspontja szerint, a német bíróságok nem biztosították megfelelően magánszférájának védelmét, azokkal az újságcikkkel szemben, amelyek az őt „*magánemberként*” ábrázolták. A német bíróságok – az országban kialakult bírói gyakorlathoz híven – amellet foglaltak állást, hogy Caroline von Hannovernek közszereplő lévén el kell tűrnie azokat a róla szóló közléseket is, amelyek nem közéleti szerepére vonatkoznak.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága ettől eltérő álláspontra helyezkedett, mivel helyt adott a panaszos keresetének és elmarasztalta Németországot a kérdéses fényképek közzétételét érintően, megállapítva a magánélethez való jog sérelmét. A Bíróság indokolása alapján, az EJEE 8. cikkében deklarált magánélethez való jog magában foglalja a képmás oltalmát is. Az EJEK ítéletében foglaltak szerint, az eljárás tárgyát képező fényképeken szereplő tevékenységek és élethelyzetek tisztán magántermészetűnek voltak tekinthetőek, azok nem voltak kapcsolatban semmilyen közéleti szerepvállalással. A Bíróság döntése nem magából a közszereplői minőségből indult ki, hanem az ábrázolt tevékenység közéleti jellegét vizsgálta, amely szemlélet funkcionális megközelítést tükröz. Az ítéletek különbséget tesznek az olyan tények közzéte között, amelyek előre mozdítják a demokratikus diskurzust és azon közlések között, amelyek egyetlen célja az olvasók kíváncsiságának a kielégítése. Az EJEK által kialakított érvelési rendszerben az jelenti az első lépését, hogy a Bíróság megvizsgálja, hogy az adott fényképfelvételek és újságcikkek mennyiben járulnak hozzá egy közéleti vita lefolytatásához. Második lépésként a Bíróság értékelte azt a tényt, hogy hivatalosan Caroline von Hannover semmilyen állami pozíciót nem töltött be a Monacói Hercegségben, így a közéleti szerepére történő hivatkozás sem volt teljes mértékben megalapozott. E tekintetben fontos körülményt jelent, hogy az újságcikkek nem az esetleges állami hivatalával vagy közéleti szerepével foglalkoztak, csupán magánjellegű, intim fotókat és információkat tártak széles nyilvánosság elé. A Bíróság vizsgálta továbbá a fényképek nyilvánosságra hozatalának módját és a fényképek elkészültének a körülményeit is.

Ezen érvrendszer mentén a Bíróság nem tartotta helytállónak a panaszos magánélethez való jogának a korlátozását a véleménynyilvánítás szabadságára hivatkozással, tehát mindhárom esetben helyt adott von Hannover keresetének.
168

A *von Hannover-ügyek* által kimunkált mérlegelési szisztéma egyértelműen fontos hatással volt a hazai joggyakorlatra is. Az Alkotmánybíróság értelmezésében több ízben is megjelenik, egyik esetben például a rendőrképmással kapcsolatos polémiában jelentett hivatkozási alapot.¹⁶⁹ De a rendes bírósági gyakorlatban is számos alkalommal¹⁷⁰ hivatkozásra került a fentebb ismertetett érvelési rendszer. A Fővárosi Ítéltábla előtt egy 2020-ban indult eljárás felperese önkormányzati képviselő volt, akiről internetes felületen kerültek magánjellegű fényképek közzétételre egy közpénzek felhasználásával kapcsolatos újságcikk illusztrációjaként. A bíróság elutasította a felperes keresetét, és a von Hannover- ügyre hivatkozva kifejtette, hogy különbséget kell tenni aközött, ha fényképfelvételeket kizárólag abból a célból tesznek közzé, hogy kielégítsék egy bizonyos olvasóközönség érdeklődését az érintett személy magánéletével kapcsolatban, illetve aközött, ha a cikkben szereplő ügynek közéleti jelentősége van, amelyet a közzétett fényképfelvétel is illusztrál.¹⁷¹ Nyilvánvalóan előbbi esetben nem, míg a második esetben van lehetőség az érintett magánélethez való jogának a korlátozására.

A közérdek és a magánszféra közötti érdekmérlegelés szempontjából kiemelés érdemel a *Karhuvaara kontra Finnország-ügy*¹⁷², amelynek egy finn, országos lapban megjelent újságcikk képezte a tárgyát. Az ügy történeti tényállása szerint, egy finn parlamenti képviselő férje ellen jogerős ítélet született ittas és rendzavaró magatartás, illetve hivatalos személy elleni erőszak miatt. A képviselő e sajtócikk miatt indított eljárást az azokat jegyző

¹⁶⁸ Von Hannover v. Germany (no.1.) no.59320/00., 2004. június 24-i ítélet.

¹⁶⁹ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat.

¹⁷⁰ Lásd hozzá példaként az alábbi ügyeket: Fővárosi Ítéltábla Pf.21195/2016/4.sz. ítélete, Kúria Pfv.20121/2016/3. sz. ítélete, Pécsi Ítéltábla Pf.20403/2010/4. sz.

¹⁷¹ Fővárosi Törvényszék 7168.P.20.048/2020/5-I. sz.

¹⁷² Karhuvaara v. Finland, application no. 53678/00 (2005) 41 EHRR 51. sz. ítélet.

újságíróval, illetve újságkiadóval szemben. Az állami bíróság elmarasztalta az alpereseket és jelentős kártérítést ítélt meg a felperes részére. A strasbourg-i fórum ettől részben eltérő álláspontra helyezkedett. A *von Hannover-ügy* által kimunkált mértékrendszert követve az EJEB ítéletében kifejtette, hogy a magánélet oltalmát és a vélemény-szabadságot egymással egyensúlyba kell hozni, vagyis megfelelő szimmetriát kell létrehozni az egyéni, illetve a közösségi érdek között. A magánélet sérelmét, illetve a finn bíróságok által megítélt magas összegű kártérítést vizsgálva az EJEB megállapította, hogy a képviselő magánszférája csak korlátozottan sérült, mivel az eljárás tárgyává tett újságcikkben csupán az a köztudomású tény került feltüntetésre, hogy a felsorolt jogsértő magatartásokat elkövető személy felesége. Másrészt, fontos körülményként vette figyelembe a Bíróság azt is, hogy egy politikus házastársa által tanúsított bűncselekmény alkalmas lehet a demokratikus közvélemény alakítására, és mint ilyen szabad közlés tárgyát képezheti, tehát az EJEB ítélete szerint nem valósult meg a magánélethez való jog megsértése ebben az esetben.

A magunk részéről egyet tudunk érteni az EJEB érvelésével, ugyanis ebben az esetben a közérdek és a közügyek vitathatóságának a biztosítása egyértelműen a magánélethez való jog érvényesülésének a korlátját jelentette.

A két alapjog összeütközése szempontjából kiemelhető továbbá a *Biriuk kontra Litvánia-ügy* is¹⁷³, amelynek a kérelmezője szerint az állami bíróságok nem biztosították megfelelően a 8. cikkben deklarált jogának az oltalmát. Az alapügy tárgyát egy országos lapban megjelent újságcikk képezte, amelyben a kérelmező magánéletére vonatkozó információk jelentek meg, felfedve többek között azt is, hogy AIDS betegséggel küzd, amely a cikk szerint, kábítószer függőségére és erkölcstelen életvitelére vezethető vissza. A litván bíróság 2895 Euró összegű sérelemdíjat ítélt meg a részére, amelyet rendkívül alacsony összegű kompenzációnak tartott az érintett, így az EJEB-hez fordult. A Bíróságnak arról kellett döntést hoznia, hogy a kérelmező 8. cikkben biztosított jogának a sérelme arányban állt el az állami bíróság által megítélt

¹⁷³ Biriuk v. Lithuania, application no.233373/03., 2008. november 25-i ítélet.

kompenzációval. Az EJEB arra az álláspontra helyezkedett, hogy az állami bíróság által megítélt mértéknél nagyobb összegű kompenzációra jogosult a kérelmező, mivel erőteljes mértékben sérült a magánélethez való joga a személyére vonatkozó szenzitív információk közlésével. A Bíróság e döntése során is kiemelte, hogy a nyilvános közlések között különbséget kell tenni aszerint, hogy azok hozzájárulnak a társadalmi, széleskörű közéleti vita kialakításához vagy szenzációhajhász céllal született állításoknak tekinthetők. Jelen ügyben az EJEB egyértelműen arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kérelmezőről szóló állítások az utóbbi célt szolgálták. E döntés kapcsán, a magánélet és a véleménynyilvánítás szabadsága között feszülő kollízió feloldása mellett felmerült a tagállami mozgáster doktrínájának a kérdésköre is, hiszen a Bíróság a döntésében kifejezetten az állami bíróság által megállapított vagyoni kompenzáció mértékét változtatta meg.

Ezen fenti, szubjektív szelekció által kiválasztott példákkal kívántuk szemléltetni a magánélethez való jog és a véleménynyilvánítás szabadságát oltalmazó szabályok közötti kollízió feloldására vonatkozó főbb, az EJEB által kialakított elveket. A fenti példák alapján rögzíthető, hogy a Bíróság által kimunkált érvrendszer hatékony eszközt jelent és akként működik a 8. és 10. cikkek közötti kollízió feloldásában. Az adott közlés közérdekű jellegének vizsgálata a hazai joggyakorlatban és alkotmánybírói gyakorlatban is kategorikusan érvényesülő elvként jelenik meg, amely párhuzamba állítható a Magyar Királyi Kúria 1938-ban megfogalmazott ítéleti megállapításával is, amely szerint a *„pletykaéhes kíváncsiság kielégítése nem közérdek”*.¹⁷⁴ Az EJEB gyakorlata alapján tehát, a magánélethez való jog korlátozására olyan esetekben kerülhet sor, amikor a véleménynyilvánítás valamilyen közérdeket, vagy a közügyek vitathatóságát szolgálja. Ezekben az esetekben a demokratikus diskurzus előmozdítása jelenti tulajdonképpen az érintett személy magánszféráját érő korlátozás jogi alapját.

¹⁷⁴ SARKADY (2006): 2.o.

1.1.b. A magánélethez való jog oltalmával kapcsolatban felmerülő jellegzetes esetkörök

A következőkben megvizsgáljuk, hogy az EJEB hogyan értelmezi a magánélethez való jog jelentéstartalmát és mely jellegzetes, főbb esetkörökhöz köthetően merül fel a jogosultság oltalma.¹⁷⁵

E tekintetben kiindulási alapot jelenthet az Emberi Jogok Európai Bírósága által kiadott gyakorlati útmutató, amely szerint a magánéletre vonatkozóan nem adható meg egyetlen kimerítő definíció.¹⁷⁶ Ez a szemlélet tükröződik a sokat hivatkozott *Niemitz kontra Németország*-ügyben is, amelyben kifejtésre került, hogy „a Bíróság nem tartja szükségesnek a magánélet kimerítő meghatározását”.¹⁷⁷ Az ítélet indokolása szerint, túlságosan megszorító jellegű lenne a magánélethez való jog által oltalmazott életviszonyokat a személyek legbelsőbb körére korlátozni, annak körébe beletartoznak az érintett személy személyes, szociális kapcsolatai is.¹⁷⁸ Az EJEE 8. cikkének a célja, hogy megvédje az egyén jogát arra, hogy személyiségét külső behatások nélkül bontakozhassa ki és kapcsolatot alakíthasson ki a külvilággal.¹⁷⁹

A magánélet oltalma azonban nem terjedhet ki minden olyan esetre, amikor az érintett életvitelét bizonyos körülmények megzavarják. Az EJEE 8. cikke olyan behatások ellen nyújt oltalmát, amelyek közvetlenül érintik a kérelmező magánéletét.¹⁸⁰

Az EJEB vonatkozó ítélkezési gyakorlatát tekintve megállapítható, hogy az életviszonyok rendkívül széles köre tartozik a 8. cikk égisze alá, amely viszonyrendszerek klasszikusan három kategóriába sorolhatóak:

¹⁷⁵ Lásd hozzá továbbá: MENYHÁRD (2018): 49-62.o.

¹⁷⁶ Lásd hozzá bővebben: A Bíróság a magánélet fogalmának tisztázásával kapcsolatban fontos megállapításokat tett például a *Niemitz v. Germany*, no.137/10. sz. ítéletben, amelyre a hazai judikatúrában is több ízben hivatkoztak.

¹⁷⁷ *Niemitz v. Germany*, no. 137/10. sz. 1992. december 16-án született ítélet 28. pont.

¹⁷⁸ Uo.

¹⁷⁹ SONNEVEND – BODNÁR (2021): 11.o.

¹⁸⁰ Uo.

- 1) A személy fizikai, pszichológia vagy erkölcsi integritásával kapcsolatos eljárások,
- 2) A magánszférával összefüggő esetek illetve,
- 3) A személyes identitással kapcsolatos ügyek.¹⁸¹

A fizikai integritás oltalma a jogrendszer olyan alapvető értékét jelenti, amely több jogág szabályanyagában is megjelenik, és szoros összefüggést mutat az élet, egészség és testi épség oltalmával. Az emberi test tulajdonképpen az életminőség alapvető meghatározójának is tekinthető, ezáltal oltalma az egyik legfontosabb emberi és személyiségi jogot öleli fel. A büntetőjog által nyújtott ultima ratio jellegű oltalom mellett, a fizikai integritást sértő „enyhébb”, személyiségi jogi jogsértést megvalósító esetekben alkalmazható lehet a 8. cikk, amely ebben az esetben a magánszféra fizikai síkon megvalósuló védelmét hivatott biztosítani.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatát tekintve a fizikai integritás oltalma a jogesetek széles körét foglalja magában, így ezek közül szubjektív szelekció segítségével szemléltetjük a legjellegzetesebb esetköröket. Elsőként említhető a *Y.F kontra Törökország eset*¹⁸², amely 2003-ban született, és a tárgyát a török állampolgársággal rendelkező kérelmező felségén végzett nőgyógyászati vizsgálat jelentette. A kérelmező házastársát terrorista szervezetnek nyújtott bűnsegéd vádjával vették őrizetbe, amelynek tartama alatt, a hölgy elmondása szerint, több ízben bántalmazták, majd kötelező nőgyógyászati vizsgálatnak vetették alá. A nemzeti jogorvoslati fórumok kimerítése után, történt meg az EJEB eljárásnak a megindítása, amely ítéletében kimondta, hogy az ember teste a magánélet legmeghittebb, legbelsőbb aspektusát jelenti, így bármilyen beleegyezés nélküli, kötelező orvosi beavatkozás annak sérelmét vonja maga után, még akkor is, ha az csekély jelentőségűnek tekinthető.¹⁸³

¹⁸¹ Emberi Jogok Európai Bírósága. Gyakorlati útmutató az elfogadhatóság feltételeiről. Európa Tanács/2014. 70. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_HUN.pdf (2022.03.12.)

¹⁸² Y.F. v. Turkey, no.24209/94. sz., 2003.07.22-i ítélet.

¹⁸³ Uo.

A fizikai integritást érintő esetek körében külön csoportot jelentenek az állapotos nőkkel kapcsolatban felmerült ügyek.¹⁸⁴ E körből, hazai vonatkozású esetként megjegyezhető a *Ternovszky kontra Magyarország*¹⁸⁵ ügy, amelyben a kérelmező egy magyar állampolgárságú, állapotos hölgy volt, aki a gyermekét a kórház helyett, otthonában kívánta világra hozni. A kérelmező álláspontja szerint, Magyarország nem rendelkezett az otthonszülésre vonatkozó átfogó szabályozással, illetve a hatályos szabálysértési tényállás jogellenessége is felmerült. A szabályozási hiátusra tekintettel, a Bíróság megállapította a 8. cikk sérelmét. A témakörben később, az *Alapvető Jogok Biztosa* is jelentést¹⁸⁶ adott ki, amelyben kiindulási alapként tekintett az EJEB által a *Ternovszky-ügyben* hozott ítéletre.

Szintén az állapotos nők fizikai integritásával kapcsolatosan az EJEB gyakorlatában számos eset merült fel a művi terhesség-megszakítást érintően, illetve a mesterséges megtermékenyítésre vonatkozóan is.¹⁸⁷ Az abortusz-kérdéssel kapcsolatosan számos alkalommal történik hivatkozás az Egyezmény 8. cikkére, fontos azonban, hogy a magánélethez való jogot deklaráló szabály nem jelenti egyben a művi terhesség megszakításhoz való jog általános elismerését. A kérdéskörrel kapcsolatos elméleti kérdések karakterisztikusan mutatkoznak meg a 2012-es *P. és S. kontra Lengyelország-ügyben*¹⁸⁸. Az Emberi Jogok Európai Bírósága vonatkozó ítéletében megállapította, hogy a lengyel hatóságok megsértették a kérelmezők családi-és magánélethez való jogát. Az indokolásában az EJEB kifejtette, hogy a művi terhesség-megszakítás tilalma a magánélethez való jog 8. cikkben deklarált szabályával került kollízióba. A Bíróság ítélete szerint, abban az esetben, ha egy állam rendelkezik az abortuszt szabályozó törvényi háttérrel, akkor a hatáskörükben eljáró állami hatóságok sem „nehezíthetik” meg a hivatalos

¹⁸⁴ Lásd bővebben: *Tysiak v. Poland*, no.54/1003.sz. 2007.03.20-i ítélet, A, B And C V. Ireland, no.25579/05.sz., 2010.12.16-i ítélet.

¹⁸⁵ *Ternovszky v. Hungary*, no.67545/09.sz., 2010.12.14-i ítélet.

¹⁸⁶ AJB-2350/2016. sz. jelentés.

¹⁸⁷ Lásd hozzá pl.: *A, B, C v. Ireland*, no. 25579/05.sz., 2010.12.16-i ítélet, *Costa and Pavan v. Italy*, no. 5427/10.sz., 2013.02.11-i ítélet.

¹⁸⁸ *P. and S. v. Poland*, no. 57375/08.sz., 2012.10.30-i ítélet.

eljárást. Ezen indokok alapján a kérelmezők által megjelölt, Egyezményben deklarált jogok egyértelműen megsértésre kerültek a lengyel hatóságok által.

A fizikai autonómia mellett kiemelést érdemel a pszichológia és erkölcsi integritáshoz való jog is, amely tulajdonképpen a magánélethez való jog pszichikai síkon megvalósuló vetületének az oltalmát foglalja magában. Az EJEB által, az e körben hozott döntések különösen a nemi identitással, a szexuális élettel, a különböző foglalkozások gyakorlásához kötődő joggal, a fogyatékkal élő személyek jogvédelmével kapcsolatban születnek, vagyis rendkívül széles spektrumot ölelnek fel.¹⁸⁹

A nemi identitással kapcsolatos esetek közül, csupán egyetlen példát kiemelve, említést érdemel a *Christine Goodwin kontra Egyesült Királyság-ügy*, amelyben iránymutató jelleggel fejtette ki az EJEB a nemi átalakító műtétekkel kapcsolatos álláspontját.¹⁹⁰ Az EJEB előtt folyó eljárást Christine Goodwin, brit állampolgár indította, aki transzsexuális irányultságára visszavezethetően, 1990-ben nemi átalakító műtéten esett át. A kérelmező munkáltatója a társadalombiztosítását igazoló dokumentumban szereplő szám alapján könnyedén kiderítette, hogy az érintett férfiként született, így ki volt téve az ezzel a ténnyel kapcsolatos zaklatásoknak, illetve számos hátrányos jogkövetkezmény érte e tényre visszavezethetően.

A Bíróság megállapította, hogy azon állami szabályozással, amely alapján az érintett nem igényelhetett új személyazonosító számot a nemváltoztató műtétje után, az Egyesült Királyság megsértette a magánélethez való jogát. Az államban a társadalombiztosítási ellátás keretében kerültek finanszírozásra a nemváltoztató műtétek, a Bíróság szerint azonban a fizikai átalakítás után azt nem követték a megfelelő jogi lépések, így a személyazonosító szám okozta problémák mellett, megválaszolatlanul maradtak például a házasságkötéssel vagy a nyugdíjfolyósítással kapcsolatban felmerülő kérdések. A Goodwin-ügy felhívta a figyelmet a nemváltoztató műtéten átesett személyek jogi

¹⁸⁹ Lásd hozzá példaként: Sidabras And Džiautas V. Lithuania, no.55480/00.sz., és 59330/00., 2007.07.27-i ítéletek, Botta v. Italy, no.153/1996/772/973.sz. ítélet, Halford v. United Kingdom, no.20605/92.sz. 1997.06.25-i ítélet.

¹⁹⁰ Christine Goodwin v. United Kingdom, no.28957/95.sz. 2002.07.11-i ítélet.

státuszával kapcsolatos jogi anomáliákra, illetve a vonatkozó angol jogszabályi környezet módosítását is magával hozta, felhívva ezzel a többi részes állam figyelmét is a problémakörre.

A szexuális életre vonatkozó információkkal kapcsolatosan felemerülő kérdések az EJEB gyakorlatában a magánélethez való jog területének, mégpedig a személyek pszichikai integritására vonatkozó „*csopornak*” az immanens részét képezik. Ezt jól mutatja például a *Mosley kontra Egyesült Királyság-ügy*, amelynek a kérelmezője egy autósportban nemzetközi szinten ismert személy volt, akinek a szexuális szokásairól egy, az Egyesült Királyságban megjelenő sajtótermék meglepő részletességgel számolt be. A kérelmező a rendelkezésre álló állami jogorvoslati lehetőségek kimerítése után fordult az EJEB-hez, becsülethez és magánélethez való jogának sérelmére hivatkozással. A Bíróság megállapította a magánélethez való jog sérelmét, amelynek integráns részeként ismerte el a szexuális életet. Az ítélet indokolása szerint, a szexuális életre vonatkozó információk a magánszféra belső magját alkotják, amelyeknek nyilvánosságra hozatala közszereplők esetén sem jogszerű.¹⁹¹

Az EJEB több ízben is foglalkozott a különböző szakmai és üzleti tevékenységek folytatásához való joggal, mint a pszichikai szabadság egyik aspektusával. Erre jó példát jelent például a fentebb idézett *Niemitz kontra Németország-ügy*¹⁹², de hazai vonatkozású ügyként kiemelhető az *Erményi kontra Magyarország-ügy*¹⁹³ is. Az ügy alapját egy Magyarország ellen benyújtott kérelem jelentette, amelyet a kérelmező több magyar állampolgárságú bíróval együtt terjesztett a Bíróság elé. A kérelmek a bírókra vonatkozó nyugdíjkorhatár lecsökkentése miatt, illetve a panaszos Legfelsőbb Bíróság alelnöki tisztségéből történő felmentése miatt kerültek benyújtásra az EJEB-hez. A Bíróság kifejtette, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikke felöleli az egyén más személyekkel történő kapcsolatainak kialakításához és e kapcsolatok fejlesztéséhez való jogát is.

¹⁹¹ Mosley v. United Kingdom no.48009/08.sz., 2011.05.10-i ítélet.

¹⁹² Niemitz v. Germany no.137/10.sz., 1992.12.16-i ítélet.

¹⁹³ Erményi v. Hungary no.22254/14.sz., 2016.11.22-i ítélet.

Fontos kitételt jelent, hogy e körbe beletartoznak a szakmai és üzleti jellegű kontaktusok is. Ebből következik, hogy a 8. cikk védi az egyén személyiségfejlődéshez, valamint az ahhoz való jogát, hogy embertársaival és a külvilággal kapcsolatokat alakítson ki és fejlessze azokat. E körbe értendők a szakmai vagy üzleti jellegű kontaktusokat is, mivel a munkavégzési tevékenység rendkívül jelentős az egyes személyek különböző szociális kapcsolataik kialakítása céljából. Ezen elvek, mentén a Bíróság megállapította a magánélethez való jogba történő jogosulatlan behatolást és a 8. cikk megsértése miatt elmarasztalta Magyarországot. Az EJEB ítéletéhez Küris bíró különvéleményt fogalmazott meg, amelyben kifejtette, hogy nem ért egyet a Bíróság által alkalmazott azon szemlélettel, amely szerint a 8. cikkben deklarált magánélethez való jog kiterjed arra a jogra, hogy egy adott egyént ne bocsássanak el hivatalából. Ez nem azt jelenti, hogy Küris bíró jogszerűnek tartotta a vonatkozó magyar jogszabályt, viszont felhívta a figyelmet arra a tényre, hogy a kérelmező nem hivatkozott a 8. cikk sérelmére, illetve álláspontja szerint, a magánélet oltalma nem öleli fel a jelen ügyben kifogásolt szakmai, hivatásbeli helyzetet érintő jogszabályok felülvizsgálatát.¹⁹⁴ A magunk részéről nem értünk egyet Küris bíró különvéleményével, nézetünk szerint a hivatalból való elbocsájtás tilalma valóban nem képezi a magánélethez való jog részét, azonban az emberek interperszonális, így szakmai kapcsolatainak oltalma azonban igen, ezáltal a vonatkozó történeti tényállást alapul véve, jogszerűen állapította meg a Bíróság a 8. cikk sérelmét.

A hazai Alkotmánybíróság egyik 2009-es döntésében¹⁹⁵ hivatkozott a pszichikai privátszféra oltalmára, amely döntésében az EJEB által a *Sandra Jankovics-ügyben*¹⁹⁶ lefektetett elveket vette alapul. Ezen ügy tényállása szerint, a kérelmező bérlőtársakkal együtt egy Splitben elhelyezkedő ingatlanban élt, bérlői jogviszonyban. Egyik nap, azonban a tulajdonos által, előzetes bejelentés nélkül lecserélésre került a zár a bérelt lakáson, illetve onnan Jankovic asszony személyes holmija is eltávolításra kerültek. A

¹⁹⁴ Erményi v. Hungary, 22254/14. sz., 2016. 11.22. ügyszám Küris bíró különvéleménye.

¹⁹⁵ 53/2009. (V. 6.) AB határozat.

¹⁹⁶ Sandra Jankovic v. Croatia no.38478/05.sz., 2009.03.05-i ítélet.

jogszerűtlen kilakoltatás ellen, a kérelmező eljárást indított az állami polgári jogi út igénybevételével, amellyel egy rendkívül hosszú eljárás vette kezdetét. A panaszos az eljárások elhúzódása miatt nyújtotta be indítványát az EJEB elé, amelyben hivatkozott a 8. cikk sérelmére, tekintettel arra, hogy az elhúzódó jogi eljárások alatt, lelki megpróbáltatások érték, illetve fizikai atrocitás is érte az alapügy alperesei részéről, amelynek a megfelelő, állami kivizsgálása nem történt meg. A Bíróság az ítéletében megállapította a 8. cikk sérelmét, és kifejezésre juttatta, hogy a magánélethez való jog oltalma nem szűkíthető le a fizikai integritás védelmére, annak tárgykörébe tartozik a pszichikai integritás is, amely magában foglalja az emberek egymás között fennálló szociális hálójának az oltalmát is. Jelen ügyben, az állami hatóságok nem léptek fel megfelelően a kérelmezőt ért büntetendő cselekmény kivizsgálása érdekében, amely mulasztással morális, pszichikai integritását is sértették.

Az egyének pszichikai integritását magában foglaló esetkorról összességében megállapítható, hogy ezen esetek a magánélethez való jog immanens részét jelentik az EJEB értelmezésében. Az integritás, az individuum oltalma nem szűkül le a fizikai oltalomra, az egyaránt kiterjed a pszichikai és erkölcsi önrendelkezés védelmére. Az előbbieken felvázolt esetek nem fedik le teljes egészében e csoportot, szubjektív szelekció útján kívántuk ismertetni legfontosabb vetületeit és a Bíróság által alkalmazott érvrendszert. Ezen ítéletekből levonható az a következtetés, hogy az EJEB meglehetősen tágan értelmezi az integritás fogalmát, amelynek az „*elrejtőzés*” joga mellett, fontos vetületét jelenti a személyes, illetve szakmai kapcsolatok ápolásához való jog. Az interperszonális kapcsolatokat tekintve fontos körülményt jelent, hogy azok egy része a „*családi élet*” égisze alatt nyer elismerést, míg másik részük a magánélethez való jog körébe tartozik. Előfordulnak olyan jogesetek is, amelyek a tényállásuk alapján mindkét „*körbe*” beletartozhatnak. Az EJEB által kiadott gyakorlati útmutató szerint, a családi élet és a magánélet égisze alá tartozó integritás körébe egyaránt besorolhatóak azok az esetek, amelyek a gyermekvállalással kapcsolatos

döntésekkel függenek össze.¹⁹⁷ Ezt indokolja, hogy az egyén az önrendelkezési szabadsága körében dönthet arról, hogy kíván-e gyermeket vállalni. Ezen döntés egyértelműen a magánélet védett körébe tartozik, hatása azonban szervesen kapcsolódik a családi élet által oltalmazott területhez is.

A fizikai és pszichikai intimszféra kérdéseit követően, áttérünk a Bíróság ítélkezési tevékenységében a második csoportját alkotó ún. magánszféra oltalmával kapcsolatban felmerült esetek vizsgálatára. Az EJEB gyakorlatában tipikusan e körbe sorolhatóak a képmás és a hangfelvétel, a becsület és a jóhírnév, valamint a személyes adatok oltalmával kapcsolatban felmerülő jogesetek.¹⁹⁸

A képmáshoz való jog oltalmát érintően megjegyezhetőek a korábban említett *von Hannover-ügyek*, amelyekben rendkívül karakterisztikusan mutatkoznak meg e problémakör jellegzetességei, és amely esetek során kidolgozásra került a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélet oltalma közötti kollíziót feloldó értékelési rendszer. Ugyancsak közéleti szereplő képmáshoz való jogát érinti a *Krone Verlag GmbH & Co. Kg. Betéti Társaság Ausztria ellen indult ügye*.¹⁹⁹ Az eljárás tárgyát képező újságcikk egy osztrák parlamenti képviselő törvényellenes jövedelemszerzését taglalta, és ahhoz egy fényképfelvételt is mellékeltek az érintett politikusról. Az EJEB előtti eljárást az érintett újság kiadója kezdeményezte, mivel az osztrák hatóságok eltiltották a fényképek további megjelentetésétől. Az Emberi Jogok Európai Bírósága ettől eltérő álláspontra helyezkedett, ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a megjelent fényképek egyike sem vezetett az érintett magánéletének a sérelméhez. Az EJEB indokolása azon alapult, hogy a megjelent fényképek, amelyek egy közügyet tárgyaló cikk illusztrációjaként kerültek közzétételre, az osztrák parlament oldalán nyilvánosan hozzáférhetőek voltak, így semmilyen jogsértő, a magánéletet károsan érintő joghatás nem fűződött

¹⁹⁷ Emberi Jogok Európai Bírósága. Gyakorlati útmutató az elfogadhatóság feltételeiről. Európa Tanács. 76.o. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_HUN.pdf (2022.03.12.)

¹⁹⁸ Emberi Jogok Európai Bírósága. Gyakorlati útmutató az elfogadhatóság feltételeiről. Európa Tanács. 73.o. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_HUN.pdf (2022.03.12.)

¹⁹⁹ *Krone Verlag GmbH & Co. Kg. Betéti Társaság v. Ausztria*, no. 9605/03.sz., 2002.02.26-i ügy.

hozzájuk. Ezen érvekre tekintettel indokolatlan, és a 10. cikkbe ütköző volt az érintett újságot eltiltani azok közlésétől.

Ehhez hasonló tényállást értékelt a Bíróság a *Sapan kontra Törökország*²⁰⁰ ügyben, amelyben egy könyvben megjelent, közéleti szereplőről készült fényképek jelentették az eljárás tárgyát. A könyv a „sztársággal”, mint jelenséggel foglalkozott, amely témakör szemléltetéséhez illusztrációként használta a Tarkan nevű török, világhírű énekesről készült, egyébként nyilvánosan hozzáférhető fotókat. Az török bíróságok a képmáshoz való jogra történő hivatkozással megtiltották a könyvek terjesztését, amely az EJEB álláspontja szerint a 10. cikkbe ütközött, és a véleménynyilvánítás szabadságának indokolatlan korlátozásához vezetett.

E körben említhető még a *Sciacca kontra Olaszország ügy*²⁰¹, amelynek kérelmezője ugyan nem töltött be közéleti szerepet, a képmása azonban mégis széles körben ismert lett. Az eljárás megindítója egy neves magániskola pedagógusaként dolgozott, majd bűncselekményt követett el, amiért jogerősen elítélték. A büntetőeljárás során, az ügyészség egy sajtótájékoztatón nyilvánosságra hozta a kérelmezőről készült fényképeket, majd azokat több napilap összesen négy alkalommal közzétette. Az EJEB ítéletében kifejtette, hogy az ügyészség ezen eljárásával megsértette a kérelmező magánélethez való jogát. A Bíróság álláspontja szerint indokolatlan beavatkozás történt az érintett magánéletébe, aki semmilyen közéleti szerepet nem töltött be, és alapvetően egy bűncselekmény elkövetése nem alapozza meg azt, hogy a képmását az állami hatóságok közzétegyék.

A képmáshoz való jogot érintően megállapítható, hogy az EJEB gyakorlatában tipikusan (de nem kizárólag) közéleti szereplők kapcsán merülnek fel. E tekintetben a Bíróság esetről-esetre mérlegeli a vélemény-szabadság és a magánélethez való jog közötti kollízió feloldását. Álláspontunk szerint – csatlakozva az EJEB által kimunkált érvrendszerhez – az érintett hozzájárulása nélkül, csak akkor tekinthető jogszerűnek egy képmás

²⁰⁰ Sapan v. Turkey, no.44102/04.sz., 2010.06.08-i ítélet.

²⁰¹ Sciacca v. Italy, no.50774/99.sz., 2005.01.11-i ítélet.

nyilvánosságra hozatala, ha az közügy érdekében történik és a nyilvános diskurzus előmozdítását célozza, hiszen a magánéletbe történő beavatkozás sosem lehet önkényes, korlátozására csak jogszerű indok birtokában kerülhet sor.

Az EJEB által kifejtett gyakorlat alapján, szintén a magánszféra védendő körébe tartozik az érintett személyek jóhírneve és becsülete. Ezen két személyiségi jogának sérelmére hivatkozva indított az EJEB előtt eljárást Szlovákia ellen a szlovák legfelsőbb bíróság egyik bírója, a róla megjelent újságcikkkel összefüggésben, amelyek az általi meghozott ítéleteket „*jogi paródiáknak*” nevezték.²⁰² Az eljáró szlovák bíróságok álláspontja szerint, a vonatkozó újságcikkben tett állítások erőteljesen megsértették az érintett becsülethez és jóhírnévhez való jogát. Az EJEB ettől eltérő álláspontra helyezkedett, amikor kifejtette, hogy egy olyan bíró esetében, aki politikai tevékenységet is kíván vállalni, nyilvánvalóan máshol helyezkedik el a türeési küszöb, mint az ilyen szerepet nem vállaló jogalany esetében. Ezen indokokra tekintettel, a Bíróság a mérlegelése után, arra a következtetésre jutott, hogy a szlovák bíróságok indokolatlanul korlátozták a véleménynyilvánítás szabadságát, az érintett jóhírnevének és becsületének sérelmére hivatkozással.

Megállapíthatónak tartotta azonban a Bíróság az érintett jóhírnevének megsértését a *Lavric kontra Romána-ügyben*.²⁰³ Az ügy kérelmezője egy ügyész volt, aki rágalmozás miatt büntetőjogi panaszt nyújtott be egy újságíró ellen, aki több cikket is megjelentetett egy országos napilapban, amelyekben két vádirat meghamisításával vádolta, és „*hamisító*”, illetve „*csaló*” jelzőkkel illette a kérelmet benyújtó ügyészt. A büntetőeljárás vádlottja valóban panasszal élt az ügyész ellen, amely nyomán fegyelmi eljárás indult, amely azzal az eredménnyel zárult, hogy az érintett nem követett el semmilyen fegyelmi vétséget, az eljárás tárgyát képező újságcikkek viszont még abban az időpontban jelentek meg, amikor a fegyelmi eljárás folyamatban volt. A román bíróságok nem tartották megállapíthatónak az ügyész jóhírnevének

²⁰² Hrico v. Slovakia, no.49418/99.sz., 2004.07.20-i ítélet.

²⁰³ Lavric v. Romania, no.22231/05.sz., 2014.01.14-i ítélet.

sérelmét, az általuk kifejtett álláspont szerint, az újságíró csupán bemutatta vádlott panaszában foglaltakat és értékítéletnek minősítette az újságcikkben használt jelzőket. A Bíróság ettől eltérő álláspontra helyezkedett, amikor megállapította a 8. cikk sérelmét. Ítéletében rögzítette, hogy az államoknak tevőleges kötelezettségét jelenti, hogy biztosítsák polgáraik számára a magánszféra tiszteletben tartásának a jogát, amelynek immanens részét jelenti a jóhírnévhez való jog oltalma is. Ahhoz azonban, hogy a 8. cikk megsértése megállapíthatóvá váljon, a személyes becsület és a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, ami „*sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét*”.²⁰⁴ A Bíróságnak tehát minden efféle esetben meg kell teremtenie az egyensúlyt az egymással versengő érdekek között. Ebben az eljárásban az EJEB arra a megállapításra jutott, hogy az újságcikkben közölt, különösen súlyos állításokat tekintve, a hazai bíróság által az újságíró és a vádlott véleménynyilvánítási szabadságának védelmére felhozott indokok nem voltak elegendők, hogy felülírják a kérelmező jó hírnevének védelméhez fűződő jogát.

A magánszféra oltalmával kapcsolatban fontos szót ejtenünk a strasbourg-i fórum előtt zajló hazai vonatkozású *Varga és mások kontra Magyarország*²⁰⁵ ügyről is, amely a börtönök túlszűfoaltságának kérdéskörével kapcsolatban született.²⁰⁶ Az eljárást hat magyar állampolgár kezdeményezte a túlszűfolt börtöncellák, illetve a hazai jogorvoslati lehetőségek hiánya miatt. Az eljárást nem a 8. cikkre hivatkozással indították, az ítéletben az EJEB mégis érintette a magánszféra kérdéskörét is, mivel a döntésében a Bíróság kifejtette, hogy a cellákban biztosítani kell az emberi méltóság oltalmát és amennyiben lehetséges az érintettek magánszféráját is. A sokszemélyes lakóterekben a fogvatartottak a mindennapi életvitelük során nem rendelkeznek semmilyen szintű magánszférával. A Bíróság helyt adott a panaszosok keresetének, és

²⁰⁴ Lavric v. Romania, no.22231/05.sz., 2014.01.14-i ítélet. 31. Bekezdés

²⁰⁵ Varga and others v. Hungary, nos. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13, és 64586/13sz., 2015.06.06-i ítéletek, Niemitz v. Germany, no. 137/10. sz. 1992.12.16-i ítélet, 28. pont.

²⁰⁶ Az ügy alapvetően nem a 8. Cikk vizsgálatán alapult, azonban a magánszféra fizikai oltalma, illetve a hazai vonatkozás miatt szükségesnek tartottuk említeni.

hazánkra kártérítési kötelezettséget rótt. E körben kiemelhető még *a Sárközy kontra Magyarország ügy* is, amelyben a Bíróság azért marasztalta el Magyarországot, mert a büntetés végrehajtási intézet ellenőrizte az elítéltek Bírósággal történő levelezését. Ezen döntésre az Alapvető Jogok Biztosa hivatkozott az AJB-3969/2013.sz. ügyben kiadott Jelentésében is, amelyben megállapításra került, hogy a Balassagyarmati Fegyház és Börtön súlyosan megsértette a fogvatartott magánszférához való jogát, amikor a panaszos bíróságnak címzett, tartalmilag nem ellenőrizhető levelében foglaltak alapján fegyelmi eljárást kezdeményezett vele szemben.

A magánszférát tovább vizsgálva, nem hagyhatóak figyelmen kívül azok az ítéletek sem, amelyek a különböző megfigyelésekkel összefüggésben születtek. E kérdések rendkívül karakterisztikusan jelennek meg az állampolgárok nemzetbiztonsági megfigyelése és az e megfigyelések során gyűjtött adatok kezelésével és tárolásával kapcsolatban. Erre jó példát jelent a Bíróság 1987-ben, *Leander kontra Svédország-ügyben*²⁰⁷ hozott ítélete, amelyben kimondta, hogy az egyének nem tekinthetnek be az összes, a saját helyzetükre vonatkozó információt tartalmazó állami nyilvántartásba. Az ügy kérelmezője egy haditengerészeti bázison kívánt egy bizalmas állami hivatalt betölteni, az általa benyújtott pályázat azonban elutasításra került, mivel a svéd titkosszolgálatok által gyűjtött adatok alapján „*biztonsági kockázatot*” jelentett volna az alkalmazása. A rendőrség nem tette lehetővé, hogy a kérelmező betekinthesse a rá vonatkozó adatokba. Ezen információk nyilvánvalóan a magánszférájába tartozó adatokat jelentenek, azonban az állam közbiztonsági és nemzetbiztonsági okokkal indokoltan és jogszerűen korlátozhatja a 8. cikkben foglalt magánélethez való jogot.

Rendőrségi adatgyűjtés képezte a tárgyát a sokszor hivatkozott, 2006-os *S. és Marper kontra Egyesült Királyság*²⁰⁸ ügynek is. Ezen eljárásnak két kérelmezője volt, akiket bűncselekmény elkövetésével vádoltak, de végül mindkettőjükkel szemben megszüntették az eljárást. Ezt követően kérték a

²⁰⁷ Leander v. Sweden, no.9248/81.sz.,1987.03.26-i ítélet.

²⁰⁸ S. and Marper v. United Kingdom, nos. 30562/04 and 30566/04.sz., 2008.12.04-i ítélet.

nyomozó hatóságoktól a begyűjtött ujjlenyomatuk és DNS mintájuk megsemmisítését, amelynek a rendőrség nem tett eleget. A kérelmezők a megsemmisítések iránti kérelem elutasítását követően fordultak az EJEB-hez, magánéletük sérelmére hivatkozással. A Bíróság ítéletében megállapította, hogy a kérelmezők DNS-profiljának, sejtmintáinak és ujjlenyomatainak megőrzése megsértette az EJEB 8. cikkét. Bűnüldözési-érdekekre hivatkozással igazolt lehet az ujjlenyomatok és DNS minták gyűjtése, azonban az érintettek esetében bebizonyosodott, hogy nem követtek el bűncselekményt, így a tőlük begyűjtött minták tárolása nem igazolható jogos érdekekkel így ez a gyakorlat egyértelműen sérti a magánélethez való jogot.

Megjegyezhető továbbá, hogy a magánszféra oltalma körébe, nem csak az állam által végrehajtott megfigyelés esetkörei, hanem annak egyéb formái is beletartoznak. Az Emberi Jogok Európai Bírósága által kiadott gyakorlati útmutató szerint, a magánszféra védendő körébe tartoznak a közterületek kamerás megfigyelése során keletkezett adatok, a GPS alapú megfigyelés során nyert információk, illetve a munkavállaló kamerás megfigyelésével kapcsolatos ügyek is a magánszféra oltalmának az égisze alá tartoznak.²⁰⁹

A magánszférát érintően, összefoglalásképpen megállapítható, hogy az EJEB értelmezésében az egy meglehetősen tág fogalmat jelöl. Az érintett személy fizikai valójának és megjelenésének, például a képmásának az oltalmától kezdődően, a jóhírnév és becsület, illetve az egyén megfigyelése, valamint róla szóló információk feletti rendelkezés jogára is kiterjed. Alapjogi szempontból a magánszféra oltalma rendkívül fontos korlátját jelenti az államhatalom által tett megfigyeléseknek, amelyekre csak jogszabályi felhatalmazás alapján, a feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet sor.

A magánélethez való jog harmadik területét a személyes identitás oltalmával kapcsolatban felmerülő esetek alkotják.²¹⁰ Az identitás latin eredetű

²⁰⁹ Emberi Jogok Európai Bírósága. Gyakorlati útmutató az elfogadhatóság feltételeiről. Európa Tanács. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_HUN.pdf (2022.03.12.)

²¹⁰Lásd hozzá például: Pretty v. United Kingdom 2346/02.sz. 2002.04.29-i ítélet, Smirova v. Russia, nos. 46133/99 and 48183/99.sz., 2003.10.10-i ítélet, Asku v. Turkey nos. 4149/04 and 41029/04.sz., 2012.03.15-i ítélet.

szó, amely azonosságot jelent. A pszichológiában, illetve a szociálpszichológiában használt fogalom, amelynek meghonosítása Erik H. Erikson nevéhez fűződik.²¹¹ Lényegének meghatározására vonatkozóan számos szakirodalmi álláspont ismert, amelyek abban egyetértenek, hogy az lényegében azonosságtudatként fogható fel, amely pszichikus közvetítő szerepet tölt be az egyén és a társadalom között.²¹² Az identitás szoros kapcsolatot mutat az autonómiával és az önrendelkezéssel, amelyek a szuverén védelmével és a társadalomban elfoglalt helyével kapcsolatos alapvető követelményeket hordoznak magukban.

Az EJEB gyakorlatában, a személyes identitás problematikája több ízben is felmerült olyan esetekben, amikor az érintett személy a saját halálának módjának és időpontjának a megválasztásával kapcsolatban kívánt döntést hozni. Ezen kérdések karakterisztikusan jelentek meg *a Pretty kontra Egyesült Királyság-ügyben*.²¹³ Az ügy kérelmezője egy 1958-ban született, brit állampolgár volt, aki a központi mozdatóideget érintő, teljesen kifejlődött, halálos kimenetelű betegségben szenvedett. A brit jog szerint az öngyilkosság nem bűncselekmény, viszont a kérelmezőt az állapota megakadályozta abban, hogy önkezével vessen véget az életének, ezért azt szerette volna, ha az férje közreműködésével történik meg. Az Egyesült Királyság jogrendje alapján, azonban az öngyilkosságban közreműködés bűncselekmény, így Pretty asszony mentességet kért a férje részére a bünvádi eljárás alól, amelyet a brit főügyész elutasított. Ezen döntéssel szemben a kérelmező az EJEB-hez fordult. A Bíróság döntésében megállapította, hogy a brit jog valóban megakadályozta a kérelmezőt abban, hogy elkerülje az embertelen és fájdalmas halált, amely eljárás a magánéletbe történő beavatkozást is jelent. Az állam magánéletbe történő beavatkozása azonban nem minden esetben jogellenes, mértékét a szükségesség-arányosság mércéje határozza meg. Az EJEB álláspontja szerint, jelen esetben nem volt aránytalan a magánülethez

²¹¹ LENGYEL (1997): 514.o.

²¹² Emberi Jogok Európai Bírósága. Gyakorlati útmutató az elfogadhatóság feltételeiről. Európa Tanács 73.o. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_HUN.pdf (2022.03.12.)

²¹³ Pretty v. United Kingdom, no.:2346/02.sz., 2002.04.29-i ítélet.

való jog korlátozása, hiszen arra az élethez való jog, mint alapvető védendő érték oltalma érdekében került sor. Ezen indokokra tekintettel, az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy az állam által a magánéletbe tett beavatkozás egy demokratikus államban szükségesnek volt tekinthető, így nem valósult meg a 8. cikk sérelme. Az ügy azonban szemléletesen rávilágított arra, hogy a magánülethez való jog olyan teret kíván megteremteni az egyének számára, amelyben szabadon érvényesíthetik a személyiségüket, azonban az egyéni autonómiához való jog, jogszabályi keretek között, meghatározott érdek védelme érdekében, a szükségesség és arányosság tiszteletben tartásával korlátozható.²¹⁴

Az identitással kapcsolatban fontos esetet jelentenek a különböző etnikai és nemzetiségi hovatartozással kapcsolatos ügyek. Az etnikai kisebbségek helyzetére vonatkozóan kiemelhető az *Aksu kontra Törökország-ügy*²¹⁵, amelyben rendkívül előremutató megállapításokat fogalmazott meg a Bíróság. Az ügy kérelmezője egy roma származású török állampolgár volt, és egy, a török romák helyzetét bemutató könyvben megfogalmazott állításokkal szemben fordult az EJEB-hez, miután állami szinten nem kapott jogorvoslatot. A Bíróság ítéletében kimondta, hogy abban az esetben, ha egy csoporttal szembeni negatív sztereotípiaképzés elér egy szintet, az alkalmas lehet arra, hogy hátrányosan befolyásolja a csoport tagjainak magánéletét. Ezen érvelés, és az *Aksu kontra Törökország-ügyre* történő hivatkozás megjelent az EJEB hazai vonatkozású, *R. B. kontra Magyarország*²¹⁶ ügyében is. Ezen eljárás kérelmezője egy roma származású, gyöngyöspatai személy volt, aki sérelmesnek tartotta a hatóságok eljárást egy szélsőségesek által tartott roma-ellenes felvonulással kapcsolatban. 2011 márciusában egy szélsőjobboldali párt és hasonló eszmerendszert képviselő félkatonai szervezetek felvonulást szervezett Gyöngyöspata községben, amely a roma lakosság „*megfélemlítésével*” járt együtt. A panaszos a felvonulás idején kint

²¹⁴ A Bíróság nem látta megalapozottnak a 8. Cikk sérelmét a hasonló kérdéseket vizsgáló *Haas v. Switzerland*, no.31322/07.sz., ECHR 2011. sz. ügyben sem.

²¹⁵ *Aksu v. Turkey*, no. 4149/04 and 41029/04.sz., 2012.03.15-i ítélet.

²¹⁶ *R.B. v. Magyarország*, no. 64602/12.sz., 2016.04.12-i ítélet.

tartózkodott az ingatlanjának a kertjében, amely során több felvonuló is fenyegetően lépett fel vele szemben, tettelegességre azonban nem került sor. Az EJEB előtt indított eljárásban kifejtette azt is, hogy a magyar hatóságok nem tettek eleget törvényi kötelezettségeiknek, mivel nem vizsgálták ki a vele szemben fenyegetően fellépő szélsőjobboldali felvonulók magatartását, megsértésre ezzel a magánélethez való jogát. Az EJEB ítéletében kifejtette, hogy a 8. cikkben deklarált magánélethez való jog széleskörű, nem definiálható fogalmat jelent, amelynek immanens részét jelenti az egyéni identitáshoz való jog. E tekintetben az államot pozitív kötelezettség is terheli annak érdekében, hogy adott esetben aktív magatartással biztosítsa állampolgárai magánéletének az oltalmát. A Bíróság megerősítette az *Aksu kontra Magyarország* ügyben tett azon kijelentését, miszerint ha egy csoporttal szembeni negatív sztereotípiaképzés elér egy szintet, akkor alkalmas arra, hogy negatív hatással legyen a csoport tagjainak a magánéletére. Jelen esetben a kérelmezőt ért hatások egyértelműen károsak voltak és egyértelműen negatív befolyással bírtak a magánéletére, így a tények gondos mérlegelése után az EJEB megállapította, hogy Magyarország megsértette a kérelmező magánélethez való jogát azzal, hogy nem került megfelelően kivizsgálásra az ellene elkövetett bűncselekmény.

Az egyéni identitás oltalmával kapcsolatos további eseteket érintően – a teljesség igénye nélkül – megjegyezhető, hogy e körbe tartoznak még például a név védelmével, az állampolgárság megadásával és megtagadásával, illetve a személyes vallási és filozófiai meggyőződéssel kapcsolatos jogesetek is.²¹⁷ Az egyéni identitás oltalma a magánélethez való jog egyik immanens részének tekinthető, lényegében az egyén azonosságtudatának, társadalomban elfoglalt helyének, „gyökereinek” az oltalmát manifesztálja.

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján, az Emberi Jogok Európai Bírósága által, a magánélethez való joggal kapcsolatban kifejtett ítélkezési tevékenység rendkívül szerteágazónak tekinthető. A Bíróság több ízben is

²¹⁷ Lásd hozzá példaként: *Guillot v. France*, no.:22500/93.sz., 1993.10.24-i ítélet, *Losonci Rose and Rose v. Switzerland* no.664/6.sz., 2010.11.9-i ítélet, *Garnaga v. Ukraine*, no.:20390/07.sz., 2007.04.02-i ítélet.

kifejtette, hogy a magánéletre vonatkozóan nem adható meg kimerítő, egzakt definíció, amely nézettel a magunk részéről is egyet tudunk érteni.

Az ítélkezési gyakorlatban azonban kikristályosodtak olyan fő területek, amelyek tipikusan a magánélethez való jog védett körébe tartoznak: ezek a személy fizikai, pszichológia vagy erkölcsi integritásával, a magánszférával, illetve a személyes identitással és autonómiával kapcsolatban felmerülő eseteket ölelik fel. Fontos azonban rögzítenünk azt is, hogy ezen „*csoportok*” nem alkotnak zárt kört, közöttük átfedés is mutatkozhat, illetve újabb-és újabb esetkörökkel bővíülhetnek. A magánélethez való jog mindhárom vetülete rendkívül tágan kerül értelmezésre az EJEB által, felölelve ezzel az életviszonyok széles körét, egyfajta védelmező ernyőként szétterülve azok felett.

A Bíróság jogértelmezésében a jogosulatlan fizikai és lelki behatásoktól való védelem mellett, a magánélethez való jog égisze alá tartozik például az olyan nevesített személyiségi jogok sérelme, mint a magánlakáshoz, képmáshoz, jóhírnévhez, becsülethez és személyes adatokhoz való jog, amely rokonítható a hazai judikatúrában kikristályosodott gyakorlattal.

Annak megállapítás során, hogy egy adott magatartás sérti-e a magánélethez való jogot, a Bíróság többlépcsős értékelést alkalmaz. Első ízben azt vizsgálja, hogy a panaszos által sérelmezett magatartás érinti-e a magánéletét, valóban abba történő beavatkozást jelent-e. Ennek a beavatkozásnak a mértékére vonatkozóan nem fogalmaz meg általános mércét az EJEB, annak azonban nyilvánvalóan el kell érnie egy minimális szintet annak érdekében, hogy megállapítható legyen a jogsértés. Ezt követően vizsgálja a Bíróság, hogy a magánéletbe való beavatkozás jogszerűnek vagy jogellenesnek minősült-e. Ehhez magánélethez való jog beavatkozásának jogszerűségűt igazoló tényezőket, illetve a szükségesség-arányosság követelményét vizsgálja.

Összességében megállapítható, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye és az EJEB által kifejtett ítélkezési gyakorlat a magánélethez való jog oltalmát szolgáló komplex, jogvédelmi mechanizmus részének immanens eleme. A

magánélethez való jog hazai érvényesülése és oltalma szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a Bíróság gyakorlata, mivel jelentős hatást gyakorolt az Alkotmánybíróság által kialakított értelmezési keretrendszerre, a polgári jogi bíróságok gyakorlatára, illetve az Alapvető Jogok Biztosa is több ízben hivatkozott az EJEB által lefektetett elvekre.

2. A magánélethez való jog, mint Alaptörvényben deklarált alapvető jog

Hazánkban, az 1949. évi XX. törvényben, vagyis az első írott Alkotmányban nem került *expressis verbis* nevesítésre a magánélethez való jog.²¹⁸ Csupán a magánszférát óvó néhány olyan szelvényjogosultság került rögzítésre az Alkotmány szövegében, mint a levéltitok, illetve a magánlakás oltalma.²¹⁹ E tekintetben kiemelhető az 1972. évi I. törvénnyel, illetve az 1989. évi XXI. törvénnyel történt módosítás is, amelyek szélesebb körben deklarálták az emberi személyiség egyes szegmenseinek az oltalmát.²²⁰

Az azonban rögzíthető, hogy a szocialista állam berendezkedésben a maitól eltérően kerültek értelmezésre az alapvető-, illetve személyiségi jogok, „*Csipkerózsika álomba*” szenderültek, amely állapotból a rendszerváltozást megelőző gazdasági, társadalmi és technológia változások hatására kezdtek ébredezni. Az, hogy a nemzetközi jogi dokumentumokban ezen időszakot megelőzően már deklarálásra került a magánélethez való jog, nyilvánvalóan elősegítette ezt a folyamatot. Kiemelést érdemel, hogy az Alkotmánybíróság már működésének kezdetétől foglalkozott ezen alapvető jog értelmezésével. Egy 1994-es határozatában például rögzíti, hogy ugyan magában az Alkotmány szövegében nem kerül nevesítésre, de a magánélethez való jog az egyén autonómiájának a védelmére szolgáló olyan alapvető jog, amely az ember veleszületett méltóságából ered.²²¹

²¹⁸ JÓRI (2009): 2218.o.

²¹⁹ 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról, 57.§

²²⁰ Lásd hozzá: 1972.évi II. törvény VII. Fejezet, 1989.évi XXI. törvény XII. Fejezet.

²²¹ 56/1994.(XI.10.) AB határozat 1.pont.

A gyors ütemű társadalmi és technológia fejlődés, különös tekintettel az információs technológia térhódítására, azonban egyre inkább igényelte a magánélethez való jog oltalmának törvényi szintre emelését. Minderre tekintettel, az Alaptörvény tervezete már tartalmazott a magán-és családi élet oltalmára vonatkozó rendelkezést, mivel V. cikke ekképpen fogalmazott: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartásait és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”* A Tervezet indokolása a *„magánszféra-jogok”* körébe tartozik a magán-és családi élet, az otthon, a másokkal – bármilyen módon és formában történő – kapcsolattartás, illetve a jóhírnév oltalma. Ennél bővebben azonban nem olvashatunk a szabályozás indokairól és arról sem, hogy a *„magánszféra-jogok”* közül miért e szelvényjogok kerültek nevesítésre a Tervezetben.

A 2011. április 25-én hatályba lépett Alaptörvény expressis verbis, az emberi méltóságból eredeztethető alapvető jogként deklarálja a magánélethez való jogot. A jogosultság – más alapvető jogokkal megegyezően – a *„Szabadság és Felelősség”* című fejezetben került rögzítésre. Az Alaptörvény IV. Cikkében deklarálásra került, hogy *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”* A magán-és családi élet együtt történő szabályozása lényegében megegyezik a nemzetközi emberi jogi dokumentumok által alkalmazott metódussal, amely álláspontunk szerint, a védendő jogtárgyak egymáshoz történő rendkívüli közelsége miatt indokoltnak tekinthető. Az otthon, a kapcsolattartás és jóhírnév oltalma a magánszféra védett körébe tartozó jogosultságokat jelentenek, nevesítésük bizonyára a kiemelt védelmükre irányuló jogalkotói szándékot jelzi.

Az Alaptörvény 2018. június 28-án hatályba lépett hetedik módosítása érintette a IV. Cikket is. Eszerint, *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”*²²²

²²² Alaptörvény IV. cikk (1) –(2) bekezdések.

Az Alaptörvény hetedik módosítására vonatkozó törvény tervezetének részletes indokolása szerint „*a technológiai fejlődés, a digitalizáció és a médianyilvánosság növekedése következtében az egyén magánszférájának védelme olyan új kihívásokkal néz szembe, amelyekre a szabályozásnak is reagálnia kell; a digitális korban a magánélet védelme már nem csak az intimszférára, hanem egy tágabb értelemben vett magánszférára, az egyén családi életére, otthonára, kapcsolattartására is kiterjed.*”²²³ Az indoklás utal továbbá arra is, hogy a jogalkotó felismerte a magánszféra védelmére hivatott jogok és az egyéb alapvető jogok kollíziójának a jelentőségét, amelyre tekintettel alkotmányos szinten kívánta deklarálni, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának és a gyülekezési jognak a korlátját jelentheti a magánülethez való jog. Hangsúlyozásra kerül továbbá, hogy a magánszférajogok védelmének köre kiterjed arra a térbeli szférára is, amely a magán-és családi élet kibontakozásának a helyszíne lehet. Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy az Alaptörvény hetedik módosítására az magánélet védelméről szóló 2018. LIII. törvény hatálybalépése előtt, de azzal összhangban került sor, amelynek rendelkezéseit önálló fejezetben tárgyaljuk.

2.1. Az Alkotmánybíróság jogfejlesztő értelmezése

A magánülethez való jog alapjogként történő értelmezésének körében megkerülhetetlen az Alkotmánybíróság (röviden: AB) tevékenységének bemutatása, hiszen e testület a felállításától kezdődően számos alkalommal végezte el a magánülethez való jog tartalmának és érvényesülési keretrendszerének analízisét, amely során, az EJEB ítélkezési gyakorlatával párhuzamba vonható megállapításai, jelentős hatást gyakorolnak a jogosultság polgári jogi értékelésére és bírói gyakorlatának alakulására is.

A testület 1991-ben²²⁴ hivatkozott első ízben a magánszféra oltalmára, amikor megállapította, hogy a személyes adatok meghatározott cél nélküli,

²²³ T/332. számú javaslat Magyarország Alaptörvényének hetedik módosításáról, a 4.Cikk részletes indoklása.

²²⁴ 15/1991.(IV.13.) AB határozat.

tetszőleges jövőbeni felhasználásra történő gyűjtése és feldolgozása alkotmányellenesnek tekinthető. Ugyanezen határozatában rögzítette azt is, hogy a korlátozás nélkül használható általános és egységes személyazonosító jel, vagyis a személyazonosító szám szintén alkotmányellenesnek minősül.

A magánszférát érintően a testület kimondta, hogy a nem meghatározott célú adatfeldolgozás kiszolgáltatja az adatfeldolgozó részére az adatalanyok személyes adatait, mivel azok feldolgozója megismerheti azokat teljes egészében és összefüggésében. Ez a gyakorlat meglehetősen aggályosnak tekinthető, mivel átvilágíthatóvá teszi a magánszférát. A megszerzett adatokból kirajzolódhat az úgynevezett személyiségprofil, amely különösen sérti a személyiségi jogokat, valamint az érintettek emberi méltóságához való jogát is.²²⁵ Az Alkotmánybíróság e döntése alapvetően adatvédelmi természetű aggályokra vonatkozóan fogalmazott meg előremutató konklúziókat, felhívva a figyelmet a magánszférát érintő technológiai veszélyekre.

Ugyanezen évben jelent meg az Alkotmánybíróság azon határozata, amely a bírósági végrehajtásról szóló törvény egyes rendelkezéseinek az alkotmányellenességével kapcsolatosan született.²²⁶ A határozatban kifejtésre kerül, hogy az emberi méltóságához való jog nem csak a jóhírnévhez való jogot foglalja magában, hanem többek között a magánszféra oltalmát is.²²⁷ Eszerint ellentétes az emberi méltóságához való joggal, ha egy jogalannyal szemben kellő alap nélkül hatósági kényszert alkalmaznak, ezáltal pedig indokolatlanul avatkoznak be a magánszférája körébe tartozó viszonyokba.

Ugyanezen szemlélet tükröződik az Alkotmánybíróság 1994-es döntésében is, amelyben a testület a magánélet védelmét olyan alapvető jogként azonosította, amely az egyén autonómiájának a védelmét szolgálja és az ember veleszületett méltóságából ered.²²⁸ A magánszféra emberi méltóságából történő eredeztetése a későbbi időszakban is következetesen érvényesült és érvényesül

²²⁵ 15/1991.(IV.13.) AB határozat III.1.pont.

²²⁶ 46/1991.(IX.10.) AB határozat.

²²⁷ 46/1991.(IX.10.) AB határozat III.pont.

²²⁸ 56/1994.(XI.10.) AB határozat.

az Alkotmánybíróság gyakorlatában.²²⁹

Egyik 1995-ös²³⁰ döntésében a magánszféra és a magánlakás viszonyát értékelte az AB. A lakások és helyiségek elidegenítésre és bérletére vonatkozó jogszabály felülvizsgálata körében kimondta, hogy a magánlakás sérthetlenségéhez való alapvető jog a magánszféra egyik jelentős összetevőjét alapozza meg. Ez az alapjog egyaránt kapcsolódhat a tulajdonos, a birtokos és más jogos lakáshasználó, így például a lakásbérlő, az albérlő stb. valamely konkrét lakást érintő jogához.²³¹

1997-es határozatában az Alkotmánybíróság az általános személyiségi jogot az emberi méltósághoz való jogból vezeti le, amelynek egyik szelvényjogaként nevesíti a magánszféra védelméhez való jogot.²³²

Egy másik, szintén ebben az évben született határozat²³³ egy önkormányzati rendelet alkotmányellenességének vizsgálata során, amely azt a kérdéskört tisztázta, hogy a magánszférához való jog kiterjed-e az állattartáshoz való jogra. E tekintetben az AB az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított érvrendszer vette alapul. A strasbourg-i fórum megállapította, hogy a magánélet tiszteletben tartásához való jog magában foglalja a más személyekkel történő kapcsolattartáshoz fűződő jogot, amely nem terjeszthető ki az érintett személy közelében élő minden élőlényre.²³⁴ Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az állattartás nem áll a magánszférához való jog ernyőjének alkotmányos védelme alatt.

Egy 2001-es döntésben²³⁵ a névviseléshez való és a magánszférához fűződő jog viszonyára vonatkozóan kerültek értékes következtetések levonásra. Kifejtésre került, hogy a névjog két alapvető jogosultsággal is szoros kapcsolatot mutat: egyrészt az önazonossághoz való jog esszenciális részét képezi, másrészt a magánszférához fűződő joggal is összefüggésben áll. Erre

²²⁹ Lásd hozzá például: 1234/B/1995.évi AB határozat, 67/1997. (XII.29.) AB határozat, 1970/B/1997. AB határozatokat.

²³⁰ 115/B/1995. AB határozat.

²³¹ 115/B/1995. AB határozat. II.pont.

²³² 1970/B/1997. AB határozat. IV.pont

²³³ 772/B/1997. AB határozat.

²³⁴ 772/B/1997. AB határozat. IV.3.pont.

²³⁵ 58/2001.(XII.7.) AB határozat.

vonatkozóan, a határozat rögzítette, hogy a polgári jog lehetőséget ad arra, hogy a jogalanyok a magánszférájukban felvett nevet viseljenek, ha ez nem sérti mások jogos érdekét. A névviseléshez való jog oltalmazza a nyilvántartásba vett, illetve a felvett nevet is. A személy magánszférában viselt neve, illetve az anyakönyvbe bejegyzett családi és utóneve egybeeshet illetve el is térhet egymástól. Az Alkotmánybíróság e határozatában szintén utalt az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkére, tekintettel arra, hogy Emberi Jogok Európai Bírósága által kifejtett gyakorlat alapján a magánélethez való jog immanens részét képezi a névviseléshez való jog oltalma is.²³⁶

Egy 2004-ben született alkotmánybírósági határozat kimondta a vállalkozás keretében végzett személy-és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény egyes rendelkezéseinek az alkotmányellenességét. Ehhez kapcsolódóan a testület vizsgálta a személyes csomagok vagyonvédelmi célból történő átkutatásának a jogszerűségét is.²³⁷ Az AB vonatkozó határozata kimondta, hogy a vagyonvédelmi feladatok ellátása ugyan a polgári jogi megbízási szerződés alapján jön létre, egy rendezvényen részt vevő személyek csomagjainak átkutatása azonban egyértelműen hatással van az érintett személyek magánszférához fűződő jogára.²³⁸ A csomagellenőrzés során eljáró vagyonőr köteles úgy eljárni, hogy az érintett személy magántitkaihoz és személyes adataihoz jogosulatlan személyek ne férhessenek hozzá. Az alkotmánybírósági panaszban támadott jogszabály nem rendelkezett a magánszféra védelmének szabályairól, rendelkezései szerint a csomagok átvizsgálására jogi korlátok nélkül kerülhetett sor, így az AB megállapította a vonatkozó szabályok alkotmányellenességét, mivel azok indokolatlanul korlátozták az érintettek magánszférához való jogát.²³⁹

Egy ugyanebben az évben született határozatban²⁴⁰ kifejtésre került, hogy

²³⁶ 58/2001.(XII.7.) AB határozat. III.3.pont.

²³⁷ 22/2004.(VI.19.) AB határozat.

²³⁸ 22/2004.(VI.19.) AB határozat. 1.1.pont.

²³⁹ 22/2004.(VI.19.) AB határozat. 1.4.pont.

²⁴⁰ 43/2004.(XI.17.) AB határozat.

ugyan az Alkotmány konkrét, nevesített alapvető jogként nem nevezi meg, de a magánélet szabadságához való jog az egyén autonómiájának védelmére szolgáló alapjog, amely az ember veleszületett méltóságából ered, és amelynek alapja az emberi méltóságból eredő általános személyiségi jog. A testület által kialakított álláspont szerint, a magánszférához való jog sérelmét jelenti, hogy ha valaki az akarata ellenére, beleegyezése nélkül köteles túrni azt, hogy számára idegen személy a magánéletébe betekintést nyerjen, tanúja legyen a személyét érintő kényszercselekményeknek, illetve a magántitkai vagy személyes adatai körébe tartozó információkhoz férjen hozzá.²⁴¹

A technológia kihívásaira reflektálva született meg az Alkotmánybíróság 2005-ös határozata²⁴², amelyben a kamerás megfigyelés privátszférát érintő hatásait vizsgálta a testület. E tekintetben kifejtésre került, hogy a kamera korszerű tulajdonvédelmi eszköznek tekinthető, azonban használata nem csak tárgyakra, hanem emberi személyekre és az ő viselkedésükre is kiterjed. Az elektronikus úton történő megfigyelés alkalmas arra, hogy behatoljon a magánszférába és akár szenzitív élethelyzeteket rögzítsen úgy, hogy arról az érintett személynek nincsen tudomása. A testület a magánszféra lényegét abban határozta meg, hogy az érintett akarata nélkül mások oda ne hatolhassanak, illetve tekinthessenek be. Abban az esetben, ha a nem kívánt betekintés mégis megtörténik, az nemcsak a magánélethez való jog, hanem az emberi méltóság körébe tartozó olyan egyéb jogosultságok, mint az önrendelkezési szabadság vagy a testi integritáshoz való jog sérelmét is maguk után vonhatják. A magánszféra védendő körét az Alkotmánybíróság nem szűkíti le a magánlakásra és az ahhoz tartozó területekre, így a jogi szabályozás kialakítása során figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a privátszférába történő betekintésre alkalmas biztonságtechnikai eszközök alkalmazása hatással lehet a magánszféra körébe tartozó területekre.²⁴³ Ezen megfontolások alapján, nem működtethető olyan megfigyelési rendszer, amely korlátozás nélkül betekinthez a privátszférába személy és vagyonbiztonsági

²⁴¹ 43/2004.(XI.17.) AB határozat. III.2 pont.

²⁴² 35/2005.(X.5.) AB határozat.

²⁴³ 35/2005.(X.5.) AB határozat. III.2.pont.

érdekekre hivatkozással. A testület utalt továbbá arra is, hogy a videofelvételek dokumentum jellegére tekintettel, azok megőrzése illetve mások általi megismerése szintén sértheti a privátszférát.²⁴⁴

Az Alkotmánybíróság egyik 2007-es határozatában²⁴⁵ a titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés magánélethez való jogra történő hatását vizsgálta. A határozatban kifejtésre került, hogy a bűnüldözési érdek egyértelműen a társadalmi együttélés közös célját jelenti, azonban a bűnüldözési eszközök alkalmazása nem jelenthet a jogalanyok privátszférájába történő indokolatlan behatolást. A magánszféra legszorosabb értelemben vett tartományának az AB döntésének alapján a magánlakás jelenti, amely az egyéni autonómia és az individuális tevékenységek terepét is biztosítani hivatott. Ezen indokokra tekintettel, a magánlakás megfigyelése és a magántitkokhoz való hozzáférés a bűnüldözési célok elérése érdekében csak kiterjedt jogszabályi garanciarendszer mellett lehetséges.²⁴⁶

Egy 2009-ben született határozat²⁴⁷ a hozzátartozók közötti erőszak miatti távoltartásról szóló törvény rendelkezéseit vizsgálta. A határozat utalt az ENSZ Közgyűlése által 1993-ban, New Yorkban elfogadott nők elleni erőszak felszámolásáról szóló nyilatkozatra, amely a korábban magánszféra körébe tartozó cselekmények közül bizonyos tevékenységeket közüggé minősített, tekintettel arra, hogy a nők elleni erőszak tipikusan az „*otthon zárt ajtó mögött*” történik. E tekintetben az államok kötelezettségévé teszi, hogy különböző szankciókat alkossanak a nők elleni erőszakos cselekmények megelőzése érdekében.²⁴⁸ Az Alkotmánybíróság kifejtette továbbá, hogy a magánszférába tartozó családi viszonyokba történő állami beavatkozás tényét maga az erőszak teremti meg, amely érvényteleníti a magánszféra védelmének hagyományos elveit ezekben az élethelyzetekben.²⁴⁹ Ezen elvek mentén, az AB nézőpontja szerint, a magánszféra körébe tartozó kapcsolatokban

²⁴⁴ 35/2005.(X.5.) AB határozat. IV.2.1.pont.

²⁴⁵ 2/2007.(I.24.) AB határozat.

²⁴⁶ 2/2007.(I.24.) AB határozat. 3.7.1.pont.

²⁴⁷ 53/2009.(V.6.) AB határozat.

²⁴⁸ 53/2009.(V.6.) AB határozat. 2. pont.

²⁴⁹ 53/2009.(V.6.) AB határozat. 4.1.pont.

megjelenő erőszak alkotmányosan indokolhatja az államnak a magánszféra területébe történő belépését. Ezen Alkotmánybírósági döntés

165/2011.(XII.20.) AB határozatában az Alkotmánybíróság a magánszféra részterületeként nevesítette a magántitokhoz való jogot. A határozat utalt az Alkotmánybíróság által, korábban kialakított azon nézőpontra, amely a privátszférát olyan, mások elől elzárt területként jellemezte, ahová nem lehet behatolni az érintett akarata ellenére. A magántitokhoz való jogot olyan ismeretek, információk, adatok stb. összességeként határozta meg, amelynek másoktól, különösen az állami közhatalomtól való elzártságát a jogszabályoknak garantálniuk kell.²⁵⁰

Az Alaptörvény hatályba lépése az alapvető jogokkal kapcsolatos, számos új értelmezési kérdést hozott magával. Egy 2011-ben indult utólagos normakontroll eljárásban megállapításra került, hogy az Alaptörvény szélesebb körben védi a magánszférát, mint az Alkotmány, mivel hatálybalépése óta nem csak a magánlakás és magántitok, hanem a magán-és családi élet, illetve az otthon és a kapcsolattartás is oltalomban részesül.²⁵¹

Egy 2014-es határozatban fontos megállapítások olvashatóak az emberi méltóság és a magánszféra viszonyára vonatkozóan. A határozatban kifejtésre került, hogy a magánszféra oltalma tekintetében, továbbra is fenntartható az AB által az Alkotmányhoz kötődően kialakított gyakorlat, amely alapján a magánélet fogalmi esszenciáját az jelenti, hogy oda az érintett akarata ellenére más ne hatolhasson, illetve ne tekinthessen be. Az Alaptörvény szabályozása alapján a magánszféra védelme nem szűkül le a belső intimszférára, hanem kiterjed az ún. tágabb értelemben vett magánszférára, illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és a családi élet kiteljesedhet. Mindezekén kívül, önálló védelmet élvez az egyén életéről alkotott társadalmi kép is, amely tipikusan a jóhírnévhez való jogban nyer manifesztumot.

A magánszférát érintően a határozatban kiemelésre került az emberi méltósággal illetve az információs önrendelkezési joggal mutatott szoros

²⁵⁰ 165/2011.(XII.20.) AB határozat. 3.2.1. pont.

²⁵¹ 2/2014.(I. 21.) AB határozat.

kapcsolata is. Az információs önrendelkezési jog és a privátszféra közötti összefüggés abban áll, hogy mindkettő magában foglalja azt a jogot, hogy az egyén felfedheti a személyéről szóló adatokat. Az információs önrendelkezési jog korlátozása, szemben a magánszférához való joggal, nem az adat jellegéhez, hanem annak a felhasználáshoz igazodik. Az információs jog átfogóan védi az egyén személyes adatait, függetlenül attól, hogy azok milyen módon kerültek az adatkezelő birtokába.²⁵²

Szintén ugyanebben az évben született határozatában²⁵³ az AB a képmáshoz való jog és a magánszféra viszonyát értelmezte az Alaptörvény alapján. A képmáshoz való joggal kapcsolatban kifejtésre került, hogy eltérő gyökereken alapul az angolszász, illetve a kontinentális jogrendszerben. Az Egyesült Államokból kiindulva azt a *privacy*, a „*a háborítatlanság joga*” az alkotmányosan védett magánszféra körébe tartozik, amelynek három lényeges aspektusa a titkosság, az anonimitás, és a magányhoz való jog. Ettől eltérően, Európában az önrendelkezési jogból, illetve az emberi méltóságból vezetik le, és különös személyiségi jogként kerül deklarálásra. A magánszféra védelme – a képmáshoz való jog védelmével szemben – nem kifejezetten az ábrázolásra irányul, hanem a közlés témája és helye szerint ítélandó meg. Erre tekintettel, a nyilvános helyeken készített fényképfelvételek esetén általában hiányzik a magánszféra védelmére való hivatkozás alapvető feltétele, vagyis a visszavonulási igény.

2016-ben²⁵⁴ az Alkotmánybíróság vizsgálta a gyülekezési szabadság és a magánszférához való jog összefüggéseit. E tekintetben az AB hangsúlyozta a magánszféra fizikai síkon megvalósuló vetületének az oltalmát. A magán- és családi élet tiszteletben tartása magában foglalja a magánlakás sérthetlenségéhez való hagyományos alapjogot, tekintettel arra, hogy a magánlakás a magánélet színterét jelenti. A két alapjog között egy demonstráció megtartásával kapcsolatban merült fel olyan kollízió, amelyet az Alkotmánybíróságnak kellett feloldania. E tekintetben az AB kimondta, hogy

²⁵² 17/2014.(V.30.) AB határozat. 27-28-29.bekezdések.

²⁵³ 28/2014.(IX.29.) AB határozat.

²⁵⁴ 13/2016.(VII.18.) AB határozat.

a demokratikus társadalomtól elvárt tolerancia nem ad okot arra, hogy a véleményformálásban részt vevő szereplőket a magánszférához való alapjoguk aránytalan sérelmével helyezték nyomás alá. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy egy közterületre szervezett demonstráció szükségképpen az érintett személyek magánszférához való jogának a sérelmével jár együtt, azonban a demonstráció közvetlen közelében lakó személyek joggal tarthatnak igényt az otthonuk nyugalmanak oltalmára. Abban az esetben, ha a gyülekezési szabadság által védett demonstráció az érintettek nyugalma csupán ideiglenes jelleggel és a magánszférához való jogukat aránytalanul nem sértő módon zavarja meg, nem hivatkozhatnak sikerrel a magánélethez való jog sérelmére.²⁵⁵

Fontos megállapítások kötődnek a Kúria 2017-es ítéletével kapcsolatban lefolytatott alkotmánybíróági felülvizsgálathoz is.²⁵⁶ Az Alkotmánybíróóság által hozott határozatban megállapításra került, hogy a bíróságoknak esetről-esetre, a konkrét ügy összes körülményének mérlegelésével kell a magánszféra és a véleménynyilvánítási jog megfelelő, kíméletes kiegyenlítésére törekedniük. Önmagában a köz kíváncsisága nem szolgálhat alapul egy kérdés közérdeklődésre számot tartó jellegének megállapításához. A véleménynyilvánítás joga és a magánszféra konfliktusa során, a közügy igen jelentős tárgyi súlya, a közvélemény tájékoztatása szükségessé teheti az indítványozó nem közszereplő volta ellenére is a személyes adatai védelmének korlátozását. Erre azonban alkotmányosan csak akkor kerülhet sor, ha a nem közszereplő magánszférájába tartozó adat, illetve információ nyilvánosságra hozatala olyan újdonsággal, hírértékkel szolgált, amely elengedhetetlen volt a közvélemény tájékoztatásához. Ezekre a bíróságoknak is figyelemmel kell lenniük ahhoz, hogy döntéseik az alkotmányosság kritériumának megfeleljenek.²⁵⁷

Az Alkotmánybíróóság tevékenységének vizsgálata során nem hagyható figyelmen kívül az Alaptörvény hetedik módosítása, tekintettel arra, hogy a

²⁵⁵ 13/2016.(VII.18.) AB határozat. 40-43.bekezdések.

²⁵⁶ 3212/2020.(VI.19.) AB határozat.

²⁵⁷ 3212/2020.(VI.19.) AB határozat. 64.bekezdés.

jelenleg hatályos szabályok alapján kérdésessé válik, hogy az AB tevékenysége során lefektetett elvek mennyiben érvényesülhetnek a továbbiakban. Alaptörvénybe foglalt norma alapján, a magánszféra, illetve a véleménynyilvánítási szabadság, valamint a gyülekezési szabadság kollíziója esetén egyértelműen a magánszféra oltalmának az érvényesülését írja elő a törvényi szabály.²⁵⁸

Összességében megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság mintegy száztíz határozatában foglalkozott a magánszféra²⁵⁹ oltalmával. A kialakított gyakorlat szerint, az AB a magánszférát az emberi méltóság fontos alkotóelemének tekinti, amely szoros kapcsolatot mutat az önrendelkezési szabadsággal. A testület álláspontja szerint, a magánélet sérelmét az jelenti, ha valaki az érintett akarata ellenére, beleegyezése nélkül abba betekintést nyer, vagyis a jogsértő magatartásnak az illetéktelen behatolás jelenti az esszenciális jegyét.

A fenti ítéletekből kirajzolódnak azok a jogosultságok is, amelyeket az AB a magánélethez való jog egyes részterületeként nevesít. E körben említhető a magánlakás oltalmához való jog, amely a privátszféra fizikai megvalósulási területét oltalmazza, illetve a jóhírnévhez való jog, a képmáshoz való jog, a magántitokhoz való jog, a személyes adatok oltalmához való jog, amelyek lényegében a pszichikai magánszféra oltalmát manifesztálják.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatának kiemelt részét jelenti a magánszféra más alapjogokkal és személyiségi jogokkal kapcsolatban felmerülő kollíziójának a feloldása, amely tárgykörre vonatkozóan a fentebb példázott ítéletek jól mutatják, hogy az Alkotmánybíróság egyensúlyi helyzet megteremtésére törekedett, a hatályos szabályozás azonban a korábbiaknál szűkebbre szabhatja a mérlegelés kereteit.

²⁵⁸ 3212/2020.(VI.19.) AB határozat. 34.bekezdés.

²⁵⁹ Az Alkotmánybíróság konzisztensen a magánszféra kifejezést használja a magánélethez való jog helyett. Az Alkotmány 2009-es kommentárjában is a magánszféra-jogok kifejezés használatos. Lásd hozzá bővebben: JÓRI (2009): 2215-2242.o.

2.2. Az Alapvető Jogok Biztosa által kifejtett gyakorlat margójára

Az ombudsmani intézmény létrehozatalának az igénye már az 1989-es rendszerváltáshoz kötődő kerekasztal-tárgyalásokon is felmerült, jogszabályi manifesztumot azonban csak az 1993-ban öltött, majd az első ombudsmanokat 1995-ben választották meg.²⁶⁰ Az Alaptörvény változást hozott a 2013-ig működő több biztosos rendszerben, amelyet a monisztikus működés váltott fel, vagyis a hatályos jogi keretrendszer alapján az Alapvető Jogok Biztosa mellett két helyettese látja el a nemzetiségek illetve a jövő nemzedékek oltalmát.

Az Alapvető Jogok Biztosának gyakorlatában tipikusan az egyéni panaszok kivizsgálása történik meg, azonban ezek számos esetben jogalkalmazási vagy jogalkotási anomáliákra mutatnak rá. Természeténél fogva a magánélethez való jog oltalma az ombudsmani gyakorlatban is rendkívül széles skálán mozog. Az Alapvető Jogok Biztosának az éves jelentései közül szinte mindegyik említi a magánélet oltalmához való jogot. A terjedelmi korlátokra tekintettel csupán néhány esetet kívánunk kiemelni, rámutatva ezzel az Alapvető Jogok Biztosa által kifejtett gyakorlat sokszínűségére.

A 2008-ban a magánélet több nevesített joggal történő kölcsönhatásával is foglalkozott az ombudsmani éves jelentés.²⁶¹ A gyülekezéshez való alapjog analízise során a Biztos vizsgálta a magánszféra nyilvános rendezvényeken történő oltalmát (pl. a beléptetési rendszerrel, iratok ellenőrzésével kapcsolatban) és felhívta a figyelmet annak jelentőségére. A magánszféra lényegének meghatározása során az Alkotmánybíróság értelmezése nyomán, az emberi méltóság kiemelkedően fontos részjogosítványként, kiemelt emberi jogként hivatkozott a magánélethez való jogra.

Egy 2014-es ügy tárgyát²⁶² Miskolc szegregált területein kifejtett, összevont hatósági ellenőrzések jelentették. Ezeket az ellenőrzéseket a városi hatóságok és közszolgáltatók által foglalkoztatott személyek nagy számban, összevontan

²⁶⁰ CSINK (2021): 609.o.

²⁶¹ Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2008. 30-21.o.
<http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590ab1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)

²⁶² AJB-1474/2014.sz.ügy.

és szisztematikusan, heti rendszerességgel szervezték meg. Az Alapvető Jogok Biztosának álláspontja szerint, a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket tekintve ez a gyakorlat megvalósította a magánéletbe történő illetéktelen behatolást. Ez azzal indokolható, hogy a hatóságok képviselőiben eljáró személyek önkényesen betekintést nyerhettek az érintettek életvezetésébe, anyagi és higiénés körülményeibe, vagyis a magánszférájuk részét képező információkhoz jutottak hozzá.

Az Alapvető Jogok Biztososa a 2016-os éves jelentésében²⁶³ az intézményen kívüli szülés körülményeinek a vizsgálatával kapcsolatos indítványra vonatkozóan rendkívül előremutató következtetéseket fogalmazott meg. Kifejtésre került, hogy a magánélet szabadságából és az emberi méltósághoz való jogból az következik, hogy az anyának joga van szülését tekintve joga van az általa preferált intézményi környezet megválasztásához. E tekintetben idézésre került az Emberi Jogok Európai Bíróságának azon megállapítása, amely szerint a szabadság fogalma bizonyos mértékű választási lehetőséget feltételez.

2017-ben a Biztos egy szociális intézmény működését vizsgálva kifejtette, hogy a szociális otthonokban is biztosítani kell az emberi méltóság, illetve a magánszféra oltalmát, amely érvényesülése érdekében a belső terek megfelelő kialakítása is fontos szempontot jelent.²⁶⁴

A 2019-es éves Jelentésben²⁶⁵ olvasható, hogy a tavalyi évben is számos szociális intézmény ombudsmani vizsgálata zajlott, amely során kifejtésre került, hogy egy alapítvány által üzemeltetett időotthon háziarendjének egyes rendelkezései kizárták az autonómia tiszteletét, nem vették figyelembe a lakók mentális állapotából fakadó különbözőségeket, illetve illetéktelenül beavatkoztak a magánéletükbe. Az idősek életteréül szolgáló otthonokban

²⁶³ Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2016. 175.o. <http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590a-b1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)

²⁶⁴ Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2017. 97.o. <http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590a-b1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)

²⁶⁵ Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2019. 67.o. <http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590a-b1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)

történő életvitel nyilvánvalóan szabályok közé szorítja a bent lakók mindennapi életvitelét, azonban a szabályozás nem járhat az emberi méltóság vagy a magánélet sérelmével.

Az Alapvető Jogok Biztosának magánélethez való jogot érintő gyakorlatát tekintve²⁶⁶ megállapítható, hogy az, az Alkotmánybíróság illetve az EJEB által lefektetett elvek mentén zajlik. Az ombudsmani gyakorlatnak a magánélethez való jog oltalma szempontjából azért bír kiemelt jelentőséggel, mert az Alapvető Jogok Biztosa által lefolytatott vizsgálatok konkrét ügyekben képesek az érintettek magánszférához való jogának az erősítésére, például olyan esetekben, amikor egy bentlakásos intézményben a túlszűfolttság miatt, az érintetteknek gyakorlatilag „*eltűnik*” a privátszférája. Az Alapvető Jogok Biztosának a tevékenysége felszínre hozhat különböző szabályozási és joggyakorlati anomáliákat is, amelyek megoldása elősegíti a magánélethez való jog hatékonyabb érvényesülését.

A jelen fejezetben foglaltak alapján megállapítható, hogy a magánélethez való jog, mint alapvető jog, széleskörű alkotmányos oltalomban részesülő jogosultság. Az alkotmányos védelem jogi alapjait az emberi jogi szupranacionális dokumentumok, illetve az Alaptörvény szabályozása teremti meg. Ezen generális szabályok tartalommal való kitöltése azonban az Alkotmánybíróság, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyakorlatában történik meg. Ezen fórumok magánélethez való jog oltalmával kapcsolatosan kifejtett tevékenysége széles körűnek tekinthető, az EJEB kifejezetten tágra értelmezi a magánélethez való jogot és az életviszonyok rendkívül széles körére alkalmazza az EJEE 8. cikkét. Az Alkotmánybíróság értelmezése pedig számos olyan sarkalatos megállapítást tartalmaz, amelyek elengedhetetlenek a magánszféra értelmezése szempontjából.

Nézetünk szerint, a magánélethez való jog alkotmányos szabályozása megteremti az állam és egyes polgárai keretrendszerében megvalósuló oltalmát, amelyet az egyes jogágakban megjelenő további szabályok erősítenek meg. Ezáltal pedig létrejön a magánszféra oltalmát szolgáló

²⁶⁶ Lásd hozzá bővebben: SZÉKELY (2018): 182-196.o.

komplex jogvédelmi mechanizmus, amelynek integráns részét, mintegy fundamentumát képezi az alapjogi védelem, amely kölcsönhatásban áll a polgári jogi bíróság által kifejtett ítélkezési tevékenységgel is, az EJEB és az AB gyakorlatán „*keresztül*”. Mindezek által a magánélethez való jog „*páncélatának*” kiemelkedően fontos alkotóelemét jelenti az alkotmányos jogvédelem szabályanyaga és az eljáró fórumok széleskörű jogértelmezése is.

V. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG ÉRTELMEZÉSE A HATÁLYOS POLGÁRI JOGBAN

1. A magánélethez való jog a Polgári Törvénykönyvben

A mai modern jogrendszerek részéről – ahogy az a szupranacionális emberi jogi dokumentumokban, illetve az alapjogi szabályozás vizsgálata során is kikristályosodott – az emberi személyiség oltalma esszenciális feladatot jelent. Az alkotmányos szinten deklarált alapvető jogok állami kötelezettségként fogalmazzák meg a jogi védelem biztosításának a kötelezettségét, tekintettel arra, hogy az alapjogok az egyéni szuverenitás alapkövének a letéteményesei. Az Alaptörvényben felállított alapjogi katalógus köre nem fedi le a személyiségi jogok körét, a két kategória – habár bizonyos tekintetben mutatkoznak átfedések – nem feleltethetőek meg egymásnak. Az Alaptörvény olyan alapvető jogokat is védelemben részesít, amelyek nem tekinthetők személyiségi jogoknak. E körben nevesíthető például a tulajdonjoghoz való jog, munkához való jog, egészséges környezethez való jog stb. Az alapvető jogok oltalmát a gyakorlatban a különböző jogágak által szabályozott jogvédelmi eszközök teszik lehetővé. A személyiségi jogokat szabályozó Polgári Törvénykönyv a legszélesebb körű védelmet biztosítja a személyiségi jogoknak az alanyi jogok és a hozzájuk kapcsolódó kötelezettségek meghatározásával.²⁶⁷

A személyiségi jogok oltalmát horizontális irányban ható, abszolút szerkezetű jogviszonyok rendszereként írhatjuk le, amelyek túrési kötelezettséget foglalnak magukban: az emberi személyiség és az annak egyes szelvényeit absztraháló személyiségi jogok megsértésétől mindenkinek tartózkodnia kell, mivel azok az egyéniség szabad kibontakoztatását és az önmegvalósítás szabadságát inkorporálják.²⁶⁸ Ezen jogok rendszere felfogható

²⁶⁷ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2022. január 1. Letöltve a HVG-ORAC Jogtárból.

²⁶⁸ Ezen jellegzetességek alapján a személyiségi jogok felfogása kezdetben a tulajdonjog analógiájára épült. Sólyom László nézete szerint, a személyiségi jogok fejlődésének a legfontosabb állomását az jelentette, hogy védelmük függetlenedett a tulajdonosi pozíciótól. Lásd hozzá: Sólyom (1987): 21.o.

koncentrikus körök halmazaként is, amelyeknek legbelsőbb, érinthetetlen magjába tartozik a jogmentes magánszféra.²⁶⁹

A jogi védelem szempontjából megkerülhetetlen kérdést jelent a védendő jogtárgynak, ebben az esetben az emberi személyiségnek a meghatározása, illetve jelen esetben annak meghatározhatatlansága. Nádas Péter szavai – amelyeket e disszertáció mottójául választottunk – rendkívül szemléletesen mutatnak rá az emberi személyiség átjárhatatlanságára. Ezen jellemző alapján felmerülhet a kérdés, hogy milyen módon jelenthet védendő jogtárgyat ez a meghatározhatatlan fogalom?

A válaszkeresést nagymértékben segíti Petrik Ferenc – sokat idézett – megfogalmazása, amely szerint „(...) *a személyiség, a test és a szellem elválaszthatatlan egysége, amely kifejezésre juttatja az egyén viselkedését és gondolkodását, ez a viselkedés és gondolkodás jelenti a személyiség értékminőségét, azt, amiben a személyiség különbözik mástól, és ami lehetővé teszi, hogy más legyen, mint a többi. A személyiségi jog az általánosan jellemző értékminőséget védi. A személyiségi jogok ennek érdekében egyfelől megteremtik az ember önmegvalósításának feltételeit (elsősorban az egyén autonóm szférájának körülhatárolásával), másfelől biztosítják, hogy e feltételeket – a magánszférát – senki jogtalan külső beavatkozással meg ne sérthesse.*”²⁷⁰

Eszerint, a jognak az adott személy „*általános értékminőségét*” részesíti oltalomban, vagyis a személyiségi jogvédelemnek generális jellegűnek kell lennie, és védenie kell annak összes megnyilvánulását. Éppen ezért nem is célszerű és nem lehetséges a „*személyiség*”, mint fogalom definiálása, ehelyütt a jogvédelem céljaként az ember általános értékminőségének az oltalma határozható meg. Ennek a védelemnek két aspektusa különíthető el.

Ehhez kapcsolódóan érdekes kérdést jelenthet a tulajdonjog és a magánélethez való jog között állítható párhuzam is, tekintettel arra, hogy a tulajdonjog a dolog feletti legteljesebb rendelkezési jogot jelenti. Ez a rendelkezési jog megmutatkozik az ember magánszférájában is, tekintettel arra, hogy „*ő maga döntheti el, hogy mit tesz magával, kivel osztja meg a róla szóló információkat*”, mások tehát tűrésre, tartózkodásra kötelesek, kivéve, ha az érintett engedélyt ad magánszférájába történő betekintésre. A zavartalanság oltalma minkét esetben abszolút szerkezetű jogviszonyban ölt testet, amely a sérelem esetén relatív szerkezetűvé „*változik*”.

²⁶⁹ LENKOVICS (2021): 25.o.

²⁷⁰ PETRIK (1992): 31.o.

Egyrészt a személyiségi szabad érvényesülésének biztosítása, másrészt annak elhárítása, hogy a személyisége érvényre juttatásában az érintettet bárki meggátolja.²⁷¹

Az 1959-es Polgári Törvénykönyv nem a személyiségi jog, hanem a „személyhez fűződő jogok” kategóriáját használta.²⁷² A személyiség generális jellegű oltalma mellett már egyes nevesített személyiségi jogok is helyt kaptak a jogszabály katalógusában²⁷³, majd az 1977-es novella tovább mélyítette a személyiségi jogok oltalmának kereteit, expressis verbis azonban továbbra sem jelent meg a jogszabály szövegében a magánélethez való jog oltalma.²⁷⁴

A hatályos szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy annak alapját az emberi méltóságból levezetésre kerülő általános személyiségi jogi generálklauzula alkotja, amely rugalmasságával biztosítja, hogy a személyiség oltalma ne szűküljön le a nevesített szelvényjogokra, hanem az nyitva maradjon a technológia és társadalmi nóvumok által teremtett kihívások esetén is. A személyiség oltalmát megvalósító generális jellegű norma a 2016. évi LXXVII. törvénnyel módosításra került a Ptk. 2014. március 15-i hatálybalépése óta, amelynek eredményeképpen a magán-és családi élet oltalma is elismerést nyert a generálklauzulában elhelyezett példálózó felsorolásában. Eszerint a Ptk. hatályos szövegének 2:42.§-a kimondja, hogy *„mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja.”*

Álláspontunk szerint, a módosítás egyébként nem feltétlenül volt szükséges, hiszen az általános védelem alapján is tartózkodni kell e jogok megsértésétől,

²⁷¹ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2022. január 1.

Letöltve a HVG-ORAC Jogtárból. (2022.04.28.)

²⁷² Lásd hozzá: 1959. évi IV. törvény 75.§

²⁷³ 1959. évi IV. törvény 76-81.§

²⁷⁴ Lásd hozzá: 1977. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről.

illetve az itt kiemelt jogosultságok közül több is helyet kapott a nevesített személyiségi jogokat rendező passzusban.

Az általános személyiségi jogi funkcióját és jelentőségét jól mutatja az az Alkotmánybírósági határozat, amelyben a testület úgy fogalmazott, hogy „*az általános személyiségi jog „anyajog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható.*”²⁷⁵

Mindezek alapján levonható az a következtetés, hogy az egyes személyiségi jogok generális szabályozásban történő kiemelése a joggyakorlat szempontjából nem jár következménnyel, a jogalkotó ezen megoldással azt kívánta hangsúlyozni, hogy a kapcsolattartás, a jóhírnév, az otthon, illetve a családi-és magánélet a személyiség kiemelt védendő értékeit jelentik.

Az általános személyiségvédelmi generálklauzulával a jogalkotó a személyiségi jogot abszolút szerkezetű alanyi jogként szabályozza, amely azonban nem tekinthető korlátlanul. A jogszabályi korlátot tekintve, a Ptk. kifejezetten rendelkezik azokról az esetkörökről, amelyek a személyiségi jogok megsértésének a jogellenessége alóli kivételt jelentenek. Ilyennek tekinthető például a szükséghelyzet, a végszükség, a jogszabály engedélye, illetve az érintett beleegyezése, amelynek kifejezettnek és egyértelműnek kell lennie.²⁷⁶

Rátérve a magánülethez való jog szabályozására, a hosszú kodifikációs eljárás során készülő hatályos Polgári Törvénykönyv Szakértői Javaslatának a 2:114. §-a már rögzítette a magánszféra tiszteletben tartásához való jogot, amikor kimondta, hogy a személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a magánszféra védelmére.²⁷⁷

A 2014. március 15-én hatályba lépett kódexbe azonban eltérő szóhasználattal került deklarálásra a jogosultság. A nevesített személyiségi

²⁷⁵ 64/1991.(XII.17.) AB határozat.

²⁷⁶ Ptk. 6:520.§

²⁷⁷ Lásd hozzá: VÉKÁS Lajos: Szakértői Javaslat az Új Polgári Törvénykönyvhöz. Complex Kiadó. Budapest.2008.

jogok körében²⁷⁸ a személyes szabadsággal, illetve a magánlakás oltalmával került egy pontban nevesítésre.²⁷⁹ Ezen szabályozással a hatályos Ptk. – ahogy az a magánélethez való jog történeti áttekintését tárgyaló fejezetben már említésre került – első ízben szabályozza nevesített személyiségi jogként a magánélet védelméhez fűződő jogot, amely a személyiség általános oltalmát deklaráló szabály mellett, szintén generális normának tekinthető. Ez a tény azonban nem jelentheti azt, hogy szabályozását feleslegesnek ítéljük, tekintettel arra, hogy e két generálklauzula eltérő célokat szolgál, illetve az általános személyiségvédelmi normából levezethető a magánélethez való jogot oltalmazó szabály. Az emberi méltóságból fakadó általános klauzulának a célját a fentebb tárgyalt általános értékminőség oltalma jelenti, míg a magánélethez való jogot oltalmazó szabály a privátszféra, a személyiségi jogi koncentrikus körök belső magjának oltalmára hivatott.

A kettő közé tehát hiba lenne egyenlőségjelet tennünk, az a tézis azonban helytálló, hogy abban az esetben, ha a magánélethez való jog *expressis verbis* nem lenne nevesítve a Ptk.-ban, annak sérelmére az általános személyiségi jog alapján akkor is lehetne hivatkozni a bíróság előtt. A magánélethez való jog nevesítése azonban kiemelt jelentőséggel bír, mutatja azt is, hogy az emberi személyiség legbelsőbb magja a jogrendszer kiemelt értékét jelenti.

A szabályozás módját tekintve, a magunk részéről helytállónak tartjuk a magánélethez való jog generálklauzulával történő szabályozását.²⁸⁰ A generálklauzulákat más néven nyitott magánjogi normáknak is nevezhetjük, amelyek nyitott hipotézise a bírót hatalmazza fel a normatív tartalom meghatározására, olyan tényállások vonatkozásában, amelyekre a jogalkotó

²⁷⁸ A Ptk.-ban szabályozott nevesítette személyiségi jogok köre a következő:

2:43. § [Nevesített személyiségi jogok]

A személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen

- a) az élet, a testi épség és az egészség megsértése;
- b) a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése;
- c) a személy hátrányos megkülönböztetése;
- d) a becsület és a jóhírnév megsértése;
- e) a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése;
- f) a névviseléshez való jog megsértése;
- g) a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése.

²⁷⁹ Ptk. 2:43.§ b, pont.

²⁸⁰ A teljesség igényére törekedve megjegyezzük, hogy a hatályos Polgári Törvénykönyv több generálklauzulát is tartalmaz. Lásd hozzá példaként: Ptk. 1:4.§ (1), 1:5.§ (1), 1:3.§ (1), 6.96.§.

norma megalkotásakor nem gondolt és nem is gondolhatott.²⁸¹ Ezen római jogi gyökerekkel rendelkező generális jogi normák hagyománnyal rendelkeznek a kontinentális jogrendszerek polgári törvénykönyveikben, alkalmazásukat a tudomány azonban sokszor kritikával illeti.

Hedemann 1933-ban megjelent alapvető jelentőségű tanulmányában behatóan foglalkozott a témakörrel és indított „*támadást*” a generálklauzulák ellen, amelyeket olyan nyitott törvényi tényállásoknak tekintett, amelyek nem rendelkeznek a jogi normák minden kellékével.²⁸² Eörsi Gyula nézete szerint, a generálklauzulák kivételes jogalkotói technika manifesztumainak tekinthetők, amelyek garantálják a jogi szabályozás életviszonyokhoz történő adaptálhatóságát.²⁸³ A magunk részéről egyet tudunk érteni ezen kijelentéssel, mivel a generálklauzula adta rugalmassága kiemelt szereppel bír az általános személyiségvédelmi klauzula és a magánélethez való jog védelme szempontjából is, tekintettel arra, hogy biztosítja a hatékony jogvédelemhez szükséges rugalmasságot. A generális, nyitott normákat éppen e rugalmasság miatt érheti kritikai a jogtudomány oldaláról, mivel egyes szerzők a meghatározhatatlanságban a jogbiztonság kihívását látják. Benke József álláspontjához kapcsolódva, az egyes generálklauzulák alkalmazásában nem látunk jogbiztonságot veszélyeztető gyakorlatot, azok túlbujánzása azonban valóban jogalkalmazási nehézségekhez és adott esetben egyenlőtlenségekhez vezethet.²⁸⁴

Mindezek alapján, a magánélethez való jog Ptk.-ban történő szabályozást tekintve megállapítható, hogy a jogalkotó sem a jogosultság definícióját, sem pedig megsértésének a jellegzetes eseteit nem sorolja fel, generális szabályozással részesíti oltalomban a jogosultságot. E tekintetben kiemelt szerep hárul a joggyakorlatra, amely tartalommal tölti ki a magánélethez való jog kereteit. Ezen feladat egybecseng a generálklauzulák Zweigert által megfogalmazott lényegével, aki „*a bíró-jog betörésének kapuiként*” határozta

²⁸¹ BENKE (2021): 37.o.

²⁸² HEDEMANN (1933): 54.o.

²⁸³ EÖRSI (1975): 392.o.

²⁸⁴ BENKE (2021): 37.o.

meg e tényállások lényegét.²⁸⁵ Mindezen megállapításokra tekintettel azt tesszük vizsgálat tárgyává a következő alfejezetben, hogy a magánélethez való jog, hogyan érvényesül és kerül értelmezésre a hazai bírói gyakorlat tükrében.

2. A magánélethez való jog értelmezése a hazai bírói gyakorlatban

A magánélethez való jog generálklauzulájának tartalommal való kitöltése tehát a bírósági joggyakorlat feladatát jelenti, vagyis annak érdekében, hogy megismerjük a jogosultság polgári jogi értelmezési kereteit, a judikatúra felé kell fordulnunk, éppúgy ahogy az alapjogi vizsgálatunknál is segítségül hívtuk az EJEB és Alkotmánybíróság értelmezését.

A vonatkozó hazai ítélkezési gyakorlatból közel száz ítéletet tettünk vizsgálatunk tárgyává, amelyekből az értelmező és elemző módszer segítségével vonhatóak le következtetések a jogosultság tartalmára és a vele kapcsolatban felmerülő értelmezések neuralgikus pontjaira vonatkozóan.

Fontos megjegyeznünk azt is, hogy magánélethez való jog oltalmával kapcsolatos esetjogi döntések már az 1959-es Ptk. hatálya alatt is születtek, tekintettel arra, hogy az általános személyiségi jogi generálklauzula lehetőséget adott a Ptk.-ban nem nevesített jogok tekintetében is a jogérvényesítésre.²⁸⁶

A vizsgált bírósági döntések a magánélethez való jog értelmezése során, annak lényegi elemeként ragadták meg, hogy az érintett akarata ellenére mások a magánszféra területére ne hatolhassanak, illetve tekinthessenek be.²⁸⁷ A magánszférába történő beavatkozás abban az esetben valósíthat meg személyiségi jogsérelmet, ha a beavatkozás önkényesnek, indokolatlannak és szükségtelennek tekinthető.²⁸⁸ A bírói gyakorlatban ezen kikristályosodott alapelv lényegében levezethető az Alkotmánybíróság által kialakított gyakorlatból, amely szintén az illetéktelenek általi behatolást, betekintést tartja

²⁸⁵ LÁBADY (2017): 113.o.

²⁸⁶ Lásd hozzá példaként: BH 2001.2.61.sz.

²⁸⁷ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P.20.028/2008/13., Szegedi Ítéletábla Pf.20.016/2020/10.

²⁸⁸ Lásd hozzá példaként: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P.20.028/2008/13., Szegedi Ítéletábla Pf.20.016/2020/10.sz.

a magánélethez való jogot sértő magatartások tipikus esetének. Ezzel összefüggésben a magánélethez való jogot a bírói gyakorlat olyan jogként azonosítja, amely biztosítja az egyén számára, hogy szabadon eldönthesse, hogy mit tesz magával és a rá vonatkozó ismeretekkel.²⁸⁹

Az általunk megvizsgált döntések egyik esszenciális sajátosságát jelenti, hogy a magánélethez való jog, jellemzően nem önállóan, hanem valamely másik, nevesített személyiségi jog mellett került megállapításra, tehát egyfajta szubszidiárius, hézagkitöltő szereppel bír az egyes egyéb személyiségi jogok mellett.²⁹⁰

Ezt támasztja alá az a 2016-os döntés, amelyben a Miskolci Törvényszék kimondta, hogy a magánélethez való jog elsősorban a magánlakás, a képmás, a hangfelvétel, a személyes adatok és a magánkommunikáció oltalmát foglalja magában.²⁹¹ Ez a kijelentés párhuzamba vonható a 2018. évi LIII. törvény vonatkozó szabályával, amely a magánélet oltalmához való jog égisze alá vonja a nevezett személyiségi jogokat, de az EJEB és az AB gyakorlatában is e szemlélet köszön vissza.

Fontos megválaszolandó kérdést jelent tehát, hogy mely nevesített személyiségi jogok mellett érvényesül tipikusan a magánélethez való jog, illetve megvalósul-e annak önálló értelmezése.

A vizsgált bírói ítéletek alapján az a következtetés vonható le, hogy a magánélethez való jog a képmáshoz-és hangfelvételhez való jog, a becsülethez való jog, a jóhírnévhez való jog, a személyes adatok védelméhez való jog és a magántitokhoz való jog mellett kerül megállapításra.²⁹² Fontos alapvetést jelent ugyanakkor, hogy e jogosultságoknak létezik önálló, a magánélethez való jogtól független tartományuk is.

Ehhez kapcsolódóan, kiemelhető a Győri Ítéltábla 2015-ös döntése²⁹³, amelyben kifejtetésre került, hogy csak akkor állapítható meg magánélethez

²⁸⁹ Fővárosi Ítéltábla 2. Pf.20.429/2010/3.sz.

²⁹⁰ Lásd hozzá példaként: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P. 20.028/2008/13.sz. ítélet.

²⁹¹ Miskolci Törvényszék P.21.239/2016/100.sz.ítélet.

²⁹²Lásd hozzá példaként: Kúria Kpkf. 37.901/2019/3. Fővárosi Törvényszék P. 22.846/2016/13.sz.ítélet,Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P. 20.028/2008/13.sz. ítéleteket.

²⁹³ Győri Törvényszék P.20.286/2015/5.sz.ítélet.

való jog megsértése, ha ugyanazon kijelentéssel, tényállítással más személyhez fűződő jog megsértése nem valósul meg. Ha a magánéletet sértő tevőleges magatartás vagy tényállítás például alkalmas a jóhírnév megsértésére, akkor a jóhírnévhez való jog sérül, ha a tényállítások titokban tartásához méltányolható érdek fűződik, akkor az érintett magántitokhoz való joga sérül, amennyiben pedig fénykép elkészítésével valósul meg a jogsértés, úgy többlet-tényállási elem hiányában a képmáshoz való jog megsértése valósul meg. Tényállási többlet hiányában ugyanazon körülménynek a magánülethez és képmáshoz való jog megsértéseként való értékelése kettős értékelést jelentene.²⁹⁴ Ugyanezen nézőpont tükröződik egy 2017-es ítéletben, amely kimondta, hogy ugyanazon kijelentés vagy cselekmény csak akkor sérthet meg különböző személyiségi jogot, ha a cselekmények vagy kijelentések valóban olyan tényállási elemeket tartalmaznak, amelyek több személyiségi jog megsértését is kimerítik.²⁹⁵ Mindezek alapján tehát a *lex specialis derogat legi generali* elv alkalmazandó e jogesetek kapcsán, vagyis azon személyiségi jog sérelme állapítható meg, amely a konkrét esethez a „*legközelebb áll*” a megállapított tényállás alapján.

Ezen bírói gyakorlatban következetesen alkalmazott elv mentén, további vizsgálatot igényel annak meghatározása, hogy mit is jelenthet a „*többlet tényállási elem*” megléte. Véleményünk szerint, ezen elem lényege az illetéktelen behatolásban, betekintésben határozható meg, amely érinti az ember legbelsőbb privát szféráját, lényegében sérti a Warren és Brandeis által meghatározott „*háborítatlansághoz való jogot*”.

Egy egyszerű példával élve ez azt jelentheti, hogy ha egy személyről az engedélye nélkül közzétesznek valamely közösségi oldalon egy fényképet, az a képmáshoz való jog sérelme mellett, abban az esetben vonhatja magával a magánülethez való jog megsértését is, ha a per tárgyát képező fénykép egyben illetéktelen behatolást jelent a legbelsőbb szférájába is. A képmáshoz és hangfelvételhez való jog az ember külső megjelenését hivatott oltalmazni,

²⁹⁴ Győri Törvényszék P.20.286/2015/5.sz.

²⁹⁵ Győri Törvényszék P.21.024/2017/29.sz.

vagyis a védendő jogtárgyra tekintettel egyértelműen találhatunk kapcsolódási pontokat a magánélethez való joggal. Annak sérelme azonban akkor állapítható meg a képmáshoz és hangfelvételhez való jogok mellett, ha például a nyilvánosságra került felvétel egyben bensőséges, intim helyzetben készült. Ezt jól példázza a Szegedi Ítéltábla egyik 2020-as ítélete, amelyben a képmás és hangfelvétel sérelme mellett megállapításra került a magánélethez való jog megsértése is, tekintettel arra, hogy a felperesek esküvőjét bemutató felvételek a hozzájárulásuk nélkül kerültek fel a legnagyobb globális videó-megosztó platformra.²⁹⁶ Ezen magatartással tehát nem csak a képmás és hangfelvétel sérelmét előidéző jogosulatlan közzététel valósult meg, hanem többlettényállási elem is megállapítható volt az intim jellegű, bensőséges családi esemény nyilvánosságra hozatalával.

A jóhírnév és a becsület oltalma, a személy társadalmi megítélését, illetve hírnevét oltalmazó személyiségi jogokat jelentenek.²⁹⁷ A személyről szóló közlések, információk nyilvánosságra hozatala egyértelmű kapcsolódási pontot jelent a magánélethez való joggal, a jóhírnév és a magánélethez való jog sérelme egymás mellett került megállapításra egy olyan jogesetben, amelynek történeti tényállása szerint az alperes valótlanul állította, hogy a felperes a főnök-beosztotti viszony kihasználásával házasságon kívül intim kapcsolatot létesített volna az alperes volt barátnőjével.²⁹⁸ Az ítélet indokolása szerint, az efféle információk nyilvánosságra hozatala, amellet, hogy sérti a hírnevet alkalmas arra is, hogy a felperes magánélethez való jogát hátrányosan befolyásolja.

A hazai judikatúra tanulságai szerint, a magánélet sérelmének „önálló” megállapítására gyakorlatilag elvértve találunk példát a hazai judikatúrában²⁹⁹, amelyből azonban hiba lenne azt a konklúziót levonni, hogy a magánélethez való jog generálklauzulájának a szabályozására nincsen szükség. Nézetünk

²⁹⁶ Szegedi Ítéltábla Pf.20016/2020/10.sz.

²⁹⁷ Ptk. 2:45.§

²⁹⁸ Fővárosi Ítéltábla Pf.22111/2011/5.sz.

²⁹⁹ BH 2001.2.61.sz.

szerint, a magánélet sérthetlensége a jogrendszer olyan értékét jelenti, amely indokolttá teszi annak nevesített személyiségi jogként történő szabályozását.

Másrészt fontos körülményt jelent az is, hogy a magánélethez való jog a vonatkozó polgári jogi esetjogban gyakorta jelent hivatkozási alapot, annak ellenére, hogy önállóan kevésbé jelenik meg.

A magánélethez való jog megsértését érintő bírói gyakorlat szempontjából több olyan viszonyrendszer is elkülöníthető, amelyekkel kapcsolatban karakterisztikusan és gyakran jelenik meg a magánélethez való jog oltalma. A magunk részéről nem tartjuk szerencsésnek az ítéletekből történő csoportképzést, tekintettel arra, hogy egy történeti tényállás alapján az adott ítélet akár több „*csoportba*” is besorolható lenne. Az elmúlt időszakban megszáporodtak azok az ítéletek, amelyek a magánélethez való jog online térben történő megsértésével kapcsolatban születtek, de fontos részét jelentik a judikatúrának a közéleti szereplőkkel kapcsolatban felmerülő ítéletek, valamint a munkajogi tárgyú esetek is jelentősnek tekinthetők és növekvő tendenciát mutatnak. Az e tárgykörökben született bírói ítéleteket logikai szempontokra figyelemmel a vonatkozó fejezetekben mutatjuk be részletesen, ám jelentőségükre ehelyütt is fontosnak tartottuk felhívni a figyelmet.

Jelen alfejezetben a magánélethez való jogot érintő judikatúra fontos szeletét, mégpedig a családjogi jogvitákkal kapcsolatban betöltött szerepét kívánjuk bemutatni, tekintettel arra, hogy e kérdéskörhöz is számos, a magánélethez való jogot érintő értelmezési kérdés kapcsolódik.

A családjogi viszonyok egyértelműen az ember legszemélyesebb „*szférájába*” tartoznak. Ezáltal a családjogi tárgyú ítéletekben számos alkalommal felmerülhetnek olyan esetek, amelyekben valamelyik fél a magánélethez való jogának a sérelmére hivatkozik. E tekintetben igen gyakorinak tekinthetők a szülő-gyermek, illetve nagyszülő-gyermek közötti kapcsolattartás akadályozásával kapcsolatban született eseti döntések.³⁰⁰ Abban az esetben, ha az egyik szülő jogosulatlan korlátozza vagy megghiúsítja

³⁰⁰ Lásd hozzá pl. BDT.2020.4138.sz., Kúria Pfv.21.801./2018/4.sz., Székesfehérvári Törvényszék P.21.240/2014/26.sz.

Lásd hozzá a szakirodalomból: BARZÓ (2009): 21-30.o.

a különélő szülővel való kapcsolattartást, több jogkövetkezéssel is szembe kell néznie, amelyek közül az egyik akár lehet a személyiségi jogi sérelem megállapítása is.³⁰¹

Barzó Tímea a kapcsolattartást ellehetetlenítő magatartások körét vizsgáló tanulmányában utalt arra, hogy a Fővárosi Törvényszék egyik 2013-as ügyében kimondta, hogy az a tevőleges, cselekvő, a gyermeket a különélő szülőtől elzáró magatartás sérthet személyhez fűződő jogot, amely rendszeres vagy visszatérő, visszaélészerű, nem pedig egyedi, egy-egy alkalommal fennálló probléma.³⁰² A gyermek folyamatos elzárása a különélő szülőtől, sértheti annak személyhez fűződő jogát, azon belül is a magánélet zavartalanságához fűződő jogosultságát.

Ezzel megegyező nézőpontra helyezkedett 2011-ben a Fővárosi Ítéltábla is, amikor ítéletében kimondta, hogy *„önmagában az, hogy a gyermek és a szülő közötti kapcsolattartás jogellenes akadályozásával szemben a jogvédelmet elsősorban a családjog intézményei biztosítják, nem zárja ki az okozott sérelem miatt a személyiségi jogvédelmi igény érvényesíthetőségét.”*³⁰³

Egy 2020-as ítélet³⁰⁴ történeti tényállása szerint, a felperes és az alperes élettársi kapcsolatban éltek, amelyből 2006-ban közös gyermekük született. A felperes 2013-ban előzetes letartóztatás alá került, majd 2014-től jogerős szabadságvesztés büntetését kezdte el tölteni. A peres felek a felperes előzetes letartóztatásba kerülésekor abban állapodtak meg, hogy a felperes ugyan személyesen nem találkozik a gyermekével, de az alperes írásban és szóban tájékoztatja őt a gyermeket érintő információkról, aktuális kérdésekről. 2016-ban azonban az alperesnek új párkapcsolata alakult, így a felperes és az alperes közötti kommunikáció megszűnt. A felperes 2018-ban kedvezményrel szabadult a büntetés-végrehajtási intézményből, amelyet követően kezdetben sűrűn, majd kevésbé tartotta a kapcsolatot a gyermekével, tekintettel külföldi tartózkodására. Keresetében annak megállapítását kérte, hogy a felperes azon

³⁰¹ BARZÓ (2019/2): 89.o.

³⁰² Uo.

³⁰³ 7.Pf.21.696/2011/8.sz., EBH2009.2048.sz.

³⁰⁴ BDT.2020.4138.sz.

magatartásával, hogy nem biztosította a gyermekkel történő kapcsolattartását, az alperes megsértette a magánélethez, családi élethez és kapcsolattartáshoz fűződő személyiségi jogait. A felperes keresetében utalt arra, hogy 2016-tól kezdődően 2018-ig minden hónapban küldött egy kapcsolattartó nyilatkozatot az alperes részére, amelyre nem érkezett válasz. Illetve a szabadulását követően csak „*cenzúrázva*” tarthatja a kapcsolatot gyermekével, vagyis gyakran a gyermeknek küldött emailekre az alperes válaszolt, illetve a telefonhívások is ellenőrzésre kerültek. Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítást kérte, és kifejtette, hogy a gyermek azért nem látogatta a felperest a büntetés-végrehajtási intézetben, mert a felek eleve ebben állapodtak meg, illetve új kapcsolatára tekintettel nem látogatta a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának második szakaszában a felperest.

Az elsőfokú bíróság elutasította a felperes keresetét arra hivatkozással, hogy a személyiségi jogok kiterjesztő értelmezése nem lehetséges. Kifejtette továbbá, hogy abban az esetben, ha a jogsértés egy külön jogterület (jelen esetben a családjog) körébe esik, akkor nem minősül egyben személyiségi jogi jogsértésnek. A más jogterület által szabályozott jogok és kötelezettségek és az ezekhez kapcsolódó igények helyébe nem léphet személyiségi jogi igény. Az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet helybenhagyását kérte.

A másodfokon eljáró Ítéltábla nem tartotta alaposnak a felperes fellebbezését, viszont rendkívül érdekes megállapítások tett a kapcsolattartáshoz való jog személyiségi jogként történő elismeréséről. Az Ítéltábla kifejtette, hogy önmagában a kapcsolattartási jog, mint a gyermek, illetve a szülő relatív szerkezetű joga nem illeszthető be a személyiségi jogok jelenlegi katalógusába, és nem vezethető le olyan személyiségi jogokból, mint a „*teljes és egészséges családban éléshez*” vagy a „*magánélet védelméhez*” való jog. A szülő kapcsolattartási jogának minden megszorítás nélkül személyiségi jogként történő elfogadása a jogrendszer szükségtelen megkettőződéséhez vezetne. A másodfokú döntés indokolása utalt a Fővárosi

Ítéltábla azon ítéletére³⁰⁵, amely bizonyos keretek között személyiségi jogi alapon is vizsgálhatónak tartja a szülő-gyermek közötti kapcsolattartás megsértését. Az idézett döntés az igényérvényesítést a szülők egymás közötti viszonylatában és abban az esetben tartja lehetségesnek, ha a másik szülő rendszeresen és tartósan akadályozza a joggyakorlást, ugyanakkor a sérelmet szenvedett fél minden lehetséges jogorvoslatot igénybe vett.

Jelen ügyben, az Ítéltábla arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kapcsolattartáshoz való jog megsértése önmagában nem valósít meg személyiségi jogsértést, bizonyos többlet-tényállási elemek megléte esetében azonban a családjogi védelem „*kevésnek*” bizonyulhat és megállapítható lehet a személyiségi jogi jogsértés.

Ezen ítélettel szemben, fellelhetőek a judikatúrában olyan esetjogi döntések is, amelyek a szülő és gyermek közötti kapcsolattartást az emberi személyiségből fakadó, az emberi individuumhoz legszorosabban kapcsolódó jogként fogják fel és levezethetőnek tartják a magán-és családi élet tiszteletben tartásához való jogból.³⁰⁶

A magunk részéről csatlakozni tudunk a Fővárosi Ítéltábla fentebb idézett nézőpontjához, vagyis nézetünk szerint, a kapcsolattartáshoz való jog megsértése automatikusan nem, azonban bizonyos többlet tényállási elemek fennállása esetén megvalósíthat személyiségi jogsértést, amely tipikusan a magánélethez való jog sérelmében ölt testet. Ezen tényállási elemek hiányában azonban nem kerülhet sor a magánélet sérelmének a megállapítására, mert az indokolatlanul a jogrendszer „*megkettőződéséhez*” vezetne.³⁰⁷

A kapcsolattartáshoz kötődő jogesetek kapcsán megjegyzést érdemel, hogy azok nem csak szülő-gyermek közötti viszonyban jelennek meg, hanem egyéb rokoni kapcsolatokban is, például a nagyszülő és unoka közötti kapcsolattartással összefüggésben több olyan esetjogi döntés is született, amelyben megállapításra került a magánélethez való jog sérelme. Erre nyújt

³⁰⁵ BDT2018.3822.sz.

³⁰⁶ Lásd hozzá példaként: Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.996/2016/4/II.sz.; Fővárosi Ítéltábla 17. Pf.20.395/2017/6-I.sz.

³⁰⁷ Szombathelyi Törvényszék P.20.576/2014/1.sz.

példát a Kúria 2018-as döntése, amelyben megállapításra került, hogy az alperes gyámhatóság megsértette a felperes tisztességes eljáráshoz való jogát és magánélethez való jogát. Az ügy történeti tényállása szerint, az alperes gyámhivatal azon mulasztásával, miszerint késedelmesen, a törvényi határidőket megszegve intézte a felperes nagyszülői kapcsolattartás rendezése iránt benyújtott kérelmét, megsértette a tisztességes eljáráshoz és magánélethez való jogát.³⁰⁸

A családi jogviszonyok körében, a kapcsolattartással kapcsolatos ügyek mellett, kiemelhetők az apaság megállapításával, illetve a házassági hűséggel kapcsolatos jogeset is. A bíróság megállapította a magánélethez való jog sérelmét egy olyan ügyben, amelyben az alperes azt állította, hogy ő a felperes gyermekének az édesapja. Azon cselekménnyel tehát, hogy több ízben is kifejezésre juttatta, hogy közte és a felperes között szexuális kapcsolat volt, amelyből gyermek is született, megvalósította a személyiségi jog sérelmét.³⁰⁹ A házassági hűtlenség kérdését érintően, a bírói gyakorlat következetesen érvényesíti azt az álláspontot, hogy önmagában a házassági hűtlenség nem alapoz meg személyiségi jogértést.³¹⁰

A családi kapcsolatok vonatkozásában kiemelést érdemel a teljes családban éléshez való jog, mint személyiségi jog megjelenése, amelyet a bírói gyakorlat az emberi méltóságból illetve a magánélethez való jogból vezetett le.³¹¹

A Budapest Környéki Törvényszék egyik 2015-ös eseti döntésében egymás mellett állapította meg a teljes családban éléshez való jog, illetve a magánélethez való jog sérelmét.³¹² A személyiségi jogsértés megvalósításához lényegében a nem kellő körültekintéssel végzett orvosi tevékenység vezetett, amely a felperes halálát eredményezte. Az eljárás felperesei az elhunyt hozzátartozói voltak. A felperesek saját életkörülményeik megnehezédését állították a perben, amelyre tekintettel a bíróság a hozzátartozók személyiségi jogainak a sérelmét vizsgálta elsősorban, nem pedig az elhunytat ért

³⁰⁸ Kúria Pfv. 21.626/2018/5.sz.

³⁰⁹ Veszprémi Törvényszék P.20.905/2017/14.sz.

³¹⁰ BDT.2006.1365.sz.

³¹¹ Lásd hozzá példaként: Szolnoki Törvényszék P.20.042/2014/2017.sz.

³¹² Budapest Környéki Törvényszék P. 20.964/2015/61.sz.

sérelmeket. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ezek a hozzátartozói igények szorosan kapcsolódnak az elhunyttal szemben megvalósított felróható alperesi magatartáshoz. A hozzátartozók nem a jogsértés közvetlen károsultja helyett, hanem saját nevükben, a közvetlen károsult ellen irányuló jogellenes magatartás következményi károsultjaiként léptek fel sui generis kárigényük érvényesítésével.

A bíróság a felperesek előadása, a meghallgatott tanúk vallomása, valamint a szakértői vélemény alapján megállapította, hogy a felpereseknek az egészséges, teljes családban való éléshez fűződő joga megsérült. Az I. r. felperes esetében házastársa elvesztése gyászreakciót eredményezett, a veszteséget nehezen dolgozta fel, de súlyos tünetei nem keletkeztek. A gyermekek, II. és III. r. felperes tekintetében normál időtartamú volt a gyász, ezért többlettényállás nem valósult meg esetükben. Az önellátásra kis részben képes I. r. felperes elvesztette támaszát, a mindennapjaiban segítséget nyújtó házastársat. Ez érzelmi veszteség, de nagyobb mértékben is kiszolgáltatottá tette őt. Ugyanakkor az alperes terhére nem róható a beteg halála, csak a gyógyulási esély csökkentése. A felnőtt gyermekek tekintetében a bíróság nem fogadta el azon alperesi érvelést, hogy nem jár számukra hozzátartozói nem vagyoni kártérítés arra tekintettel, meg már nem élnek egy háztartásban I. r. felperessel. Az erkölcsi alapon elvárható támaszadásnál lényegesen többet nyújtanak édesapjuknak, az életminőségét próbálják meg legalább szinten tartani, nyugodt és méltó környezetet biztosítani számára, saját családjukról való gondoskodás mellett. Ez a körülmény a bíróság megállapítása alapján a II. és III. r. felperesek életvitelét, saját magánéletük és személyiségük kiteljesítését akadályozta.³¹³

E tekintetben megállapítható tehát, hogy a teljes családban éléshez való jog a hazai bírói esetjogban elismert, rendkívül jelentős személyiségi jogot jelent, amely szoros kapcsolatban áll a magánélethez való joggal. A két jogosultság közötti kapcsolat a védendő jogtárgyban keresendő, hiszen mindkettő az ember személyes szférájának az oltalmát valósítja meg, így többlettényállási

³¹³ Budapest Környéki Törvényszék P.20.964/2015/61.sz.

elemek mellett a bíróságnak lehetősége van a teljes családban éléshez való joggal párhuzamosan a magánélethez való jog sérelmét is megállapítani.

A magánélethez való jog családjogi jogvitákban történő értékelését tekintve megállapítható, hogy ezen jogosultság számos alkalommal felmerül a családjogi jogviszonyok rendszerében, amelyet nyilvánvalóan alátámaszt a védendő jogtárgyak közötti szoros kapcsolat is. Erre tekintettel a magánélethez való jog, mint személyiségi jog sérelme számos alkalommal megállapításra került és kerülhet valamely családjogi jogvita keretei között. Ennek korlátját jelenti ugyanakkor, hogy arra többlet-tényállási elemek fennállása esetén kerülhet sor, annak érdekében, hogy a bírósági jogértelmezés ne vezessen a jogrendszer megkettőződéséhez és a védendő jogtárgyak összeméréséhez.

A magánélethez való jogot érintő hazai bírói gyakorlat analízisét tekintve összességében megállapítható, hogy az a magánélet oltalma szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, tekintettel arra, hogy vonatkozó polgári jogi judikatúra tölti ki tartalommal a Polgári Törvénykönyvben szabályozott generálklauzulát.

A vizsgált ítéletek alapján az a következtetés vonható le, hogy a magánélethez való jog nem önállóan, hanem tipikusan a képmáshoz és hangfelvételhez, a magántitokhoz, a személyes adatokhoz, a jóhírnévhez, a becsülethez, és magántitokhoz való jogok mellett vagy által nyer elismerést az egyes ítéletekben.

A magánélethez való jog érvényesülését tekintve, differentia specifikaként említhető a szubszidiárius jelleg és az önálló értelmezés szórványos előfordulása. A jogosultság a bírósági esetjogban ugyanakkor egy rendkívül gyakorta hivatkozott személyiségi jogot jelent, amely rugalmasságával és generális jellegével biztosítja a hatékony jogvédelmet.

VI. A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG AZ MVTV. ÉS EGYÉB JOGTERÜLETEK TÜKRÉBEN

1. A 2018. évi LIII. törvény (Mvtv.) analízise

A magánélethez való jog alkotmányos alapjogként és személyiségi jogként történő értelmezését követően, a magánélet védelméről szóló törvény rendelkezéseit és oltalmának egyéb jogágakban meghatározott kereteit tesszük vizsgálat tárgyává.

A magánélethez való jog 2018. július 31-e óta, a jogrendszer kiemelt értékeként, önálló jogszabályi szinten is oltalomban részesül. A jogszabály javaslatának általános indokolása ekképpen fogalmaz: *„a magánélet védelméről szóló törvény az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdésében foglalt, a magánélet, a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartására vonatkozó jogosultságot bontja ki az Alaptörvény hetedik módosítására tekintettel. A törvény az alapvető jogok korlátozhatóságának Alaptörvényben meghatározott általános kereteire, valamint az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel irányozza elő a magánélethez való jog hatékony és fokozott védelmét. A törvény utal a zaklatás hagyományos formáját megillető védelem mellett, a zaklatás valamennyi internetes formájával szembeni védelemre is. A jogszabály összegyűjti a védendő érdekeket, és az azokra vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapvető szinten is megjeleníthető rendelkezéseit foglalja a normaszövegbe, utalva arra, hogy e jogok részletes szabályait, illetve azok megsértése esetén alkalmazható jogkövetkezményeket külön törvény határozza meg, részletezi.”*³¹⁴

Az Mvtv. megalkotását a magánélet minél magasabb szintű védelmét kívánó jogalkotói szándék hívta életre, kiemelt figyelmet fordítva a technológia fejlődés okozta kihívásokra. Ez a törekvés megmutatkozik a jogszabály szerkezetében is, mivel az általános rendelkezéseket követően, helyet kapott benne a célok és alapelvek meghatározása, majd a magánélethez

³¹⁴ Letöltve a CompLex jogtárból 2021. 07.12-én.

való jog egyes kiemelt területeinek nevesítése, végül a jogosultság megsértésével járó jogkövetkezmények meghatározása, amelyeket a Ptk.-ban nevesített objektív és szubjektív jogkövetkezmények átvételével határoz meg az Mvtv.

A jogszabály Preambulumában visszatükröződnek a miniszteri indoklásában megfogalmazott elvek és célok.³¹⁵ A magánélethez való jogot érintő technológiai változások körében a jogszabály utal az infokommunikációs eszközök térhódítására, amelyek megváltoztatták a napi kommunikáció formáját. E tekintetben kiemelést érdemel, a különböző közösségi oldalakon történő kommunikáció, amely számos, a magánélethez való jogot érintő kihívást tartogat. Gyakorlatilag ezen platformok olyan globális hálózatokká váltak, amelyek átszövik a jogalanyok mindennapi életét, és számos esetben a kommunikáció elsődleges formájává léptek elő.

Az Mvtv. Preambulumában megerősítésre került az a fontos szabály is, amely szerint, a magánélet oltalma kiterjed a fizikai síkon, illetve az interneten megvalósuló zaklatásra egyaránt. Ezen elv egyértelműen érvényesül a hazai bírói gyakorlatban is, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az online platformokon, azok természetüknél fogva, a személyiségi jogok oltalma gyakran háttérbe szorul, illetve a jogsértés bizonyítása is nehézségekbe ütközhet.

Az Mvtv. I. Fejezetében részletezésre kerülnek a törvény céljai és alapelvei. E körben a jogszabály általános jelleggel kimondja, hogy mindenkit megillet az a jogosultság, hogy magán-és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák, amely szabályozás összhangban áll a Ptk. általános személyiségvédelmi generálklauzúlijával.³¹⁶

A jogszabály alapelvei között az Mvtv. az önrendelkezési jog aspektusaként nevesíti a magánélethez való jogot. Ennek értelmében a jogosultság a személyiség szabad kibontakoztatásához való jog része, amely alapján az egyes személyeket megilleti a szabadság az életvitelük meghatározása

³¹⁵ Mvtv. Preambulum.

³¹⁶ Mvtv. 1.§

tekintetében, illetve családjuk és emberi kapcsolataik kialakítására vonatkozóan is.³¹⁷ A személyiség szabad kibontakoztatásához való jog az emberi méltóságból eredeztethető jogosultság, amely a személyiséget oltalmazó generálklauzulának is az alapját képezi. Ezen nézőpont már az Alkotmánybíróság korai gyakorlatában is tükröződött, egyik határozatában például kimondta az AB, hogy *„az emberi méltóság, mint az általános személyiségi jog anyajoga magában foglalja a személyiség szabad kibontakoztatásához, vagy a magánszférához való jogot, továbbá az önrendelkezés szabadságához való jogot, a cselekvési autonómiát is.”*³¹⁸ A magánélethez való jog fontos elvi alapját jelentő önrendelkezési szabadság jól tükröződik a jogosultság korlátozását kifejtő szabályban is. Az Mvtv. a magánélethez való jog korlátozását érintően, nevesíti a szükségesség-arányosság követelményét, illetve kifejti, hogy a jogosultság lényege abban ragadható meg, hogy azt mások az egyén akarata ellenére ne sérthessék meg, amely rendelkezés párhuzamban áll a hazai ítélkezési gyakorlat és az Alkotmánybírósági jogértelmezéssel is.³¹⁹

A célokat és alapelveket követően, a jogszabály deklarálja a magánélethez való jog *„kiemelt területeit”* és a velük kapcsolatos, általános jellegű rendelkezéseket.³²⁰ Ezen rendelkezések körében kapott helyt a közéleti szereplők jogvédelmét deklarááló szabály, amely lényegében megegyezik a Ptk.-ban található rendelkezéssel.³²¹ Ezen szabályozás alapján, a közéleti szereplők magán-, illetve családi életéről semmilyen információ nem közölhető az érintett beleegyezése nélkül, tehát ebben az esetben nem érvényesül a közéleti szerepet vállaló jogalanyok *„többlet-tűrés kötelezettsége”*. A rendelkezés konkurálni látszik az Emberi Jogok Európai Bírósága, a hazai Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok által következetesen kialakított gyakorlattal, amely abban az esetben, ha a közérdeket és a közügyek vitathatóságának biztosítását szolgálja,

³¹⁷ Mvtv. 2.§ (1) bekezdés.

³¹⁸ Az Alkotmánybíróság 8/1990 (IV.23.) határozata.

³¹⁹ Mvtv. 2.§ (2)-(3) bekezdés.

³²⁰ Mvtv. III. Fejezet.

³²¹ Mvtv. 7.§ (2) bekezdés.

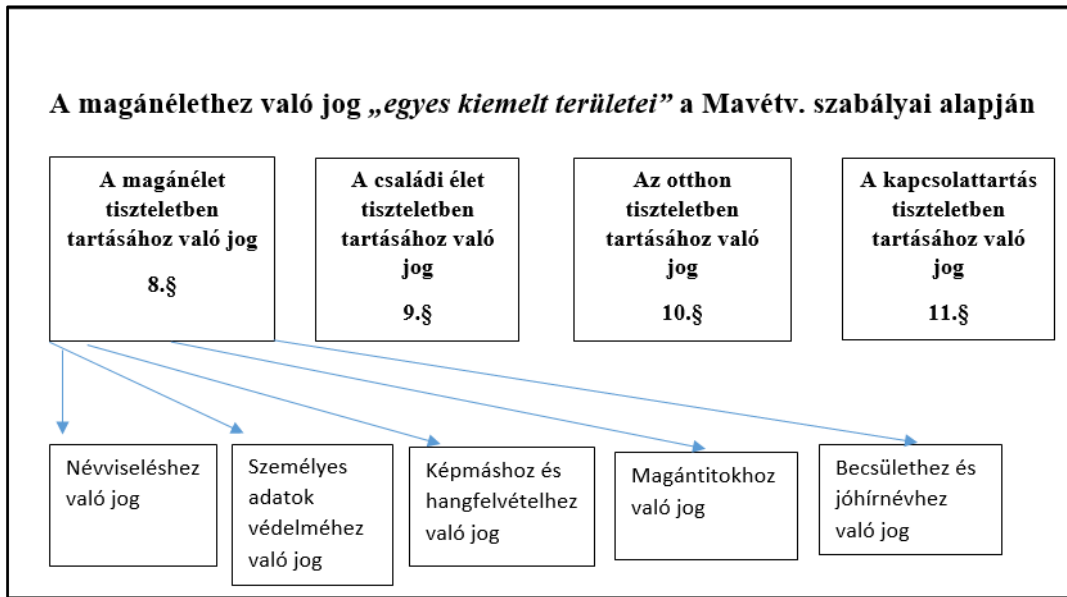
megengedhetőnek tartja a közéleti szereplők magánéletével kapcsolatos információk nyilvánosságra hozatalát.³²² A közéleti szereplők jogvédelmével kapcsolatos kérdésekkel külön fejezetben foglalkozunk, azonban ehelyütt is fontosnak tartottuk felhívni a figyelmet a szabályozással kapcsolatban felmerülő aggályra. A közéleti szereplők magánéletének elsődlegességét kimondó szemlélet veszélyét jól mutatják az olyan közéleti „jelenségek” mint az Anonymus csoport tevékenysége³²³ vagy az ún. Ördög Ügyvédjének³²⁴ a blogja. Ezen online tevékenységek során, lényegében az anonimitás kódéba bújva kerültek politikusokról, közszereplőkről magánjellegű tények nyilvánosság elé, amelyek a lakosság magas közösségi média használati arányát tekintve, az emberek széles köréhez jutottak el. Ezek az internetes felületeken tevékenykedő csoportok vagy személyek olyan magánjellegű információkat osztottak és osztanak meg, amelyek az érintett közszereplőknek egyértelműen a magánszférájuk részét képezik, ugyanakkor alkalmasak közéleti szerepük hátrányos befolyásolására is. Nézetünk szerint, bizonyos mértékben e közlések szolgálják a közügyek vitathatóságának az érvényesülését is, annak ellenére, hogy egyértelműen jogellenes magatartást valósítanak meg. Ezáltal, elgondolkodtató felvetésként fogalmazható meg, hogy a magánszféra határozott primátusát előtérbe helyező szabályozás mennyiben hívja életre az anonim személyek által megosztott „kényes”, a magánszféra körébe sorolható tartalmak burjánzását, tekintettel arra, hogy azok jogszerű megosztásának keretei meglehetősen szűkek az Mvtv. szabályozása alapján.

Az Mvtv. a közéleti szereplőkre vonatkozó szabályt követően rendezi magánélethez való jog „kiemelt területeit”, amely szabályozási rendszer áttekintéséhez az alábbi ábra nyújt segítséget:

³²² Ez a szemlélet érvényesül egyébként az Alkotmánybíróság jogértelmezésében is. Lásd hozzá példaként: 3212/2020.(VI.19.) AB határozatot.

³²³ What is Anonymus? How the infamous ‘hacktivist’ group went from 4chan trolling to launching cyberattacks on Russia <https://www.cnbc.com/2022/03/25/what-is-anonymous-the-group-went-from-4chan-to-cyberattacks-on-russia.html> (2021.09.14.)

³²⁴ Ez az Ördög Ügyvédje blog. <https://hvg.hu/cimke/Ez%20az%20C3%B6rd%C3%B6g%20C3%BCgyvv%C3%A9d%C3%A9%20blog> (2021.09.14.)

1. számú ábra

Érdekes jogalkotói javaslatot jelent, hogy a magánélethez való jog kiemelt területeként került nevesítésre a magánélet tisztetben tartásához való jog. Ezen szabályozási metódus alapján a jogalkotó lényegében megkülönbözteti egymástól a tágabb értelemben és a szűkebb értelemben vett magánélethez való jogot. A tágabb értelemben vett „*magánélethez való jog*” égisze alá tartozik a „*magánélet tisztetben tartásához való jog*”, a családi élet tisztetben tartásához való jog, illetve az otthon és a kapcsolattartás oltalma.

A szűkebben értelmezhető, magánélet tisztetben tartásához való jog körébe vonja a jogalkotó a névviseléshez való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a képmáshoz-és a hangfelvételhez való jog, a magántitokhoz való jog, illetve a becsülethez és a jóhírnévhez való jog oltalmát.³²⁵ Az Mvtv. e rendelkezése deklarálja ugyanis, hogy a magánélet tisztetben tartásához való jog célja e jogosultságoknak a védelme.³²⁶ Ez a szabályozás a magánélethez való jog generális jellegére vezethető vissza, és arra a bírói gyakorlatban kikristályosodott körülményre, hogy a magánélet oltalma és érvényesülése tipikusan valamely másik, speciálisabb személyiségi

³²⁵ Mvtv. 8.§ (1) bekezdés.

³²⁶ Mvtv. 8.§ (1) bekezdés.

jog képében nyer elismerést. Ezen rendelkezés párhuzamba állítható a polgári jogi bíróságok gyakorlatával, ugyanakkor a szűkebb és tágabb magánélethez való jog közötti differenciálással a magunk részéről nem értünk egyet, tekintettel a korábban felvázolt dogmatikai gyökerekre, nem tartjuk indokoltnak ezen megkülönböztetést.

Az Mvtv. ezt követően meghatározza, hogy mely magatartások jelentik tipikusan a magánélethez való jog megsértését. A jogalkotó deklarálja, hogy a magánélethez való jog megsértését jelenti különösen a magánélettel kapcsolatban megőrizni kívánt személyes adattal, titokkal, képmással, hangfelvétellel való visszaélés, illetve a becsület és a jóhírnév megsértése.³²⁷ Ezen rendelkezés tehát felsorolja a magánélethez való jog megsértését eredményező legfontosabb eseteket, fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy ez nem taxatív, hanem példálózó felsorolásnak tekinthető.

A szűken értelmezett magánélethez való jogot deklaráló szabályt követően, a jogszabály a magánélethez való jog kiemelt területeként nevesíti a családi életi tiszteletben tartásához való jogot, az otthon tiszteletben tartásához való jogot és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához való jogot is.³²⁸

A családi élet védelméhez való jog és a magánélethez való jog számos ponton kapcsolódik egymáshoz, de az e jogosultságok által védett jogtárgy eltérést mutat egymástól. A két jog közötti kapcsolatot jól mutatja az is, hogy a szupranacionális emberi jogi dokumentumokban és alkotmányjogi normákban tipikusan együtt, egyazon szakaszban kerül deklarálásra e két jogosultság oltalma.³²⁹ Mind a magánélet, mind pedig a családi élet a természetes személyek belső, interperszonális kapcsolatainak az oltalmát valósítja meg, a joggyakorlat tendenciái azonban rámutatnak az általuk oltalmazott jogtárgy közötti differenciára. A magánélethez való jog középpontjában a személy áll, akinek a belső, privát világát oltalmazza a jogosultság, míg a családi élet a társas családi kapcsolatok legmagasabb szintű oltalmát biztosítja. A két jogosultság sérelme eszerint akár együtt is

³²⁷ Mvtv. 8.§ (2) bekezdés.

³²⁸ Mvtv. 9-10-11.§

³²⁹ Lásd hozzá példaként az EJEE 8. cikkét.

megállapítható, e tekintetben azonban figyelemmel kell lenni a kettős értékelés tilalmára is. A magán-és a családi élet oltalmához való jog tehát szoros kapcsolatban áll egymással, ugyanakkor a családi életnek a magánélethez való jog kiemelt területként történő nevesítése nézetünk szerint aggályos jogalkotói megoldást jelent. Álláspontunk szerint, a magánélethez való jognak a fentebb említett indokokra tekintettel, nem tekinthető a családi élet oltalmához való jog a részterületének. Ezen nézetünket alátámasztja az EJEB vonatkozó gyakorlata is, amelyben több olyan ítélet is található, amelyben egymás mellett került megállapításra a magán és a családi élet oltalmához való jog, a kettő jelentéstartalma azonban konzisztensen elkülönítésre kerül egymástól.³³⁰

Az otthon tiszteletben tartásához való jog Mvtv.-ben történő nevesítése a privátszféra fizikai síkon megvalósuló vetületének az oltalmát szolgálja, éppúgy, mint a magánlakás oltalmához való jog.³³¹ Az otthon lényegében a magánszféra teljes megélést szolgálja, a magánélet és a családi élet színterének tekinthető, egyfajta védett burokként szolgál, amelyben az egyén távol maradhat a „*kíváncsi tekintetektől*”. Minderre tekintettel indokoltnak tartjuk az otthon védelméhez való jog a magánélethez való jog részterületként nevesíteni.

A nevesített személyiségi jogok közül végül a kapcsolattartás tiszteletben tartásához való jogot deklarálja a törvény³³², amely jogosultság tekintetében a technológiai változás számos újítást hoztak. Az előszóban történő közlések mellett, a védelem megilleti a telefonbeszélgetéseket, illetve az elektronikus levelezéseket és az egyéb kommunikációs formákat is. Ezen közlések és kommunikációs formák védelme azért bír kiemelt jelentőséggel, mert az egyes személyek által interperszonális kapcsolataikban megosztott információk oltalma egyértelműen a magánszféra védett körébe tartozik, így annak illetéktelenek általi kifürkészése, megszerzése, megfigyelése magánszférába

³³⁰ Lásd hozzá példaként: *Mentes and others v. Turkey* (58/1196/667/867). 1997. november 28-i ítéletet.

³³¹ Mvtv. 9.§

³³² Mvtv. 10.§

történő indokolatlan behatolást, ezáltal pedig a jogosultság megsértését vonhatja maga után.

A kiemelt részterületek nevesítését követően a jogalkotó a Polgári Törvénykönyvben deklarált jogkövetkezményeket rendeli alkalmazni a magánélethez való jog sérelme esetére³³³, lehetővé téve ez által az objektív és szubjektív jogkövetkezmények alkalmazását is.

Zárásképpen megállapítható, hogy az Mvtv.-ben a magánélethez való jog fokozott védelme iránti jogalkotói szándék nyer manifesztumot. A törvény szerkezete és tartalma egyaránt jól mutatja a magánélethez való jog generális, hézagkitöltő szerepét, illetve azt a körülményt is, hogy oltalma az „*egyes kiemelt részterületeinek*” a segítségével nyer elismerést. A magunk részéről rendkívül üdvözlendőnek tartjuk azt is, hogy a jogszabály utal a technológia nívumok által teremtett kihívásokra, illetve a magánszférát az online térben fenyegető veszélyekre, illetve arra a tényre is, hogy a virtuális térben elkövetett jogsértések egy megítélés alá esnek a materiális valóságban elkövetett jogsértésekkel.

A jogszabály rendelkezéseit tekintve, kiemelést érdemelnek a közéleti szereplők magánélethez való jogát érintő rendelkezések, amelyek a korábbiaknál szűkebb mezsgyén teszi lehetővé ezen alanyi kör bírálhatóságát, és fontos, megválaszolandó kérdéseket rónak a bírói gyakorlatra. Nézetünk szerint, e tekintetben a szabályozás átgondolása is szükséges lehet, illetve a családi élethez való jog magánélethez való jog részterületként történő nevesítését, illetve a szűkebb és tágabb magánszféra megkülönböztetését dogmatikailag nem tartjuk helytállóknak.

Az Mvtv. tulajdonképpen egy szokatlan jogalkotó megoldás produktumaként értékelhető. A jogszabály hatálybalépése óta, a polgári jogi esetjogi gyakorlatban, több ízben is hivatkoztak az Mvtv.-re, ugyanakkor a 2018. évi LIII. törvény rendelkezései nem adnak többletet a magánélethez való jog jelentéstartalmához. A Ptk. és az Alaptörvény szabálya mellett, egyfajta „*kiegészítő*” szerepet tölt be e jogszabály, önálló gyakorlati érvényesülését

³³³ Lásd hozzá: Mvtv. 12-13. § és Ptk. 2:51-2:54. §

ugyanakkor az sem segíti elő, hogy a magánélethez való jogot sértő magatartások reparációját szolgáló szankciórendszert lényegében a Ptk.-ból veszi át.

2. A magánélethez való jog érvényesülése egyéb jogterületek tükrében

Ahogy már dolgozatunkban, több ízben is hangsúlyozásra került, magánélethez való jog a jogrendszer kiemelt értékét jelenti, amelyet jól példáz a jogosultságnak az egyes jogterületekbe történő beágyazottsága is. Az emberi privátszféra, a belső privát információk, szokások oltalma számos jogszabályban megjelenik közvetlen és közvetett módon. Minderre tekintettel, jelen alfejezetben, röviden, átfogó és példálózó jelleggel tekintjük át ezeket a jogterületeket, annak érdekében, hogy rámutassunk a magánszféra komplex jogi védelmének sajátosságaira.

2.1 A magánélethez való jog oltalmának néhány munkajogi kérdése

Ezen területek közül, elsőként kiemelést érdemel a munkajog területe, tekintettel arra, hogy maga a munkaviszony számos olyan sajátossággal rendelkezik, amely indokolja a magánélethez való jog fokozott védelmét. A munkavállaló és a munkáltató személyiségi jogaira vonatkozóan a Munka Törvénykönyve utaló szabályozást alkalmaz, és eltérő rendelkezés hiányában a Polgári Törvénykönyv vonatkozó normáinak az alkalmazását írja elő.³³⁴ Fontos garanciális szabályt jelent az is, hogy a munkavállaló személyiségi jogai csak a szükségesség és arányosság elveinek a tiszteletben tartásával korlátozhatóak. Garanciális jelentőségű szabálynak tekinthető, hogy a személyiségi jog korlátozásának a módjáról, feltételeiről, tartalmáról, illetve az azt megalapozó körülményekről a munkavállalót előzetesen tájékoztatni szükséges.³³⁵

³³⁴ A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 9.§ (1) bekezdés.

³³⁵ Mt. 9.§ (2) bekezdés.

A magánélet oltalmának szempontjából a szempontból kiemelés érdemelnek az Mt. adatvédelemmel kapcsolatos normái is, amelyek körében a biometrikus adatok gyűjtését a jogszabály csak meghatározott esetekben, szigorú garanciák mellett teszi lehetővé.³³⁶ Szintén, az adatkezelésre vonatkozó normák körében kerül szabályozásra a munkáltató ellenőrzési joga, amelynek rendkívül fontos szerepe van a munkavállaló magánélethez való jogának az oltalmát érintően. Az elmúlt években széles körben elterjedt az a gyakorlat, amely során a munkáltató technikai eszközt alkalmaz a munkavállaló hatékony ellenőrzése érdekében. Ezek az eszközök azonban rendkívül könnyen a munkavállaló magánélethez való jogának a megsértését is magukkal vonhatják. Az e tevékenységekkel szembeni jogi védelem érdekében (és természetesen a személyes adatok oltalmára) az Mt. kimondja, hogy a technikai eszközökkel történő munkáltatói ellenőrzésről a munkáltató előzetesen, írásban köteles tájékoztatni a munkavállalót.³³⁷ Ehhez kapcsolódóan, további kérdést jelent a munkavállaló által használt számítástechnikai eszköznek az ellenőrzése is, amelyre vonatkozóan a törvény rögzíti, hogy a munkáltató csak a munkaviszony teljesítése érdekében használt, számítástechnikai eszközön tárolt, munkaviszonnal összefüggő adatokba tekinthet be.³³⁸ Tehát ha esetleg a munkavállaló privát fényképeket vagy adatokat is tárol az általa használt informatikai eszközön, abban az esetben a munkáltatót nem illeti meg az ezekbe történő betekintési jog. Az ezzel ellentétes magatartás, számos személyiségi jog sérelmét idézheti elő, köztük a magánélethez való jogét is.

A magánélethez való jognak természeténél fogva, számos kapcsolódási pontja van a munkajog területével, így hazai judikatúrában szép számmal találunk olyan ítéleteket, amelyekben a munkavállaló a magánélethez való jogának sérelmére hivatkozással indított peres eljárást a munkáltatóval szemben.³³⁹

³³⁶ Mt. 11.§ (1) bekezdés.

³³⁷ Mt. 11/A.§ (1)bekezdés.

³³⁸ Mt. 11/A.§ (3) bekezdés.

³³⁹ Lásd hozzá példaként a Kúria Mfv.10.261/2018/5.sz., Székesfehérvári Közig. és Munkaügyi Bíróság M.183/2015/56.sz., Szombathelyi Törvényszék Mf. 203/6/2015.sz. ítéleteket.

Több ízben is felmerült olyan eset, amely során egy munkavállaló jogviszonyának a megszüntetéséhez az vezetett, hogy szerelmi, érzelmi kapcsolatot alakított ki egy másik munkavállalóval. Egy 2017-es eseti döntés³⁴⁰ történeti tényállása alapján egy egyházi iskolában oktató pedagógus jogviszonya arra tekintettel került megszüntetésre, mert szerelmi viszonyt kezdett az egyik kolléganője férjével. Az oktatási intézmény szerint ez – az egyébként vitathatatlanul a magánélet körébe tartozó tény – ellentétben állt azon hitelvekkel, amelyek mellett az iskola elkötelezte magát, így bizalomvesztésre hivatkozva megszüntette a pedagógus jogviszonyát. Ennek mérlegelése körében az első-és másodfokú bíróság egyaránt arra a következtetésre jutott, hogy a felmondásban megjelölt felperesi magatartás nem tekinthető olyan, a magánülethez tartozó, de a munkaviszonnyal összefüggésben tanúsított magatartásnak, amely miatt jogszerűen megszüntethető lenne az alperesnél fennállt munkaviszonya.³⁴¹ A gyakorlat szerint, nem írható elő egy kezdődő érzelmi kapcsolat munkáltató részére történő bejelentése, illetve a munkavállaló magánéletét érintő mindennemű korlátozásánál tekintettel kell lenni a szükségesség-arányosság követelményére. Nézetünk szerint, ez az érvelés helytállónak tekinthető, mivel egyértelműen sértené a szükségesség és arányosság követelményét, ha a munkavállaló kötelezettségeként kerülne megjelölésre, hogy a belső, intim és érzelmi kapcsolatait felfedje.

Szintén e körbe tartozó, érdekes esetjogi példaként említhető egy 2017-es ítélet³⁴², amelynek a történeti tényállása szerint, a felperes munkavállaló egy egyházi iskola jogelődjénél, mint alperesnél létesített munkaviszonyt. A munkavállaló szerződésben kötelezte magát arra, hogy munkáját az egyházi és világi jogszabályok tiszteletben tartásával és az egyház tanításainak figyelembevételével végzi. Illetve a szerződésben rögzítésre került az is, hogy a munkahelyén sem tanúsíthat olyan magatartást, amely egyházi

³⁴⁰ EBH.2017.M.25.sz.

³⁴¹ Ezen szemlélet tükröződik a Szombathelyi Törvényszék Mf.2009/2016.sz. döntésében is.

³⁴² EBH.2017.M25.sz.

alkalmazotthoz méltatlan lenne és az egyház tanításával ellentétes magatartás rendes vagy rendkívüli felmondást megalapozó ok lehet.

A felperes házas családi állapotú volt, azonban megszakította az életközösségét és élettársi kapcsolatba lépett egy olyan személlyel, aki szintén házas, és a házastársa tanítóként az alperes tantestületének tagja. A házasságon kívüli kapcsolatáról az alperes igazgatója tudomást szerzett 2015 februárjában, amelyet követően megbeszélést kezdeményezett a felperessel, ahol tájékoztatta, hogy magatartása a munkaviszony megszüntetését eredményezheti, amennyiben nem állítja vissza a házassági életközösségét. A feltétel nem teljesült, így megtörtént a felmondás, amelynek indokolása utalt az egyik kolléga férjével történő érzelmi kapcsolatra, amely megszakította közöttük az életközösséget. Az indokolást utalt tovább arra a követelményre is, hogy a munkaszerződés szerint az egyházi iskolában tanítóként tevékenykedő felperesnek a magánéletében is be kell tartani az egyházi szabályokat, amely nem történt meg, így a felperes elvesztette a munkáltató bizalmát, és veszélyezteti az iskola jóhírnevét, illetve a munkaviszony célját.

A felperes a keresetében öt havi végkielégítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Álláspontja szerint, az a körülmény, hogy egy munkavállaló kivel létesít szerelmi kapcsolatot, és hogy emiatt házassági életközösség kerül megszakításra, az nem tekinthető olyan magatartásnak, amely összefügg a munkaviszonnyal, még abban az esetben sem, ha ez bizonyos szintű zavart okoz a munkáltatónál.

Az elsőfokú ítéletben a bíróság az alperest a felperes javára végkielégítés megfizetésére kötelezte. Az ítélet indokolása szerint, a tanító munkakörben foglalkoztatott felperes esetében nem állapítható meg a magánélet körébe tartozó magatartásról, hogy az a munkakörének ellátására közvetlen hatással lett volna. Az ítélet ellen az alperes nyújtott be fellebbezést, amelynek folytán a másodfokú bíróság helybenhagyta az első fokon eljáró fórum ítéletét.

A másodfokú ítéletet követően a Kúrián folytatódott az ügy, amely hatályon kívül helyezte a jogerős ítéletet, megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és a felperes keresetét elutasította. A Kúria által hozott ítélet indokolása szerint, a

végkielégítés elmaradása és a munkaviszony felmondása ugyanarra a magatartásra volt visszavezethető. Az alperes a felmondásban a felperes házastársi hűséget sértő magatartását értékelte olyannak, amely az egyház tanításával, illetve az egyházi fenntartású alperesi intézményben létesített munkaviszony céljával ellentétes, az alperes jóhírnevét sérti, a tantestület egységét megbontja, illetve amely a munkáltatónál bizalomvesztést eredményezett. Ekként a felperes magánéletben tanúsított magatartása a munkaviszonnyal is összefüggésbe volt hozható.

Az ítélet indokolásában kifejtésre került továbbá, hogy egy olyan magatartás, amely alapvetően a magánélet körébe tartozik, bizonyos esetekben megalapozhatja a munkaviszony megszüntetését. Az előzőekben ismertetett esetre is visszatekintve, az a következtetés vonható le, hogy bizonyos esetekben a magánélet körébe tartozó cselekmények is felmondás alapjául szolgálhatnak, ha azok például bizalomvesztést vagy a munkáltató jóhírnevének vagy jogos gazdasági érdekének a sérelmét vonják maguk után. Azonban annak az elvárása például, hogy a munkavállaló a kezdődő érzelmi kapcsolatának a tényét bejelentse a munkáltató részére, már aránytalan, a magánélethez való jogot sértő követelmény lenne.

Nem érzelmi kapcsolattal összefüggésben, de felmondással kapcsolatosan született a Kúria 2015-ös precedens értékű határozata³⁴³, amely egy várandós munkavállaló határozott idejű szerződésének a megszüntetésével összefüggésben született. Az alperes a felperessel 2014. szeptember 16-án közölte, hogy a határozott idejű munkaszerződése 2014. szeptember 30-án lejárt, ezen időpontot követően a munkaszerződését nem kívánja meghosszabbítani. A felperes a munkaviszonyának fennállása alatt, több alkalommal kérte az alperestől határozatlan idejű munkaviszony létesítését, amelytől ő elzárkózott. A felperes a munkaviszony fennállásnak utolsó szakaszában állapotos volt, 2014. október 7-én született meg a második gyermeke. A felperes sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest, és a keresetében hivatkozott arra, hogy a hosszú hónapokig tartó eredménytelen

³⁴³ A Kúria Mfv.10588/2015/1.sz.

tárgyalások és a létbizonytalanság jelentősen megnehezítették a várandósságát, konfliktusokat okoztak a munkahelyen kívüli életében, ezáltal hatással voltak a magánélethez való jogára.

Az első-és másodfokon eljáró bíróság, illetve a Kúria is helyt adott a felperes keresetének, tekintettel arra, hogy sérültek az egyenlő bánásmódhoz és a magánélethez fűződő személyiségi jogai. Ezen jogosultságok sérelme az alperes azon magatartására vezethetőek vissza, hogy a több alkalommal, egymást követően, határozott időre kötött szerződések nem tekinthetőek jogszerűnek és azok alapjául nem szolgálhatnak az alperes azon indoklása, hogy a határozott időtartamú munkaviszony a munkavállalók eredményességét és hatékonyságát hivatott növelni. A várandós felperes határozott idejű szerződésének indokolás nélküli felmondása egyrészt az egyenlő bánásmód követelményébe ütközött, másrészt olyan bizonytalan helyzetet teremtett, amely kihatással volt családtervezéshez, illetve magánélethez való jogára. A Kúria ítéletének indokolása szerint, a negyven év felett gyermeket vállaló felperes egzisztenciálisan bizonytalan helyzetbe került, a munkaerő piacon a lehetőségei jelentősen beszűkültek, és a jogsértés akkor is megállapítható, ha az igénybe vett társadalombiztosítási ellátásokra tekintettel adott időszakra nézve vagyoni hátrány nem érte. Illetve fontos körülményként emelte ki azt is a bírói fórum, hogy az alperes lényegében munkajogi eszközökkel kívánta az intimszféra legmélyebb körébe tartozó gyermekvállalási hajlandóságot befolyásolni.³⁴⁴

Szintén munkajogi vetülettel rendelkezik az a 2018-as döntés³⁴⁵, amelyben az eljárás tárgyát annak vizsgálata képezte, hogy az Európa Parlament és Tanács 2003/88/EK irányelvének a fizetett szabadságra vonatkozó rendelkezései nem megfelelően kerültek átültetésre az Mt.-be, amely hátrányosan befolyásolta a munkavállalók szabadságának tartamát, érintve ezzel magánélethez való jogukat is. Erre vonatkozóan a bíróság kimondta, hogy a magánélethez való jog sérelmét jelenti, ha az uniós jog nem megfelelő

³⁴⁴ A Kúria Mfv.10588/2015/1.sz.

³⁴⁵ BH.2018.21.sz.

átültetéséből fakadóan, a hazai jogszabály alapján elvonják a magyar munkavállaló rendes fizetett szabadságát, ezáltal csökkentik a rekreációra illetve a családi kapcsolatokra fordítható idejét. Ezáltal lényegében azzal, hogy egy európai uniós jogforrás nem került megfelelően átültetésre a hazai jogba, és a munkavállalók kevesebb szabadidőhöz jutottak, sérült a magánélethez való joguk. Nézetünk szerint, ez az ítélet rendkívül fontosnak tekinthető a magánélethez való jog oltalma szempontjából, hiszen abban tevőleges állami kötelezettség elmaradása miatt került megállapításra e jogosultság sérelme.

Ezen felvillantott néhány jogeset jól mutatja, hogy a magánélethez való jog érvényesülése és annak biztosítása elengedhetetlen a munkajogi jogviszonyok körében is. Az ítéletek egy része a munkahelyen történő érzelmi viszonyok kialakításával kapcsolatosan született, amelyek az olyan személyes kapcsolatok jogi értékelésével függnek össze, amelyek főszabályként a magánélethez való jog részét képezik. A munkáltatónak ugyanakkor lehetősége van arra, hogy például vezető állású munkavállalókra vonatkozóan olyan összeférhetlenségi szabályt állapítson meg, amelyek kizárják az irányításuk alá tartozó munkavállalókkal való érzelmi kapcsolat kialakítását. Ezt nyilvánvalóan a munkáltató jogszerű működése és gazdasági érdekeinek a védelmi diktálja, fontos azonban, hogy a munkavállaló magánélethez való jogának a korlátozására csak a szükségesség és arányosság követelményének a tiszteletben tartásával van lehetőség. A teljességre törekedve megjegyezzük, hogy a magánélethez való jogot érintően, fontos kérdéskört jelent a munkavállalók kamerarendszerrel történő megfigyelésének a lehetősége, és az ellenőrzési jog fejlett technológiai eszközökkel történő gyakorlása, amelyek a vonatkozó jogszabályi garanciák és a személyiségi jogi rendelkezések be nem tartása esetén magukban hordozzák a munkavállalókat érintő komoly jogi sérelmek lehetőségét.

2.2. A magánélethez való jog érvényesülése az adatvédelem területén

Ezen felvetések mentén tovább haladva érdemel említést a következő jogterület, amely rendkívül szoros kapcsolatot mutat a magánélethez való joggal. Ez a terület az adatvédelem tárgyköre, amely rendszertani elhelyezkedését tekintve, széles körben szabályozott, keresztülfekvő jogterületnek tekinthető. A személyes adatok oltalma, nevesített személyiségi jogként elismerést nyert a Polgári Törvénykönyvben³⁴⁶, a jogvédelem gerincét azonban az európai uniós adatvédelmi rendelet (röviden: GDPR³⁴⁷) jelenti, amellyel összhangban áll a hazai ágazati szabályozás (röviden: Infotörvény)³⁴⁸ is.

A magánélet és a személyes adatok oltalma szorosan összekapcsolódik, tekintettel arra, hogy mindkét jogosultság gyökerét az önrendelkezési szabadság táplálja. A személyes adatok feletti rendelkezési jog, és a kitárulkozás vagy éppen az elrejtőzés joga egymástól nem függetleníthetőek, a velük és felettük való rendelkezés szabadságának elismerése e két jogosultságban teljeseedik ki, ami azt jelenti, hogy a személyes adatok védelme elengedhetetlen a magánszféra oltalma szempontjából.³⁴⁹

Már önmagában a személyes adat definíciója kiválóan mutatja a magánélet és a személyes adatok oltalmához való jog közötti szoros kapcsolatot, tekintettel arra, hogy a GDPR rendelkezése alapján, személyes adatnak minősül az azonosítható és azonosított természetes személyre vonatkozó bármely információ.³⁵⁰ Bár sem az Infotörvény, sem a GDPR nem szabályozza az érzékeny adatok fogalmát, mindkét jogszabály meghatározza ugyanakkor a személyes adatok különleges kategóriáját (amelyeket érzékeny

³⁴⁶ Ptk. 2:43.§ e, pont.

³⁴⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 Rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet, továbbiakban: GDPR).

³⁴⁸ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (röviden: Infotörvény.)

³⁴⁹ Lásd hozzá: HALÁSZ – CERTICKY (2021/2.): 67-77.o.

³⁵⁰ GDPR 4. cikk 1. pont.

adatokként nevesítünk).³⁵¹ A joggyakorlat az érzékeny adatok körébe vonja azokat az információkat, amelyek a faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a genetikai adatok, a természetes személyek egyedi azonosítását célzó biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkoznak.

A személyes adatok és az érzékeny adatok előbbi kategóriái kellőképpen rámutatnak arra, hogy a privát jellegű, személyes információk oltalma nagymértékben szolgálja a magánszféra védelmét. A kiterjedt adatvédelmi szabályozásnak köszönhetően, az egyes individuumok legfontosabb belső és külső jegyei megfelelő jogi védelemben részesülnek. Mindezek alapján, ha a személyes adatok védelméhez való jog által védett jogtárgyat összevetjük a magánszféra által oltalmazott jogtárggyal, megállapítható, hogy ez utóbbi tágabb kört ölel fel, sőt a magánélethez való jog a bírósági esetjogban számos alkalommal a személyes adatok védelméhez való jog elismerésében nyer manifesztumot.

A két jogosultság sérelme egymással párhuzamosan került megállapításra egy 2020-as jogesetben³⁵², amelyben a felperes a rendőrség kötelekében került alkalmazásra, amely mint munkáltató alperesként jelent meg a személyiségi jogi perben. A felperes keresőképtelen állományban volt több hét időtartamban, viszont a privát közösségi oldalán olyan fényképeket tett közzé, amelyek egy kültéri fesztiválon készültek. Az alperes által megbízott munkavállalók ezt követően megjelentek a felperes tartózkodási helyén, aki vélhetőleg kinti munkálatokat végzett a helyszínen. Az ellenőrzést végző rendőrök különböző, egészségügyi állapotával kapcsolatos kérdéseket tettek fel az alperesnek, amelyről jelentést is készítettek. A bíróság megállapította, hogy ebben az esetben a munkáltató jogellenesen kezelte a munkavállaló személyes adatait. A magánélethez való jog megsértését pedig megalapozta az

³⁵¹ Lásd hozzá: GDPR 9. cikk, és Infotv. 3.§ (3) bekezdés.

³⁵² A Kúria Kf.39705/2020/4.sz.

a körülmény, hogy a munkáltatói ellenőrzésre lényegében „szolgálaton” kívül, a felperes tartózkodási helyén került sor, amely lényegében a magánélethez való jogba történő önkényes beavatkozásnak minősült.

Összességében megállapítható, hogy a személyes adatok védelméhez való jog biztosítása és érvényesülése napjaink digitalizált valóságában elengedhetetlen az egyénre vonatkozó személyes információk oltalma szempontjából, így az a magánélethez való jog védelme szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír.

2.3. A magánélethez való jog megjelenése az eljárásjogok területén

Azon jogterületek közül, amelyekben megjelenik, a magánélet oltalma kiemelt érdemelnek az egyes eljárásjogi jogágak is. Csupán néhány példával élve, a polgári perrendtartásról szóló törvény lehetővé teszi, a tárgyalásról a nyilvánosság kizárását, ha az valamelyik fél személyiségi jogaira tekintettel indokoltnak tekinthető.³⁵³ Ez a rendelkezés nyilvánvalóan szolgálja a polgári peres eljárásban részt vevő személyek magánélethez való jogának az oltalmát. A büntetőeljárás törvény³⁵⁴ által szabályozott különböző eljárási cselekmények számos esetben természetüknél fogva magukban hordozzák a eljárásban szereplő személy magánélethez való jogának a korlátozását. Ezen cselekményekre nyomozati célból, a meghatározott törvényi garanciák betartása mellett kerülhet sor. Erre jó példát jelentenek a kutatásnak és a motozásnak a törvényi garanciái.³⁵⁵ A kutatás tulajdonképpen a lakás, a bekerített helyiség, vagy pedig a jármű átkutatása a nyomozás lefolytatása érdekében, amelyre csak jogszabályban meghatározott esetekben kerülhet sor, és lehetőleg az érintett jelenlétében kell lefolytatni.³⁵⁶ A motozás az elkobzás, illetve a vagyonekobzás alá eső dolog megtalálása céljából a motozás alá vont személy testének és ruházatának átvizsgálását jelenti.³⁵⁷ A kutatáshoz

³⁵³ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (röviden: Pp.) 231. § (2) bekezdés.

³⁵⁴ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (röviden: Be.)

³⁵⁵ Be. 302-307. §

³⁵⁶ Be. 302. § (1)-(2) bekezdések. 305. §.

³⁵⁷ Be. 306. §

hasonlóan a motozás is csak a törvényi garanciák mentén történhet, illetve nem kerülhet rá sor szeméremsértő módon, az érintett magánszféráját az intézkedés során is csak a szükséges mértékben lehet háttérbe szorítani.³⁵⁸ Ezek, a magánélethez való jog érvényesülését korlátozó intézkedések egyértelműen a büntetőeljárás sikerességét szolgálják, amely mint jogszerű cél indokolhatja bizonyos személyiségi jogok háttérbe szorítását.³⁵⁹

2.4. A magánélethez való jog a büntetőjogban és a büntetés-végrehajtásban

Szintén fontos jogi garanciák mentén kerülhet sor a magánélethez való jog korlátozására az anyagi büntetőjog és büntetés-végrehajtási jog mentén.³⁶⁰ A különböző korlátozó, szabadságelvonással járó intézkedések egyértelműen korlátozzák a bűncselekményt elkövető személyek alapvető-és személyiségi jogait, azonban a bűncselekmény elkövetőivel szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtása során is tiszteletben kell tartani a személyiségi jogokat és alapjogokat. A fogvatartottak magánélethez való jogának a kérdésköre rendkívül karakteresen jelenik meg a börtöncellák túlszűfoaltsága miatt indított ügyekben.

E tekintetben kiemelhető az általunk már korábban idézett, *Varga és mások kontra Magyarország*³⁶¹ ügy.³⁶² Az eljárást hat magyar állampolgár kezdeményezte a túlszűfolt börtöncellák, illetve a hazai jogorvoslati lehetőségek hiánya miatt. Döntésében a Bíróság kifejtette, hogy a cellákban biztosítani kell az emberi méltóság oltalmát és amennyiben lehetséges, az érintettek magánszféráját is. A sokszemélyes lakótermekben a fogvatartottak a mindennapi életvitelük során nem rendelkeznek semmilyen szintű magánszférával, a Bíróság súlyos problémaként értékelte, hogy az illemhelyekre nehezedő túlterhelés további problémákat von maga után. A

³⁵⁸ Be. 306.§ (2) bekezdés. 307.§.

³⁵⁹ A témakörhöz lásd még továbbá: HORVÁTH (2018): 163-177.o.

³⁶⁰ E témakörhöz lásd bővebben: FARKAS (2018): 83-99.o.

³⁶¹ Varga and others v. Hungary, nos. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13, and 64586/13. sz ítéletek.

³⁶² Az ügy alapvetően nem a 8. cikk vizsgálatán alapult, azonban a magánszféra fizikai oltalma, illetve a hazai vonatkozás miatt szükségesnek tartottuk említeni.

Bíróság helyt adott a panaszosok keresetének, és hazánkra kártérítési kötelezettséget rótt. A büntetés-végrehajtási intézetek vonatkozásában ehelyütt is fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy az Alapvető Jogok Biztosa számos alkalommal adott ki állásfoglalást, illetve folytatott le helyszíni vizsgálatot az elítéltek magánszférájának oltalmával kapcsolatosan, amely eljárások során az EJEB által kialakított elvrendszert is figyelembe vette.³⁶³

Áttérve az anyagi büntetőjog területére, alapvetésként megállapítható, hogy a Büntető Törvénykönyv³⁶⁴ különös részében több törvényi tényállás is elősegíti a magánélethez való jog oltalmát. A Btk. külön fejezetben deklarálja az emberi méltóság és az egyes alapvető jogok ellen elkövetett bűncselekményeknek a körét. Ezen körből különösen a magánlaksértés, a zaklatás, a magántitok megsértése, a levéltitok megsértése, a rágalmozás, a becsület csorbítására alkalmas hang-vagy képfelvétel készítése, a becsület csorbítására alkalmas hamis hang-vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala, és a becsületsértés.³⁶⁵ Ezek a törvényi tényállások a magánélethez való jog számos vetületét oltalmazzák, amelyek megsértése esetén akár szabadságvesztéssel is sújtható a bűncselekmény elkövetője. Az anyagi büntetőjog égisze alatt kerülnek szabályozásra tehát azon cselekmények, amelyek olyannyira sértik az egyén magánszférájának valamely elemét, hogy az állam ultima ratio jellegű büntetőjogi fellépését indokolja.

Ezen alfejezetben szükségesnek tartottuk szemléltetni, hogy a magánélethez való jog jogrendszerben történő kiterjedt szabályozási keretekkel rendelkezik. A hatályos szabályozási környezet jól mutatja, hogy a magánélethez való jog, a jogrendszer kiemelt értékének tekinthető, amelynek az oltalma komplex szabályozás által valósul meg a hazai jogban. A jogi védelem nem szűkíthető le egyetlen területre, az a jog egészének a szöveteibe beépülve, erős kötőanyagként oltalmazza a személyek magánszféráját.

³⁶³ Lásd az AJB-2084/2013. számú ügyet.

³⁶⁴ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (röviden: Btk.)

³⁶⁵ Lásd hozzá: Btk. 219.§, 221.§, 222.§, 223.§, 224.§, 226/A.§, 226/B.§, 227.§.

VII. HOL HÚZÓDIK A HATÁR? A KÖZÉLETI SZEREPLŐK MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOGÁNAK KÉRDÉSEI

1. A közszereplői minőség kérdései

Az előző fejezetekben áttekintésre kerültek a magánélethez való jogra vonatkozó legfontosabb szabályozási és joggyakorlati kérdések. Erre tekintettel, analízünket célszerűnek tartjuk a közéleti szereplők magánélethez való jogának a vizsgálatával folytatni, amely témakört ugyan már több ízben is érintettünk, önálló fejezetben történő részletes áttekintését elengedhetetlennek tartjuk vizsgált témánk szempontjából. Ezt indokolja, hogy a közéleti szereplőkkel kapcsolatos kérdésekben rendkívül erőteljesen mutatkoznak meg a közszféra és magánszféra viszonyrendszerének egyensúlyi kérdései, amelyet jól mutat, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és a belőle fakadó egyes kommunikációs alapjogok számos esetben korlátját jelenthetik a magánélethez való jog érvényesülésének.

A közéleti szereplők bírálhatóságával kapcsolatban a Magyar Királyi Kúria 1938-ban rendkívül erőteljesen fogalmazott, amikor kimondta, hogy a „*pletykaéhes kíváncsiság kielégítése nem közérdek*”.³⁶⁶ Korunk digitalizált valóságában a pletykaéhes kíváncsiság keretei minden korábbinál szélesebbre tolódtak, a közéleti szereplők bírálhatóságával kapcsolatos kérdések azonban ma is rendkívül aktuálisnak tekinthetők.

A közéleti szereplők magánélethez való jogának vizsgálatához elsőként szükségesnek ígérkezik a közéleti szereplők körének analízise, tekintettel arra, hogy e személyi kör nem tekinthető egzakt definíció által lezártnak, tartalmát a bírói gyakorlat rugalmasan alakíthatja.

A Legfelsőbb Bíróság bírájaként Törő Károly, már 1990-ben veszélyeztetettnek ítélte meg a közéleti szereplők jogi helyzetét. Úgy vélte, egyesek sem szóban, sem írásban, sem sajtóközlemények tekintetében nem

³⁶⁶ SARKADY (2006.): 2.o.

ismernek határt és lelkiismeret nélkül megsértik mások hírnevét és emberi méltóságát.³⁶⁷

A fogalmi analízist érintően, említhető Petrik Ferenc definíciója is, aki 1992-ben megjelent művében úgy fogalmazott, hogy a közszereplés befolyásolja a szűkebb vagy tágabb társadalom életét, illetve a helyi vagy az országos viszonyok alakulását. Véleménye szerint, a társadalom részéről igény jelentkezik arra, hogy figyelemben kísérjék a közéletben szerepet vállaló jogalanyok tevékenységét, ezért a közszereplés elválaszthatatlan a nyilvánosságtól.³⁶⁸

Tattay Levente nézete hasonlatos a Petrik által kifejtettekhez. Álláspontja szerint, *„közszereplőnek minősülnek azok a természetes és jogi személyek, akik tevékenységükkel vagy nyilvános fellépésükkel befolyásolják a szűkebben vagy tágabban értelmezett társadalom életét, helyi vagy országos viszonyok alakulását, továbbá azok, akik közéleti kérdésekben érintettként szerepelnek.”*³⁶⁹ Ez alapján, az jelenti a közéleti szereplői körbe tartozás *„kulcsát”*, hogy az érintett személy képes-e befolyásolni a társadalom valamely rétegének az életét, illetve érintett-e bizonyos közéleti kérdésekben. Ezen nézettel párhuzamba állítható, a Pécsi Ítéltábla egyik eseti döntésében megfogalmazott megállapítás, amely szerint *„azt a kérdést, hogy valaki közszereplőnek minősül-e, nem az adott személy pozíciója, hivatali beosztása, státusza, vagy bármely okból fennálló szélesebb körű ismertsége, hanem a jogi megítélés szempontjából lényeges, konkrét élethelyzet alapján kell megítélni.”* Ezen megfogalmazás – Tattay álláspontjához hasonlóan – szintén funkcionális megközelítést tükröz, és kifejezi, hogy a bíróságoknak esetről-estre kell eldönteniük azt, hogy az érintett személy közéleti szereplőnek minősül-e vagy sem, tehát lényegében a közszereplés tényéből kell kiindulni az adott jogkérdés megítélésénél, amely megközelítéssel a magunk részéről határozottan egyet tudunk érteni.

³⁶⁷ TATTAY (2006/4): 228.o.

³⁶⁸ PETRIK (1992): 136.o.

³⁶⁹ TATTAY (2006/4): 230.o.

Ezzel párhuzamos nézőpont tükröződik az Alkotmánybíróság 2018-as döntésében, amelyben az AB pontosította a közéleti szereplővé minősítés szempontrendszerét. Eszerint *„a közéleti kérdések megvitatásának ténye – a konkrét vita erejéig – az a szempont, amely jellemzően meghatározza az érintettek személyi minőségét. A közszereplői minőség ezért a közéleti kérdések megvitatásával együtt járó közszereplés tényéhez kötött, amelyet mindig a konkrét helyzetben szükséges értékelni.”*³⁷⁰ Az Alkotmánybíróság e határozata szerint, a közéleti szereplővé minősítés során az alábbi szempontoknak van kiemelt jelentősége:

- a véleményt kifejező nyilvános közlésben közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröződik-e,
- a nyilvános közlés közszereplést érint-e,
- a nyilvános közlés tényállítást vagy értékítéletet foglal-e magában,
- illetve a nyilvános közlés sérti-e az érintett személy emberi méltóságát, illetve a jó hírnevét, vagy becsületét.³⁷¹

E tekintetben kiemelés érdemel az alkotmánybírósági határozathoz fűzött – Schanda Balázs – tollából született párhuzamos indokolás is, amelyben kifejtésre került, hogy *„arra pedig már a strasbourgi gyakorlat iránymutatása világít rá, hogy a sajátos mércék alkalmazásához adott esetben semmilyen, az érintetteket legalább ad hoc önkéntes közszereplővé minősítő körülmény azonosítására nincs szükség: az ominózus eset egyszeri norvég főkavadászainak például eszük ágában sem volt, hogy önkéntesen „közszereplést” vállaljanak, vagy közvita érintettjévé váljanak – a főkavadászat kegyetlenségeiről legitim módon folyó társadalmi vitában személyiségvédelmük mégis korlátozottabbá vált.”*³⁷² A magunk részéről határozottan egyet tudunk érteni ezen nézettel, amely következetesen érvényesül az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyakorlatában is³⁷³. A *„főkavadászok ügyéhez”* hasonló jogeset egyébként megtalálható a hazai

³⁷⁰ 145/2018.(V. 7.) AB határozat. 41.pont.

³⁷¹ Lásd hozzá bővebben: 145/2018. (V. 7.) AB határozat.

³⁷² SCAHANDA Balázs 145/2018. (V. 7.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolása.

³⁷³ A közéleti szereplők EJEB gyakorlatában történő becsületvédelemhez lásd példaként: TÓTH J.(2017/2.1.): 386-414.o.

judikatúrában is. A Legfelsőbb Bíróság 1997-ben hozott egy döntést, amelynek tárgya a Horthy Miklós újratemetésén díszmagyarba öltözött személyekről szóló képmás közzététele volt. A bíróság indokolása szerint, a kormányzó újratemetésére díszmagyarba öltözött felperes azzal, hogy „*a mai divat szerint már nem használatos, figyelemkeltő öltözékben jelent meg*”, önkéntes közszereplést vállalt. A fényképek egyébként olyan rovatban jelentek meg, amely az olvasók megneveztetésére szolgált. A bíróság nézete szerint, azonban ez sem tekinthető olyan ténynek, amely személyiségi jogsértést alapozna meg, ezáltal a díszöltözet felöltésével a felperes lényegében közéleti szerepet vállalt.³⁷⁴

Mindezek alapján, léteznek tehát olyan egyének, akik határozottan a közszereplés igényével lépnek fel, míg mások valamilyen „*véletlen*” folytán lesznek egy részesei közérdeklődésre számot tartó ügynek. Hazánkban, a rendszerváltozás óta mindkét esetre bőven akadt példa.

Az első esetkör felé tekintve, vagyis az önkéntesen közszereplés igényével fellépő személyek körét vizsgálva megállapítható, hogy ezen személyi körön belül több olyan csoport is elkülöníthető, amelyek tekintetében a bírói gyakorlat egységes a közszereplői minőség megállapítását tekintve.³⁷⁵

E körbe sorolhatóak a politikai életben és döntésekben szerepet vállaló személyek, és a közhivatalt viselő állami méltóságok, valamint azok a személyek is, akik közhatalommal nem rendelkeznek, de a nyilvánosságot önként választják, mint például a különböző hírességek, mint a színészek, műsorvezetők, médiaszereplők és sportolók.³⁷⁶

³⁷⁴ BH. 1997.578.sz.

³⁷⁵ A teljesség igényére törekedve megjegyezzük, hogy nem csak a bírói gyakorlatban, hanem a jogszabályi környezetben is található két olyan jogszabály, amely rendelkezik a közéleti szereplő fogalmáról. Az egyik a 2003. évi III. törvény az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról, amelynek az 1.§ 13. pontja kimondja, hogy *közszereplő*: az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította. A másik jogszabály a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása megelőzéséről szóló 2007.évi CXXXVI. törvény, amely értelmezési rendelkezései között rögzíti a „*kiemelt közéleti szereplő*” fogalmát, amelynek körébe az egyes állami tisztséget betöltő személyeket sorolja.

³⁷⁶ MENYHÁRD (2014/2): 398.o.

Az elmúlt időszakban³⁷⁷, a közösségi média térhódításának hatásaként a hírességek köre jelentősen bővül az internetes véleményvezérek, vagyis az ún. influenszerek csoportjával. Ezen személyek lényegében tartalomgyártónak tekinthetők, akik valamely közösségi média felületen osztanak meg különböző képeket és bejegyzéseket népes internetes „követőtáborukkal”. A „to influence” angol kifejezés, hatást gyakorlót, befolyásolót jelent, amely nézetünk szerint jól megragadja e jelenség lényegét.³⁷⁸

A Nemzeti Média-és Hírközlési Hatóság által alkalmazott definíció szerint „*influenszer, bárki, aki rendelkezik azon képességgel, hogy hatással legyen mások vásárlási döntéseire, szokásaira, mégpedig (vélt vagy valós) szakértelme, tudása, pozíciója vagy kapcsolatai alapján.*”³⁷⁹ A Gazdasági Versenyhivatal megfogalmazása alapján influenszernek tekinthetők az olyan személyek, akik a digitális környezetben befolyás gyakorlására vagy a fogyasztói vélemény formálására képesek és akár eseti partnerekként, akár pedig dedikált nagykövetként tartalmakat tesznek közzé a saját online felületükön és elkötelezett követőbázissal rendelkeznek.³⁸⁰ A GVH az influenszerek körébe vonja az online tartalmakat blog segítségével, vlog segítségével, vagy szöveges bejegyzés formájában közzétevő személyeket.³⁸¹

A közösségi médiában szerepet vállaló, online véleményvezérek köre meglehetősen széles, hiszen az olyan személyek mellett, akik kizárólag e minőségben nyertek ismertséget, idetartozhatnak a különböző médiaszemélyiségek, sportolók, színészek, énekesek, akik a saját közösségi média profiljukat szintén erőteljes marketing eszközként használják

³⁷⁷ Megjegyzést érdemel, hogy létezik olyan megközelítés is, amely szerint a közéleti szereplők köre aszerint csoportosítható, hogy az érintett jogalanyok önként vagy születésüktől fogva váltak-e közéleti szereplőkké. Ezen felosztásra vonatkozóan megjegyzést érdemel az is, hogy a német jogirodalom és bírói gyakorlat különbséget tesz az abszolút és relatív közszereplők köre között. Míg Spanyolországban a közszereplők hármas felosztása a jellemző, közéleti funkciót betöltő személyek, közismertek személyek, illetve celebritások között differenciál a spanyol alkotmánybíróság. Lásd hozzá bővebben: KOLTAY András: A közéleti szereplők hírnév és becsületvédelme Európában. Áttekintő vázlat. 327.o. http://real.mtak.hu/102799/1/tattay_koltay_309_351.pdf (2021.04.26.)

³⁷⁸ Influence meaning. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/influence> (2021.07.04.)

³⁷⁹ NMHH. Influencerek, kik ok és honnan jöttek? https://nmhh.hu/cikk/195715/Influencerek_kik_ok_es_honnan_jottek (2021.04.04.)

³⁸⁰ Gazdasági Versenyhivatal. Az Influencer marketing kérdései. II. 1. pont https://www.gvh.hu/sajtoszoba/tajekoztato_anyagok/influencer-marketing-kerdesei (2021.07.04.)

³⁸¹ Gazdasági Versenyhivatal. Az Influencer marketing kérdései. II. 1. pont https://www.gvh.hu/sajtoszoba/tajekoztato_anyagok/influencer-marketing-kerdesei (2021.07.04.)

követőtáboruk gyarapítása érdekében, illetve az általuk reklámozott termékek minél szélesebb körben történő ismertté tételéhez. A széles tevékenységi és személyi körre tekintettel, az influenszerek többféleképpen is csoportokba sorolhatóak. Jellegzetes csoportképző módszernek tekinthető a véleményvezérek követőszám alapján történő megkülönböztetése. Eszerint hazánkban ún. nanoinfluenszerek tekinthetők az 1.000 és 10.000 követőszámmal rendelkező véleményvezérek. A mikroinfluenszerek 10.000 és 100.000 közötti követőszámmal rendelkeznek, az influenszerek körébe 100.000 és 300.000 követőbázissal rendelkező véleményvezérek sorolhatók, míg a 300.000 követőt meghaladó bázissal rendelkezőket a makroinfluenszereként tarthatjuk számon.³⁸²

Ezen csoportosítás felvázolását azért tartottuk szükségesnek, mivel kellően rámutat arra, hogy mind a négy kategóriába sorolható véleményvezérek képesek arra, hogy a társadalom valamely jelentős rétegére befolyással bírjanak, tekintettel arra a tényre is, hogy a közösségi platformokat a hazai internethasználók kimagasló aránya használja napi szinten. Az influenszerek gyakorlatilag nap, mint nap osztanak meg a személyes profiloldalukon szponzorált tartalmakat, rendkívül gyakran a saját életstílusuk és családi kapcsolataik nyilvánosság elé tárásával elérve különböző marketing célokat.

A jelenség rendkívüli elterjedtségét igazolja az is, hogy a Gazdasági Versenyhivatal 2019-ben³⁸³ kiadott egy olyan iránymutatást, amely kifejezetten az influenszer-marketingről szól. Ezen dokumentumban lefektetésre kerülnek az influenszerek által folytatott reklámtevékenységre vonatkozó legfontosabb szabályok.

Az egyes online véleményvezérek által kifejtett marketing tevékenység mellett, nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy az interneten népszerűségnek örvendő személyek a követőtáboruk előtt rendkívül gyakran egyfajta idolként, példaképnek számítanak, így egyértelműen hatással

³⁸² Kik az influencerek, mi az influencer marketing? A WP kurzus edukatív anyaga.
<https://wpkurzus.hu/kik-az-influencerek-mi-az-influencer-marketing/> (2021.04.04.)

³⁸³ Gazdasági Versenyhivatal. Az Influencer marketing kérdései.
https://www.gvh.hu/sajtoszoba/tajekoztato_anyagok/influencer-marketing-kerdesei (2021.04.04.)

lehetnek a társadalom bizonyos rétegének a magatartására, gondolkodásmódjára.

Minderre tekintettel megállapítható, hogy az influenzaszereknek az internetes tevékenységük vonatkozásában van egyfajta többlet-tűrési kötelezettségük, nézetünk szerint – habár az esetről esetre történő mérlegelés követelménye itt is érvényesül – az influenzaszerek többsége közéleti szereplőként minősíthető.

A bírói gyakorlatban – túllépve az influenzaszerek által felvetett kérdéseken – bizonyos személyi köröket érintően okozott már nehézséget annak eldöntése, hogy az érintett jogalany a közéleti szereplők alanyi körébe tartozik-e vagy sem. Erre jellegzetes példát nyújt a rendőrök képmásával kapcsolatos, az Alkotmánybíróság és a Legfelsőbb Bíróság között évekig elhúzódó polémia, amelynek a végkövetkeztetése szerint, az eljáró rendőrök nem közéleti szereplők, viszont ha egy sajtócikk a jelenkor eseményeiről (pl. egy demonstrációról) szóló tudósítás, akkor jogszerű lehet az eljáró rendőrök képmásának az érintett hozzájárulása nélküli nyilvánosságra hozatala.³⁸⁴

További fontos körülményt jelent, hogy a hazai bírói gyakorlatban bizonyos esetekben elismerésre került a helyi közszereplői minőség is. Ez azt jelenti, hogy néhány személynek, a meghatározott tevékenységükre vonatkozóan, tűrniük kell az érintett közösség tágabb körű véleménynyilvánítását is. Erre jó példát nyújt az a 2010-es bírósági döntés, amelyben kifejtésre került, hogy a társasház tisztségviselője „*egyfajta helyi közszereplőnek minősül*”, aki a társasház tevékenységével és mindennapi ügyintézésével kapcsolatos ellentétes álláspontokat is viselni köteles.³⁸⁵

Összességében, nézetünk szerint – az Alkotmánybíróság által kifejtettekhez hasonlatosan – nem a közszereplői minőség, mint személyi minőség a döntő, hanem a közszereplés ténye, az érintett közügy szolgálhat alapul annak megállapításához, hogy egy jogalany közéleti szerepet vállalt-e az adott

³⁸⁴ A polémiáról lásd bővebben: Pécsi Ítéltábla Pf.I.20.360/2011/6.sz., Fővárosi Törvényszék 19.P.23.475/2011/4.sz., Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.656/2012/7.sz., Kúria 1/2012.sz. BKMPJE határozata, 28/2014. (IX.29.) AB határozat, Kúria 1/2015.sz. BKMPJE határozat, Kúria 1/2015.sz. BKMPJE határozat, 16/2016. (X.20.) sz. AB határozat.

A jogirodalom is széleskörűen foglalkozott a témakörrel. Ehhez lásd példaként: ZAKARIÁS (2017/2.):108-114.o. SOMODY (2016/1): 103-111.o., TÓTH J.(2017/2.2.): 110-128.o.

³⁸⁵ BH.2010.1.13.sz.

ügyben és terheli-e őt a többlet tūrési kötelezettség. Az erre vonatkozó döntést minden esetben esetről esetre kell meghoznia az eljáró bíróságnak.

2. Polgári jogi demarkációs vonal? A hatályos hazai szabályozás alapkövei

A vonatkozó jogi szabályozást tekintve előljáróban rögzíthető, hogy az meglehetősen szűkre szabja a közéleti szereplők bírálhatóságának a lehetőségét. A közügyekben történő véleménynyilvánítás és a közéleti szerepet vállaló jogalanyok törvényi garanciák melletti nyílt bírálata elengedhetetlenül fontos a demokratikus állam működése szempontjából. Ezen kérdéskörre vonatkozóan, hazánkban is adott a jogi keretrendszer, illetve a bírói gyakorlat is kimunkálta azokat az elveket, amelyek mentén egy közéleti szereplő tevékenysége bírálat tárgya lehet, a Ptk. módosítása, illetve az Mvtv. hatálybalépése azonban a korábbiakhoz képest szűkebbre szabja a bírálatóság kereteit.

A Polgári Törvénykönyv vonatkozó szabálya szerint a közéleti szereplők személyiségi jogvédelmének a korlátozására a közügyek szabad vitatását szolgáló alapjogok gyakorlása érdekében a szükségesség-arányosság követelményének a figyelembevételével van lehetőség. Ezen korlátozás azonban nem járhat az érintett közszereplő magánéletének, családi életének vagy otthonának a sérelmével.³⁸⁶ Az ezen a körön kívül eső közlésekkel szemben, a közéleti szereplőket a nem közéleti szereplőkkel azonos szintű védelem illeti meg, illetve nem minősíthető közügynek a közéleti szereplő magán- vagy családi életével kapcsolatos tevékenység, illetve adat.³⁸⁷ Ezen rendelkezés értelmezése során már a korábbi fejezetekben is arra jutottunk, hogy a közéleti szereplők bírálhatóságát megalapozhatja a véleménynyilvánítás szabadsága és a hozzá kapcsolódó kommunikációs alapjogok, azonban az emberi méltóság korlátozhatatlan magja, illetve a

³⁸⁶ Ptk. 2:44.§ (1).

³⁸⁷ Ptk. 2:44.§ (2)–(3).

magánélethez való jog, amely ebben az esetben egyfajta polgári jogi demarkációs vonalként értelmezhető, korlátját jelentik a bírálhatóságnak.

A teljesség igényére törekedve megjegyezzük, hogy a Ptk. eredeti szövegében a közéleti szereplők személyiségi jogának a korlátozását érintően szerepelt a „*méltányolható közérdekből*” kifejezés, amelyet az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenesnek minősített és megsemmisített.³⁸⁸

Az Mvtv. a Polgári Törvénykönyv egymással összhangban szabályozzák a közéleti szereplők magánélethez való jogát, így az Mvtv. szintén kimondja, mintegy megerősítve ezzel a Ptk.-ban deklarált szabályt, hogy a közéleti szereplő magán-és családi életét, valamint otthonát a közéleti szereplőnek nem minősülő személlyel azonos szintű védelem illeti meg.³⁸⁹

Ezen jogi normák alapján a közéleti szereplők magán-, illetve családi életéről nem közölhető információ az érintett beleegyezése nélkül, amely erőteljes, egyensúlyhiányos korlátját jelenti a magánélethez való jognak. Ez a szabály konkurálni látszik az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított esetjoggal, amely abban az esetben, ha a közérdeket és a közügyek vitathatóságát szolgálja, megengedhetőnek tartja a közéleti szereplők magánéletével kapcsolatos információk nyilvánosságra hozatalát.³⁹⁰

Az EJEB gyakorlatából erre jó példát nyújt a II. Albert monacói herceg magánélethez való jogával kapcsolatban felmerült jogeset, amely során a Bíróság megállapította, hogy az az újságcikk, amely a herceg házasságon kívül, titokban született gyermekével foglalkozik nem valósított meg jogsértést. Az EJEB ítélete szerint, a vizsgált közlemény egyértelműen tartalmazott olyan tényeket, amelyek a herceg magánszférájának a körébe tartoztak, azonban azok közérdeklődésre számot tartó jellege megalapozta nyilvánosságra hozatalukat.³⁹¹

³⁸⁸ Lásd hozzá: 7/2014.(III.7.) AB határozat.

³⁸⁹ Mvtv. 7.§ (2) bekezdés.

³⁹⁰ Ez a szemlélet érvényesül egyébként az Alkotmánybíróság jogértelmezésében is.

Lásd hozzá példaként: 3212/2020.(VI.19.) AB határozatot.

³⁹¹ Couderc and Hachette Filipacchi Associés v France, no. No.40454/07, 2014.06.12-i ítélet.

Ezen ítéletben tetten érhető a von Hannover-ügyekben³⁹² kialakult érvrendszer, amely szerint a közéleti szereplő magánéletére vonatkozó tény, akkor hozható nyilvánosságra, ha az elősegíti a demokratikus közvélemény formálását. Ez nyilvánvalóan megvalósult a monacói herceggel kapcsolatos, előbb említett ügyben, hiszen az uralkodó házasságon kívül született gyermeke befolyással lehetett például a trónöröklési sorrendre, amely nyilvánvalóan az egész társadalmat érintő „ügy”.

A hatályos hazai szabályozás tükrében azonban kérdéses, hogy ezek az elvek mennyiben érvényesülhetnek, vagyis mennyiben képezhetik szabad közlés tárgyát a közéleti szerepet vállaló jogalanyok magánéletére vonatkozó tények. Az Mvtv. és a Ptk. szabályai alapján ugyanannyira, mint a közéleti szerepet nem vállaló jogalanyok esetében. Tehát – analógia útján – arra a következtetésre juthatunk, hogy főszabályként a közéleti szereplők magánéletébe történő minden behatolás jogellenesnek minősíthető.

A közéleti szereplők tűrési-kötelezettségére vonatkozóan további értékes megállapítások olvashatóak a – polgári jogi bíróságok által is gyakran hivatkozott – 36/1994. (VI.24.) AB határozatban, amelyekkel magunk is egyetértünk. Eszerint *„a szabad véleménynyilvánításhoz való jog által alkotmányosan védett véleménynyilvánítás köre a közhatalmat gyakorló személyekkel és intézményekkel, valamint a közszerelő politikusokkal kapcsolatos véleménynyilvánítást tekintve tágabb legyen, mint más személyeknél”*.³⁹³ Fontos ugyanakkor rögzíteni, hogy a jelenleg hatályos szabályozás alapján ezen elv nem nyerhet teljes körű érvényesülést.

A szabályozást tekintve elhatárolási nehézséget okozhat és ezért szintén aggályosnak tekinthető, annak eldöntése, hogy egy közlés mely esetekben vonatkozik a magánéletre és mikor tekinthető azon kívül esőnek. E problémakörre vonatkozóan ismét jó példát nyújt az Albert monacói herceg házasságon kívül született gyermekével kapcsolatos, EJEB előtt zajlott jogeset. A gyermek születése egyértelműen a magánszféra körébe tartozó

³⁹² Ehhez lásd még: GÖRÖG Márta: Az általános személyiségi jog megsértésének fájdalomdíjjal való orvoslása <http://jesz.ajk.elte.hu/gorog11.html> (2022.04.03.)

³⁹³ 36/1994.(VI.24.) AB határozat.

eseményt jelent, viszont annak a trónöröklésre, és így a közhatalom gyakorlására vonatkozó lehetséges hatásai erősebbnek bizonyultak. Ezen elvek mentén a Bíróság nem tartotta jogsértőnek az eljárás tárgyává tett újságcikket. Kérdésként merülhet fel azonban, hogy a hatályos hazai szabályozás mennyiben enged teret a magánszféra körébe tartozó, de közügyeket is érintő közléseknek. Erre jó példát nyújthat egy olyan oknyomozó újságcikk megjelentetése, amely egy politikus családi és baráti körének a közpénzekből történő gazdagodását tárgyalja. Vajon az efféle sajtócikkek publikálása a véleménynyilvánítás körébe tartozik, vagy a közéleti szereplő magánéletének a jogosulatlan megsértését jelenti? E tekintetben érdemes visszagondolnunk a korábbiakban az Anonymus-csoport tevékenységével, illetve az Ördög Ügyvédje bloggal kapcsolatban felmerülő problémákra is.

Fontos körülményt jelent ugyanakkor, hogy a bírálatot megalapozó közérdek, közügyek vitatásának elősegítése ugyan olyan célnak tekinthetőek, amelyek megalapozhatják a közéleti szereplők magánélethez való jogának a szükséges és arányos mértékben történő korlátozását, ugyanakkor az olyan internetes felületek térhódítása, mint a közösségi média egyértelműen tág teret engednek a bántó, olykor emberi méltóságot is sértő vélemények, bírálatok közzétételének, amelyek nem szolgálnak a jogállam működéséből meghatározó, magasztos célokat. Erre karakteres példát jelentenek az egyes online sajtócikkek alatt megjelenő kommentek, amelyek anonim módon, rendkívül gyakran sértő hangvételben, erőteljes, a magánéletet is érintő bírálatokat tartalmaznak. A személyiségi jogvédelem keretei nyilvánvalóan megilletik a közéleti szereplőket e közlésekkel szemben, ugyanakkor az internetes pletykákkal, bántó hangvételű közlésekkel szembeni jogérvényesítés számos alkalommal nehézségbe ütközik, tekintettel például az anonimiás, ezáltal pedig a bizonyítás okozta nehézségekre.

Az Mvtv. hatályba lépése és a Ptk. módosítása óta mind a közvélemény, mind a bírói gyakorlat igyekszik megtalálni az érzékeny egyensúlyt a magánélethez való jog, illetve a közéleti szerepet vállaló jogalanyok, demokratikus diskurzust előmozdító bírálhatóságával kapcsolatban. A

bíróságok számára e tekintetben eszközül szolgálhat annak a szűkítő jellegű értelmezése, hogy az egyén által a magánélettel kapcsolatban megőrizni kívánt személyes adattal, titokkal, képmással, hangfelvétellel való visszaélés, vagy a becsület és a jó hírnév megsértése mikor minősül egyben a magánélet tiszteletben tartásához való jog megsértésének is. Ez utóbbi fogalmi körbe tartozás megállapításának szigorítása jelentheti a véleménynyilvánítás szabadságának viszonylag tágabb értelmezését és judikatúra által kialakított elvekhez történő közelítés egyik eszközét.³⁹⁴ Ezen indokokra tekintettel a következőkben a közéleti szereplők magánélethez való jogával kapcsolatos bírói döntéseket tesszük vizsgálatunk tárgyává.

3. A „*pletykaéhes kíváncsiság*” keretei, avagy a közszereplők magánéletének oltalma a hazai bírói gyakorlatban

A közéleti szereplők jogvédelmére vonatkozó néhány alapvetés és problémafelvetés tárgyalása után vizsgálatot érdemel az a kérdéskör, hogy a hazai bírói gyakorlat hogyan és milyen keretrendszer mellett értelmezi a közéleti szereplők magánélethez való jogának a kérdéseit.

A judikatúra analízise során, elsőként említhető egy 2010-es ítélet, amelyben a Fővárosi Törvényszék³⁹⁵ egy fotókkal illusztrált újságcikk vonatkozásában megállapította a képmáshoz való jog és a magánélethez való jog sérelmét. A személyiségi jogi sérelem miatt indult eljárás felperese egy ismert üzletember volt, aki szakmai életének legnagyobb részét külföldön töltötte, míg az alperes pedig annak a magazinnak a kiadója volt, amelyben megjelent a sérelmet előidéző újságcikk. A magazinban megjelent írás a felperes ismert televíziós műsorvezetővel való szerelmi kapcsolatát tárgyalta, amely mellett a felperest felismerhetően ábrázoló fénykép is megjelentetésre került. Az ügy során fontos értékelendő körülményt jelentett továbbá, hogy a felperest megkereste az alperes által üzemeltetett magazin egyik riportere, annak érdekében, hogy nyilatkozzon újonnan alakult párkapcsolatáról, a

³⁹⁴ BARZÓ (2008): 10.o.

³⁹⁵ P.25776/2010/5.sz.

felperes azonban következetesen elzárkózott a nyilatkozattételtől. Ennek ellenére az alperes által kiadott magazin címlapján és több oldalán egy terjedelmes cikk foglalkozott a felperes és a műsorvezető magánéleti kapcsolatával. A bíróság a felperes keresetét megalapozottnak találta. Az ítélet indokolása szerint, önmagában az, hogy a felperes magánéleti kapcsolatot ápol egy közszereplővel, őt magát nem teszi közszereplővé.³⁹⁶ A magánélethez való jog sérelmét tekintve, a bíróság értékelte azt a körülményt is, hogy a felperes a magánéleti kapcsolatát nem kívánta a nyilvánosság elé tárni, ahhoz hozzájárulását nem adta, sőt, amikor e tárgyban közvetítő útján megkeresték, kifejezetten elzárkózott a nyilvános szereplés elől.

Az ítélet indokolása alapján, egyértelműnek mutatkozik a bírói gyakorlat abban a tekintetben, hogy a magánszemélyek alappal kérhetik azt, hogy magánéletük, érzelmi kapcsolataik ne kerüljenek a nagy nyilvánossággal való közlésre, még akkor is, ha a kapcsolat másik alanya ismert személyiség. A felperes meg nem cáfolt előadása szerint, az alperesnél tisztában voltak a felperes álláspontjával, ennek ellenére jelentették meg a perbeli cikket. A felperes érzelmi kapcsolataira vonatkozó találgatások, annak intenzitásának értékelése a bíróság szerint egyértelműen sérti a magánélet zavartalanságához fűződő jogot, így a jogsértés e tekintetben is megállapítható volt.

Ezen 2010-es bírói döntésből tehát az látszik, az EJEB gyakorlatával összhangban, a bulvárra éhes réteg kíváncsiságának a kielégítése nem szolgálhat egy közéleti szerepet nem vállaló jogalany érzelmi kapcsolatának a nyilvánosság elé tárásához a közérdek szolgálata, vagy a közügyek szabad vitathatóságának az elősegítése nélkül.

Szintén egy közéleti szereplő párkapcsolatát taglaló újságcikk volt a tárgya egy 2013-as döntésnek, amely szerint a cikket megjelentető napilap kiadója megsértette a felperesek – egy volt valóságshow szereplő és párja – magántitokhoz, képmáshoz, illetve magánélethez való jogát, az általa közzétett, bulvár jellegű írással. A per tárgyát képező sajtócikkben a felperes párkapcsolatára vonatkozó információk mellett, a lakásánál, titokban készült

³⁹⁶ P.25776/2010/5.sz.

fényképfelvételeket is közzétételre kerültek.³⁹⁷ A vonatkozó újságcikk a felperesek magánéletének alábbi részleteit taglalta: *„a páros egy autóval érkezett a lánynak otthont adó ... házhoz, majd csomagokkal felpakolva eltűntek az ajtó mögött”, „együtt mentek be egy ... házba a hétfégi bevásárlás után”, „II. rendű felperest szombaton kapták lencsevégre, amint kórházi orvosával egy ... lakáshoz érkezik vissza”, „...képeken II. rendű felperes látható, amint a ... ház előtt, amelyben hetek óta lakik, kiszáll orvosa autójából, majd láthatóan nagybevásárlásból érkező kettős kipakol a csomagtartóból”, „a páros együtt tűnt el a lépcsőházban”, „merre járhatott II. rendű felperes és pszichiátere szombaton kettesben”.* Ezen kijelentésekre és a közzétett fényképekre vonatkozóan az ítélet indokolásában kifejtésre került, hogy a közszereplők személyhez fűződő jogai védelmének körét illetően egységes bírói gyakorlat alakult ki, amely szerint a közszereplőt is megilleti az a jog, hogy magánéletének részleteit a média tiszteletben tartsa. Azokról ugyanis csak akkor számolhat be bármilyen sajtótermék, ha e részletek egyébként közszereplés során válnak nyilvánvalóvá, illetve ha ahhoz az érintett hozzájárulását adta. Ennek megfelelően a közszereplőt is megilleti a magánélete részleteinek titokban tartásához való jog, illetve az ezzel kapcsolatosan tett sértő kijelentések vonatkozásában a jóhírnévhez való jog. A magánélet tiszteletben tartását érintően az indokolásban kifejtésre került, hogy az a személyek azon jogát jelenti, hogy mások őket magánéleti eseményeik során indokolatlanul ne zavarják, életük e részét mások figyelmén kívül, saját maguk élhessék. A cikkben megjelenített élethelyzet a felperesek egyike szempontjából sem minősül közszereplésnek, így az ábrázolt szituációban a felperesek egyike sem volt közszereplő. A felperesek találkozása teljes egészében egy magánéleti esemény volt, amelyről a valósághű tájékoztatás is sérti az érintetteknek azt a jogát, hogy magánéletük során ne háborgassák őket az arra nem jogosítottak.

³⁹⁷ Győri Törvényszék P.20.919/2013/10.sz.

Ezen megállapításokhoz hasonló nézetre helyezkedett 2015-ben az eljáró bírói fórum³⁹⁸, amikor arra a megállapításra jutott, hogy egy internetes napilap 2013-ban megjelent internetes újságcikkeiben megfogalmazott *„A pár (Személy I és felperes) kapcsolatában egy rövid mosolyszünet is volt, amikor felperes egy műsor első szériájában táncolt. Állítólag „Személy” féltékeny lett felperes táncpartnerére, ám hamar kibékültek.”* kijelentéseik megsértették a felperes magánélethez való jogát. A bíróság álláspontja szerint, csak akkor állapítható meg magánélethez való személyhez fűződő jog megsértése, ha ugyanazon kijelentéssel, tényállítással más személyhez fűződő jog megsértése nem valósul meg. A bíróság értékes megállapításokat tett a magánélethez való jog más személyiségi jogok mellett történő értékelésére vonatkozóan. Eszerint, *„ha a magánéletet sértő tevőleges magatartás, tényállítás alkalmas a jóhírnév megsértésére, akkor a felperesek jóhírnévhez való joga sérül, ha a tényállítások titokban tartásához méltányolható érdek fűződik, akkor pedig a felperesek magántitokhoz való joga sérül, amennyiben pedig fénykép elkészítésével valósul meg a jogsértés, úgy többlet-tényállási elem hiányában a képmáshoz való jog megsértése valósul meg. Tényállási többlet hiányában ugyanazon körülménynek a magánélethez és képmáshoz való jog megsértéseként való értékelése kettős értékelést jelentene.”*³⁹⁹ Ezen kijelentés egybeesik az általunk korábban lefektetett azon alaptétellel, amely szerint a magánélethez való jog szubszidiárius szerepet tölt be a többi nevesített személyiségi jog mellett, annak megállapítására többlet-tényállási elem megléte esetén kerülhet sor, amely jelen esetben az érintett belső szférájához, magánélethez tartozó hírek közlésében érhető tetten.

2017-ben egy közismert pár hazánk egyik kis településén, elvonultan kívánt házasságot kötni. Ez a tény viszont a nyilvánosság előtt ismertté vált, és a sajtó munkatársai nagy számban képviseltették magukat a helyszínen, elvéve ezzel az ünnepi alkalom meghittségét és kellemetlenséget okozva a házasulandóknak és a helyi lakosoknak egyaránt. Az elkészült felvételek több

³⁹⁸ Győri Törvényszék P.20.286/2015/5. I. pont.

³⁹⁹ Győri Törvényszék P.20.286/2015/5.sz. II. pont.

sajtótermékben is megjelentek, amelyekre vonatkozóan a bíróság megállapíthatónak tartotta a képmáshoz való jog sérelme mellett a magánélethez való jog megsértését is.⁴⁰⁰

Az ítéletben a közéleti szereplők magánélethez való jogával kapcsolatban a bíróság kifejtette, hogy csak a közszereplésük alkalmával készülhet róluk a beleegyezésük nélkül fényképfelvétel. Az ítélet indokolása utalt arra is, hogy a felperesek esküvője a nyilvánosság egy részének érdeklődésére számot tartó esemény volt, azon a felperesek nem közszereplőként, hanem magánszemélyként vettek részt, így az arról való tudósítás, illetőleg fénykép készítése a felperesek engedélyéhez volt kötött, még akkor is, ha a felperesek korábban magánéletük egyes részeit a nyilvánosság elé tárták.

A fenti idézett ítéletek közös sajátosságát jelenti, hogy azokban tipikusan olyan közlésekkel kapcsolatosan került megállapításra a magánélethez való jog sérelme, amelyekben a közlés teljes mértékben magánjellegű volt, annak közérdeklődésre számot tartó jellege a „*pletykaéhes kíváncsiság*” kielégítésére irányult.

Fontos előremutató megállapítások kötődnek a Kúria 2018-as döntéséhez⁴⁰¹, amelyben a sajtó-és szólásszabadság illetve a közéleti szereplők személyiségi jogai közötti kollíziót oldotta fel. Az ügy tárgyát képező újságcikk a hátrányos helyzetű gyermekek nyaraltatását végző Erzsébet-táborok főtitkárának pénzügyi tevékenységéről szólt, és arról, hogy az érintett személy luxusvillát bérelt a tábor közelében, ahonnan bejárt dolgozni a közelben fekvő tábor területén lévő irodájába. A per tárgyát képező, online felületen megjelenő újságcikk „*110.000 naponta: luxusvillából jár dolgozni a gyerektáborok főnöke*”⁴⁰² címet viselte, amelyben a szöveg mellett illusztrációként megjelenítésre került az érintett által bérelt ingatlanról készült fényképfelvétel, illetve egy olyan videó felvétel is, amelyen az volt látható, hogy a felperes az autójával elhagyja a nyaralót. A felperes keresetében a jóhírnév, a magánlakás és a magán-és családi élet oltalmához fűződő

⁴⁰⁰ PJD.2017.3.sz.

⁴⁰¹ Kúria Pfv.21.716/2018/5.sz.

⁴⁰² Uo.

személyiségi jogainak a sérelmét kérte megállapítani. Az alperes a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozással, hogy az újságcikkben megjelent felvételek, illetve közölt információk a közügyek szabad vitatását szolgálták, illetve nem sértik a szükségesség-arányosság követelményét sem.

A Kúria ítéletében megállapította, hogy érintett magánlakáshoz és magánélethez való joga nem került megsértésre a sérelmezett újságcikkben. A legfelsőbb bírói fórum indokolása szerint a magánélethez, illetve magánlakáshoz való jog, mint nevesített személyiségi jog védelmének alapja az egyén számára annak a lehetőségnek a biztosítása, hogy a nyilvánosság elől elrejtőzzön, a rá vonatkozó információk feltárásáról dönthessen, megakadályozza az indokolatlan, önkényes beavatkozást a magánszférájába. Ez a jogi védelem természetesen kiterjed az otthonra, amely a családi és magánélet, illetve a visszavonulás színterét foglalja magába. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az otthonról szóló információk közzététele minden esetben a személyiségi jogokba történő önkényes behatolást jelent. A perbeli újságcikk ugyanis a hátrányos gyermekek táboroztatásával foglalkozó, így közpénzt felhasználó állami szervezet vezető tisztségviselőjének a pénzügyi helyzetét tárgyalta, lényegében azt a közéleti kérdést vetette fel, hogy a rászoruló nyaraltatását biztosító, közpénzt felhasználó közalapítvány főtitkára miért és milyen mértékű fizetésből engedheti meg magának egy luxusingatlan bérlését.

Mindezek alapján, a jogerős ítélet helytállóan ismerte fel azt a körülményt, hogy a közéleti véleménynyilvánítás szabadságának és a magán-és családi élethez, a magánlakáshoz való jog ütközésének alapjogi mérlegelését kellett elvégezni.

A Kúria az alapjogi mérlegelés során a bíróságok által értékelt körülményekkel és a jogerős ítélet következtetésével egyetértett. Ítéletében utalt arra a körülményre is, hogy a védelem középpontjában nem az érintett státusza, hanem a közéleti vita lehetősége áll, ezért a tűrés kötelezettségét kisebb ismertsége mellett is jelentősen befolyásolta, hogy a közérdeklődésre számot tartó kérdés megvitatása érdekében mennyire indokolt személyiségi jogainak korlátozása. Az ingatlan jellegére vonatkozó közlések, és abból

levont következtetések vitathatósága, ellenőrizhetősége, továbbá az oknyomozó tevékenység dokumentálása indokoltá tette az ingatlanról képek, illetve videofelvétel készítését és bemutatását. Nem volt szükségtelennek tekinthető a hirdetés fotói mellett aktuális idejű kép és videofelvétel készítése és közzététele sem a hiteles tájékoztatás érdekében. A Kúria álláspontja szerint, jelen ügyben nem volt indokolt a megjelölt személyiségi jogok okán a közügyek vitatásához való jog háttérbe szorítása.⁴⁰³ Ezen állásponttal a magunk részéről egyet tudunk érteni, tekintettel arra, hogy az Erzsébet-táboroknak igen jelentős társadalmi céljuk van, amely a hátrányos helyzetben lévő gyermekeknek történő nyaralási lehetőség biztosításában ölt testet. Éppen e körülményre tekintettel – nézetünk szerint – igazolható volt az említett újságcikkben magánélet körébe tartozó információk közzététele, amely a közpénzek felhasználásához kapcsolódott, elősegítve ezzel a demokratikus diskurzus kialakulását. Abban az esetben, ha a közpénzek felhasználásáról nem lehetne tudósítani, tekintettel arra, hogy az a magánélet védett körébe tartozó információkat is érinthet, az nézetünk szerint a véleménynyilvánítás szabadságának az aránytalan korlátozását jelenthetné.

Említést érdemel az a 2019-es polgári jogegységi döntés⁴⁰⁴, amely abban a kérdéskörben foglalt állást, hogy egy közérdeklődésre számot tartó ügy illusztrációjaként megjeleníthető-e egy olyan érintett fényképe, aki egyébként nem tölt be közéleti szerepet. Az első fokon eljáró bíróság megállapította, hogy a felperes felismerhető a fényképfelvételen, illetve utalt az EJEB gyakorlatára, mégpedig a von Hannover és a *Verlagsgruppe News GmbH-ügyekre*⁴⁰⁵, amelyek a képmáshoz való jogot a magánélethez való jog védendő körébe vonták. Így amennyiben egy újságcikk közügyet tárgyal, abban az esetben csak minimálisan valósulhat meg a fényképfelvelelek közzétételenek a tilalma. A bíróság indokolásában utalt arra is, hogy a felperes magánéleti kapcsolatának a tárgyalása azért nem volt jogellenesnek tekinthető, mert jelen ügyben kérdésként vetődhetett fel, hogy az adott érzelmi kapcsolat befolyással

⁴⁰³ Kúria Pfv.21.716/2018/5.sz.

⁴⁰⁴ PJD2019.32.sz.

⁴⁰⁵ Verlagsgruppe News GmbH v. Austria no. 76918/01.sz., 2006.12.14-i ítélet.

lehetett-e egy közbeszerzés eredményére. A magunk részéről határozottan egyet tudunk érteni a bíróság érvelésével, nézetünk szerint, ebben az esetben helyesen került sor a véleménynyilvánítás primátusának a megállapítására, így tekintettel a fenti indokokra, nem került sor a magánéletbe történő jogellenes beavatkozásra.

Már az Mvtv.-re is hivatkozik indokolásában az az ítélet, amelyben a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az alperes kiadó által üzemeltetett internetes újság megsértette a felperesek magánélethez való jogát azzal, hogy közölte párkapcsolatuk tényét. Habár a felperesek párkapcsolatáról már egy viszonylag széles személyi körnek tudomása volt, e személyes adat közlése nem kapcsolódott a közügyek szabad vitatásához, illetve a közéleti diskurzushoz semmilyen módon nem járult hozzá.⁴⁰⁶ A felróhatóság körében értékelte a bíróság, hogy a párkapcsolati státusz nyilvánosságra hozatalára semmilyen közérdeket szolgáló indok nem volt felmutatható.

A bíróság megállapította, hogy a magánélet tiszteletben tartásához való jog megsértése megvalósult, mivel a párkapcsolatra vonatkozó adat az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII törvény 3. § 2. pontja alapján személyes adatnak minősül, amelyet a felperesek nem kívántak megosztani a nyilvánossággal. A megállapított történeti tényállás alapján a bíróság megállapította, hogy az alperes megvalósította az Mvtv. 8. § (2) bekezdése szerinti jogsértő magatartást. A személyes adat közlése nem kapcsolódott a közügyek szabad vitatásához, a közéleti diskurzushoz semmilyen módon nem járult hozzá. E körben a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság megállapításával.

Ezen döntés követi az ez idáig következetesen érvényesített bírói gyakorlatot, tekintettel arra, hogy vizsgálta a közéleti szereplő magánéletébe tartozó döntés esetleges közérdeklődésre számot tartó jellegét, amely jelen esetben nem volt megállapítható.

A közéleti szereplők magánélethez való jogával kapcsolatos esetjogi bíráskodás rendkívül jelentősnek tekinthető, hiszen tipikusan a

⁴⁰⁶ Fővárosi Ítéltábla Pf.20156/2020/4.sz.

véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos alapjogi mérlegelést is el kell végezniük a polgári ügyszakban eljáró bíróságoknak. A mérleg egyik oldalán az érintett közéleti szereplő személyiségi joga áll, míg másik oldalon a demokratikus diskurzus alapövének tekinthető véleményszabadság. A kettő összevetése és mérlegelése természetesen esetről esetre történik, de az eljáró fórumok figyelemmel vannak a hazai judikatúra és az EJEB által lefektetett elvekre. Ahogy a szabályozást vizsgáló fejezetben már rögzítettük, kérdéses hogy az Mvtv. és a Ptk. szabályozása mennyire enged teret a kimunkált ítélkezési elvek és a véleményszabadság érvényre jutásának, hiszen a módosítás és a magánélet védelméről szóló jogszabály a magánülethez való jog primátusát deklarálják.

A hazai bírói gyakorlat alapján az a következtetés vonható le, hogy azokban az esetekben tekinthető jogellenesnek a magánülethez való jogba történő behatolás, amikor egy adott hír vagy fényképfelvétel nem mozdítja elő a közérdekű diskurzust, tehát lényegében – a Kúria által 1938-ban megfogalmazott kijelentéssel élve – a közzététel egyetlen célját a „*pletykaéhes kíváncsiság*” kielégítése jelenti.⁴⁰⁷

Azok a jogesetek, amelyek előmozdítják a közügyek megvitatását, esetleg közhatalom gyakorlásával, közpénzek felhasználásával kapcsolatosak és egyben a magánéletbe történő behatolást is jelentenek, már nehezebben „*eldönthető*” ügycsoportnak tekinthetőek, ezáltal gondos mérlegelést igényelnek, a szükségesség-arányosság követelményének szem előtt tartásával.

Az EJEB gyakorlata tipikusan ezekben az esetekben a közérdeket szolgáló véleményszabadság primátusát helyezi előtérbe és érvényesíti a közélet szereplőt „*terhelő*” tűrés kötelezettséget. Mindezek alapján fontos kérdést jelent, hogy a hazai bíróságok hogyan fogják megtalálni a két jogosultság közötti érzékenyen egyensúlyt. Erre vonatkozóan, ahogy korábban már említettük, megoldást nyújthat a magánülethez való jog szelvényjogainak a szűkítő jellegű értelmezése, abban az esetben, ha önállóan valamely nevesített

⁴⁰⁷ SARKADY (2006): 3.o.

személyiségi joggal áll szemben a véleménynyilvánítás szabadság, akkor ezen értelmezés mentén nagyobb érvényesülési teret kaphat.

VIII. MÉDIA ÉS MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG

1. Privátszféra a sajtó keresztüzében

A közéleti szereplők magánélethez való jogát tárgyaló fejezet lényegében átvezet bennünket a témánk szempontjából sarkalatosnak tekinthető tárgykörre, mégpedig, hogy a XXI. század médiájának a viszonyai között – amely a globális tömegtájékoztatás és a közszféra jellegzetes közege – hogyan érvényesül a magánélethez való jog.

A média fogalma a latin „*medium*” (eszköz) kifejezésből származik, és közeget, illetve közvetítőt jelent.⁴⁰⁸ Általános értelemben véve minden olyan közeg médiumnak tekinthető, amelyben a másoknak szánt közlés megfogalmazódik és terjed. A média szűkebb értelemben a tömegkommunikációs eszközök – például a sajtó, a rádió, a televízió, az internet – összefoglaló megnevezése.

A tárgykör jelentőségére tekintettel kiterjedt jogi szabályozás megalkotása volt szükséges, nem csak állami, hanem szupranacionális szinten is. Az Európai Unió szabályozás köréből példaként említhető az EUMSZ⁴⁰⁹, az EU Alapjogi Chartája, az AVSM irányelv⁴¹⁰ és annak 2018-as módosítása is⁴¹¹, illetve a különböző tanácsi és parlamenti ajánlások is kiemelésre érdemesek.⁴¹² A hazai média szabályozás alapjának az Alaptörvény IX. cikke tekinthető, amely a véleménynyilvánítás szabadságának deklarálása mellett, oltalmazza a belőle levezethető kommunikációs alapjogokat és a média pluralizmusát is.

⁴⁰⁸ A média jelentése. Tudományos és köznyelvi szavak értelmező szótára.

<https://meszotar.hu/keres-m%C3%A9dia> (2022.03.04.)

⁴⁰⁹ Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT> (2022.03.06.)

⁴¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU Irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális Médiaszolgáltatásokról Szóló Irányelv)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:HU:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:HU:PDF) (2022.03.06.)

⁴¹² Lásd hozzá példaként: Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása (2006. december 20.) a kiskorúak és az emberi méltóság védelméről és a válaszadás jogáról az európai audiovizuális és online információs szolgáltatási ipar versenyképességével összefüggésben <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32006H0952> (2022.03.06.)

A vonatkozó jogszabályi környezetből kiemelést érdemel a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (Mttv.), a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (Smtv.), illetve az NMHH rendeletei is fontos ágazatai szabályozást jelentenek.⁴¹³

A média egyes ágai – amellet, hogy a tájékoztatás elsődleges letéteményesei – egyértelműen hatással vannak a magánélethez való jog érvényesülésére. A legfontosabb kérdések feltárása érdekében, a klasszikus média világtól kezdődően kitérünk a digitalizáció és az internet teremtette kihívásokra is, ezzel a technológia és a társadalmi környezet változásait lekövető fejlődési ívet leírva.

Szemere Bertalan szavaival élve „*Ott, ahol szabad sajtó van, a közvélemény tévelyeghet, de el nem tévedhet.*”⁴¹⁴ Ez a megjegyzés rendkívül élesen mutat rá a sajtó szabadságának kiemelt jelentőségére, és a közvélemény alakításában betöltött kiemelkedő szerepére. A fogalmi megközelítésből kiindulva, a sajtó kifejezés a magyar nyelvben a hagyományos, vagyis a nyomtatott médiumot jelöli, csak jelzős szerkezetekben tudjuk más médiatípusokra is vonatkoztatni: elektronikus sajtó, hangos-képes sajtó, online sajtó stb.⁴¹⁵ Tehát a sajtónak a klasszikus formája az írott megjelenés, napjainkban ugyanakkor az egyes online sajtótermékek fogyasztása háttérbe szorítja az írott sajtót.

A sajtó működését tekintve a legfontosabb garanciát a sajtószabadság deklarálása jelenti, amely a jogrendszer alapvető értékeként tartható számon, így amellet, hogy a véleménynyilvánítás alapjogán keresztül nemzetközi emberi jogi dokumentumokban is nevesítésre kerül, hazánk Alaptörvénye is

⁴¹³ Az NMHH rendeletei elérhetőek:

https://nmhh.hu/tart/kereses?HNDDTYPE=SEARCH&name=doc&fld_keyword=%22NMHH-rendeletek%22&clearfacets=1&clearfilters=1&fld_compound_target=allfields&fld_compound=&page=1 (2022.07.11.)

⁴¹⁴ Idézet Szemere Bertalantól.

<https://www.idezettar.hu/idezetek/ott-ahol-szabad-sajto-van-kozvelemeny-tevelyeghet-de-el-nem-tevedhet> (2022.03.06.)

⁴¹⁵ HARTAI (2008): 3.o.

rendelkezik róla.⁴¹⁶ A külső befolyásolástól mentes média, illetve újságírás legfontosabb funkcióit az Amerikai Sajtóbizottság által 1947-ben megfogalmazottak alapján látjuk meghatározhatónak. E szerint a sajtó funkciói az alábbiak szerint foglalhatóak össze:

- A sajtó szolgálja egy adott állam mindenkori alkotmányos berendezkedését, mégpedig azzal, hogy széles körben, általános jelleggel hozzáférhetővé teszi a közügyekkel kapcsolatos információkat, vitákat és szempontokat.
- Tájékoztatja a nyilvánosságot, annak érdekében, hogy képessé tegye az embereket a saját érdekükben való cselekvésre.
- Védi az egyén jogait a mindenkori kormányzati tevékenységek figyelemmel kísérésével.
- Szolgálja a gazdasági rendszert azzal, hogy a hirdetésekkel keresztül segíti az eladók és a vevők egymásra találást.
- Szórakoztat.
- Illetve megőrzi a gazdasági autonómiáját, amely az egyes érdekköröktől való függetlenség záloga.⁴¹⁷

Ezen funkciókból kirajzolódik a sajtó független „*örkutya szerepe*”, amely a közbeszéd és a szabad vélemények biztosításával feltétel nélkül szolgálja a demokratikus diskurzust. Ezt a szerepet bizonyos nézetek egyenesen negyedik hatalmi ágaként is emlegetik. Témánk szempontjából szükséges azonban felhívni a figyelmet arra, hogy a sajtó szabadsága nem korlátlan, annak egyik határát a személyiségi jogok oltalma jelenti.

A sajtó szabadsága és a magánélethez való jog metszéspontjai gyakorlatilag a két jogosultság természetéből fakadnak. Ezt jól példázza Samuel Warren és Luis Brandeis amerikai jogtudósok esete, mivel lényegében a „*Right to privacy*” című, Harvard Law Review-ban megjelent, alapvető jelentőségű

⁴¹⁶ Alaptörvény IX. Cikk (2) bekezdés. Emberi Jogok Európai Egyezménye 10. cikk. Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 16.cikk. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 19.cikk.

⁴¹⁷Médiatörténet – a sajtó funkciói.

http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/index3753.html?option=com_tanel_em&id_tanelem=1292&tip=0 (2022.01.11.)

tanulmány gyűjtőpontját a szerzőkről egy korábban megjelent, fotókkal is illusztrált újságcikk jelentette. A közéleti szereplőkkel kapcsolatos esetjog bemutatásán is több ízben szót ejtettünk arról, hogy a magánélethez való jogot sértő közlések rendkívül gyakran valamely írott sajtótermékben valósulhatnak meg, elegendő például a *von Hannover* ügyekre gondolnunk, de klasszikus esetként említhető az Otto von Bismarck német kancellárt a halotti ágyában ábrázoló fotó, amely elkészítésével a sajtó képviselői által elkövetett jogsértésekkel szemben a hozzátartozók polgári peres eljárásban nyertek kompenzációt.⁴¹⁸

Ehelyütt fontosnak tartjuk a sajtó-etikai szabályok említését, amelyek a tételes jogon túl, szintén elősegítik a magánélethez való jog oltalmát. A Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) által közzétett Újságírói Etikai Kódex több, a privátszféra oltalmát szolgáló rendelkezést is tartalmaz.⁴¹⁹ A Kódex elsődleges célját a tisztességes és etikus újságírás megóvása és elősegíti. Ezen célok elérése érdekében, hatálya kiterjed a nyomtatott, az online, a fényképezett és az elektronikus sajtóra, illetve a hírközlés és az információtovábbítás jövőbeli formáira egyaránt. Az Újságírói Etikai Kódex kötelező a MÚOSZ tagjaira nézve, a sajtószabadságot érintő jogviták elsősorban a bíróságok elé tartoznak, azonban lehetnek etikai vonatkozásaik is, amelyekre a Kódex előírásai kiterjednek. Az Etikai Kódex négy alapelv köré épül, amelyek a tisztesség, a függetlenség, a megbízhatóság, valamint az érzékenység.⁴²⁰ Ezen elvek közvetetten is szolgálhatják a magánélethez való jog oltalmát, ugyanakkor a Kódex néhány rendelkezése expressis verbis nevesíti is a jogosultságot. Az újságírói szabadságot és felelősséget tárgyaló részben kifejtésre kerül, hogy az információs verseny

⁴¹⁸ Right of privacy act 1967. 101.o.

<https://books.google.hu/books?id=kldFAQAAMAAJ&pg=PA101&lpg=PA101&dq=bismarck+death+photo+right+to+privacy&source=bl&ots=0Kj1HgFX03&sig=ACfU3U3qeeSvkJIrVQ-T-xFRCCxjR14QzQ&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwioq-yix7v1AhWJHuwKHTZIDiwQ6AF6BAgYEAM#v=onepage&q=bismarck%20death%20photo%20right%20to%20privacy&f=false> (2021.01.19.)

⁴¹⁹ Magyar Újságírói Etikai Kódex.

<https://muosz.hu/kodexek/ujsgiroi-etikai-kodex/> (2021.01.20.)

⁴²⁰ Magyar Újságírói Etikai Kódex I. pont.

<https://muosz.hu/kodexek/ujsgiroi-etikai-kodex/> (2021.01.20.)

nem indokolhatja, hogy ellenőrizhetetlen, vagy a valóságnak nem megfelelő, illetve a közéleti szerepléstől független magánéleti információk kerüljenek közlésre, megsértve ezzel az érintett személyiségi jogait.⁴²¹ Ezen rendelkezés alapján az újságírói etika a személyiségi jogot sértő közlések mellett kifejezetten tilalmazza az ellenőrizhetetlen magánéleti információ közlését. Ez önmagában nem feltétlenül valósít meg jogsértést, ugyanakkor etikai vétségként történő meghatározása egyértelműen oltalmazza a magánülethez való jogot. Szintén fontos rendelkezést tartalmaz a személyiség védelmére vonatkozó szakasz, amelyben kifejtésre kerül, hogy a személyiségi jogok között tiszteletben kell tartani az egyén magánülethez való jogát.⁴²² Illetve kifejtésre kerül az is, hogy súlyosan sérti az újságírói etikát, „*aki a közületben szereplő személy hozzátartozóinak személyi jogait úgy kezeli, mintha azok teljes mértékben a közszereplő személyi jogainak függvényei lennének*”. Ezen rendelkezés nézetünk szerint úgy értelmezhető, hogy a közéleti szereplő hozzátartozóinak a személyiségi jogai nem korlátozhatóak a közéleti szereplőjével azonos mértékben, hanem attól függetlenül értelmezendők.

Szintén a személyiség védelmét deklaráló fejezetben kapott helyett az etikai vétségnek tekinthető cselekmények felsorolása is. E körben nevesítésre kerül, hogy az újságíró az információkat kizárólag törvényes és etikus módszerekkel szerezhethet meg. Az etikát sérti a lehallgatás, a rejtett kamera, a rejtett magnetofon alkalmazása, a magánületet érintő nem engedélyezett információk a felhasználása.⁴²³ Ezen rejtett eszközök használata egyértelműen személyiségi jogi jogsértéseket és az érintett magánszférájába történő behatolást eredményezhet.

A magánülethez való jog sajtóban történő megsértéséhez kapcsolódón, említést érdemel a sajtó-helyreigazítás jogintézménye is, amely a magánülethez való jogot sértő közlésekkel szembeni kompenzáció eszközéül

⁴²¹ Magyar Újságírói Etikai Kódex 2.3. pont.
<https://muosz.hu/kodexek/ujsgiroi-etikai-kodex/> (2021.01.20.)

⁴²² Magyar Újságírói Etikai Kódex 3.1.4. pont.
<https://muosz.hu/kodexek/ujsgiroi-etikai-kodex/> (2021.01.20.)

⁴²³ Magyar Újságírói Etikai Kódex 3.2.4. pont.
<https://muosz.hu/kodexek/ujsgiroi-etikai-kodex/> (2021.01.20.)

is szolgálhat. A sajtóhelyreigazítás – Pribula László szavaival élve – a polgári jog különleges személyiségvédelmi eszköze, amelynek esszenciális jellemzője az időszerűség.⁴²⁴ A jogintézménye lényege röviden úgy foglalható össze, hogy abban az esetben, ha egy sajtótermékben valakiről megalapozatlanul hamis tényt állítanak, híresztelnek vagy valós tény hamis színben tüntetnek fel, akkor a lehető legrövidebb időn belül kérelmet terjeszthet elő a arra vonatkozóan, hogy a sajtótermékben helyreigazító közlemény jelenjen meg. A helyreigazító közlemény arra szolgál, hogy kitűnjön belőle, hogy a sérelmezett közlés mely része valótlan, megalapozatlan, vagy tüntet fel tényeket hamis színben.⁴²⁵ A jelenleg hatályos jogi szabályozásban a sajtó-helyreigazítási jogra vonatkozó szabályokat az Smtv. tartalmazza⁴²⁶, míg a sajtóperre vonatkozó szabályanyag Pp. *„Egyes személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perek”* című fejezetében kapott helyet.⁴²⁷

Nézetünk szerint, a sajtó-helyreigazítás intézménye egyértelműen szolgálja a magánélethez való jogot sértő közlések miatt szükséges reparációt, amelyet jól példáz a Fővárosi Ítéltábla azon 2021-es döntése, amelynek a tárgyát a felperes internetes sajtótermékben megjelenő képmása és a munkájára vonatkozó közlések jelentették. A felperes ügyvédként tevékenykedett és több olyan ügyben is eljárta, amely az elítéltek fogva tartási körülményeivel kapcsolatban merültek fel. Az alperes sajtótermékben megjelentetett cikk azt taglalta, hogy a felperes ügyvéd számos elítélt jogi képviselőjét látja el hasonló ügyekben, lényegében egyfajta *„bizniszt”* alapított. Az írás mellett egy nagy felbontású portréfelvétel is megjelentetésre került a felperesről, amelyen egyértelműen felismerhető volt. A bíróság megállapította, hogy a fényképfelvétel a felperest magánéleti helyzetben ábrázolta, annak közzététele nem volt indokolt. A ténybeli közlésekre vonatkozóan sajtó-helyreigazítási igénynek egy korábbi ítéletben adott helyt a bíróság.⁴²⁸

⁴²⁴ PRIBULA (2018/10): 224.o..

⁴²⁵ Uo.

⁴²⁶ A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 12.§ (1)-(2).

⁴²⁷ A Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 495-501.§.

⁴²⁸ Fővárosi Ítéltábla Pf.20653/2021/5.sz.

A sajtótermékekben elkövetett, a magánélethez való jogot sértő cselekmények kompenzációjával kapcsolatosan megjegyzést érdemel a jogsértéssel elért vagyoni előny jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint történő átengedésének a jogintézménye is⁴²⁹, amelyet a 2014. március 15-én hatályba lépett Polgári Törvénykönyv újonnan nevesített a személyiségi jogsértések objektív szankciói körében. Ezen jogkövetkezmény alkalmazására akkor kerülhet sor, ha például egy újság eladási példányszámát és ez által a kiadó nyereségét jogosulatlanul megjelentetett vagy valótlan információk vagy fényképek közzétételével növelik.⁴³⁰ Vékás Lajos álláspontja szerint, a személyiségi jogok gyakorlása sok esetben vagyoni előnyök forrását is szolgálhatja, éppen ezért a jogsértéssel előállt vagyoni viszonyok eltolódását vissza kell állítani.⁴³¹ Tehát ezen jogintézmény alkalmazására olyan esetekben kerülhet sor, amikor egy közéleti szereplő magánéletének „*izgalmas*” részletei kerülnek közzétételre egy sajtótermékben, jelentősen növelve az eladott példányszámokat és ez által a bevételt, később azonban megállapításra kerül, hogy a közzétett közlések jogosulatlanul kerültek megjelentetésre vagy valótlan tényeket tartalmaztak. A jogintézményben tehát a személyiség vagyoni értékének az egyik kifejeződése érhető tetten⁴³², amely a magánéletet sértő közlésekből származó bevétel átengedésével vagyoni kompenzációt nyújthat a jogsértést elszenvedő félnek.

Összességében megállapítható, hogy a magánélethez való jog megsértésére rendkívül gyakran kerül sor valamely sajtóorgánumban. Ezek a jogsértések gyakorta, de persze nem kizárólagosan a közéleti szereplők körét érintik. Ezekben az esetekben a közlést közzétevő sajtóorgánumnak – ahogy a közéleti szereplők jogvédelmét tárgyaló részben részletesen kifejtettük – amellet, hogy a közéleti vitát szolgálják, tekintettel kell lenniük az érintett közszereplők személyiségi jogainak az oltalmára. A véleménynyilvánítás szabadsága (és a belőle fakadó sajtószabadság) valamint a magánélethez való jog közötti

⁴²⁹ Ptk. 2:51.§ (1) e, pont.

⁴³⁰ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2021. január 31.

⁴³¹ VÉKÁS (2009): 551.o.

⁴³² SCHULTZ (2019): 1.o.

érzékeny egyensúly megtalálása esetről-esetre történő mérlegelést igényel. A magánélethez való jog oltalmát a jogszabályi rendelkezéseken túl szolgálják az egyes sajtóetikai normák, illetve speciális jogintézményként említett érdemelt a sajtó-helyreigazítás, illetve a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedésére kötelezés is, amelyek a magánéletet sértő, sajtóban történő közzétételekkel szembeni kompenzáció eszközéül szolgálhatnak. A sajtó szempontjából kiemelést érdemel az a fejlődési ív, amely a papír alapú sajtótól az internetes sajtótermékekig vezetett, hiszen ezekhez speciális problémakörök kötődnek. A klasszikus sajtó vonatkozásában zárógondolatként rögzíthető, hogy annak szabadsága elengedhetetlen egy demokratikus jogrendszer működése szempontjából, azonban a hatályos jogszabályok és a bírói gyakorlat által kimunkált elvek mentén tartózkodnia kell a személyiségi jogot sértő közlések közzétételétől.

3. A magánélethez való jog érvényesülése a rádiós és a televíziós médiaszolgáltatásokban

Mielőtt rátérünk a magánélethez való jog interneten történő oltalmával és jogvédelmével kapcsolatos kérdések tisztázására, érdemes röviden említeni a rádióban, illetve a televízióban történő jogsértések néhány sajátosságát. A média ezen ágain keresztül nyilvánvalóan a társadalom széles rétegéhez elérhet egy magánszférát sértő jogosulatlan közlés, így mind a rádiós, mind a televíziós tartalmak vizsgálatot érdemelnek e körülményekre tekintettel.

Az internet megjelenése előtt, ezek a technológiai folyamatos fejlődésen keresztül tökéletesedő médiaszolgáltatások gyakorlatilag a hírekhez való hozzáférés és a szórakozás elsődleges eszközévé váltak. Annak ellenére, hogy napjainkban az internetes tartalmak töltenek be hasonló szerepet, e két ágazat is jelentőséggel bír. A fejezet bevetőjében említett jogszabályok mellett, ehelyütt is említeni szükséges néhány etikai szabályt, amelyek megerősítik a magánélet oltalmát. A televíziós hírszerkesztés etikai szabályainak megalkotásában alapvető jelentőségűnek tekinthetőek a BBC által lefektetett alapelvek, amelyek hazánkban is irányadóak. 1999-ben elkészült az ún.

Visegrádi Jegyzőkönyv, amely a BBC által megfogalmazott elveket deklarálja a hazai elektronikus média-szolgáltatók számára. Az etikai szabály rendelkezik a magánélethez való jog oltalmáról is, mivel kimondja, hogy „*a magánélet szentsége csak abban az esetben sérülhet, ha az közérdeket szolgál.*”⁴³³ Ez a rendelkezés rokonítható a közéleti szereplők többlet-tűrési kötelezettségével, tekintettel arra, hogy az ő jogaik korlátozását is a közérdek, a közéleti vita szolgálata teheti lehetővé. A Visegrádi Jegyzőkönyv e szakasza azonban nem csak közéleti szereplőkre, hanem minden jogalanyra vonatkozik. A rendelkezés a magánélet „*szentségének*” oltalmát deklarálja, amely csak a közérdekre hivatkozással kerülhet korlátozás alá. Nézetünk szerint, ez a rendelkezés lényegében a szenzációhajhász, az érintett hozzájárulása nélkül publikált bulvártartalmú, a pletykaéhség kiszolgálását célzó, hírértékkel nem rendelkező közlések tilalmát jelenti.

A hazai bírósági gyakorlatot tekintve, megjegyzést érdemel egy 2007-es, a Fővárosi Ítéltábla⁴³⁴ előtt folyt peres eljárás. Az eljárás felperese egy közismert médiaszemélyiség férje volt, míg alperesként egy rádióműsor szolgáltatója vett részt a perben. Az érintett rádióműsor műsorvezetője a felperes feleségének új párja volt, aki a felperes feleségével közös gyermekükre vonatkozóan árult el a magánszféra körébe tartozó információkat. Mivel a gyermek fogantatása és születése időpontjában a felperes volt az érintett hölgy házastársa, így a műsorvezető élő adásban kifejtette, hogy felperest hónapok óta eredménytelenül próbálják arra rábírni, hogy írja alá az „*apaságról lemondó nyilatkozatot*”. A műsorvezető azt is közölte, hogy a felperes milliószor ígéretet tett a helyzet rendezésére, de elkezdte az időt húzni, majd ügyvédje is „*letagadta magát*”. A beszélgetés végén a műsorvezető egy utalást is tett arra vonatkozóan, hogy a felperest bosszantotta, hogy a gyermeket az ő vezetéknevén nevezték meg egy TV műsorban, amely kijelentés megfelel a valóságnak. Kifejtette azt is, hogy

⁴³³Visegrádi Jegyzőkönyv. 13.pont.

⁴³⁴A Fővárosi Törvényszék P.24383/2007/8.sz.

rövid, bürokratikus eljárással a dolog már rendezhető lett volna, de a felperes helytelen magatartása miatt erre nem került sor.

Mindezek alapján a felperes úgy ítélte meg, hogy a személyét illetően valótlan és sértő kijelentések hangzottak el a műsorban, amelyek helyesbítése érdekében jogi képviselője sajtó-helyreigazítási igénnyel fordult a rádió képviselőjéhez, majd, miután kérésének nem tettek eleget, bírósági keresetet nyújtott be. A felperes keresetében olyan tartalmú helyreigazítás közlésére kérte kötelezni az alperest, hogy a valóságban már korábban nyilatkozott arról, hogy nem ő a gyermek édesapja, így a gyermek családi jogállásának rendezését nem az ő nyilatkozatának hiánya akadályozza. Közölni kérte azt is, hogy a jogi helyzetet nem apasági lemondó nyilatkozattal, hanem perrel lehet rendezni.

Az eljáró bíróság részben adott helyt a felperes kérelmének, az alperest helyreigazító közlemény közzétételére kötelezte. Nézetünk szerint, ebben az eljárásban érdekes helyzetet teremtett, hogy az alperesnél műsorvezetőként dolgozó, a témát tárgyaló személy, illetve a felperes felesége ismert médiaszemélyiségként közéleti szereplőnek tekinthetők. Ugyanakkor, maga a felperes nem töltött be ilyen szerepet, az előbbi két személy kapcsolata, illetve közös gyermekük miatt mégis az érdeklődés középpontjába került. Azonban nézetünk szerint, ez nem szolgáltat elegendő indokot arra, hogy a magánélete védett körébe tartozó információkat egy országos szinten kiemelt népszerűségnek örvendő rádióműsorban tárgyalják, sőt valótlan információkat közöljenek róla. Így a helyreigazító közlemény közlésére történő kötelezés helytállónak és indokoltnak tekinthető ebben az esetben.⁴³⁵

Témánk szempontjából kiemelést érdemel az a peres eljárás is, amelyre az „*Igazság ára*” című televíziós műsorral kapcsolatban került sor.⁴³⁶ A műsorszám koncepciója az volt, hogy a nézők megismerhetik a résztvevők olyan legbelsőbb magántitkait, amelyeket átlagos élethelyzetben nem tárnának fel. Az egyes intim, magánjellelű kérdések megválaszolása után lényegében

⁴³⁵ Fővárosi Törvényszék P.24383/2007/8.sz.

⁴³⁶ EH 2010.2197.sz.

egy poligráfos vizsgálat döntötte el azt, hogy a játékos igazat mondott-e a rendkívül kínos kérdésekre vonatkozóan. Amennyiben a poligráf szerint a válasz igaznak volt tekinthető, úgy a nyereséyalap is fokozatosan nőtt. A játéknak fontos részét jelentette az is, hogy a nézőtérén a játékos családtagjai és barátai is helyet foglaltak, akik végighallgatták a játékosról kiderülő rendkívül intim jellegű információkat, sőt a reakcióikról készített közeli kamera felvételek egyértelműen a „*show*” részét képezték.

Arra tekintettel, hogy az „*Igazság ára*” című műsorszám egészének jellege, nézőpontja súlyosan sértette a magánszféra sérthetlenségét, az információs önrendelkezés és az emberi méltóság feltétlen alkotmányos követelményeit, ezáltal pedig az Rttv. rendelkezését, a műsorszolgáltatók feletti felügyeletet gyakorló szerv – jelen eljárás alperese – felfüggesztette a felperesi műsorszolgáltató sugárzási jogát harminc perces időtartamra, amelyet követően e határozattal szemben nyújtott be keresetet a felperes műsorszolgáltató a bíróságra. Az első fokon eljáró bíróság helyt adott a felperes keresetének, arra tekintettel, hogy a műsorban szereplő személyek önként vettek részt a játékban, és előzőleg megválasztak nyolcvan kérdést, amelyek közül a felvételen kiválogattak néhányat. Illetve az indokolásban szerepelt az is, hogy egy televíziós műsorszolgáltatón nem kérhető számon az emberi méltóság értelmezése, különösen olyan esetben, amikor a résztvevők önként vállalták a kínos kérdésekre történő válaszadást.

A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla azonban megváltoztatta az ítéletet és elutasította a felperes keresetét. Az ügy, ezt követően a felperes fellebbezése után került a Legfelsőbb Bíróság elé, amely a másodfokon eljáró Ítéltábla döntésével egyező tartalmú ítéletet hozott. A Legfelsőbb Bíróság adatvédelmi szempontból is vizsgálta a kérdéskört, mégpedig a tudatos hozzájárulás kérdéskörén keresztül, amelyet a poligráf alkalmazása vetett fel, de az ítélet tartalmazott megállapításokat az emberi méltóság, a magántitok és az önrendelkezési jog megsértésével kapcsolatosan is.

A magánélethez való joggal kapcsolatban az ítélet indokolásában rendkívül fontos megállapítás olvasható, amely szerint az érintett műsor olyan

pszichológiai játéknak volt, amelyben az került közvetítésre, hogy „*az emberi személyiségnek nincsen integráns, érinthetetlen tartománya, az ember átlátszóvá alázható, és vannak olyan emberek, akik a magánélet legbensőbb körének feltárására pénznyeremény elérése érdekében vállalkoznak, melynek következtében a műsor azt az üzenetet hordozta, hogy a magánszféra és az emberi méltóság nem sérthetetlen, anyagi érdekből nyilvánossá tehető, konzumálható.*”⁴³⁷ Álláspontunk szerint, ez az indokolás rendkívül szemléletesen mutat rá arra, hogy az emberi méltóság és a magánülethez való jog teljes feltárását, semmissé tételét, nem teheti igazolhatóvá az anyagi érdek. Ezen nézőpont televízióban történő közvetítése rendkívül károsnak tekinthető, ezáltal jelen jogeset jól példázza azt, hogy a magánszféra oltalmának fokozottan kell érvényesülni a különböző médiaszolgáltatásokban, amelynek az eléréséhez az egyes ágazati szabályok, illetve etikai irányelvek is jogi alapot nyújthatnak.

Összességében megállapítható, hogy a média egyes ágainak, amellet, hogy a tömegtájékoztatás eszközüül szolgálnak, tartózkodniuk kell a személyiségi jogok, így a magánülethez való jog megsértésétől. Ezt az Alaptörvény, a Ptk. és a Mavétv. rendelkezésein túl az egyes ágazati szabályok és etikai normák is megerősítik.

A média „*hagyományos*” ágai után, a következőkben a magánélet interneten történő oltalmát tárgyaljuk. Az internetes személyiségvédelem számos nehezen megválaszolható kérdést von maga után kezdve az egyes online platformok természetén és a bizonyítás nehézségein át, a közösségi oldalak teremtette speciális problémáig. Ezen kérdésekre a következő alfejezetben kívánunk választ adni, kitérve a hagyományos sajtó és az internetes közösségi platformok közötti különbségek ismertetésére, amely fontos kérdéseket vannak maguk után a magánülethez való jog oltalma szempontjából is.

⁴³⁷ EH 2010.2197.sz. (1) bekezdés.

4. Magánélethez való jog a közösségi médiában

Az internet térhódításával és a lakosság széles körében történő hozzáférhetővé tételével az információkhoz való hozzáférés rendkívül egyszerűvé vált és az interperszonális kapcsolatok is nagymértékben átalakultak. Az internet felhasználók számát tekintve Magyarországon a 2020-as évben a lakosságnak körülbelül a 84%-a volt rendszeres internethasználónak tekinthető.⁴³⁸ Európai szinten a lakosság 83%-a tekinthető rendszeres internethasználónak, az amerikai kontinensen ez az arány 77%, míg Afrikában 22%-ra datálható.⁴³⁹ A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság 2020-as évre vonatkozó kimutatásai szerint a hazai internetezők 92%-a használja a Facebook-ot, 75%-a a YouTube-ot, 32%-a pedig az Instagramot.⁴⁴⁰ A chatprogramokat érintően, a vezető szerepet a Facebook Messenger tölti be, amelyet a Viber, a Skype és a WhatsApp követ.⁴⁴¹ A felhasználók számát érintően kiemelhető, hogy a 2021. februári mérések szerint 6,74 millió aktív hazai felhasználóval rendelkezik a piacvezető Facebook-platform, az Instagramot 2,6 millió használják, illetve a TikTok felhasználók száma is folyamatos növekedést mutat.⁴⁴²

A globális statisztikák kimutatásai szerint, a 2021-es évben a világon körülbelül 3,84 milliárd ember használja a közösségi média felületeit, akik egy nap alatt átlagosan több mint két órát töltenek valamelyik platform böngészésével. Jelenleg piacvezetőnek a Facebook-portál tekinthető, amelyet a Twitter, az Instagram, és a YouTube követ.⁴⁴³ Az Instagram jelentőségét jól mutatja, hogy egy nap alatt több mint 500 millió 24 órás történet kerül megosztásra a felhasználók részéről, de említést érdemel a TikTok is, mint a

⁴³⁸ Nemzeti digitalizációs stratégia. 2021-2030.

<https://2015-2019.kormany.hu/download/f/58/d1000/NDS.pdf> (2021.03.23.)

⁴³⁹ 2.9 billion people still offline.

<https://www.itu.int/en/mediacentre/Pages/PR-2021-11-29-FactsFigures.aspx> (2021.03.23.)

⁴⁴⁰ Közösségi oldalak használata.

https://nmhh.hu/dokumentum/218531/internetes_felmeres_2020.pdf (2021.02.24.)

⁴⁴¹ Uő.

⁴⁴² Number of Facebook users in Hungary from September 2018 to February 2021.

<https://www.statista.com/statistics/1029770/facebook-users-hungary/> (2021.03.23.)

⁴⁴³ General Social Media Usage Statistics.

<https://influencermarketinghub.com/social-media-statistics-2021/> (2021.02.24.)

fiatalabb korosztályt célzó „trónkövetelő”, amelynek a felhasználói bázisa 2021 szeptemberében szintén egy milliárd fölé emelkedett.⁴⁴⁴

Ezen néhány statisztikai adat jól mutatja, hogy az internetes platformok használata áthatja a jogalanyok mindennapjait, ugyanakkor ezen online felületek egyfajta „Szép új világot”⁴⁴⁵ teremtettek, amelyben az egyes technológiai óriásvállalatok által teremtett „játékszabályok” hálójában a személyiségi jogok oltalma nem minden esetben érvényesül megfelelően. Az online tér – áldásos hatásai mellett – komoly problémákat vet fel az emberi személyiség oltalmát érintően. A következőkben kifejezetten a közösségi média által teremtett, a magánélethez való jogot érintő kihívásokat tesszük vizsgálat tárgyává.

4.1 „Hagyományos” média kontra közösségi média

A média egyes ágaira vonatkozó kitekintés alapján jól látható, hogy a terület széles körben szabályozottnak minősül. Ezzel szemben a közösségi média felületekre vonatkozó jogi szabályozásban, számos esetben hiátusok merülnek fel. A terület sajátosságát jelenti az is, hogy a közösségi platformokon gyakorlatilag bárki „tartalomszolgáltatóvá” válhat, a megosztott bejegyzések a nyilvánosság széles rétegét elérhetik, akik akár szöveges formában, akár hangulatjelek alkalmazásával reagálhatnak arra. Mindezek alapján, a közösségi platformok esetében nem egyoldalú a közlés, vagyis ezeknek a platformoknak sajátosságát jelenti az interakció lehetőségének a biztosítása, lényegében az egyes reakciók növelik egy adott „poszt” értékét.

⁴⁴⁴ TikTok reached 1 billion monthly active users.

https://techcrunch.com/2021/09/27/tiktok-reached-1-billion-monthly-active-users/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xILmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAANRJRDi6zIDBjj0atloiy_qy_Jg2k3SupKXUVk-m8Y8xY2TqajwkC2TswH53idMTpiKivhSEQVLNM88-HjzdsDW3dYg1rjcx7RtLfgTCBJgPDFtbtb0LogpCY51mAN6j5j6u0cylC-EQx-xuhwfdq9W0GN5kyWdEnMh6Wz4Lx0IX (2021.02.24.)

⁴⁴⁵ A „Szép új világ” Aldous Huxley 1932-ben megjelent utópiája, amelyben egy technikai által uralt társadalom képe rajzolódik ki, amelyben a családi és egyéb érzelmi kapcsolatok és a művészet teljes mértékben háttérbe szorulnak.

További esszenciális – és a hagyományos médiától eltérő – elemét jelenti a közösségi platformoknak, hogy azok használatára nem vonatkoznak etikai irányelvek. Lényegében a felhasználók által közzétett tartalom feletti kontrollt maguk a közösségi oldalak gyakorolják az általuk meghatározott szabályrendszer alapján. Ez érezhetően egyfajta privilegizált helyzetet teremt a közösségi platformok szolgáltatói számára, amely különösen a tartalomeltávolítási mechanizmus esetén jelenik meg rendkívül karakterisztikusan.

További sajátosságot jelent és említést érdemel, hogy a közösségi platformok erőteljesen megváltoztatták a jogalanyok média-fogyasztási szokásait, mivel a felhasználók rendkívül gyakran a világban zajló eseményekről nem független és objektív hírportálokról tájékozódnak, hanem a közösségi oldalakon felbukkanó információkból gyűjtik az ismereteiket. Ezt jól mutatja az NMHH 2018-2022 közötti stratégiáját meghatározó dokumentumban említésre került nemzetközi felmérés, amely szerint a hazai fogyasztók 67%-a részben vagy kizárólag a közösségi oldalak felületein tájékozódik a hírekről.⁴⁴⁶ Ehhez kapcsolódóan említést érdemel a „fake news” jelenség térhódítása is, amely jelentősen befolyásolhatja a közbeszédet, ezáltal pedig a nyilvánosságot is.⁴⁴⁷ A média tradicionálisnak tekinthető ágai is egyértelműen hatással voltak és vannak a közbeszédre, a közösségi oldalak efféle hatása ugyanakkor gyakorlatilag kontrollálhatatlan és a közösségi platform szolgáltatója által befolyásolható.

Témánk szempontjából további kiemelést érdemel, hogy a közösségi média jelentős hatást gyakorol a magánélethez való jog érvényesülésére, átalakította a magánszféra keretrendszerét, egyes nézetek szerint teljes mértékben erodálja azt. Ehhez elegendő olyan hétköznapi példákra gondolnunk, amikor az egyes platformok felhasználói napi szinten osztanak meg magukról magányjellegű fényképeket és bejegyzéseket. Közzéteszik például nyaralásuk és családi

⁴⁴⁶ NMHH Stratégia 2018-2022. 9.o.

https://nmhh.hu/dokumentum/195350/nmhh_strategia_2018_2022.pdf (2021.02.24.)

⁴⁴⁷ Privacy no longer a social norm, says Facebook founder.

<https://www.theguardian.com/technology/2010/jan/11/facebook-privacy> (2021.02.24.)

vacsoráik helyszíneit, párkapcsolati státuszukat, esküvőjük videóját, illetve gyermekeik fényképeit is.⁴⁴⁸ Ezek a rendkívül elterjedtek tekinthető magatartások lehetővé teszik azt, hogy a privátszférába a korábbi időszakoktól eltérően több száz, vagy akár több ezer kíváncsi szempár betekinthessen. Napjainkban tehát a „*pletykaéhes kíváncsiság*” keretei – a közösségi oldalak nem éppen áldásos hatásának köszönhetően – rendkívüli mértékben kitolódtak.

A következőkben a fogalmi és rendszertani alapvetés megtétele után, a magánélethez való jog közösségi médiában történő érvényesülését tesszük vizsgálat tárgyává, az olyan kérdések tisztázása érdekében, mint például, hogy hogyan biztosítható hatékonyan a jogosultság védelme a közösségi térben, hol húzódik az a határ, amelybe a „*pletykaéhes kíváncsiság*” már nem tekinthet be, illetve milyen eszközei vannak a polgári jogi személyiségvédelemnek a közösségi médiatérben?

4.2. Fogalmi és rendszertani áttekintés

Ismét Mark Zuckerberg-et, a Facebook-portál alapítóját idézve, kiemelhető az alábbi nyilatkozata: „*Az emberek ma már tényleg nyugodtabban osztanak meg nem csak egyre több és többféle információt, hanem egyre nyíltabban és egyre több emberrel. Ez olyan új társadalmi norma, ami idővel elfogadottá válik.*”⁴⁴⁹

Nézetünk szerint Facebook-alapító szavai rendkívül találóan mutatnak rá a közösségi oldalak használatával járó sajátosságokra. Annak ellenére – hogy a fejezet elején felvillantott – statisztikai adatok alapján a közösségi média használata a jogalanyok mindennapi életének az immanens részévé vált, általános értelemben vett, jogi meghatározás ez idáig nem született rájuk vonatkozóan, néhány fogalmi kísérlet felvázolása azonban célszerűnek

⁴⁴⁸ Ezen jelenséghez kapcsolódóan említhető az ún. privacy-paradoxon, amely irányzat képviselői szerint a közösségi oldalak felhasználói ugyan érzékelik, hogy a magánélethez való joguk érvényesülésére veszéllyel járhat e platformok használata, ugyanakkor mégis számos információt osztanak meg magukról a közösségi médiában. A kérdéskörhöz lásd bővebben: BARTH – DE YONG (2017): 1-22.o.

⁴⁴⁹ Bobbie JOHNSON: Privacy no longer a social norm, says facebook founder. <https://www.theguardian.com/technology/2010/jan/11/facebook-privacy> (2021.06.10.)

ígérkezik jelen vizsgálat szempontjából, annak érdekében, hogy e platformok legfontosabb jegyei megragadhatóvá váljanak.

Elsőként említhető a Kaplan - Haenlein szerzőpáros definíciója, amely szerint *„A közösségi média egy olyan médiaeszköz, ahol az üzeneteket közösségi interakciókon keresztül terjesztik. Ez a médiaeszköz az internetes alkalmazások olyan csoportját jelenti, amely a Web 2.0 ideológiai és technológiai alapjaira épül, ami elősegíti, hogy kialakuljon és átalakuljon a felhasználó által létrehozott tartalom, ezáltal elősegíti a tudás-demokráciát, mialatt tartalom-befogadókból tartalomszerkesztővé alakítja az embereket. A közösségi médianak tág értelemben véve három összetevője van: koncepció a művészettel, információkkal; média, mely lehet fizikai, verbális, elektronikus; valamint a közösségi felület közösségi részvétellel. Amíg a közösségi média mindenki által hozzáférhető eszközökből áll, amin keresztül bárki publikálhat és bárki hozzáférhet az információkhoz, addig az információ tradicionális médian keresztül közlése korlátozottabb, nem mindenki számára egyformán elérhető.”*⁴⁵⁰

Maya E. Dollarhide nézete szerint, a közösségi média olyan számítógépes technológia, amely megkönnyíti az ötletek, gondolatok, és az információk áramlását a virtuális hálózatok és közösségek kiépítése révén. A közösségi média internetalapú, valamint gyors elektronikus kommunikációt biztosít a felhasználók számára. A platformokon megosztott tartalom személyes adatokat, dokumentumokat, videókat és fotókat foglal magába. A felhasználók kapcsolódni tudnak a közösségi médiához számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon, a web-alapú szoftvereken keresztül.⁴⁵¹

Nagy Tamás *„Vélemény 2.0.- A közösségi média könyv”* című művében ekképpen definiálja a fogalmat: *„A közösségi média a felhasználók által létrehozott tartalom, olyan széles körben hozzáférhető technológiák segítségével, amelyek megkönnyítik a kommunikációt, befolyásolják a*

⁴⁵⁰ KAPLAN – HAENLEIN (2010): 59-68.o.

⁴⁵¹ DOLLARHIDE (2020): 1.o.

*csoporthagokkal és a szélesebb közönséggel folytatott interakciót, tipikusan az interneten, vagy a mobil kommunikációs hálózaton keresztül.*⁴⁵²

Alexandra Gebicka és Andreas Heinemann olyan internetes szolgáltatásokként határozzák meg a közösségi média oldalakat, amelyek lehetővé teszik az egyének számára, hogy nyilvános vagy részben nyilvános profilt hozzanak létre egy fórumon, kialakítsák azon felhasználók körét, akikkel kapcsolatban állnak, továbbá megtekintsék a saját maguk és a mások által létrehozott kapcsolatokat a rendszerben.⁴⁵³

Ezen néhány fogalmi kísérletet áttekintve a közösségi média platformok legfőbb jellemzői, nézetünk szerint az alábbiakban ragadhatóak meg: *Általános értelemben olyan szolgáltatások (webhelyek és alkalmazások) amelyek egyfajta keretrendszert biztosítva, a regisztrációt követően lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy egy online közösségi hálózat részeseivé váljanak, amely során tartalomhoz férhetnek hozzá, illetve azt maguk is létrehozhatják és megoszthatják.*

A közösségi média platformokat tekintve, további fontos körülményt jelent, hogy az egyes felületek jellemző funkciói és céljai szerint e platformok különböző típusai között differenciálhatunk.⁴⁵⁴ Megkülönböztethetünk például:

- Klasszikus közösségi hálózatokat (mint például a *Facebook*), amelyek célját profilok létrehozása és az egyes felhasználók közötti kapcsolati hálózat kiépítése jelenti.
- Képmegosztó platformokat (például *Instagram*, *Pinterest*), amelyeken értelemszerűen a különböző fotók megosztása jelenti a legfőbb tevékenységet, egyfajta online fotóalbumokat létrehozva ezzel.
- Videó megosztó oldalakat (pl. *YouTube*, *TikTok*), amelyeken saját profilt és csatornát hozhatnak létre a felhasználók, amelyeken különböző hosszúságú audiovizuális tartalmat oszthatnak meg

⁴⁵² NAGY (2008): 10.o.

⁴⁵³ GEBICKA - HEINENNMANN (2015): 12.o.

⁴⁵⁴ Lásd hozzá bővebben: KOLTAY – PAPP – SORBÁN (2021): 69-117.o., BARTÓKI-GÖNCZY (2021): 1-16.o.

egymással és reagálhatnak az egymás által megosztott tartalmakra. A kínai fejlesztésű TikTok portál alapvetően rövid, pár perces felvételek megosztására szolgál és az elmúlt időszakban rendkívül sok adatvédelmi és személyiségi jogokat érintő aggály került vele kapcsolatban megfogalmazásra.⁴⁵⁵

- Közösségi blogokat (pl. *Twitter, Tumblr*), amelyek esetében a legfőbb funkciót a szöveges tartalom megosztása jelenti. A blogok között lehetséges a szerint differenciálni, hogy milyen terjedelmű szöveg megosztására szolgálnak. A legismertebb és legnépszerűbb mikroblog jelenleg a *Twitter*, amely kettőszáznyolcvan szóban maximalizálja az egy posztban közzétehető szöveg mennyiségét. A *Twitter* gyakorlatával és felhasználási feltételével az elmúlt időszak során rendkívül sokat foglalkozott a közvélemény, hiszen a platform által meghatározott alapelvek megsértése miatt felfüggesztésre került Donald Trump, távozó amerikai elnök fiókja.⁴⁵⁶
- Fórum oldalakat (pl. *Reddit, Quora*), amely platformokon egy-egy témára vonatkozó fórumoldalakon van lehetőség hozzászólások révén véleménynyilvánításra.
- A különböző chat-szolgáltatásokat (pl. *Messenger, Viber, WhatsApp*), amelyek elsődleges funkciója a felhasználók közötti kapcsolattartás biztosítása, amelyre zárt rendszerben kerülhet sor. Az ilyen platformok a kommunikáció kiemelkedően fontos eszközeivé váltak az elmúlt években, amelyet a Covid-19 által okozott pandémia még jobban megerősített.
- Illetve különböző „*speciális*” célokat szolgáló platformokat, amely körbe sorolhatóak például a társkereső vagy gaming szolgáltatások (pl.

⁴⁵⁵ Lásd hozzá példaként: TikTok shares your data more than any other social media app — and it's unclear where it goes, study says.
<https://sites.psu.edu/ist110/pursel/2022/03/24/tiktok-shares-your-data-but-where-does-it-really-go/#:~:text=However%2C%20it%20is%20unclear%20to%20most%20users%20how,more%20of%20your%20personal%20life%20than%20we%20think.> (2022.05.12.)

⁴⁵⁶ Donald Trump's Twitter Rival Truth Social Is In The News. This Is Why.
<https://www.ndtv.com/world-news/donald-trump-promised-his-truth-social-will-take-on-twitter-6-weeks-on-where-it-stands-2862029> (2021.08.09.)

Tinder, Steam, Twitch). Ezekon az online közösségi felületeken a felhasználók különböző profilokat hozhatnak létre és kommunikálhatnak egymással, jellemzően valamilyen speciális kérdéskör mentén szerveződve, vagy cél elérése érdekében.

A fogalmi alapvetésen túl megjegyzést érdemel a közösségi média oldalakat jogi szempontból is jellemző komplexitás. Ez egyrészt tetten érhető a szabályozás szintjeiben, másrészt az érintett jogterületekben⁴⁵⁷ is. A szabályozási szinteket tekintve annak részét képezi – vonatkozó hazai jogszabályok mellett⁴⁵⁸ – az Európai Unió Közösségi szabályozása⁴⁵⁹, a társszabályozás és az egyes platformok által alkalmazott belső szabályzatok is.

Rátérve a közösségi oldalak magánélethez való jogot érintő főbb kérdésekre, különbséget kell tennünk két jogviszony között:

- el kell különíteni egyrészt az online tartalomszolgáltató és annak felhasználói,⁴⁶⁰
- valamint a felhasználó és felhasználó közötti lehetséges jogviszonyt.

⁴⁵⁷ Lásd hozzá például: alkotmányjog, büntetőjog, munkajog, médiajog, adatvédelmi jog, polgári jog stb.

⁴⁵⁸ Lásd hozzá például: Magyarország Alaptörvénye, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény, a Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi II. törvény, 2011.évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról, a magánélet védelméről szóló 2018.évi LIII. törvény, 1997.évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről, 2012. évi C. törvény a büntető törvénykönyvről, 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról, 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről, 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról

⁴⁵⁹ A jogi szabályozás részletes analizéséhez lásd: BARZÓ Tímea – CZÉKMANN Zsolt – CSÁK Csilla „Gondolatok köztere” A közösségi média személyiségvédelemmel kapcsolatos kihívásai és szabályozása az egyes államokban szerk. Miskolci Egyetemi Kiadó. 2021.

⁴⁶⁰ Az online tartalomszolgáltató és a felhasználó között a regisztráció során, az oldal ÁSZF-je elfogadásával kontraktuális kapcsolat jön létre. Ezen platformok szabályozási kérdéseit illetően rögzíteni szükséges, hogy tárhely szolgáltatóknak minősülnek, így a szabályozás kereteit Európai Unió szinten az Európai Parlament és Tanács 2000/31/EK rendelete teremti meg, amely a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokról, különösen az elektronikus kereskedelemről és annak jogi vonatkozásairól rendelkezik. Az Európai Unió szabályozást illetően kiemelt érdemel az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról, illetve az Európai Parlament és a Tanács (EU) 219/1150 rendelete az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról is.

4.3. Magánélethez való jog a portál és annak felhasználói közötti viszonyában

Abban a pillanatban, amikor egy jogalany valamelyik közösségi platform felületén megadja a személyes adatait és „kipipálja”, hogy megismerte a felhasználási feltételeket, majd rákattint a regisztráció gombra, a portál és annak használója között kontraktuális kapcsolat keletkezik. Ennek a szerződéses kapcsolatnak egyik fontos jellegzetességét az adja, hogy ezeknél a jogügyleteknél a közösségi platform szolgáltatója, mint vállalkozás, míg a regisztráló felhasználók, mint fogyasztók vesznek benne részt, tehát fogyasztói szerződésként történő definiálásuk indokolt.

További esszenciális elemet jelent, hogy a regisztráció során elfogadott belső szabályzatok általános szerződési feltételnek minősülnek, amelyek jellegzetesen a felhasználók jogait és kötelezettségeit határozzák meg.⁴⁶¹ Így maga a jogügylet kissé eltolt pólusúnak tekinthető, amely indokolja a felhasználók, mint fogyasztók jogainak a fokozott oltalmát. A szerződésnek szintén sajátosságát jelenti, hogy elektronikus úton, távollévők között kerül megkötésre.

Összességében tehát az adott közösségi oldal és a felhasználója között egy távollévők között, elektronikus úton megkötött, atipikus blankettaszerződés jön létre, amely információs társadalommal összefüggő szolgáltatásra irányul.

Ez a szerződéses jogviszony jelenti tehát egy adott közösségi platform használatának az alapját, ezen ügylet megkötése után válhat egy jogalany egy közösségi oldal által teremtett „szép új világ” részévé. Ezeknek az online felületeknek a használata során azonban figyelemmel kell lenni a szolgáltatók által meghatározott „játékszabályokra” vagyis azokra az általános szerződési feltételekként elfogadott közösségi szabályzatokra, amelyek kijelölik a felhasználók tevékenységének a kereteit. Ha a jelenleg piacvezetőnek tekinthető Facebook Közösségi Irányelveit vizsgáljuk, az első levonható következtetést az jelenti, hogy a rendelkezések döntő többsége a felhasználók

⁴⁶¹ Ehhez a kérdéskörhöz lásd bővebben: UJVÁRINÉ (2016): 37-57.o. NÉMETH (2021/5.): 6.o., LESZKOVEN (2014/9):7.o., SZIKORA (2006): 1-8.o.

kötelezettségeiről szól, míg a szolgáltatóra vonatkozóan viszonylag kevés kötelezettséget ró. Erre tekintettel e szabályzatok átdolgozása és cizellálása lenne szükséges a szolgáltatók felelősségének meghatározása érdekében. Ezek a törekvések azonban nyilvánvalóan konkurálnak a közösségi platformok szolgáltatóinak jogi és gazdasági érdekeivel, amely érdekek hangsúlyos szerepet kapnak a felhasználók magánélethez való jogának a korlátozásában.

A közösségi oldalak felhasználóinak magánélethez való joga több módon is megsértésre kerülhet a közösségi platform üzemeltetője által. Ennek oka magára a közösségi oldalak üzleti modelljére vezethető vissza. A Facebook által alkalmazott ún. „*zéró áras*” üzleti modellel a hazai Gazdasági Versenyhivatal, illetve a Kúria is foglalkozott. Ennek a modellnek a lényegi elemét az adja, hogy az oldalon megosztott és folyamatosan frissülő tartalmakkal a felületére vonzza a fogyasztókat, akik tevékenységéről folyamatosan adatokat gyűjt. Ez a tevékenység nyilvánvalóan erőteljesen érinti a személyes adatok oltalmához való jogot is, mivel a felhasználók által látogatott oldalokról, preferenciáikról, az általuk kedvelt és megosztott tartalmakról gyűjt információkat a közösségi platform.⁴⁶² Majd ezeknek az információknak a birtokában a közösségi oldalak célzott reklámozási lehetőséget biztosítanak az üzleti ügyfelek részére, akik a reklámjaikat a felhasználók „*Hírfolyamán*” elhelyezve célzottan tudják a hirdetéseiket eljuttatni azokhoz a felhasználókhoz, akik a személyes adatokból leszűrt profil alapján potenciális vásárlónak vagy az általuk kínált szolgáltatás igénybevevőjének tekinthetők. Ezen gyakorlat ellenére azonban a Facebook portál kezdőlapján az a szlogen volt olvasható, hogy „*Ingyenes és az is marad*”, amely a GVH szerint félrevezetőnek volt tekinthető. A Gazdasági Versenyhivatal álláspontja szerint, az ingyenesség üzenete zavart kelthetett a fogyasztókban a használattal járó felelősségre vonatkozóan és a szerződéses kötelezettségekre vonatkozóan is, mivel kockázatmentességet sugall.⁴⁶³

⁴⁶² 1,2 milliárd Ft bírságot szabott ki a Gazdasági Versenyhivatal a Facebook-ra.
https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2019_es_sajtokozlomenyek/12-milliard-ft-birsagot-szabott-ki-a-gazdasagi-versenyhivatal-a-facebook-ra (2022.03.10.)

⁴⁶³ Uo.

Valójában a közösségi oldalak használata számos kockázattal jár együtt, amelyet az is erősít, hogy a fogyasztók jelentős része nincs tisztában a közösségi platformok működési modelljével, így az általa megadott adatok felhasználási módjával sem. A Gazdasági Versenyhivatal mindezek alapján azt az álláspontot fogalmazta meg, hogy az ingyenesség látszata káros a fogyasztók üzleti döntéseinek meghozatala szempontjából, így 1,2 milliárd forint összegű bírságot szabott ki, amelynek meghatározásánál a Facebook Ireland Ltd. magyarországi reklámbevételeiből indult ki. A GVH határozata ellen a Facebook keresetet nyújtott be, amelyet első fokon a Fővárosi Törvényszék, majd másodfokon a Kúria tárgyalta. A Kúria 2021. október 6-án kelt ítéletében hatályában fenntartotta a Fővárosi Törvényszék határozatát, amely a GVH határozatában foglaltaktól eltérő álláspontra helyezkedett.

A Kúria által hozott ítélet⁴⁶⁴ szerint a Facebook portál ingyenesként történő hirdetése nem valósított meg jogsértést. A Kúria indokolása szerint a GVH a jogszabályi rendelkezéseket túllépve, nyelvtani és jogi értelemben történő kiterjesztő értelmezéssel állapította meg a bírságot. Az ítélet szerint a digitális világ gyors fejlődésével a közösségi platformok is folyamatos változáson mennek keresztül, amelyek felvethetik a digitális szolgáltatásokkal kapcsolatos jogalkalmazás továbbgondolását, ugyanakkor jelenleg nem áll fenn az arra vonatkozó jogi keretrendszer, hogy a „díj és ár” kategóriájába az adat is beletartozzon. Az ítéletet alátámasztó érvek között szerepelt az is, hogy az adatvédelmi szabályok elolvasásával a fogyasztó a Facebook üzleti stratégiáját is megismerheti, így megalapozatlannak tekinthető az az álláspont, amely szerint a fogyasztót az ingyenesség főoldalon történő feltüntetése elbizonytalanítja.⁴⁶⁵

Nézőpontunk szerint, az ingyenesség feltüntetése valóban alkalmas lehet a fogyasztók megtévesztésére. A Facebook használatának ingyenes ígérete arra sarkallhatja a fogyasztókat, hogy lényegében vagyoni következmények nélkül használják a közösségi oldal felületeit, amely a fentebb ismertetett üzleti

⁴⁶⁴ A Kúria Kfv.II.37.243/2021/11.számú ítélete.

⁴⁶⁵ Uo.

modell ismeretében nem tekinthető helytálló kijelentésnek, ugyanakkor valóban nem pénzbeli ellenszolgáltatást nyújtanak a felhasználók a közösségi oldal üzemeltetője részére. Abban a tekintetben, hogy a személyes adat tekinthető-e vagyoni értékű jognak megoszlanak a szakirodalmi álláspontok.

466

A magánélethez való jog szempontjából szintén az üzleti modellhez kapcsolódó jelentős kérdést jelent a közösségi oldalak által begyűjtött adatokból történő profilalkotás, amely a célzott hirdetéseket szolgálja. A közösségi platformok az algoritmusaiknak a működésének módját üzleti titokként őrzik, az azonban bizonyos, hogy a felhasználók preferenciáit részletesen monitorozva állítják össze a személyes hírfolyamuk tartalmát.⁴⁶⁷ Ennek érdekében a közösségi platformok megfigyelik, hogy a chat-szolgáltatást kivel történő kommunikációra használják legtöbbször a felhasználók, kiknek a posztjait lájkolják, kommentelik. Ezáltal az algoritmus azon felhasználók tartalmait jeleníti meg előttünk, akikkel szoros interakcióba kerülünk az online térben.⁴⁶⁸ Ugyanez igaz az üzenőfalon megjelenő hirdetésekre is: amelyeket a felhasználók hosszabb ideig néznek, azt (és azokhoz hasonló hirdetéseket) többször fognak látni az idővonalukon. A hirdetőik számára előnyös helyzetet jelent az is, hogy a Meta-vállalat alá tartozó Facebook és Instagram fiókok között a felhasználók adatai szabadon „áramolhatnak”, vagyis abban az esetben, ha az egyik közösségi platformra regisztrálnak (és elfogadják a felhasználói feltételeket) akkor az Instagramon és a Facebook-on megadott személyes adatok és preferenciák a másik fiókban is megtalálhatóak. A célzott hirdetések így több platformon is elérhetik azt a felhasználót, aki a preferenciái alapján a hirdetett szolgáltatás igénybe vevője lehet.

⁴⁶⁶ Lásd hozzá példaként: A személyes adatok vagyoni értéke.

<https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/a-szemelyes-adatok-vagyoni-erteke/> (2022.07.12.)

⁴⁶⁷ Hálózatok a közszolgálatban. Szerkesztette: Auer Ádám – Joó Tamás. Dialóg Campus Kiadó. 6.o.

<http://real.mtak.hu/107966/1/Lelektanimuveletekeskozsosegimedia.pdf>

(2022.03.11.)

⁴⁶⁸ Uo.

Nézetünk szerint a közösségi oldalak imént vázolt gyakorlata rendkívül aggályosnak tekinthető a magánélethez való jog oltalma szempontjából. Ehhez kapcsolódóan további jelentős problémát jelent, hogy a platformok által használt algoritmusok és az oldalak adatkezelése átláthatatlan. Hiányosságaira olyan globális médiafigyelmet is kapó adatvédelmi botrányok is mutatják, mint a Cambridge Analytica-ügy⁴⁶⁹, vagy a 2021-es évben történt adatszivárgás⁴⁷⁰, amely körülbelül félmilliárd felhasználót érintett. Ezen kérdéskörök nyilvánvalóan mélyebb adatvédelmi jogi analízist igényelnek, a magánélethez való jogot hátrányosan befolyásoló hatásuk azonban vitathatatlan.

A közösségi platform és annak felhasználói közötti jogviszony vizsgálata során abból indultunk ki, hogy kontraktuális jogviszony áll fenn a felhasználó, illetve a közösségi platform szolgáltatója között. Így a magánélethez való jog (vagy bármilyen más személyiségi jog) megsértése során felmerülhet az a lehetőség is, hogy a személyiségi jog megsértésére szerződésszegéssel kerül sor. A Facebook-portál Felhasználási Feltételei számos rendelkezést megfogalmaznak⁴⁷¹ a személyes adatok oltalmára vonatkozóan, illetve a kisméretű szövegfájlok (cookie-k) használatára vonatkozóan is⁴⁷². Ezen rendelkezések a felhasználó és a szolgáltató közötti szerződés részét képezik, megsértésük pedig személyiségi jogi sérelmet idézhet elő.

A Facebook Felhasználási Feltételei alapján a felhasználó és közösségi platform közötti jogvitákra vonatkozóan a fogyasztó székhelye szerinti jog alkalmazandó és az abban az államban lévő bíróságok rendelkeznek joghatósággal. A fentebb említett Ászf. rendelkezések alapján, azok megsértésével akár a portál szerződésszegése által is megvalósulhat a

⁴⁶⁹Lásd hozzá bővebben: Cambridge Analytica.

<https://www.nytimes.com/2018/04/04/us/politics/cambridge-analytica-scandal-fallout.html> (2022.01.14.)

⁴⁷⁰ Stolen Data of 533 Facebook users.

<https://www.businessinsider.com/stolen-data-of-533-million-facebook-users-leaked-online-2021-4> (2022.01.14.)

⁴⁷¹ Facebook Felhasználási Feltételek.

<https://www.facebook.com/privacy/explanation> (2022.01.14.)

⁴⁷² Facebook Cookie használatra vonatkozó rendelkezések.

<https://www.facebook.com/policies/cookies/> (2022.01.14.)

magánélethez való jog megsértése.⁴⁷³ Hazánkban ez idáig nem került sor olyan peres eljárásra, amelyet felhasználó indított volna valamelyik közösségi oldallal szemben, a probléma azonban egyértelműen fennáll: a közösségi oldalak által történő adatgyűjtés, a felhasználók tevékenységének monitorozása lényegében a magánéletünk feltárásához is vezet.

Kérdésként merülhet fel, hogy milyen jogi eszközök állnak és állhatnak rendelkezésre annak érdekében, hogy a közösségi platformok működési mechanizmusa ne sértse a felhasználók magánélethez való jogát?

Egyrészt, tekintettel a felek közötti kontraktuális kapcsolatra szükséges lenne az általános szerződési feltételek módosítása, mégpedig a felhasználók jogainak bővítése és a közösségi platform kötelezettségeinek rögzítése céljából. Ez nyilvánvalóan ellentétben áll a közösségi oldalak üzleti érdekeivel, azonban az általános szerződési feltételek így meglehetősen egyensúlyhiányosan tekinthetők, mind az egyes személyiségi jogok és alapvető jogok garantálása szempontjából, mind pedig a jogérvényesítés lehetőségeit tekintve. A Facebook-portál által alkalmazott általános szerződési feltételek például számos rendelkezést tartalmaznak, amelyek a felhasználók magatartását szabályozzák, magára vonatkozóan viszont a portál sokkal szűkszavúbban fogalmaz. A felhasználók személyiségi jogainak tiszteletben tartására vonatkozóan – a személyes adatok védelmét rendező szabályzatot kivéve – nem tartalmaz személyiségi jogokat vagy alapvető jogokat védő rendelkezéseket. Ehhez kapcsolódóan a külföldi judikatúrából kiemelhető egy közelmúltban született döntés, amelyet a Német Szövetségi Bíróság hozott és a véleménynyilvánítás szabadságának az anyajogával kapcsolatban született. A 2021. július 29-i ítélet Németországban részben érvénytelenné nyilvánította a Felhasználási Feltételek azon körét, rendelkezéseit, amelyek a bejegyzések törlésére és a felhasználói fiókok letiltására vonatkoznak. A BGH elé került két ügy tényállása szerint a felperesek – Facebook-felhasználóként – szöveges és videós bejegyzéseket tettek közzé, amelyekben az illegális bevándorlók tevékenységét bírálták. A bejegyzések közzétételét követően a Facebook (a

⁴⁷³ Ebben az esetben azonban figyelemmel kell lenni a Ptk. 2:145.§ rögzített non-cumul szabályra.

BGH előtt zajló eljárás alperese) a 2018. április 19-étől hatályos Felhasználási Feltételeinek a gyűlöletbeszédre vonatkozó pontja alapján törölte a felperes felhasználók bejegyzéseit, majd felfüggesztette felhasználói fiókjukat a további jogsértések megelőzése céljából. A Facebook-szolgáltató döntése ellen a felperesek bírósági keresetet nyújtottak be. A peres eljárásban a BGH megállapította, hogy a Facebook 2018. április 19-én elfogadott Felhasználási Feltételeinek a felhasználói bejegyzések törlésére és a fiókok blokkolására vonatkozó pontjai a kommunikációs szabványok megsértése miatt érvénytelenek. Ennek az okaként a bíróság azt jelölte meg, hogy a Facebook előzetesen és utólag sem vállalta, hogy értesíti a felhasználót a bejegyzésének törléséről és fiókjának a felfüggesztéséről. Ezáltal, indok nélküli döntések születnek, amelyekről a felhasználók nem kapnak figyelmeztetést, és annak okairól sem értesítik őket, tehát nincs lehetőségük semmilyen „*jogorvoslatra*” a törlés vagy a felfüggesztés előtt.⁴⁷⁴ A BGH döntése az Európai Bíróság elé került előzetes döntéshozatali eljárás keretében, amely döntés hatással lehet a Facebook hazánkban alkalmazott Felhasználási Feltételeire is.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a közösségi oldalak számos módon vannak hatással a felhasználóik magánélethez való jogára. A portálok által alkalmazott algoritmusok és adatgyűjtés során a felhasználóról erőteljes profil rajzolható meg, amelyből személyes preferenciái és személyes kapcsolatainak a rendszere is feltárható. Ezen műveletet, a közösségi portálok a szabályzataikban a nyújtott szolgáltatás személyre szabásával indokolják, azok azonban egyértelműen üzleti célokra vezethetők vissza. Nézetünk szerint, a közeljövőben indokolt lenne a közösségi portálok belső szabályzatainak és működési mechanizmusainak erőteljesebb szabályozása a felhasználók privátszférájának (és egyéb személyiségi jogainak) az oltalma érdekében. Ezt elősegíthetik a különböző szupranacionális szintű szabályozási kísérletek, amelyek részletes ismertetésére jelen fejezet végén kerül sor.

⁴⁷⁴ Facebook muss Nutzer vorab über Sperr-Absicht informieren, <https://www.handelsblatt.com/technik/it-internet/bgh-urteil-facebook-muss-nutzer-vorab-ueber-sperr-absicht-informieren/27465568.html?ticket=ST-4227821-voAnR4cxFxTCygFfaop6-ap5> (2021.08.05.); Auch Löschen braucht Regeln, https://www.deutschlandfunkkultur.de/bgh-urteil-gegen-facebook-auch-loeschen-brauchtregeln.2165.de.html?dram:article_id=501017 (2021. 08. 05.)

4.4. A magánélethez való jog érvényesülése a felhasználók jogviszonyában, illetve a közzétett tartalom felhasználása

A közösségi portál felhasználói nem állnak egymással szerződéses kapcsolatban, a közösségi oldal által meghatározott felhasználási feltételeket azonban minden esetben kötelesek betartani. A Facebook-portál Felhasználási Feltételei körében rögzítésre kerül, hogy a felhasználók kötelesek a többi felhasználó szerzői és személyiségi jogait tiszteletben tartani.⁴⁷⁵ Ennek ellenére, mind a hazai, mind pedig a külföldi bírói gyakorlatban növekvő tendenciát mutat a közösségi oldalon elkövetett személyiségi jogi jogsértések száma. A közösségi médiában elkövetett személyiségi jogsértések kapcsán, csatlakozva Bakos-Kovács Kitti álláspontjához, megkülönböztethetőnek tartjuk a magán a közösségi portálon elkövetett személyiségi jogot sértő magatartásokat és a portálon kívüli, de ahhoz szorosan kapcsolódó magatartásokat (amelyre jó példát jelent egy közéleti szereplő profilján megosztott, majd valamely online sajtótermék által jogszerűtlenül átvett közlés.)⁴⁷⁶

A közösségi portálok tipikusan feltöltések, megosztások, kommentek és bejegyzések létrehozása során valósulhat meg a magánélethez való jog megsértése, amely magatartások sajátos „*elkövetési helyének*” az idővonal tekinthető. A felhasználók profiljához tartozó idővonal jellegzetessége, hogy azon van lehetőség különböző személyes hangvétellű bejegyzéseket, fotókat, hangulatokat, újságcikkeket megosztani, amelyhez a többi felhasználó szöveges választ, vagyis kommentet fűzhet.

A közösségi oldalak tehát széles körben biztosítják az egyes közlések szabadságát, fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ez a szabadság nem korlátlan, annak során tiszteletben kell tartani a többi felhasználó személyiségi jogait. Abban az esetben, ha ez nem történik meg, a jogsértő és a sérelmet

⁴⁷⁵ Felhasználási Feltételek 2.1.pont. <https://www.facebook.com/legal/terms> (2022.03.14.)

⁴⁷⁶ BAKOS-KOVÁCS (2017): 19.o.

szenvedett fél és a jogsértő között relatív szerkezetű jogviszony keletkezik, amely során a hazai Ptk. szabályait alkalmazva kerülhet sor a személyiségi jogi sérelem megállapítására, illetve az egyes objektív vagy szubjektív jogkövetkezmények alkalmazására.

E körben fontos megjegyezni azt is, hogy a közösségi portálok természetéből fakadóan rendkívül gyakoriak az ún. bagatell jogsértések, amelyek például üzenetek elolvasásában, fényképek közzétételében öltenek testet és peres eljárás nem indul miattuk, ugyanakkor a magánszférába történő indokolatlan behatolást jelentenek. Ezen esetkörök jól mutatják, hogy a közösségi média sok esetben mennyire elmosta a magánélethez való jog kereteit, amelynek megértéséhez érdemes néhány jellegzetes hazai jogesetet felvázolnunk.

A Kúria egyik 2020-ban született precedensképes ítéletének⁴⁷⁷ történeti tényállása szerint, a peres felek egy civil érdekvédő szervezet tagjai voltak. A felperes és az alperesek kapcsolata egy idő után megromlott, majd az alperesek körülbelül egy éven keresztül különböző Facebook csoportokban, valamint a saját Facebook profiljukon tett bejegyzéseikben, és egyes hírportálokon megjelent cikkekhez fűzött hozzászólásaikban a felperesre nézve számos sértő, a személyét negatív színben feltüntető nyilatkozatot tettek. Ugyanebben az időszakban egy „*álprofilnak*” tűnő profillal ugyancsak a felperest lejárató bejegyzések jelentek meg a Facebookon, amelyeket több esetben a felperes képmását felhasználó gúnyképekkel illusztráltak. A felperesről szóló tényállítások és véleménynyilvánítások számos esetben trágár kifejezéseket tartalmaztak. A bíróság több közlés tekintetében is megállapította a becsület, illetve a jóhírnév megsértését, a magánélethez való jog azonban nem sérült, tekintettel arra, hogy nem megállapítható többlétegyállási elem, a jogsértés módját tekintve azonban e jogeset rendkívül jellegzetesnek tekinthető.

⁴⁷⁷ Kúria Pfv.20399/2020/23.sz.

Facebook oldalra íródott bejegyzések képezték a Fővárosi Ítéltábla előtt zajlott 2017-es eljárás tárgyát.⁴⁷⁸ A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes a Facebook oldalán közzétett bejegyzése azon közzétételével, miszerint a felperes az alperes „*édesanyja után leskelődött, őt letámadta, nyomult utána a házba*”, mivel valótlan tényállítások, megsértették a felperes jóhírnevét. Azon közzétételével pedig, miszerint a felperes az édesanyját zaklatta, „*gyakorló örült ex*”, „*nem takarodott el*” és „*komplett elmebeteg*” megsértette a felperes becsületét. Az alperes a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozással, hogy ezekből a bejegyzésekből nem beazonosítható a személye. A felperes szerint, az alperessel közös ismerősi körük tisztában volt magánéletük alakulásával ezáltal széles ismerősi kör előtt ismert volt ezen kijelentésekből, hogy azok rá vonatkoznak. A bíróság elutasította a keresetet azon indokolással, hogy habár az alperes által használt szavak indulatosnak tekinthetők, de nem valósítanak meg személyiségi jogsértést.

A közösségi médiával kapcsolatos, a magánélethez való jogot érintő jogsértések jellegzetes eseteit jelentik azok a helyzetek is, amelyek során egy online vagy nyomtatott sajtótermék közösségi médiában létrehozott személyes profilról szerez információkat, tesz közzé fényképeket, vagy tár nyilvánosság elé szöveges bejegyzéseket.

Ilyen ügyben született a Kúria 2020-ban született azon precedensképes határozata⁴⁷⁹, amelynek tárgyát több 2015-ös internetes sajtócikk képezte. A cikkek egy hazai „*brókerbotrány*” ügyében születtek, és az egyik érintett szereplő (a botrányban szereplő cégcsoport korábbi vezetőjének) magánjellegű kapcsolatát is nyilvánosság elé tárták, amelyhez a személyes Facebook-profiljáról gyűjtöttek és tettek közzé információkat. A sajtócikkekben olyan kijelentések szerepeltek, amelyek azt a látszatot keltették, hogy a felperes büntetőjogi értelemben felelős az említett brókerbotrányért, holott vele szemben nem került peres eljárás megindításra, így nyilvánvalóan jogerős

⁴⁷⁸ Fővárosi Ítéltábla Pf.20721/2017/3.sz.

⁴⁷⁹ Kúria Pfv.21010/2020/5.sz.

ítélet sem támasztotta alá büntetőjogi felelősségét. A per tárgyát képező sajtócikkek illusztrálásaként az érintett személy Facebook-profiljáról mentett személyes fényképeket használtak, amelyek a felperes párkapcsolatát illusztrálták, amelyet egy állami vezető leányával folytatott. A Kúria indokolása szerint, a közügyek szabad vitathatóságának elve elsőbbséget élvezett a felperesnek a személyes adatok védelméhez, a magánélet sérthetlenségéhez és a jóhírnévhez fűződő személyiségi jogaival szemben. A legfelsőbb bírói fórum álláspontja szerint, az érdekmérlegelés során nem a felperes személyes sértettség érzetéből kellett kiindulni, hanem általános, objektív, külső mércét kellett alkalmazni.⁴⁸⁰ Ebben a tekintetben döntő jelentősége volt annak, hogy a sajtócikkek által tárgyalt ügy kiemelt fontosságú, komoly közérdeklődésre számot tartó közügynek minősül, hiszen a hazánkban elkövetett egyik legnagyobb értékű pénzügyi bűncselekményről volt szó, több ezer károsulttal és több milliárd forint kárral. A cikkek nem tettek olyan állításokat és külső, objektív szemlélet szerint nem keltettek olyan hamis látszatot, hogy a felperes a saját személyében a büntetőeljárás részesévé vált. Ezen indokokra tekintettel a Kúria a keresetet alaptalannak találta.

A felperes alkotmányjogi panasza folytán, az Alkotmánybíróság határozatával⁴⁸¹ megállapította, hogy a Kúria ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisítette. Az AB határozatának indokolása szerint, a Kúria alkotmányossági szempontból nem jutott helytelenül arra a következtetésre, hogy a cikkek tárgya olyan közügy volt, amelynek igen jelentős tárgyi súlya szükségessé tehetette a közvélemény tájékoztatásának előtérbe helyezését a felperes személyes adatainak védelméhez képest. Figyelemmel azonban arra, hogy a felperes nem volt közszereplő és nem érintette őt büntetőeljárás, a véleménynyilvánítás joga más, az indítványozó magánszféráját kímélő, illetve annak védelmét biztosító, azt nem sértő módon történő tudósítással is elérhető lett volna, hiszen a felperesnek nem a neve, hanem a családi és egykori munkahelyi kapcsolatai szolgáltak a közérdeklődésre számot tartó ügyben

⁴⁸⁰ Uo.

⁴⁸¹ 3212/2020. (VI.19.) számú AB határozat.

hírértékkel. Erre tekintettel, a Kúria ítélete sértette a felperesnek az Alaptörvény VI. cikkében biztosított magánszférához való jogát.

Az Alkotmánybíróság határozatában foglalt érvelés szerint⁴⁸², nem lehetett figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy az alperes a perbeli esetben közérdeklődésre számot tartó, jelentős súlyú bűncselekménnyel összefüggésben tudósított. Ezért nem volt indokolatlan, önkényes, és szükségtelen az, hogy a felperes magánéletének egy konkrét, a kiemelt jelentőségű ügygel összefüggő részét egy ahhoz feltétlenül kapcsolódó aspektusból nyilvánosságra hozta. Ebben a körben tehát a Kúria döntése nem sértette a felperes magánszférához való jogát.

Nézetünk szerint, ezen indokok mérlegelése valóban elengedhetetlen a (személyes) közösségi platformokról gyűjtött információk nyilvánosságra hozatala szempontjából, bár az a körülmény további mérlegelést igényel, hogy az érintett Facebook-profilon az információk nyilvánosak, tehát bárki számára hozzáférhetőek voltak, vagy pedig csak egy szűk ismerősi kör láthatta azokat. Előbbi esetben – álláspontunk szerint – nincs akadálya a sajtócikkben történő megjelentetésnek (nyilvánvalóan, ha az a közügyek vitathatóságát szolgálja), míg utóbbi esetben az alapos mérlegelést igényel.

Jelen ítéletben, a Kúria előtt felülvizsgálati eljárás lefolytatására került sor, amely során a felperes felülvizsgálati kérelmét részben találta alaposnak a bíróság. Azt, hogy a jelen esetben a magánszférával szemben hol húzódik a közügyek szabad megvitatásához fűződő alapjog korlátozást nem tűrő lényeges tartalma, a Kúria annak mérlegelésével állapította meg, hogy melyek voltak azok az adatok, amelyek közlése feltétlenül szükséges volt ahhoz, hogy a közvélemény értesüljön a közügy újabb aspektusáról és azt tájékozott módon és szabadon megvitathassa. A Kúria által lefolytatott érdekmérlegelés alapján, az alperes a felperes nevének, nyaralási fotóinak a felperes hozzájárulása nélküli közlésével megsértette a felperes személyes adatok védelméhez és magánélet sérthetlenségéhez fűződő jogát.

⁴⁸² Uo.

Nézetünk szerint, e bírói ítélet és az Alkotmánybíróság határozata jól mutatják, hogy a közösségi oldalon közzétett tartalom felhasználási mely esetekben sértheti meg a magánélethez való jogot. Jelen ítéletben a jóhírnévhez való jog és a személyes adatok védelméhez való jog mellett került megállapításra a magánélethez való jog megsértése, így megállapítható volt egyfajta többlet-tényállási elem, amely a párkapcsolatot megjelenítő, nyaralást ábrázoló fényképek közzétételéhez kapcsolódott. A magunk részéről egyet tudunk érteni az Alkotmánybíróság vonatkozó határozatában foglaltakkal, amely szerint az egyébként közérdeklődésre számot tartó ügyről az érintett magánéletét tiszteletben tartva is be lehetne számolni, anélkül, hogy a sajtóközlemény írója a „*pletykaéhes kíváncsiság kielégítését*” célozná.

Szintén Facebook-profilról lementett képek és adatok kerültek közzétételre egy Kúria elé került 2018-as eljárásban⁴⁸³. A személyiségi jogi jogsértés miatt indított eljárás felperese korábban pedagógusként dolgozott, a személyes Facebook-profilján azonban közzétett több olyan bejegyzést, amely a közalkalmazotti jogviszonya megszüntetéséhez vezetett. A felperes személyes Facebook-profilján közzétett posztok a hazánkba érkező menekültekkel voltak kapcsolatba hozhatóak, és olyan képek is szerepeltek bennük, amelyek Hitlert menekültügyi főbiztosként, illetve táborparancsnokként ábrázolták. Ezen bejegyzések között a felperes az idővonalán olyan közléseket is közzétett, amelyek kifejezetten a munkájával függtek össze és a tanítványai szüleinek szóltak. A bejegyzéseket később egy országos online sajtótermék is átvette és „*Két Hitler kép között üzen a tankönyvekről a pesterzsébeti tanítónő*” címmel jelentetett meg sajtócikket a „*botrányosnak*” tekinthető posztokról. A felperes ezt követően indított eljárást a sajtóterméket működtető kiadó ellen, jóhírneve, személyes adatai és a magánélethez való jogának a megsértése miatt.

A Kúria álláspontja szerint, az érintett sajtótermékben nem került megsértésre a felperes magánélethez való joga. A döntés jogi indokát az szolgáltatta, hogy a felperes által közzétett bejegyzések nyilvánosan kerültek

⁴⁸³ Kúria Pfv.20543/2018/4.sz.

közzétételre a legnagyobb közösségi platformon, így azok közzététele nyilvánvalóan nem tekinthető a magánélethez való jogot sértő közlésnek.

Hasonló tényállás alapján került sor a Fővárosi Ítéltábla előtt 2016-ban zajlott peres eljárásban⁴⁸⁴, amelynek a tárgyát egy közéleti szereplő Facebook-on megosztott párkapcsolati státuszának internetes sajtótermékben történő megjelentetése jelentette. A felperes és párja megosztottak a Facebook-on egy bejegyzést, hogy párkapcsolatban vannak egymással, illetve a bejegyzést közös fényképpel is illusztrálták. Ezt követően egy internetes sajtótermék „*Egy férfival él kapcsolatban*” címmel jelentetett meg cikket. A felperes a magánélethez való jogát ért személyiségi jogi sérelem megállapítását, az újságcikk eltávolítását, sérelemdíjjal történő kompenzációt, illetve azt kérte, hogy az alperes magánlevélben fejezze ki a sajnálkozását.

A Fővárosi Ítéltábla döntése szerint az alperes magatartása nem valósította meg a magánélethez való jog megsértését. A bíróság ítéletének indokolása szerint, az alperes által üzemeltetett sajtótermék közlése nem sértette meg a felperes magánélethez való jogát, mivel a Facebook által alkalmazott Felhasználási Feltételek szerint, a nyilvánosan közzétett információ szabadon megosztható és továbbítható. Jelen párkapcsolati státuszra vonatkozó bejegyzés nyilvánosan került megosztásra, az bárki számára hozzáférhetővé vált, tehát a felperes és párja maguk osztottak meg, tártak a nyilvánosság elé egy privátszféra körébe tartozó információt, így annak sajtócikkben történő megjelentetése nem sértette meg a magánélethez való jogot.

Ezen ítéletekből látható, hogy a közösségi platformokon közzétett információkkal és közlésekkel a közösségi portál felhasználói integráns alkotóelemei a platformok által folyamatosan szolgáltatott híreknek, vagyis – ahogy a közösségi média fogalmában is definiáltuk, a felhasználók töltik ezek a felületeket folyamatosan változó tartalommal. Ez a tartalom rendkívül gyakran a magánélet körébe tartozó információt jelent, amelyek a nyilvános megosztással kikerülnek a jogvédelem oltalmazó „*ernyője*” alól.

⁴⁸⁴ Fővárosi Ítéltábla Pf.21053/2016/5.sz.

A fentebb bemutatott 2016-os bírósági ítélet⁴⁸⁵ rendkívül találóan mutat rá a közösségi média magánélethez való jogot érintő sajátosságaira. Eszerint az egyén egyetlen kattintással képes azt meghatározni, hogy a magánélet mely szeletét tárja a nyilvánosság elé. Erre tekintettel fokozott felelősség hárul magukra a felhasználókra, akik lényegében a közösségi médiában történő személyiségvédelem első lépcsőfokának tekinthetők.

Az előbbieken elemzett ítéletek azokat az eseteket mutatták, amikor a közösségi platformokon közzétett közlések utóbb valamely sajtótermékben kerültek felhasználásra. Ezekben az esetekben fontos vizsgálandó körülményt jelent, hogy a felhasznált, közösségi médiában közzétett közlések nyilvános beállításban kerültek-e megosztásra, vagy „privát” beállítás esetén a felhasználók közül mennyien láthatták azt, mivel egy ismerősök számára közzétett közösségi média bejegyzés akár több ezer ember is elérhet. Az efféle közlések pedig nyilvánvalóan nem tekinthetők a magánszféra körébe tartozónak, ha ilyen esetekben egy bejegyzés felhasználásra kerül, nem lehet sikerrel hivatkozni a magánélethez való jog megsértésére.

Szintén fontos körülményt jelent, hogy egy személyes profiloldalról átvett közlés sajtóban történő közzététele során mérlegelni kell azt, hogy az adott közlés valamilyen közügyet érint-e, illetve valamilyen közérdekű céllal történik-e annak közzététele. Ennek érdekében a bíróság esetről-esetre történő vizsgálatot végez, amelyet nehezít, hogy a materiális valóság által kimunkált elveket egy lényegében belső szabályokkal rendelkező (és sokszor szabályok nélküli) online térben elkövetett jogsértő magatartásokra kell alkalmazni.

4.5 A bizonyítás nehézségei

A magánélethez való jog közösségi médiában történő megsértésével kapcsolatban, kiemelt kérdést jelent a jogsértés bizonyítása és az azzal járó jogi kérdések tisztázása.

⁴⁸⁵ Fővárosi Ítéletábla Pf.21053/2016/5.sz.

Az „*offline világtól*” eltérően ezeken az online felületeken gyakorlatilag sohasem nyerhető bizonyosság arra vonatkozóan, hogy valóban az a profil használója, akinek az interneten kiadja magát. Elég arra a hétköznapi példára gondolni, amikor egy család tagjai közül többen használnak egy számítógépet, és valamelyik személy nyitva hagyja a többi használó előtt a profilját. Ilyen esetekben nehéz bizonyítani azt, hogy tulajdonképpen ki is követte el a jogsértést az adott profilról, de az álnéven, valótlan adatokkal létrehozott felhasználói fiókok is hasonló problémát jelentenek.

A sérelmet szenvedett fél tekintetében rögzíthető, hogy a bírói gyakorlat egységes abban, hogy a személyiségi jogi jogsértés nem csupán abban az esetben állapítható meg, ha a sérelmet szenvedett felhasználó személye közvetlenül felismerhető a sérelmezett tartalomból, hanem abban az esetben is, ha a sérelmet szenvedett személye közvetetten beazonosítható.

Felmerül a kérdés, hogy magában a peres eljárásban milyen eszközökkel lehet bizonyítani a közösségi médiában elkövetett személyiségi jogsértéseket?

Ebben a tekintetben a bizonyítási eszközök két fontos köre emelhető ki. Egyrészt, az oldal Adatkezelési Szabályzata alapján a portál hivatalos megkeresésre köteles kiadni – a felhasználók hozzájárulásával – azok tevékenységéről gyűjtött adatokat, például azt, hogy a felhasználó megoszt, létrehoz, elérhetővé tesz egy tartalmat, valamint az általa fogadott és küldött üzeneteket is.⁴⁸⁶ Másrészt a sérelmet szenvedő félnek érdemes a közjegyzővel ún. ténytanúsítványt⁴⁸⁷ készíttetnie a személyiségi jogot sértő tartalomról, mert ez annak esetleges törlése után is hitelt érdemlő bizonyítási eszközként szolgál a peres eljárásban.

⁴⁸⁶ Facebook Felhasználási Feltételek. <https://www.facebook.com/privacy/explanation> (2021.10.30..)

⁴⁸⁷ 3/2020. számú PJE határozat.

4.6. Egy speciális kérdéskör – a gyermekek magánélethez való joga a közösségi médiában

A közösségi média térhódítása nem csak a felnőtt korú lakosságot érinti, a fiatalok (14 és 18 éves korosztály) körében elsősorban népszerűségnek örvendenek ezek az oldalak.

Számos esetben azonban a legkisebekkel is találkozhatunk a közösségi oldalon, mégpedig a szülők által megosztott rengeteg fénykép és információ „segítségével” követhető nyomon a pár hónapos vagy pár éves gyermekek fejlődése, étkezési, alvási szokásai. Az influenszerek körében az elmúlt pár évben rendkívül gyakori lett, hogy saját gyermekeik fényképeivel vagy a róluk készített videófelvevételekkel reklámoznak bizonyos termékeket. Ezt a jelenséget a különböző kutatásokban és szócikkekben gyakorta nevezik „sharenting”-nek amely az angol szülő (parents) és megosztás (sharing) szavak összevonásából keletkezett, egyetlen szóval magyarra történő fordítása nem lehetséges, a gyermekekről közösségi médiában történő fényképek, videók szöveges bejegyzések szülők általi megosztását értjük alatta.⁴⁸⁸ Szintén elterjedt fogalomnak tekinthető a gyermekekről közzétett tartalomra vonatkozásában is használt „digitális lábnyom kifejezés”,⁴⁸⁹ amely kifejezés alatt egy személy online jelenléte értendő.

A téma jelentőségét jól mutatja, hogy a New York Post 2018-ban megjelent publicisztikájában kifejtésre került, hogy mire egy gyermek eléri a tizenhárom éves korát körülbelül ezerháromszáz bejegyzés kerül közzétételre róla az interneten.⁴⁹⁰

A gyermekekről készült fényképek és bejegyzések közzététele hazánkban is rendkívül elterjedtnek tekinthető, ugyanakkor elmúlt időszakban nyilvánosságra került több olyan büntetőjogi vonatkozással bíró ügy is, amely kissé óvatosabbá tette a szülőket a gyermekekről szóló fényképek megosztása

⁴⁸⁸ Lásd hozzá bővebben: STEINBERG (2017): 1-46.o.

⁴⁸⁹ Lásd hozzá bővebben: SZÜTS – YOO (2016): 8-28.o.

⁴⁹⁰ Marissa DELLATO: Warning: The children’s footprint beginning before birth. https://nypost-com.translate.google/2018/11/08/warning-your-kids-digital-footprint-starts-before-birth/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=hu&_x_tr_hl=hu&_x_tr_pto=sc (2022.04.10.)

során, ugyanakkor az még mindig bevett gyakorlatnak számít. Nézetünk szerint, a „*sharenting*” rendkívül karakteresen érinti a gyermekek magánélethez való jogának az érvényesülését.

Ezen jelenség érvényesülését vizsgálva, levonható az a következtetés, hogy e platformokon leggyakrabban a gyermekek képmáshoz való jogának a megsértésére kerül sor.

A Polgári Törvénykönyvben deklarált személyiségi jogok minden természetes személyt, így nyilvánvalóan az egyébként cselekvőképtelennek minősülő tizenégy év alatti gyermekeket is megilletik. A Ptk. 2:54.§ (2) bekezdése alapján a cselekvőképtelen gyermekek személyiségi jogainak a védelmében a törvényes képviselő léphet fel. Ezen rendelkezés alapján, a gyermekek törvényes képviselőjét (legtöbbször a szülőt) illeti meg a gyermekükről készült fényképek és közlések megjelentetésről való döntési és jog, és ők jogosultak fellépni a gyermekük érdekét képviselve a mások által közzétett médiatartalmakkal kapcsolatosan. Fontos körülményt jelent azonban, hogy a szülők e jogukat nem gyakorolhatják korlátlanul. Az Alaptörvény XVI. cikkének (1) bekezdése deklarálja, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Tehát ebből a rendelkezésből levezethető, hogy a szülők csak olyan fényképfelvételek és videók közzétételére jogosultak a gyermekükről, amelyek nem veszélyeztetik a gyermek testi, szellemi és erkölcsi fejlődését. Erre tekintettel, amikor a szülők a közösségi médiában osztanak meg tartalmat a gyermekükről fokozott körültekintéssel és a gyermek érdekeit figyelembe véve kell eljárniuk és tartózkodniuk kell az olyan felvételek közzétételétől, amelyek veszélyeztethetik a gyermek egészséges fejlődését.

Nézetünk szerint, az egészséges lelki fejlődést hátrányosan érintő felvételnek tekinthetőek az olyan fényképek vagy videó felvételek, amelyek kiszolgáltatott helyzetben, például hiányos öltözetben, nevetséges szituációban ábrázolják a gyermeket. Ide sorolható a gyermekre vonatkozó, intim információkat tartalmazó bejegyzések közzététele is, mivel azok a

későbbiekben rossz hatással lehetnek a gyermekek lelki egészségére, amellet, hogy egyértelműen sértik a magánszférájukat is. Ebben a kérdéskörben említést érdemel a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 8.§-a is, amely deklarálja, hogy a gyermeknek joga van a véleménynyilvánításhoz, ahhoz, hogy tájékoztatást kapjon a jogairól, illetve, hogy a személyét érintő minden kérdésben meghallgassák.⁴⁹¹ Ezzel megegyező tartalmú jogot rögzít az 1989-es New Yorki Egyezmény is, amelynek a 12. cikke kimondja, hogy a gyermek véleményét az őt érintő kérdésben korának és érettségének megfelelően figyelembe kell venni.⁴⁹²

Ezen rendelkezések alapján az ítélőképessége birtokában, véleménynyilvánításra képes gyermek beleegyezését s szülőnek szükséges kikérnie a gyermekről készült fényképfelvételek és közlések közzététele előtt. Az effajta véleménynyilvánításra azonban nyilvánvalóan egy csecsemő nem képes, ezért ellentmondásos kérdéskört jelentenek a közösségi oldalakon megjelenő „babafotók”, amelyek elkészítése és közzététele során nyilvánvalóan nem lehet kikérni az érintett gyermek véleményét. Ebben a vonatkozásban két egymásnak ellentmondó álláspont uralkodik a közvéleményben. Az egyik nézet szerint, a véleménynyilvánításra még nem képes gyermekekről a fenti indokokra tekintettel nem osztható meg fényképfelvétel és nem tehető közzé magánjellegű közlés. A másik uralkodó álláspont szerint, ez az elvárás napjainkban meglehetősen túlzó lenne, arra tekintettel, hogy a közösségi média milyen mélyen áthatja az emberek életét, így irreális elvárás lenne, hogy a gyermeknevelés örömeiről, a gyermekek fejlődéséről a szülők ne osszanak meg semmilyen tartalmat.⁴⁹³

Nézetünk szerint, a babafotók tekintetében is érvényt kell szerezni a fentebb említett jogszabályi követelményeknek, amelyek alapján tartózkodni kell a gyermeket kiszolgáltató helyzetben például pelenkacsere közben, vagy

⁴⁹¹ 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. 8.§ (1) bekezdés.

⁴⁹² A Gyermek Jogairól Szóló, New Yorkban, 1989. November 20-án Kelt Egyezmény. <https://www.unhcr.org/hu/wpcontent/uploads/sites/21/2016/12/AGyermekjogairolszoloegyemenyNewYork1989.pdf> (2022.02.12.)

⁴⁹³ Lásd hozzá a Hintalovon Alapítvány állásfoglalásait. <https://hintalovon.hu/gyerekbarat-media/> (2022.04.12.)

hiányos öltözetben ábrázoló felvételek közzétételétől, mivel amellet, hogy ezek a felvételek a későbbiekben hátrányosan befolyásolhatják a gyermek lelki fejlődését, a magánszférájának a sérelmét is jelenthetik.

Az ilyen fotók és videók közzététele, nézetünk szerint nem indokolható és nem áll egyensúlyban a szülők esetleges influenszerként folytatott reklámtevékenységével sem. Erre tekintettel, a véleményvezérek reklámtevékenységének ez irányú szűkítése lenne indokolt, amelyre vonatkozóan hazai jogalkotói szándék ez idáig nem jelent meg.

Jó gyakorlatnak tekintjük, hogy Franciaországban például a közelmúltban korlátozásra került a gyermekek közösségi médiában történő jelenléte. A gyermek „felhasználásával” folytatott reklámtevékenység során megszerzett bevételt külön, a gyermek nevére szóló bankszámlán kell tárolni, illetve a közösségi oldalaknak a gyermek kérésére el kell távolítani az olyan bejegyzéseket, amelyekben ő szerepel.⁴⁹⁴

Nézetünk szerint, a közeljövőben a hazai jogalkotásnak is foglalkoznia kell jelen problémakörrel, mivel az elmúlt időszakban több külföldi esetjogi bírói döntés is született a gyermekekről közösségi médiában közzétett tartalom vonatkozásában. 2016-ban például egy 18 éves osztrák fiatal indított peres eljárást a róla Facebook-on közzétett gyermekkori fotók miatt. A szülők több száz felvételt tettek közzé lányukról a legnagyobb közösségi felületen, amelyek közül több intim, kiszolgáltatott helyzetben ábrázolta a felperest. A fényképek az érintett kifejezett kérésére sem kerültek eltávolításra a közösségi felületekről, így a felperes a perben kifejezetten kérte a személyiségi jogait sértő felvételek eltávolítását.⁴⁹⁵

Egy Hollandiában indult peres eljárásban egy nagymamát kötelezte a bíróság arra, hogy szedje le az unokáiról készített fényképeket a Facebook és a Pinterest felületektől. A gyermekek édesanyja korábban kifejezetten kérte a nagyszülőt, hogy távolítsa el a fotókat, de ő nem tett ennek a kérésnek eleget,

⁴⁹⁴ France passes new law to protect child influencer. <https://www.bbc.com/news/world-europe-54447491> (2021.08.05.)

⁴⁹⁵ Austrian teen sues parents over childhood photos on Facebook. <https://www.dw.com/en/austrian-teen-sues-parents-over-childhood-photos-on-facebook/a-19550533> (2022.01.15.)

ezért a szülő a bírósághoz fordult, amely ítéletével kötelezte a nagyszülőt a fényképek eltávolítására.⁴⁹⁶

Mindezek alapján megállapítható, hogy a gyermekek magánélethez való jogát is erőteljesen érinti a közösségi média térhódítása. Ez leggyakrabban a szülők által megosztott fotók, videók és szöveges bejegyzések formájában ölt testet. Ennek egyik aspektusát jelenti, amikor a gyermekekről készült magánjellegű felvételek a véleményvezérként, több ezres követőtáborra elé tárja valamilyen termék reklámozása szempontjából. A hazai médiatörvény I. Fejezete tartalmaz kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezéseket⁴⁹⁷, és megjelenik a 14 év alattiak védelme a reklámtörvényben is⁴⁹⁸. Ezen szabályok azonban meglehetősen általános jellegűek, így nézetünk szerint a jövőben elengedhetetlen a közösségi médiára vonatkozó, specifikus szabályok meghozatala, amely a gyermekek online felületeken megjelenő kiszolgáltatott helyzetét egyensúlyba hozná, ezáltal pedig elősegítené a magánélethez való joguk hatékony érvényesülését.

4.7 Konklúzió helyett, avagy merre tovább közösségi média?

A jelen fejezetben tárgyaltak alapján megállapítható, hogy a közösségi média oldalai jelentős (többnyire negatív) hatással vannak a magánélethez való jog érvényesülésére. A fejezet elején meghatározott statisztikák jól mutatják, hogy a közösségi média oldalai lényegében a jogalanyok mindennapi életét átszövő végtelen hálózatokká váltak, amelyek a tájékozódás és a szórakozás megkerülhetetlen platformjainak tekinthetők.

A közösségi média jellemzőinek meghatározásánál a „*hagyományos*” sajtótól történő elkülönítésből indultunk ki. A magánélethez való jog oltalma a sajtó minden ágában fontos kérdést jelent, tekintettel arra, hogy a közügyekről szóló tájékoztatás rendkívül gyakorta együtt jár valamely személy

⁴⁹⁶ Grandmother ordered to delete Facebook photos under GDPR.

<https://www.bbc.com/news/technology-52758787> (2022.01.15.)

⁴⁹⁷ 2010. évi CLXXXV. tv. a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról 9-10-11.§

⁴⁹⁸ 2008. évi XLVIII. tv. a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól 7-8.§

magánszférájába tartozó információk közlésével is. Ilyen esetekben a hazai bírói gyakorlatban (az EJEB gyakorlatában lefektetett elveket alapul véve) érvényesül az esetről-esetre történő mérlegelés elve, amelyre a szükségesség-arányosság figyelembevételével kerül sor. A közösségi média felületeinek a térhódítása számos eltérést mutat a média klasszikusnak tekinthető ágaihoz képest.

Egyrészt, jelenleg nem találunk rá vonatkozó kiterjedt jogi szabályozást, és esszenciális jegyét jelenti, hogy gyakorlatilag bárki tartalomszolgáltatóvá léphet elő, csupán néhány másodperc alatt olyan nyilvános közlések hozhatóak létre a felületeken, amelyek a világ bármely táján, a felhasználók széles rétege részére hozzáférhetőek. Ezen közlések jogszerűségére vonatkozóan a hatályos jogi szabályozásból kell kiindulni, ugyanakkor a közösségi oldalak felhasználóit kötik az egyes belső szabályzatok is, viszont a média többi ágától eltérően etikai irányelvek nem vonatkoznak az ezeken az online felületeken történő közlésekre.

Másrészt, a közösségi platformok belső szabályzatait érintően megjegyzést érdemel, hogy e szabályzatok meglehetősen egyensúlyhiányosnak tekinthetőek és a közösségi platformok működésére vonatkozóan számos esetben nem fogalmazzak meg világos, egyértelmű kötelezettségeket.

A felhasználók magánélethez való joga alapvetően két jogviszonyrendszerben sérülhet a közösségi platformok használata során, egyrészt maga a közösségi oldal és a felhasználó jogviszonyában, másrészt a felhasználók egymás közötti viszonyában. A felhasználó és a portál viszonyában a magánélethez való jogot fenyegető tényező maguknak a platformoknak a sajátos üzleti modellje, amelyek központi elemét az algoritmusok használata jelenti.

A változás és folyamatos megújulás a közösségi média esszenciális elemének tekinthető. A legnagyobb közösségi oldalakat fejlesztő technológiai óriásvállalatok erre tekintettel folyamatosan fejlesztik a közösségi oldalak felületeit, annak érdekében, hogy a felhasználóikat újabb és újabb személyre szabott szolgáltatásokkal kápráztassák el. Ennek azonban nagy ára van: az

algoritmusok által gyűjtött személyes adatok és a felhasználók online tevékenységének folyamatos monitorozása egyre szűkebbre szabja a privátszférájukat. A közösségi platformok üzleti modellje alapján, a felhasználókról gyűjtött adatok lehetővé teszik a teljes profilalkotás, amelyhez a szükséges adatok értékes üzleti információt jelentenek a közösségi felületeken hirdető vállalkozások számára, akik a közösségi oldalak által mért egyéni preferenciák segítségével, mértani pontossággal tudják hirdetéseiket eljuttatni az egyes felhasználóknak. A közösségi oldalak által használt algoritmusok tehát állandó fejlesztés alatt állnak, létrehozva ezzel a személyre szabott közösségi felületek Kánaánját, amellyel párhuzamosan a felhasználók privátszférája egyre inkább leszűkül.

A felhasználók egymás közötti viszonyát tekintve, tipikusan a képmáshoz való jog, személyes adatok védelméhez való jog, becsülethez való jog, jóhírnévhez való jog, magántitokhoz való jog megsértésében manifesztálódik a magánélethez való jog sérelme. Ilyen jogesetekre bőven találunk példát a hazai bírói gyakorlatban, ugyanakkor fontos esetkörrel jelentenek a közösségi média felületeken megosztott tartalmak további felhasználásával kapcsolatos esetek is.

Ezen eljárásokban a bíróság vizsgálja a felhasznált, közösségi médiában megosztott közlés beállításait, vagyis, hogy az nyilvánosan került-e közzétételre vagy például egy olyan zárt csoportban, ahol csak az ismerősök egy meghatározott, szűk köre láthatta azt. Mindezen kívül fontos, értékelés alá eső körülményt jelent, hogy a közösségi oldalról átvett bejegyzés szolgálja-e valamilyen közügy vitathatóságát vagy a társadalom széles rétegének a tájékoztatását vagy csupán a „*pletykaéhes kíváncsiság kielégítését*” célozza. A bírói gyakorlat szerint, a nyilvánosan közzétett közlések nem tartoznak a magánszféra védett körébe, ugyanakkor a magánjellegű közlések közzétételénél vizsgálni kell a közlés célját, adott esetben az érintett közszereplői minőségét, és a szükségesség-arányosság követelményét.

A közösségi médiában elkövetett jogsértésekkel kapcsolatban kiemelt kérdéskört jelentenek a bizonyítás nehézségei is, tekintettel arra, hogy a

gyakorlatban nagyon sokszor ún. „*kamuprofilokról*” történik a jogsértő magatartás megvalósítása, amely megnehezíti a jogsértő személy beazonosítását. Az azonosítást segítheti a jogsértő személy által használt számítógép IP címének az azonosítása, a közösségi oldalak állami hatóságok és bíróságok részére történő adatszolgáltatási kötelezettsége és a közjegyzővel történő ténytanúsítvány készíttetése, amely alkalmas a jogsértő bejegyzés bizonyítására a peres eljárásban.

A közösségi média jelenséget vizsgálva, a teljesség kedvéért megjegyzést érdemel, hogy az elmúlt időszakban megerősödtek azok az állami és szupranacionális jellegű törekvések, amelyek az egyes globális tartalomszolgáltatók „*megregulázását*” szolgálják.

Erre jó példát jelentenek a jelenleg az Európai Unió égisze alatt készülő DMA (Digital Markets Acts⁴⁹⁹) és DSA (Digital Services Act)⁵⁰⁰ rendelettervezetek.

A DMA javaslat célkitűzése szerint, tisztességes és nyitott versenyt hivatott megteremteni a digitális piacokon. A rendelet tervezete bevezeti a „*kapuőrök*” fogalmát és meghatározza, hogy mely platformok tartoznak ebbe a fogalmi körbe. A meghatározás szerint azok az online platformok vonhatóak e körbe, amelyek erős gazdasági vagy közvetítői pozícióval rendelkeznek és hatással vannak az európai uniós belső piacra és nagyszámú fogyasztót és vállalkozást hoznak egymással kapcsolatba, illetve megalapozott és tartós piaci pozícióval rendelkeznek.⁵⁰¹ Mindezek alapján

a globális közösségi platformok egyértelműen kapuőrnek minősíthetők a DMA-ban foglalt feltételek alapján.

A javaslat többlet kötelezettségeket ró a kapuőrként minősített szolgáltatókra, amelyeknek fontos eleme, hogy ezeknek a platformoknak

⁴⁹⁹ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020PC0842> (2022.01.10.)

⁵⁰⁰ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825> (2022.01.10.)

⁵⁰¹ A digitális piacokról szóló jogszabály: a tisztességes és nyitott digitális piacokért.
https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_hu (2022.01.10.)

átjárhatóságot kell biztosítaniuk a saját szolgáltatásuk és harmadik felek szolgáltatásai között, illetve az üzleti felhasználók számára lehetővé kell tenniük, hogy hozzáférjenek azokhoz az adataikhoz, amelyek a platform használata közben keletkeztek. A kapuőrökre rótt új kötelezettségek tekintetében kiemelés érdemel, hogy a platformok a javaslat hatálybalépését követően nem sorolhatják előbbre a saját szolgáltatásaikat, illetve nem akadályozhatják meg azt sem, hogy a fogyasztók eltávolíthassanak a saját eszközeikről gyárilag telepített szoftvereket és alkalmazásokat.⁵⁰² A digitális piacokról szóló tervezet, tehát azt kívánja lehetővé tenni, hogy a globális piacot uraló tartalomszolgáltatók működése jogszerű és méltányos legyen, amelyhez meg kívánja teremteni a megfelelő jogi kereteket.

A DSA javaslat célját az jelenti, hogy a fogyasztók védelme a korábbiaknál hatékonyabban valósulhasson meg a kibertérben és szilárd jogi keretrendszer kerüljön létrehozásra a platformok elszámoltathatósága érdekében.⁵⁰³ Az új jogi keretrendszer hatálya kiterjed a közvetítő szolgáltatókra, a tárhelyszolgáltatókra, az online kereskedésre szolgáló platformokra, és az ún. „*nagyon nagy online platformokra*”, amelyek kiemelt társadalmi kockázatot jelentenek, ezen körből kiemelésre kerültek a 450 millió főt meghaladó felhasználói bázissal rendelkező platformok, amelyekre külön szabályok vonatkoznak.⁵⁰⁴ A DSA a fogyasztói jogok nagymértékű erősítése mellett, az egyes alapvető jogok figyelembevételét is erősíteni kívánja, ezzel elősegítve a magánélethez való jog érvényesülését is.

Dolgozatunknak nyilvánvalóan nem képezi a tárgyát a két javaslat részletes elemzése, ugyanakkor azt rögzíteni szükséges, hogy mind a DMA, mind pedig a DSA tervezet olyan jogi keretrendszer megteremtését célozza, amelyek a korábbiaknál erőteljesebb korlátok közé szorítja a globális

⁵⁰² Uo.

⁵⁰³ A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: biztonság és elszámoltathatóság az online környezetben.

https://ec.europa.eu/info/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_hu (2022.01.12.)

⁵⁰⁴ A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: biztonság és elszámoltathatóság az online környezetben.

https://ec.europa.eu/info/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_hu (2022.01.10.)

közösségi oldalak működését. Ezen korlátok pedig egyértelműen célozzák a közösségi platformok által meghonosított üzleti modell erőteljesebb kontrollját is, amely elősegítheti a magánszférát erőteljesen leszűkítő gyakorlat visszaszorítását.

A közösségi média lehetséges jövőjét tekintve, az Európai Unió jogalkotási javaslatai mellett kiemelt érdemelnek azok a fejlesztési irányok is, amelyek megvalósulásuk esetén erőteljesen érintik a felhasználók magánélethez való jogát. E körből említést érdemel a Facebook alapító ún. Metaverzum létrehozására irányuló víziója. A metaverzum (*angolul: metaverse*) szó a meta és az univerzum kifejezésekből került létrehozásra⁵⁰⁵, és egyfajta kiterjesztett virtuális valóságot jelent. Már az 1970-es, 1980-as években születtek elképzelések az internet utódjára vonatkozóan, amelyen általános értelemben az internet jövőbeli koncepcióját érthetjük.⁵⁰⁶

A Facebook-alapítójának elképzelése szerint, egy olyan kiterjesztett online valóság kerülne létrehozásra, amelyen keresztül a felhasználók interakcióba léphetnének egymással, dolgozhatnak, értekezleteken vehetnének részt, filmeket nézhetnének, koncerteknek lehetnének a részesei, online játékokat játszhatnak, sportolhatnak, mindenhez saját 3D-ben létrehozott avatarjukat használva. További részleteket ez idáig nem közöltek a Metaverzumban fellelhető lehetséges szolgáltatások köréről, de az látható, hogy a tervek alapján egy rendkívül kiterjedt online valóság kerül majd létrehozásra, amely egyes nézetek szerint, az egész internet fejlődésére meghatározó befolyással bírhat majd.⁵⁰⁷

A Mark Zuckerberg, úgy fogalmazta meg a létrehozni kívánt Metaverzumnak a lényegét, hogy „*maga a megtestesült internet, ahol ahelyett, hogy néznéd a tartalmat te magad is benne vagy*”.⁵⁰⁸ Ennek a virtuális

⁵⁰⁵ Metaverzum.

<https://hu.euronews.com/2021/10/18/jon-a-facebook-metaverzuma-tizezer-unios-allampolgart-vesz-fel-a-ceg> (2022.02.04.)

⁵⁰⁶ A metaverzum a digitális identitás új formája.

<https://www.bitcoinbazis.hu/irany-a-metaverzum-nft-k-es-a-digitalis-identitas-uj-formaja/> (2022.02.04.)

⁵⁰⁷ New Technology of Facebook. <https://www.bbc.com/news/technology-58749529> (2022.02.06.)

⁵⁰⁸ Uo.

univerzumnak a létrehozásával eltűnnének az emberek közötti valódi fizikai távolságok, lényegében megteremtve ezzel a valóság egy újfajta keretrendszerét, amelyben nem létezhet a magánélethez való jog sem.

Nézetünk szerint, a Metaverzum kiépítése számos etikai, jogi és technológiai kérdést vet fel, annak ellenére, hogy a konkrét tervek jelenleg nem ismertek. A felhasználók által a kiterjesztett valóságban használt ún. avatarok lényegében egy virtuális élettérbe helyezkedve az adott személyt megszemélyesítve, adott esetben annak külső attribútumait is megjelenítve vesznek majd részt a Metaverzum világának a körforgásában. Erre tekintettel, érdekes kérdést jelenthet magának az avatarnak a jogi minősítése, vagyis hogy ez a digitális világban megalkotott figura részesülhet-e személyiségi jogi védelemben, tekinthető-e a személyiség védelmet igénylő szeptének. E kérdés megválaszolásához szükséges lenne annak az ismerete, hogy avatarokat ki és milyen feltételekkel hozhat létre, azok mennyire tükrözik a valóságot stb. azonban álláspontunk szerint, a jövőben elképzelhető annak a lehetősége, hogy személyiségi jogi oltalomban részesüljenek a metaverzumban létező avatarok.

Zárásképpen megállapítható, hogy a digitális univerzum által megteremtteni kívánt újfajta élettér elképesztő gazdasági, szociológia, pszichológia és jogi kihívást tartogat, kérdéses azonban hogy ez egy izgalmas utazás kezdete vagy az emberiség jövőjét befolyásoló új, digitális „élettér” kialakításának reális lehetőségét jelenti-e. Mindenesetre a privátszférát érintő újfajta kihívásként történő nevesítése indokoltnak tekinthető.

Nézetünk szerint, jelen fejezet jól példázza, hogy a média egyes típusa és fejlődése milyen jelentős hatással vannak a magánélethez való jog érvényesülési kereteire és minden korszakban érdekes rajzolatot adnak a közszféra-magánszféra viszonyára vonatkozóan. Az általunk felvázolt ív mentén, lényegében az írott sajtótól kezdődően eljutottunk egy kiterjesztett valóság utópisztikus képéig, a magánélethez való jog oltalma azonban minden korszakban fontos szerephez jut, amellet, hogy a média a tájékoztatás és a véleménynyilvánítási szabadság sarokpontja, így mind a jogi szabályozásra,

mind az esetjogra vonatkozóan fontos kötelezettségként jelentkezik a kettő közötti érzékeny egyensúly megteremtése iránti igény.

IX. „TALÁN ELTŰNÖK HIRTELEN”?⁵⁰⁹
 A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG
 ÉRVÉNYESÜLÉSÉT VESZÉLYEZTETŐ LEHETSÉGES KIHÍVÁSOK
 KÖRE

1. Problémafelvetés – avagy a fejlődés néhány sarokpontja

Lényegében a fentebb említett Metaverzumra vonatkozó vízió már előre vetítette jelen fejezetünk témáját, vagyis a magánélethez való jog érvényesülését veszélyeztető nóvumok körét. Ez a kör – tekintettel a technológia folyamatos és lüktető fejlődésére – rendkívül szélesnek tekinthető, ezért jelen fejezetben csupán néhány, szubjektív szelekció útján kiragadott, jellegzetes területet mutatunk be, amelyek további, új kutatási irányként is meghatározhatóak. Célunk tehát nem a legújabb technológia is módszertani vívmányok teljes körű jogi, dogmatikai elemzése, jelen fejezetben problémafelvető jelleggel, a magánélethez való jogot érintő lehetséges problémák felvázolására, annak érvényesülését érintő kihívások felé tekintünk.

E körben fontos alapkövet jelent, hogy a magánélethez való jognak, ekképpen a dolgozatunknak is a kiindulási alapját, lényegében egy technológia nóvum, mégpedig a kisméretű, automata Kodak fényképezőgépek megjelenése jelentette. Az azóta eltelt időszakban, vagyis az 1880-es évek óta, a fejlődés pedig nyilvánvalóan rendkívüli mértékben felgyorsult, napjaink digitalizált valóságában pedig gyakorlatilag követhetetlen mértéket öltött.

Csupán néhány – a magánélethez való jogot is érintő mérföldkövet kiemelve – megemlíthető, hogy az első képek 1816-ban jelentek meg először fotónyomaton, a francia Joseph Nicéphore Niépce-nek köszönhetően, amely felfedezés rendkívül fontos áttörést jelentett a fényképezés modernkori technikájának a kialakulásához vezető úton.⁵¹⁰

De szintén említést érdemel az elektronikus hírközlés fejlődése, amely rendkívüli módon megkönnyítette az emberek közötti kommunikációt, a

⁵⁰⁹ Az idézet József Attila azonos című verséből származik.

⁵¹⁰ PATURI (1988): 185.o.

vélemények megosztásának a szabadságát és gyakorlatilag a Földet átszelő, globális kapcsolati rendszerek kialakulásához vezetett. A távírászat 1850-ben tüntette el az „országhatárokat”, amikor az angol James és John W. Brett megalkották a huszonöt mérföld hosszú távírókészüléküket, ami lényegében a La Manche csatornán keresztülvezető tengeri kábel volt, amely Calais és Dover között létesített kapcsolatot. A felfedezés hatalmas jelentőségűnek tekinthető, és óriási lépést jelentett a modernkori kommunikációs csatornák fejlődése szempontjából.⁵¹¹ Ezen csatornák jelenkori megfelelőinek a mindent átszövő számítógépes hálózatok tekinthetők, amelyek olyan virtuális felületeket hoztak létre, amelyeken gyakorlatilag nincsenek térbeli távolságok.

Azt, hogy a digitális átalakulás, vagyis a „*digitális forradalom*” mikor kezdődött el, nem határozhatjuk meg egyetlen dátum mentén, az azonban bizonyos, hogy még nem zárult le. Az utóbbi kétszáz évben legalább három ipari forradalom zajlott le a világban, a negyedik pedig most van kibontakozóban.⁵¹² Ezen időszakok alatt más-más húzóerők és sajátosságok voltak fellelhetők az azonban bizonyos, hogy a technológiai fejlődés jelentős társadalmi és jogi hatással is bírt, így azokat a társadalomtudományok sem hagyták válasz nélkül. A szociológiai vizsgálódások tárgyát jelentős mértékben alakították a különböző technológiai novumok, egyre több kutatás kezdett az ember-és a gépek viszonyával foglalkozni. Példaként említhető a W. Taylor által kidolgozott tudományos munkaszervezés elmélete, amely a felesleges munkaelemek kiiktatására irányult.⁵¹³ De komoly kérdésként merül fel az automatizálás és az online munkavégzés társadalomra gyakorolt hatása is. Ezek a folyamatok nyilvánvalóan az egyén szintjén is éreztetik a hatásukat, amely a kérdéskör pszichológiai vizsgálatát is indokoltá tette.

A technikai és módszertani fejlesztések térhódításával a bölcsélet is foglalkozott, Jean-François Lyotard francia filozófus például a posztmodern társadalmak alapvető elemeként deklarálta a technológia fejlettségét. Lehetséges veszélyként fogalmazta meg ugyanakkor, hogy a számítógépek

⁵¹¹ Paturi (1988): 244.o.

⁵¹² KISS – TINER (2021): 2.o.

⁵¹³ Lásd hozzá: ANDORKA (2011): 1-694.o.

elterjedésével csak az lesz elfogadott ismeret, amit ez a fajta tudás-feldolgozás fel tud ismerni, és a nem digitalizálható tudás egyszerűen eltűnik majd.⁵¹⁴

A technológiai fejlődés, különösen a digitalizáció térhódítása nyilvánvalóan a jog területére is jelentős befolyással bírt. A jogalkotás minden területén szükségessé vált olyan normáknak a megalkotása, amelyek a digitális eszközök elterjedésével kapcsolatosak, legyen szó akár a közigazgatás, akár a munkajog, a kereskedelmi jog, a versenyjog, a médiajog, a fogyasztóvédelem és a polgári jog területére gondolunk.

A magánélethez való jog érvényesülését tekintve, alapvetésként rögzíthető, hogy a modern technológia nívói ugyan számos, vitathatatlanul pozitív hatással rendelkeznek, ugyanakkor bizonyos eszközök és módszerek használata gátolhatja ezen jog érvényre jutását. Ezen tárgykör jelentőségét mutatja, hogy a hazai bírói gyakorlatban számos olyan ítélet született, amelyekben a magánéletet sértő magatartás valamilyen fejlett, technológiai eszköz segítségével valósult meg.

E körbe vonhatóak a rendkívül gyakorinak tekinthető, a korábbi fejezetben ismertetett, online felületeken elkövetett jogsértések, de egyéb esetkörök is fellelhetőek a bírói gyakorlatban. Eklatáns példaként említhetőek a GPS nyomkövető eszközzel megvalósított magánszférát sértő cselekmények. A Szolnoki Törvényszék például egyik 2016-os eseti döntésében megállapította a személyes szabadság illetve a magánélethez való jog megsértését egy gépjárműbe – az azt használó felperes tudta nélkül – elhelyezett GPS alapú nyomkövető rendszer miatt.⁵¹⁵

A térfelügyelő kamerák jogosulatlan elhelyezésére jelentenek példát⁵¹⁶ azok az esetek, amikor olyan kamerarendszer kerül felszerelésre, amelynek hatószöge áttérjed a szomszédos telekre is. 2008-ban a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság eseti döntésében kifejtette⁵¹⁷, hogy az alperesek azzal, hogy három térfelügyelő kamerát a felperesek beleegyezése nélkül úgy szereltek

⁵¹⁴ BOROS (2014): 122.o.

⁵¹⁵ Szolnoki Törvényszék P.21.465/2016/27.sz.

⁵¹⁶ Lásd hozzá bővebben: Your Privilege Gives Your Privacy Away: An Analysis of a Home Security Camera Service. <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9155516> (2022.04.01.)

⁵¹⁷ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P.20.028/2008/13.

fel saját telkükre, hogy azok látószöge a felperesek szomszédos telkére is nagymértékben kiterjedt, megsértették azok magánélethez, emberi méltósághoz, képmáshoz, illetve információs önrendelkezéshez való jogát.⁵¹⁸

A kamerarendszerek és GPS nyomkövetőkkel történő magánszféra-sértés mellett, számos egyéb eszköz szolgálja az emberek nyomon követését és identifikációját, ezzel megteremtve a folyamatos megfigyelés érzetét, az ún. panoptikon hatást, amely egyértelműen háttérbe szorítja a magánszféra érvényesülését.

Az egyes személyek modern eszközökkel történő megfigyelése rendkívül elterjedt és gyakorlatilag a mindennapi rutin része a Kínai Népköztársaságban, ahol a legmodernebb kamerák⁵¹⁹ és a biometrikus azonosítás⁵²⁰ széles körű használatával történik meg az állami megfigyelés⁵²¹ és a privátszféra erodálása. Ezen körülmények említése átvezet bennünket a következő kérdéskörhöz, mégpedig a biometrikus azonosítás magánélethez való jogot érintő hatásainak az analizésére, amelyet a privátszférát „fenyegető” újfajta kihívásként nevesítünk.

2. A biometrikus azonosítás magánélethez való jogot érintő kihívásai

A személyek fizikai vagy viselkedésbeli karaktervonásainak azonosítása a digitális világ nővumainak köszönhetően egyre elterjedtebb. Az arckép és az ujjlenyomat mellett az írisz, a vénák rajzolata, sőt az emberi szív dobogása is szolgálhat identifikáció alapjául. Érezhető, hogy ezen adatok begyűjtésének módja és felhasználása szoros kapcsolatban áll az egyének magánélethez való jogának érvényesülésével, mivel az egyénhez kötődő legjellegzetesebb külső

⁵¹⁸ Lásd hozzá példaként: Nyiregyház Törvényszék P.21.953/2017/6.sz.

⁵¹⁹ Lásd hozzá bővebben: Camera-Recognizable and Human-Invisible Labelling for Privacy Protection.

<https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/7950260> (2022.04.01.)

⁵²⁰ Lásd hozzá bővebben: Biometric analysis and taxonomic allocation of Pleistocene Hystrix specimens (Rodentia, Porcupines) from China, Beaufortia , Volume 48 - Issue 4 p. 47- 69
<https://repository.naturalis.nl/pub/505208/> (2022.04.01.)

⁵²¹ Lásd hozzá bővebben: The personality profile of excellent nurses in China: The 16PF.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5172/conu.2013.43.2.219> (2022.04.01.)

jegykből, személyes attribútumokból nyert adatok képezik az azonosítás alapját.

A biometria görög eredetű összetett szó, amely a „*bio*”, mint élet és a „*metria*”, mint mérés kifejezésekből áll. Általános értelemben véve a biometria olyan biológiai jellemző vagy emberi attribútum, amely mérhető.⁵²² A biometrikus azonosítók használata hosszú múltra tekint vissza, mivel már az ókorban is használták identifikációs célra ujjlenyomatokat. Erre nyújt példát a babiloniaknál és asszíroknál bevett gyakorlat, amely során a fontosnak ítélt iratokra agyagból készített pecsétet tettek és belenyomták a hüvelykujjuk végét.⁵²³ Ezt a módszert az ókori Egyiptomi Birodalom kereskedői is alkalmazták, megkülönböztetve ezzel a megbízható árusokat a többi kereskedőtől. Kínában idősámításunk előtt 221 és 206 között, a Qin dinasztia idejében már bűnüldözési céllal használták a lehetséges elkövetőktől származó ujjlenyomatokat.⁵²⁴

A modern kori biometrikus azonosítás a XIX. században indult hódító útjára, köszönhetően a technikai fejlődésnek, valamint a statisztikai és valószínűség számítások innovációjának. E tekintetben kiemelhető Sir William Herschel munkássága, aki az 1850-es években Indiában kezdeményezte ujjlenyomat-vizsgálat bevezetését, célul tűzve ki a növekvő számú aláírás-hamisítások visszaszorítását.⁵²⁵ A testgeometria első ízben történő alkalmazása 1879-re datálható és Alphonse Bertillon, francia rendőrségi alkalmazott nevéhez kötődik, aki az arcformát, a fejformát és egyéb testi jellemzőket tette azonosítás tárgyává.⁵²⁶ Ezen kívül a lehetséges elkövetők arcképeinek gyűjtése, vagyis egyfajta bűnügyi nyilvántartás létrehozatala is az ő munkásságához kötődik. Az arcképpel történő azonosítás azóta is a legelterjedtebb azonosítási módnak tekinthető.

A fejlődés fontos lépcsőfokát jelenti, hogy 1901-ben Angliában és Írországból a Scotland Yard kezdte el használni az ujjlenyomat alapú

⁵²² KOVÁCS – MIKLÓS (2019): 1.o.

⁵²³ FÖLDESI (2017): 36.o.

⁵²⁴ LAJKÓ (2015): 14.o.

⁵²⁵ DALUZ (2019): 31.o.

⁵²⁶ RHODES (1956): 11.o.

rendszereket, 1903-ban pedig már több USA-beli büntetésvégrehajtási-intézetben is bevezették az elítéltek effajta identifikációját. 1936-ra Frank Burch kidolgozta az automatizált íriszazonosító elméletét, amelyet Safir és Leonard Flom szabadalmaztattak, és amelyhez John Daugman, a Harvard matematikusa alkotott egy olyan algoritmust, amely azóta is az alapját képezi az azonosításnak.⁵²⁷

A témánk szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír az első automatikus azonosítási rendszerek megjelenése az 1960-as években.⁵²⁸ Ezek gépi működési arcfelismerő rendszerek voltak, amelyek nem funkcionáltak tökéletesen, alkalmazásuk során jelentősége volt a használó felkészültségének is. Az 1980-90-es években valósult meg jelentős előrelépés az írisz és a DNS-alapú azonosítással kapcsolatban is.

A biometrikus azonosítás történetében jelentős változást hoztak a 2001. szeptember 11-én, a World Trade Center ellen elkövetett terrortámadások, amelyek után az USA hatóságai szélesítették a biometrikus rendszerek felhasználási körét, és azonosító rendszereket telepítettek az ország polgári repülőtereire is. A test alapú identifikáció ezzel a terrorizmus elleni harc egyik kiemelt eszközévé vált. A fejlődés hatalmas méreteket öltött, 2006-ban bevezették az Európai Unióban a biometrikus adatokat tartalmazó útlevelek használatát, majd 2011-ben engedélyezésre került az egész alakos test-szkennerek használata.⁵²⁹

A biometrikus azonosítási rendszerek fejlesztése tekintetében az egyik vezető nagyhatalomnak Kína tekinthető, ahol a magánszektor is jelentős részt vállal ezek fejlesztésében és használatában. Példaként említhető, hogy 2018-ban elkezdődött egy olyan megfigyelési rendszer alkalmazása⁵³⁰, amely az emberek járásából képes azonosítást végezni. A technológiát „testtartás-

⁵²⁷ ŐSZE (2017): 16.o.

⁵²⁸ Lásd hozzá: Use of the Automatic Identification System (AIS) on Autonomous Weather Buoys for Maritime Domain Awareness Applications.
<https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/4098860> (2022.07.06.)

⁵²⁹ Lásd hozzá: New Real-Time Sub-Terahertz Security Body Scanner
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10762-020-00683-5> (2022.07.06.)

⁵³⁰ China's watchful eye.
https://www.washingtonpost.com/news/world/wp/2018/01/07/feature/in-china-facial-recognition-is-sharp-end-of-a-drive-for-total-surveillance/?noredirect=on&utm_term=.b66e205b66b1 (2022.07.05.)

felismerésnek” nevezik és a sanghaji, valamint a pekingi rendőrség már a mindennapi munkavégzés során használja. A szoftver testalkatból és járásból végez azonosítást és körülbelül ötven méter távolságból is működőképes. Az arcfelismerő szoftverek használata olyannyira elterjedt az országban, hogy már bankok, szállodák is alkalmaznak az épületbe belépő vagy onnan távozó személyek azonosításához.⁵³¹ A Kínai Népköztársaság Alkotmányának 40. cikke deklarálja a magánélethez való jogot, ennek ellenére azonban nem valósul meg teljes körűen a jogosultság oltalma.⁵³² Az arcfelismerő rendszerek széleskörű alkalmazása a privátszféra indokolatlan leszűkítéséhez vezet, illetve az automatizált arcfelismerő rendszerek és az állami nyilvántartások összekapcsolása szintén aggályosnak tekinthető. A biometrikus adatokat tartozó adatbázisok és a közterületeken felszerelt kamerák azonosító rendszerekkel történő ellátása gyakorlatilag az Orwell 1984 című regényében megrajzolt utópisztikus, mindent megfigyelő állam képéhez hasonló berendezkedéshez vezethet.

Jelentős újdonságok fejlesztése és alkalmazása kötődik az USA-hoz is, ahol a Pentagon által a közelmúltban kifejlesztett „*Jetson*” nevű lézer emelte új szintre a biometrikus azonosítást. A lézer körülbelül 200 méter távolságból is alkalmas azonosításra, a kiválasztott alany szívdobogásának mérése alapján. A technológia működésének kulcsa abban rejlik, hogy az emberi szívdobogás egyéni jelleget ölt, hasonlóan például az arc vonásaihoz vagy az ujjlenyomathoz. Ez a biológiai jellemző azonban pontosabb azonosításra ad lehetőséget és nagy előnyének tekintik azt is, hogy az emberi szív dobogásának egyéni jellege nem megváltoztatható.⁵³³

A külföldi példák mellett megjegyzést érdemel, hogy hazánkban is használnak különböző biometrikus azonosítási rendszereket. Csupán egyetlen példával élve, 2018-ban kezdték el tesztelni az iBorderCtrl nevű rendszert a

⁵³¹ China’s watchful eye. https://www.washingtonpost.com/news/world/wp/2018/01/07/feature/in-china-facial-recognition-is-sharp-end-of-a-drive-for-total-surveillance/?noredirect=on&utm_term=.b66e205b66b1 (2021.07.05.)

⁵³² The right to privacy in China, Stakeholder Report Universal Periodic Review, 17. Session China, 4. https://privacyinternational.org/sites/default/files/2017-12/ChinaUPR_2013.pdf, (2021.07.05.)

⁵³³ SAHAN (2019): 2.o.

szerb-magyar határon. A rendszer célja, hogy hatékonyabb határellenőrzést biztosítson az EU tagállamainak a szárazföldi határátkelő helyein és elősegítse a schengeni határigazgatás fejlődését.⁵³⁴ A rendszer ujjlenyomat és arcképfelismerés alapján működik, de egyéb fiziológiai folyamatok mérésére is alkalmas. Hazai találmányként megemlíthető még a vénaszkenner, amely a tenyérben található vénák szerkezete alapján azonosítja az adott személyt. A rendszer egy másodperc alatt ötmillió ponton vizsgálja a vénatérképet, használatára sportlétesítményekben és egészségügyi intézményekben is van példa.⁵³⁵

A biometrikus adatok „kinyerésének” módja mellett szintén nagyon fontos kérdést jelent a létrehozott adatok kezelése és védelme. Ezen kérdéskörrel kapcsolatosan kiemelhető az a jogeset, amelyben az indiai Legfelsőbb Bíróság jogszerűnek minősítette azt a gyakorlatot, amely során a személyazonosító igazolványok biometrikus adatokkal ötvözhetőek. Az országban számos keresetet nyújtottak be az Aadhaar nevű, biometrikus adatokat tároló program működésével kapcsolatban, amely keresetekben a magánélethez való jog sérelmét jelölték meg jogalapként. Az indiai Legfelsőbb Bíróság ítélete szerint azonban nem sérült a magánélethez való jog.⁵³⁶ Néhány korlátozást ugyanakkor jóváhagytak a privátszféra védelme érdekében, például az Aadhaarhoz tartozó tizenkét jegyű szám nem köthető össze az állampolgárok bankszámlájával és mobiltelefonszámával, valamint annak megadását nem követelhetik sem magántulajdonban lévő gazdasági társaságok, sem oktatási intézmények.⁵³⁷

A biometrikus adatok kezelésére és gyűjtésére vonatkozó jogi szabályozást adatvédelmi tárgyú normák ölelik fel, amelyek nagy része a közösségi szabályozás égisze alá tartozik. E tekintetben kiemelkedően fontos nívumot

⁵³⁴ Iborder.eu. <https://www.iborderctrl.eu/The-project> (2021.07.16.)

⁵³⁵ Vezet a vénaszkenner, ha többlépcsős azonosításról van szó.

<https://index.hu/techtud/2021/10/14/ha-tobblepcsos-azonositasrol-van-szo-vezet-a-venaszkenner/> (2021.07.16.)

⁵³⁶ Aadhaar scheme does not violate right to privacy, says SC

<https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/aadhaar-scheme-does-not-violate-right-to-privacy-says-sc/articleshow/65969846.cms?from=mdr> (2021.07.15.)

⁵³⁷ BERKE (2018/10): 525.o.

jelent a GDPR, amely a hatálya alá tartozó adatkezelések elvei, az adatbiztonság követelménye, illetve az adatkezelés jogalapja tekintetében ugyan nem újította meg teljes egészében az adatkezelés korábbi rendszerét, mégis számos jelentős módosítás és több új fogalom bevezetése kötődik hozzá. A GDPR, az Európai Unió jogforrási hierarchia alapján általános hatállyal bíró, kötelező jogi aktus, amely kötelezően alkalmazandó és kötelezően betartandó anélkül, hogy azt a tagállamoknak át kellene ültetniük a saját nemzeti jogukba.⁵³⁸

Témánk szempontjából kiindulási alapot képez a biometrikus adat fogalmának meghatározása, amelyet a GDPR 4. cikk 14. pontjában olvashatunk. Ezen meghatározás szerint a biometrikus adat *„egy természetes személy testi, fiziológiai vagy viselkedési jellemzőire vonatkozó minden olyan sajátos technikai eljárásokkal nyert adat, amely lehetővé teszi vagy megerősíti a természetes személy egyedi azonosítását”*.

A GDPR főszabálya szerint, a személyes adatok különleges kategóriáinak és az e körbe tartozó biometrikus adatoknak a kezelése tilos, arra tekintettel, hogy az alapvető jogok és szabadságok szempontjából a természetüknél fogva különösen érzékeny személyes adatok egyedi védelmet igényelnek, mivel az érintettek jogaira nézve a kezelésük körülményei jelentős kockázatot hordozhatnak.⁵³⁹ Éppen ezért a biometrikus adatok kezelése csak abban az esetben tekinthető jogszerűnek, amennyiben az adatkezelés jogszerűségét alátámasztó feltételek⁵⁴⁰ közül legalább egy megvalósul, valamint a személyes adatok különleges kategóriáinak kezelését alátámasztó feltételek⁵⁴¹ közül is legalább egy teljesül.

A biometrikus adatok védelme szempontjából megjegyzést érdemel az Európai Adatvédelmi Munkacsoport vonatkozó véleménye, amely kifejtette, hogy ezek az adatok csak abban az esetben rögzíthetőek, ha rendelkezésre áll a megfelelő jogalap, valamint kezelésük és gyűjtésük célja szempontjából a

⁵³⁸ Így a GDPR az egész Európai Unió területén alkalmazandó, felváltva ezzel a korábbi, tagállami, tagolt szabályozást.

⁵³⁹ GDPR (51) preambulumbekkezdés.

⁵⁴⁰ GDPR 6. cikk (1) bekezdés.

⁵⁴¹ GDPR 9. cikk (2) bekezdés.

kezelés megfelelő, releváns és nem túlzott mértékű.⁵⁴² A Munkacsoport véleményében több alapvető elvet is megjelölt a biometrikus adatok kezelésével kapcsolatban, ezek a célhoz kötöttség, az arányosság, a pontosság, és az adatminimalizálás, amelyek lényegében megegyeznek a GDPR személyes adatok kezelésére vonatkozó alapelveivel is.⁵⁴³

A kiterjedt jogi szabályozás elengedhetetlen e különleges adatokra vonatkozóan is. A hazai szabályozást vizsgálva is megfigyelhető azon nemzetközi tendencia, amely szerint leginkább bűnmegelőzéshez, határátkeléshez, nemzetbiztonsághoz, katonai szervezetekhez kapcsolódóan valósul meg a biometrikus adatok gyűjtésének és kezelésének szabályozása.⁵⁴⁴ Nyilvánvalóan ezek jelenthetnek olyan állami érdeket, amely indokolhatja az ilyen személyes adatok gyűjtését, így jogi szabályozásuk is garanciális jelentőségű az adatvédelem és a privátszféra védelme érdekében.

A magánélethez való jog és a biometrikus adatok kezelése és gyűjtése között számos kapcsolódási pont található. A fentebb ismertetett GDPR által lefektetett szabályok garanciális jellegűek a biometrikus adatok védelme szempontjából, be nem tartásuk különféle hatósági szankciókat vonhat maga után.

Tekintettel továbbá arra, hogy a magánélet védelmét a természetes személyek testi és szellemi integritását oltalmazó generálklauzulaként fogjuk fel, a biometrikus adatok jogellenes gyűjtése és jogellenes kezelése e jogosultság sérelmét is maga után vonhatja. Ennek elkerülése érdekében több mérlegelendő szempont is figyelemmel kell lenni a biometrikus adatokat tároló rendszerek használatánál, amelyekre vonatkozóan fontos megállapítások olvashatóak a NAIH Elnökének állásfoglalásaiban. Egyrészt szükséges az arányosság vizsgálata, amely során mérlegelendő, hogy a rendszer működtetése szükséges-e az adott cél eléréséhez és azzal arányos-e. Szintén fontos tényezőt jelent, hogy a rendszer működtetésével valóban

⁵⁴² KOVÁCS – MIKLÓS (2019): 11. o.

⁵⁴³ Uo.

⁵⁴⁴ Lásd hozzá példaként: 2009. évi XLVII. törvény a bünygyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünygyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról.

hatékonyan elérhető-e a kívánt cél. Harmadik figyelembe veendő körülményként meghatározható, hogy a magánszférának a rendszer működtetésével összefüggő korlátozása arányban áll-e a várható előnyökkel. Amennyiben a várható előny kisebb, például ha csupán a kényelem növekszik a használatával vagy csak minimális költségmegtakarítást eredményez, abban az esetben a magánszféra korlátozása nem arányos az elérendő célokkal. További kérdésként merülhet fel az is, hogy a kitűzött cél elérhető-e a magánéletet kevésbé korlátozó módon.⁵⁴⁵ Ugyanezen állásfoglalásban kifejtésre került, hogy ha egy fürdő üzemeltetője a vendégek azonosítása céljából olyan bérleteket kíván bevezetni, amelyen a vendégek ujjlenyomata szerepel azonosítás céljából, az nem felel meg az arányosság követelményének. Az azonosítás ugyanis, mint elérendő cél, a magánszférát kevésbé korlátozó módon, fényképet tartalmazó bérletek elérésével is alkalmazható lenne. Az adatvédelmi hatóság több határozatában is foglalkozott a biometrikus adatokat tartalmazó beléptető rendszerek alkalmazásának jogszerűségi vizsgálatával, amelyek tekintetében minden esetben a magánszférát legkevésbé veszélyeztető módszer használatát javasolta az indítványozónak.

A biometrikus adatok alkalmazásának gyakorlati jellemzőjeként kiemelhető, hogy a modern biometrikus technológiák legtöbbször nem nyers formában lévő biometrikus adatok, hanem az azokból generált biometrikus sablonok segítségével működnek.⁵⁴⁶ A szükséges védelmi intézkedés kapcsán viszont nem kell különbséget tenni a biometrikus adatok és biometrikus sablonok között, hiszen mindkét esetben felmerül a magánszféra oltalmának szükségessége. A biometrikus adat és az abból képzett információ minden esetben az érintetthez fűződő, tőle elválaszthatatlan információ, tehát az érintett fizikai jelenlétére és személyes adatának szolgáltatására mindig szükség van az adott rendszer működéséhez.⁵⁴⁷

⁵⁴⁵ Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Elnökének NAIH-4330-2/2012/V. számú állásfoglalása.

⁵⁴⁶ OSZTOPÁNI (2018): 73.o.

⁵⁴⁷ Uo.

A fenti szempontok alapján jól érzékelhető, hogy a biometrikus rendszerek használata és adatok gyűjtése viszonylag szűk körre korlátozható. Alapjogi szempontból a szükségesség-arányosság teszt elvégzése jelenthet kiindulási alapot az effajta adatkezelés jogszerűségének megítélése szempontjából. Fontos, garanciális szabályt jelent, hogy a teljes népességre kiterjedő biometrikus adatbázis létrehozására csak korlátozottan, a legfontosabb államérdekekkel összefüggésben kerülhet sor.⁵⁴⁸

A magánélethez való jog védelme szempontjából szintén aggályos lehet a különböző automatizált arcfelismerő rendszerek közterületeken történő elhelyezése. Az efféle rendszerek általi megfigyelés és azonosítás indokolatlanul a magánszféra leszűkítését eredményezheti. Az állandó megfigyelés érzete, a mindennapi tevékenységek, a családi, baráti kapcsolatok cél nélküli dokumentálása aggályosnak tekinthető a magánélethez való jog érvényesülése szempontjából.⁵⁴⁹

Szintén fontos kérdést jelent a privátszféra oltalma szempontjából a biometrikus adatok tárolása és kezelése. Ezen személyes adatok biztonságos tárolása elengedhetetlen adatbiztonsági és személyiségi jogi szempontból is. Néhány példával élve, az arckép, az írisz vagy az ujjlenyomat alapján történő azonosításhoz szükséges adatok jogellenes megszerzése, illetve felhasználása személyiségi jogi sérelmet vonhat maga után. Álláspontunk szerint, ezek olyan, az emberi személyiség védett körébe tartozó adatok, amelyek megszerzése a személyiségi jogok, adott esetben a magánélethez való jog sérelmét jelenthetik.

Összességében megállapítható, hogy a biometrikus adatkezelés olyan újfajta technikai kihívást jelent, amely hatékony választ kíván a jogi szabályozástól és gyakorlattól egyaránt. A technológia fejlődési ívének

⁵⁴⁸ Vessd össze: GDPR 23. cikkével.

⁵⁴⁹ E tekintetben példaként hozható a NAIH Siófok közterületén elhelyezett kamerákkal kapcsolatos határozata, amelynek értelmében a biometrikus azonosításra használt kamerarendszerek működtetésével és felszerelésével Siófok város jogsértését követett el. Az „arcdetektálásra” használt eszközök vonatkozásában a NAIH értékelte az adatbiztonsági követelmények hiányosságát, illetve azt is, hogy az adatkezelők személye nem került megfelelően rögzítésre, ezáltal az érintettek biometrikus adatainak gyűjtése és kezelése sem valósulhatott meg jogszerűen. Lásd hozzá: a NAIH NAIH-963-10/2022.sz. határozatát.

felvázolása során láthatóvá vált, hogy a jelenben szinte napról napra fejlődő nívumról van szó, amely nagymértékű és viszonylag egyszerű adatgyűjtést és azonosítást tesz lehetővé. Éppen ezért garanciális jellegű a kiterjedt jogi szabályozás megléte, amely visszaszoríthatja azokat a lehetséges személyiségi jogi jogsértéseket, amelyek – többek között – e személyes adatok megszerzésével és jogosulatlan felhasználásával valósulhatnak meg. Ezen problémák kezelésére (is) gyógyír lehet az időközben megszületett GDPR, amely újjáépítette az Európai Unió tagországainak adatvédelmi bástyáit.

A magánélethez való jog és a biometrikus azonosítás közötti jogi kapcsolat kétségtelen, hiszen a jogalanyok privátszférája csak akkor lehet biztonságban, ha a testük valamely azonosítható pontjából nyert adatai is biztonságban vannak. Ezen adatok kinyerése pedig (néhány kivételtől eltekintve) egyértelműen hozzájáruláshoz kötött, akkor gyűjthetőek és kezelhetőek, ha az érintett személy, saját személyes, magánéletébe tartozó döntése folytán ehhez hozzájárul⁵⁵⁰. Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a biometrikus adatkezelés az érintettek magánszféráját nagymértékben befolyásoló adatkezelési technológia, melynek biztonságos működéséhez hatékony szabályozási keretrendszer és egységes esetjog szükséges.

3. Magánélethez való jog és a modern orvos technológia néhány metszéspontja

A biometrikus azonosítás kérdésköréhez részben kapcsolódik a biotechnológia fejlődésével kapcsolatos, a magánélethez való jogot érintő kihívásoknak a köre. A biotechnológia, mint tudományterület legfontosabb kezdő lépcsőfokát az emberi DNS kettős spiráljának az 1953-ban történt feltárása jelentette.⁵⁵¹ Az OECD által 2001-ben megalkotott definíciója szerint *„a biotechnológia a tudomány és technológia alkalmazása élő szervezeteken, azok részein,*

⁵⁵⁰ Lásd hozzá: GDPR. 9.cikk b-j pontjait is.

⁵⁵¹ PETKÓ (2007): 1.o.

*termékein vagy modelljein azzal a céllal, hogy megváltoztassunk élő vagy élettelen anyagokat tudás, termékek vagy szolgáltatások létrehozásáért.*⁵⁵²

A biotechnológiát szolgáló szabadalmak és találmányok számos területen alkalmazandóak, a mezőgazdaságon és az iparon át, témánk szempontjából azonban nyilvánvalóan az emberi sejtek és szövetek előállításával és módosításával foglalkozó ágazat bír relevanciával.

Az emberi test szöveteinek felhasználása, illetve az egyes klinikai kísérletek lefolytatása szigorú jogi garanciákhoz kötött, amelyek kiindulási alapját az emberi méltósághoz való jog sérthetlensége és a belőle levezethető önrendelkezési szabadság jelenti. A testi integritást érintő biotechnológiai módszerek térhódítása és alkalmazása azonban jelentős hatással bír a magánélethez való jog érvényesülésére is. A fizikai integritás oltalma és az emberi test szöveteivel kapcsolatos rendelkezési jog egyértelműen a privátszféra körébe tartozó jogosultságot jelent, tekintettel arra, hogy az ember lét legelemibb részéhez, az egyének fizikai valójához kapcsolódik.

A hazai jogi környezetet tekintve kiemelhető az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló Oviedói Egyezmény⁵⁵³, illetve annak kiegészítő jegyzőkönyve, amelyek 2002. évi VI. törvényként váltak a hazai jogrendszer részévé.⁵⁵⁴ A jogszabály III. Fejezetének a 10.cikke rendelkezik a magánélethez és a tájékoztatáshoz való jogokról, amely deklarálja, hogy minden személyt megillet a magánélet tiszteletben tartásához való jog. Az emberi génállományba történő beavatkozásra vonatkozóan az egyezmény rögzíti, hogy az emberi génállomány megváltoztatását célzó beavatkozás csak megelőzési vagy gyógyítási célból hajtható végre, és csak

⁵⁵² OECD 2001. <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=219> (2022. 01. 08.)

⁵⁵³ Oviedoi Egyezmény. <http://www.osski.hu/IKEB/mellekletek/Ovideoi%20Egyezm%C3%A9ny-kl%C3%B3noz%C3%A1s.pdf> (2022.01.14.)

⁵⁵⁴ 2002. évi VI. törvény az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezmény, valamint az Egyezménynek az emberi lény klónozásának tilalmáról szóló, Párizsban, 1998. január 12-én kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0200006.TV> (2022.01.14.)

abban az esetben, ha annak nem célja a leszármazottak genetikai állományának a megváltoztatása.⁵⁵⁵

Szintén garanciális jellegű rendelkezéseket tartalmaz az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény, amely meghatározza a klinikai kísérletek legfontosabb szabályait és az emberből eltávolított sejtekkel és szövetekkel kapcsolatos szabályokat is.⁵⁵⁶ Az élő emberből eltávolított szervek, illetve szövetek tekintetében kiemelt szerepe van az önrendelkezési jognak, mivel csak az Eütv.-ben meghatározott esetekben és személyek részére kerülhet rá sor.⁵⁵⁷ A szervek és szövetek halál utáni eltávolítására vonatkozóan lehetőség van tiltó nyilatkozat megtételére, amely szintén az önrendelkezési jog egyik megnyilvánulásaként értelmezhető. A magánszféra szempontjából kiemelkedő jelentősége van annak, hogy az emberi testből kiemelt szövetek és sejtek hogyan és kinek a javára kerülnek felhasználásra, hiszen azok jogosulatlan használata vagy az azokkal történő kereskedelem a büntetőjogi jogkövetkezmények mellett a magánélethez való jog sérelmét is maga után vonhatja.

Elkülönült kérdéskört jelent az emberi embriók felhasználása, amelyek nyilvánvaló összefüggésben állnak az önrendelkezési jog, reprodukcióval kapcsolatos területével, amely szintén érinti a privátszférát.

Az USA bírói gyakorlatában több olyan eset is felmerült, amelyek a lefagyasztott embriókkal kapcsolatos rendelkezési jogot érintették. Erre jó példát jelent az 1992-es *Davis kontra Davis ügy*⁵⁵⁸, amely a Tennessee-i legfelsőbb bíróságon zajlott. Ezen ügyben a peres felek korábbi házastársak voltak, akik házasságuk alatt több alkalommal is sikertelenül próbálkoztak mesterséges megtermékenyítéssel. A felek házassága végül megromlott, és a házassági bontóper csupán egyetlen vitás kérdés jelent meg közöttük, mégpedig, hogy a korábban megtermékenyítés céljából lefagyasztott

⁵⁵⁵ 2002. évi VI. törvény IV. cikk.

⁵⁵⁶ 1997. évi CLIV. törvény, (Eütv.) XI. Fejezet, VIII. Fejezet.

⁵⁵⁷ Eütv. 204.§-210.§

⁵⁵⁸ *Davis kontra Davis*, 842 SW2d 588.sz. (Tenn.1992.) ügy.

http://scholar.google.com/scholar_case?q=Davis+v.+Davis&hl=en&as_sdt=806&case=17302847389043812781&scilh=0 (2021.07.02.)

preembrióknak mi legyen a sorsa. Az ügyben eljáró bíróságoknak arról is dönteniük kellett, hogy ezeket a preembriókat jogi szempontból milyen módon minősíti, illetve kit illet meg a velük történő rendelkezés joga. Az első fokon eljáró bíróság 1989 szeptemberében hozott ítéletében a korábbi feleséget jogosította fel a preembriók „felügyeleti jogával”, tekintettel a „gyermek” mindenek felett álló érdekére. Az ítélet ellen a volt férj nyújtott be fellebbezést, arra hivatkozással, hogy elsőfokú bíróság az ítéletével lényegében arra kötelezte, hogy az akarata ellenére váljon szülővé. A másodfokú bírói fórum a preembriókat vonatkozó felügyeleti jogot megosztotta a peres felek között és indokolásában kifejtette, hogy beültetésre csak akkor kerülhet sor, ha a felek egyező akarattal, mindketten szülővé kívánnak válni. Ezt követően, a volt feleség fellebbezése után került az ügy Tennessee állam Legfelsőbb Bíróságához, amely hatályon kívül helyezte az első-és másodfokú bíróságok ítéleteit és kimondta, hogy a preembriókat meg kell semmisíteni. Ezt a döntést azzal indokolta, hogy a korábbi házaspár között mindkettőnek új partnere van, így ezekben az új párkapcsolatokban kell a gyermekvállaláson gondolkodniuk, a korábban lefagyasztott preembriók beültetése pedig rendkívül nagy hátrányt okozna a korábbi férjnek, mivel az ő akarata már nem terjedt ki arra, hogy a beültetett embriók biológiai apja legyen. A preembriók jogi minősítésére vonatkozóan – nézetünk szerint helytállóan – a bíróság kifejtette, hogy a preembriók nem tekinthetők személynek és nem tekinthetők tulajdonnak sem, ugyanakkor az életre való képességük miatt kiemelt védelemben részesülő jogtárgyként minősíthetők.

Mindezen jogi indokok mellett, az ügyben kiemelt jelentősége volt a magánélethez való jog oltalmának, amelynek részterületét képezi a családtervezéshez és a reprodukcióhoz való jog. A magánélethez való jog alkotmányos védelmére vonatkozóan az ítélet példaként említette a *Skinner kontra Oklahoma* (1942) ügyet⁵⁵⁹, amely megsemmisítette a bűnözők sterilizálását engedélyező törvényt, valamint az *Eisenstadt kontra Baird*

⁵⁵⁹ Az ügy történeti tényállását lásd bővebben: <https://www.oyez.org/cases/1940-1955/316us535> (2022.03.06.)

ügyben hozott ítéletet is (1972)⁵⁶⁰, amely felismerte a kapcsolatot a magánélethez való jog és a szülővé válás eldöntésére vonatkozó egyéni jog között.

Összességében megállapítható, hogy a biotechnológiai egyes vívmányai egyértelmű hatással vannak, és kihívások elé állítják a magánélethez való jog érvényesülését, hiszen a géntechnológiával kapcsolatos kutatások, illetve az emberi szervek és szövetek átültetése az emberi test fizikai részeinek a megváltoztatásával illetve azok eltávolításával együtt járó folyamatokat jelentenek. Az emberi testtel kapcsolatos rendelkezési jog, az önrendelkezési szabadság immanens részeként szoros kapcsolatban áll a privátszféra oltalmával, annak megsértésére sor kerülhet például a nem megfelelő célra használt szövetekkel és szervekkel, illetve hozzájárulás nélkül végzett orvosi kutatásokkal is. Arra tekintettel, hogy az emberi lét pszichikai és fizikai része egymástól el nem választható, sérthetetlen egységet alkot, fontos körülményt jelent, hogy a biotechnológia alkalmazására, illetve az emberi szervek és szövetek átültetésre csak rendkívül szigorú jogi garanciarendszer mellett kerülhessen sor, az emberi méltóságból, az önrendelkezési szabadságból és a magánélet oltalmából fakadóan.

A modern gyógymódok közül, témánk szempontjából kiemelést érdemel az ún. személyre szabott gyógyszerek alkalmazása, amelyek lényegében az érintett páciensre az egyedi sajátosságokat figyelembe véve kerülnek kifejlesztésre. A személyre szabott gyógyszerek fejlesztésének alapját az ún. genomikus medicina jelenti, ami a beteg genetikai állományának a feltárását is maga után vonja. Az egyes személyek genetikai sajátosságainak a megismerését nyilvánvalóan a beteg gyógyítása indokolja, ugyanakkor e tekintetben is kiemelt jelentőséggel bír a garanciális jellegű jogi szabályozás. A személyre szabott gyógyászat fejlődése egyértelműen érinti a privátszférát, tekintettel arra, hogy az emberi génállomány teljes mértékben egyéni jeleket hordoz, annak feltárása és esetlegesen nem a jogszerű célra történő hasznosítása személyiségi jogi sérelmet idézhet elő.

⁵⁶⁰ Uo.

Jelen alfejezetben gondolatébresztő jelleggel vázoltuk fel az orvosi technológiával kapcsolatos legújabb kihívásokat, amelyek érintik a magánélethez való jog érvényesülését. A pszichikai és online térben megvalósuló jogsértések mellett a fizikai értelemben vett magánszféra oltalma is kiemelt szereppel bír. A jövő gyógyászatában – habár jelen sorok írója efféle képzettséggel és megfelelő szakmai előrelátással nem rendelkezik – az előrejelzések szerint rendkívül fontos szerep jut majd az egyénre szabott gyógyászatnak, illetve a géntechnológia fejlesztése is folyamatosnak tekinthető. Az orvostudomány esszenciális, primer célját az emberi egészség megóvása és szolgálata jelenti, fontos körülményt jelent ugyanakkor, hogy az újfajta technológiák erőteljesen érinthetik a páciensek magánélethez való jogát is, amelynek a korlátozására magasabb szintű érdek védelme érdekében kerülhet sor, a szükségesség és arányosság mérlegelése azonban nem szorítható háttérbe.

4. A pilóta nélküli légi járművek magánélethez való jogot érintő kérdései

A biometrikus azonosítás kérdéseinek felvillantása után, a pilóta nélküli légi járművek magánélethez való jogot érintő kérdéseit tesszük vizsgálat tárgyává, tekintettel arra, hogy a drónokkal és a rájuk szerelt eszközök használatával szemben, széleskörű hasznosítási lehetőségeik mellett, számos, a privátszférát érintő aggály fogalmazható meg. Ez visszavezethető például a magán célra használt eszközök kis méretére, és arra, hogy gyakorlatilag észrevétlenül hatolhatnak be az egyes magánszemélyek otthonának területére, illetve a rájuk felszerelt eszközök segítségével fénykép, illetve hangfelvétel is könnyedén készíthető a segítségükkel.

Ezen eszközök működtetésével kapcsolatban megjegyezést érdemel továbbá, hogy azokkal kapcsolatban számos, olyan további, jelentős magánjogi problémakör merül fel, mint például a birtokvédelmi, felelősségi

és kártérítési kérdések, azonban ezek analízise nyilvánvalóan nem képezi a kutatásunk tárgyát.⁵⁶¹

A pilóta nélküli légi járművek (*másnéven: drónok*) meglehetősen gyorsan fejlődő technológiai eszközöknek tekinthetők. Ez a fejlődési folyamat, azonban nyilvánvalóan nem előzmények nélküli, az angol királyi haditengerészet már 1935-ben távirányított repülő célpontot használt gyakorlatozási célra, amely átalakított repülőgép a „*Queen Bee*” becenévre hallgatott. Ezen időponttól kezdődően a drónok technológiája és száma meredeken felfelé ívelő görbét mutat, a 2020-as évben az USA-ban már 1563.262 számú drón került regisztrálásra.⁵⁶²

Napjainkban ezen eszközöknek számos különböző típusa ismert, amely többféle tipizálási módozat alapját képezi, a nemzetközi szabályozásban és irodalomban gyakran az RPAS, RPV, SRD, UAV és UAS rövidítések kerülnek használatra. A részletes csoportosítástól ehelyütt eltekintünk, csupán a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság meghatározását említjük, amely szerint⁵⁶³ az UAS és az UAV tágabb fogalmat jelent, mint az RPAS. Az UAV, vagyis pilóta nélküli légi jármű a légtérben úgy közlekedik, hogy a fedélzetén nem tartózkodik személyzet. Mozgását földi irányítás mellett vagy autonóm módon végzi. Az UAS fogalmába a pilóta nélküli légi járművek, a földi repülésvezérlő állomás és az adatkapcsolat alrendszerét is értenünk kell. Az RPAS rövidítés alatt távirányított légi jármű-rendszereket értendők, az RPV olyan módszert jelöl, amelyet rádió-távirányítású légi járművek irányítására alkalmaznak, olyan módon, mintha a pilóta szemszögéből látnánk az eseményeket. Az SRD betűszó alatt olyan rádióadó és-vevő berendezések értendők, amelyek egy vagy kétirányú jelátvitelt valósítanak meg rádióhullámok segítségével.⁵⁶⁴

Témánk szempontjából célszerűbbnek tekinthető az a csoportosítási módozat, amely a drónok használatára vonatkozóan differenciál. Ez alapján

⁵⁶¹ Lásd hozzá bővebben: PUSZTAHELYI – STEFÁN (2019): 449-469.o.

⁵⁶² UAS by Numbers. https://www.faa.gov/uas/resources/by_the_numbers/ (2020. 04.23.)

⁵⁶³ NMHH: Tájékoztató a pilóta nélküli légi jármű-rendszerek (UAS) frekvenciahasználatáról és engedélyezési kérdéseiről. Készítette: Tóth László, 2018. január 29.

⁵⁶⁴ Lásd hozzá továbbá: LENNERT – LEHOCZKY (2018): 1-8.o., MANGA – CSURGAI (2017): 1-26.o.

megkülönböztethetőek az állami, a magáncélú, illetve a kereskedelmi célú pilóta nélküli légi járművek.⁵⁶⁵ Ezen módozatok közül a magáncélú használat emelhető ki témánk szempontjából, mivel a személyiségi jogi jogsértések tipikusan ennek során kerülnek elkövetésre.

A pilóta nélküli légi járművek egyre elterjedtebb „*hobby*” céllal történő használata maga után vonta a terület jogi szabályozásának az igényét is. Az USA-ban a Szövetségi Kommunikációs Bizottság például már azelőtt megkezdte a drónokkal kapcsolatos engedélyek regisztrálását, hogy az Amerikai Légi Felügyelet (*Federal Aviation Administration – FAA*) megfogalmazta volna aggályait a pilóta nélküli légi járművek működésével kapcsolatban.⁵⁶⁶

Az FAA online regisztrációs rendszere 2015. december 21-én lépett hatályba, amely alapján minden 0,55 fontnál (250 gramm) és 55 fontnál kevesebb UAS-t regisztrálni kell. A hatályba lépés óta eltelt időszakban a regisztrált pilóta nélküli légi járművek száma folyamatos emelkedést mutat, 2018 végére már több mint 900 000 tulajdonos regisztrálta járművét a rendszerbe, amely kiválóan mutatja, hogy milyen nagyszámú pilóta nélküli légi jármű van polgári használatban.⁵⁶⁷

A drónok egyre elterjedtebbé válására az Európai Unió jogalkotásának is reflektálnia kellett⁵⁶⁸, kitűzve egy olyan jogi szabályozás megalkotását, amely lehetővé teszi, hogy a távirányítású drónok biztonságos módon váljanak az európai légtér részévé. Ezen szabályanyagból – a teljesség igénye nélkül – csupán néhány példa kiemelésére szorítkozunk.

2015-ben jelent meg az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (*EASA*) ajánlása, amelyben több, lényegesnek tekinthető javaslat is megfogalmazásra került. Az ügynökség szorgalmazta, hogy a nem kereskedelmi célú felhasználás is az EU-s a szabályozás hatálya alá kerüljön, mivel egyazon drón

⁵⁶⁵ SZABÓ (2017): 1-8.o.

⁵⁶⁶ New Commission Registration System (Cores) To Be Implemented July 19. https://transition.fcc.gov/Bureaus/OMD/Public_Notices/2000/da001596.html (2020. 04.18.)

⁵⁶⁷ Drone Registration. <https://www.businessinsider.com/drone-license-laws-regulations> (2020.04.16.)

⁵⁶⁸ Lásd hozzá bővebben: PUSZTAHELYI (2019): 1-9.o.

kereskedelmi és nem kereskedelmi célra egyaránt felhasználható.⁵⁶⁹ Az ajánlás például különbséget tesz a drónok között, azok súlyát alapul véve, illetve megfogalmazza az arra vonatkozó javaslatot is, hogy a tagállamok kötelesek kijelölni a szabályozások betartatásáért felelős hatóságokat.

Ezt követően az Európai Tanács 2018. június 26-án olyan új, arányos és kockázatalapú szabályozást fogadott el, amely lehetővé teszi, hogy az EU légiközlekedési ágazata növekedjen és versenyképesebbé váljon.⁵⁷⁰ Ez az európai uniós jogi aktus azonban csak általános szabályokat tartalmaz a drón-repüléssel kapcsolatban, és az Európai Bizottságot feljogosítja a részletszabályokat tartalmazó végrehajtási aktusok megalkotására.⁵⁷¹

A 2019-es év jelentős változásokat hozott a drónokra vonatkozó közösségi szabályozásban, ugyanis két rendelet is megalkotásra került. A 2019/945.⁵⁷² és a 2019/947.⁵⁷³ számú EU rendeletek számos olyan rendelkezést tartalmaznak, amelyek lényeges hatással vannak a tagállamok vonatkozó szabályanyagára is.

A két új közösségi szabály megteremtette a drónokra vonatkozó egységes szabályozást az Európai Unió Tagállamaiban, e jogalkotási nívumok a hazai jogrendszer szabályozásának is a részét képezik. A szabályozás legfőbb jelentősége az, hogy immár valamennyi tagállamban azonos feltételekkel használhatók a pilóta nélküli repülő járművek, valamint könnyebbé válhat az EU-n belüli pilóta nélküli légi járművekkel történő szállítás és a határon átnyúló üzleti használat.

A közösségi szabályozás rövid bemutatását követően érdemes felvázolni a hazai szabályozási környezetet. Jelenleg hazánkban a drónok használatára

⁵⁶⁹ Javaslat a drónok üzemeltetésére vonatkozó közös európai szabályozás létrehozására. https://www.easa.europa.eu/download/ANPAtranslations/205933_EASA_Summary%20of%20the%20ANPA_HU.pdf (2020.03.27.)

⁵⁷⁰ Drónok: Az uniós repülésbiztonság reformja. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/drones/> (2020. 04.08.)

⁵⁷¹ Rendelet a polgári légi közlekedés területén alkalmazandó szabályokról. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2018/06/26/ensuring-aviation-safety-and-safe-use-of-drones-council-signs-off-on-easa-reform/> (2020.04.16.)

⁵⁷² A Bizottság 2019/245. számú EU rendelete. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2019/945/oj (2020.03.27.)

⁵⁷³ A Bizottság 2019/247. számú végrehajtási rendelete. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0947&from=HU> (2020.03.27.)

vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket a légitörvény⁵⁷⁴, illetve annak végrehajtásáról szóló végrehajtási rendelet⁵⁷⁵, és a 38/2021. (II. 2.) Korm. rendelet, az (az ún. drónrendelet)⁵⁷⁶ tartalmazza, amely részletesen szabályozza többek között a pilóta nélküli légi kategóriáit, engedélyezésük szabályait, és nyilvántartási rendszerüket is.⁵⁷⁷

Ezen jogszabályokon túl kiemelhetők a különböző minisztériumi iránymutatások, a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság⁵⁷⁸, illetve a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság⁵⁷⁹ állásfoglalásai, amelyek számos, a drónok működését érintő iránymutatást tartalmaznak, kitérve néhány, a magánélethez való jogot érintő kérdésre is.

Az NMHH 2014-es ajánlása például a drónokkal megvalósított adatkezelés kérdéseit vizsgálta és kifejezetten felhívta a figyelmet ezen eszközök használatának a magánélethez való jogot érintő kérdéseire. Az ajánlásban kifejtésre kerül, hogy a drónokkal kapcsolatos adatkezelés csak jogszabály keretei között, olyan módon valósulhat meg, hogy az a lehető legkisebb beavatkozást valósítsa meg mások magánszférájába.⁵⁸⁰

A drónok használata során a magánélethez való jog megsértése tipikusan a fizikai privátszférába történő behatolással és felvételek készítésével valósulhat meg, amelyhez segítséget nyújtanak a kisméretű drónokra felszerelhető kép- és hangfelvevő eszközök. Hazánkban még nem valósult meg drónokkal kapcsolatos privátszférát érintő jogvita, a nemzetközi joggyakorlatban azonban több olyan esetjogi döntés is született, amelyek a magánszférába behatoló pilóta nélküli légi járművekkel kapcsolatos kérdéseket vizsgálták.

⁵⁷⁴ 1995. évi CXVII. törvény a légitörvényről.

⁵⁷⁵ 1995. évi CXVII. törvény végrehajtásáról szóló 140/1995. (XI. 30.) Kormányrendelet.

⁵⁷⁶ 38/2021. (II. 2.) Korm. rendelet a pilóta nélküli állami légitörvények repüléséről.

⁵⁷⁷ A hazai szabályozási környezetből megjegyzést érdemel még a magyar légtér légitörvények céljára történő kijelöléséről szóló 26/2007. (III. 1.) GKM-HM-KvVM együttes rendelet is.

⁵⁷⁸ Lásd hozzá példaként: Drónok felhasználási lehetőségei az NMHH mérőszolgálatánál. <https://www.hte.hu/documents/10180/4590853/NMHH+UAV+bemutat%C3%B3.pdf/4aeeccea-12d1-9af4-2e6f-8bdb66f8ed41> 1-53.o.

⁵⁷⁹ Lásd hozzá például: a NAIH NAIH/2020/4228.sz. határozatát.

<https://www.naih.hu/files/NAIH-2020-4228-hatarozat.pdf>

⁵⁸⁰ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a drónokkal megvalósított adatkezelésekről. https://naih.hu/files/ajanlas_dronek_vegleges_www1.pdf (2022.01.04.) 14.o.

Ezen esetek közül jellegzetes csoportot jelentenek a „*paparazzik*” által használt drónokkal készült felvételek. A kisméretű, fénykép és videófelvétel készítésére is alkalmas eszközök rendkívül egyszerűvé teszik a politikusokról és különböző hírességekről történő felvételek készítését, nagyon gyakran a személyes életterükbe is bereptetve ezeket az eszközöket.

Az USA-ban jó néhány olyan peres eljárás indult az elmúlt időszakban, amelyek a magánlakások drónokkal történő megfigyelésével kapcsolatban merültek fel. Erre jó példát nyújt a brit királyi családtól elszakadó Harry herceg és a felesége által kezdeményezett eljárás, amelynek tárgyát a kaliforniai birtokuk felé reptetett drónok által készített felvételek jelentették, amelyek közül több fényképen az akkor tizennégy hónapos gyermekük is látható volt.⁵⁸¹

Kaliforniában, tekintettel a különböző bulvárlapok által használt nagyszámú pilóta nélküli légi járműre, az állami Polgári Törvénykönyv módosítása is szükségessé vált, így 2014-ben két rendelkezést is módosítottak a magánszféra kiemelt oltalma érdekében. Az 1708.8. szakasz általános értelemben védi a természetes személyek magánélethez való jogát. Az 1708.7. szakasz pedig korlátozza a magánéletet sértő „*zaklató*” cselekményeket.⁵⁸² E körbe sorolható a például a lakóház feletti légtérbe való illetéktelen behatolás, amely rendkívül gyakran drónokkal történik, a teleobjektív magánterületen történő engedély nélküli használata és az érintett személyek autóval történő követése is. Ezen rendelkezések nézetünk szerint hatékonyan elősegítik a Kalifornia államban élő közéleti szereplők magánéletének a védelmét, külön figyelmet szentelve a drónokkal elkövethető magánszférát érintő jogsértések visszaszorításának is.

Az USA drónokhoz köthető joggyakorlatában kiemelt szerepet foglalnak el az egyes bűnüldöző szervek által alkalmazott pilóta nélküli légi járművek jogszerű használatának a kérdései, tekintettel arra, hogy ezek az eszközök

⁵⁸¹ Meghan Markle and Prince Harry's Privacy. <https://www.hollywoodreporter.com/business/business-news/meghan-markle-prince-harry-sue-invasion-privacy-drone-photos-son-1304208/> (2022.01.04.)

⁵⁸² Joshua AZRIEL: Restrictions Against Press and Paparazzi in California: Analysis of Sections 1708.8 and 1708.7 of the California Civil Code. 2017. <https://escholarship.org/uc/item/4bj7x2tb> (2022.01.06.)

kiválóan szolgálják a bűnüldözési szervek által végzendő megfigyelési célokat is. Az állami bűnüldöző szervek által alkalmazott megfigyelések szigorú jogi keretek közé vannak szorítva, alkotmányos értelemben a privátszféra ez irányú védelmének az oltalmát a *Katz vs. United States* eset fektette le.⁵⁸³ A későbbi ügyek közül példaként említhetőek a *California v. Ciraolo*⁵⁸⁴ illetve a *Florida v. Riley*⁵⁸⁵ ügyek, amelyekben a bűnüldöző szervek egységei megfigyelték az alperesek saját tulajdonában álló birtokokon a marihuána ültetvényeket. A Legfelsőbb Bíróság többségi álláspontja szerint ezek a légi, bűnüldözési célú megfigyelések nem sértették az érintettek magánélethez való jogát.⁵⁸⁶

A pilóta nélküli légi járművek magánszférát érintő hatásáról összességében megállapítható, hogy ezek a légi eszközök napjainkban rendkívül elterjednek tekinthetőek. Kis méretük, hangtalan közlekedésük és a rájuk szerelt kép-és hangfelvétel készítésére szolgáló eszközök segítségével a fizikai privátszféra kifürkészése rendkívül egyszerűvé és gyorsá válik. A problémakör a természetes személyek valamennyi körét érintheti, karakteresen jelenik meg ugyanakkor a közéleti szereplőkkel kapcsolatban. A Mvtv. ezen alanyi kör jogvédelmét érintő szigorú rendelkezései ugyanakkor – nézetünk szerint megfelelő mértékű jogi védelmet nyújtanak. A terület átfogó ágazati szabályozása a 38/2021. (II.2.) Korm. rendelet megvalósította, ugyanakkor e rendeletben nem kaptak helyet személyiségi jogokat érintő és polgári, illetve büntetőjogi felelősségre vonatkozó rendelkezések. Ezen ágazati szabálynak ugyanakkor nem célja és funkciója valamennyi jogterület rendezése, így a későbbiekben a vonatkozó jogterületek szabályozásának átgondolása lehet szükséges a felvázolt kérdések rendezése érdekében.

⁵⁸³ *Katz v. United States*, 389 U.S. 347 (1967).sz.

⁵⁸⁴ *California v. Ciraolo*, 476 U.S. 207 (1986).sz.

⁵⁸⁵ *Florida v. Riley*, 488 U.S. 445 (1989).sz.

⁵⁸⁶ Drone Regulations and Fourth Amendment Rights: The Interaction of State Drone Statutes and the Reasonable Expectation of Privacy [online] at <http://jlsplaw.columbia.edu/wp-content/uploads/sites/8/2017/03/48-Matiteyahu.pdf> (2022.02.01.)

5. Zárásképpen

A fentebb felvázolt újszerű eszközök és technológiák egyértelmű és jelentős hatást gyakorolnak a magánélethez való jog érvényesülési keretrendszerére. A média és a magánélet kapcsolatrendszerét taglaló fejezetünkben elemzett közösségi média, a kamerával felszerelt pilóta nélküli légi járművek, a biometrikus azonosítás, a „*mindent látó kamerarendszerek*” egyértelműen kihívást jelentenek a magánszférára érvényesülése szempontjából, ezért elengedhetetlen e területek teljes körű, kiterjedt jogi szabályozása. Nem feledkezhetünk meg ugyanakkor ezen területek áldásos hatásairól sem. Egyértelműen könnyebbé és gyorsabbá tehetik a mindennapokat, megkönnyítik a kommunikációt, erodálják az emberek közötti fizikai távolságokat, segítik a gyógyítást. Sőt számos esetben, például a közösségi oldalak példájánál maradva, tájékoztatást nyújtanak és a saját, belső szabályaikkal szankcionálják a jogsértő magatartásokat is. Ugyanakkor, a kényelemnek és a gyorsaságnak súlyos ára van: a globális közösségi platformok számos esetben nem kinyitják, hanem burokbba zárják a véleménynyilvánítás szabadságának kiemelt értékét és egész egyszerűen vagyoni eszközzé, átlátszóvá teszik a magánélethez való jog mögött húzódó, érinthetetlen emberi személyiséget.

A jövőre vonatkozó további érdekes felvetést jelenthet a mesterséges intelligenciával működő eszközök térhódítása is. Az Európai Bizottság 2018-as közleményében rendkívül szemléletesen kifejtette, hogy „*A mesterséges intelligencia már nem science fiction, hanem mindennapi életünk része. A mesterséges intelligencia valósággá vált.*”⁵⁸⁷

A kérdéskörhöz számos jogi probléma kapcsolódik⁵⁸⁸, témánk szempontjából azonban a mesterséges intelligenciával kapcsolatos jogalanyisági kérdések érdemelnek említést. Bizonyos kutatásokban olvasható

⁵⁸⁷ A közös európai adattér kialakítása felé, Az Európai Bizottság közleménye, COM(2018) 237 final, Brüsszel, 2018. április 4. (SWD(2018) 137 final) Bevezetés.

⁵⁸⁸ Ezen kérdéskör bővebb vizsgálatához lásd példaként: STEFÁN (2020/2.): 23-28.o., AMBRUS (2020/4.): 4-23.o., MÉLYPATAKI (2019/2):10-14.o.

a „*Robo Sapiens*” fogalmának létrehozására történő igény is.⁵⁸⁹ A magunk részéről aggályosnak tartjuk ezt a progresszív személetet, a jelenségnek érdekes példáját jelenti azonban a szaúd-arábiai fejlesztésű, Sophia nevű humanoid robot⁵⁹⁰, amely megkapta az ország állampolgárságát. Ezen gondolatmenet alapján a következő lépést akár az is jelentheti, hogy egyes robotok bizonyos alapvető és személyiségi jogokat is kaphatnak, akár a magánélethez való jog is megilletetheti őket. Ez nyilvánvalóan csupán felvetés, azonban mint a magánszférát érintő lehetséges kihívást, mindenképpen nevesíteni kívántuk.

Mindezek alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy az utópisztikusnak tűnő technológia fejlődés tükrében az „emberléptékűség”⁵⁹¹ megőrzése rendkívüli jelentőséggel bír annak érdekében, hogy a természetes személyek magánszférája ne oldódjon fel ezek hatására, ugyanakkor a technológia fejlődés haladása is biztosított legyen. Érzékeny egyensúly ez, ahhoz hasonlatosan, ahogy a véleménynyilvánítás szabadsága viszonyul a magánélethez való joghoz, a közszféra a magánszférához. Mindezek alapján a magánélethez való jog, annak meghatározatlansága ellenére rendkívüli jelentőséggel bír, esszenciáját ezen egyensúlyi helyzetek adják. Azok a helyzetek, melyekben az emberi személyiség belső magjának oltalma szükségessé válik és utat tör magának napjaink digitalizált valóságában is.

⁵⁸⁹ GASZT (2019): 23.o.

⁵⁹⁰ Should robots be citizens?

<https://www.britishcouncil.org/anyone-anywhere/explore/digital-identities/robots-citizens> (2022.04.11).

⁵⁹¹ LENKOVICS (2011): 59.o.

X. KONKLÚZIÓK

A magánélethez való jog rendkívül szerteágazó, az emberi személyiség oltalma szempontjából kiemelkedően fontos jogosultságot jelent. A magánszférához, intimszférához való jogként is hivatkozott jogosultság generális jelleggel oltalmazza a személyiség belső, titkos, a külvilág elől elzárt magját. *Jelen dolgozat célját, a magánélethez való jog értelmezési keretrendszerének a feltárása jelentette, amely célra tekintettel kutatásunk során interdiszciplináris megközelítést követtünk.* A következőkben disszertációnkban tett főbb megállapításait az alábbi pontokban összegezzük:

- 1) A magánélethez való jog értelmezése érdekében folytatott kutatásunk kiindulási pontját a közszféra és a magánszféra megkülönböztetése jelentette. Ezen két „terület” egymáshoz való viszonyulása minden korszakban más és más rajzolatot ölt, illetve a bölcsélet is széles körben foglalkozott és foglalkozik a kérdéskörrel. Kezdetben, a közérdek és a közszféra primátusa érvényesült, majd a felvilágosodás eszmerendszerének szellemi talajából kialakult az individuum védelme iránti igény, amelynek a személyiségi jogok és alapvető jogok kialakulása, majd állami elismerése is fontos következménye lett. Napjainkban a közszféra és a magánszféra nem választható egymástól élesen ketté, tekintettel például a közösségi hálózatok térhódítására és a modern társadalom „*szervezetváltásaira*” is. Ennek ellenére azonban *az ember személyes viszonyai, belső gondolatai, szokásai, önkifejezésének szabadsága, háborítatlanságához és a kíváncsi tekintetektől történő távolmaradáshoz való joga a magánszféra, a magánélet égisze alá tartozik, amelyet a jog eszközeivel is oltalomban kell részesíteni.*
- 2) A magánélethez való jogot érintő analízünknek szintén kiindulási alapját jelentette a fejlődéstörténet rövid áttekintése. Ebből kirajzolódott, hogy az angolszász és a kontinentális jogfejlődés útja jelentősen eltért egymástól. A common law rendszerekben pedig szintén elágazik egymástól az angol,

illetve az USA jogának fejlődése és értelmezése. Angliában a magánélethez való jog elismerése fokozatosan nyert teret, önálló „*tort*” a mai napig nem vonatkozik rá, ugyanakkor az esetjogban gyakori az Emberi Jogok Európai Egyezményének a 8. cikkére történő hivatkozás, amely a magán-és családi élet oltalmát deklarálja. Az USA gyakorlatára vonatkozóan, a mai napig meghatározónak tekinthető a William Prosser által, 1960-ban kidolgozott négy részterületből álló felosztás, amely nem egységes fogalomként kezeli a „*the right to privacy*”-t hanem rugalmasan alakítható, több területből álló, generális jogként. A kontinentális jogrendszerben ettől eltérően, az általános személyiségi jogból került levezetésre a magánélethez való jog oltalma. A hazai jogfejlődést tekintve rögzíthető, hogy a tudományos diskurzusban, illetve a bírói gyakorlatban jelent meg első ízben a magánélethez való jog iránti igény, amelyet a jogi szabályozás viszonylag későn követett. Csupán két példával élve, Meszlény Artúr, már 1903-ban írt arról a problémáról, hogy bizonyos hölgyek arcképét „*nyilvános bódékban mutogatják*”, de 1927-ben Balás P. Elemér is rendkívül szemléletesen értekezett a „*titokszféra*” jelentőségéről. A jogosultság elismerését nagyban segítették a szupranacionális emberi jogi dokumentumok, illetve az Alkotmánybíróság és a polgári jogi bíróságok által kifejtett ítélkezési gyakorlat is.

- 3) A bölcséleti és a történeti alapok felvázolása után, fontosnak tartottuk a magánélethez való jog tartalmának meghatározását célzó tudományos kísérletek bemutatását is. Ezt indokolta magának a jogosultságnak a „*születése*” is, amely rendhagyónak tekinthető. Thomas M. Cooley 1888-ban első ízben használta a „*the right to privacy*” kifejezést, amelyet 1890-ben átvett Samuel Warren és Luis Brandeis, akik a Harvard Law Review-ben publikáltak alapvetőnek tekinthető tanulmányukat. A kortársak azonnal felismerték az írás, azzal együtt pedig a „*the right to privacy*” jelentőségét. A szerzőpáros a természetjogi gondolkodásból kiindulva, abszolút szerkezetű jogként nevesítette a magánélet oltalmát, amelynek esszenciális elemét a „*the right to be let alone*” kifejezésben ragadták meg, amelynek

lényegét nézetünk szerint a „háborítatlansághoz való jog” kifejezés interpretálja a legkifejezőbbben. A tanulmány megjelenését követően, szinte felleltározhatatlan mennyiségű jogirodalmi munka született, amelyek különbözőképpen próbálták meg definiálni a magánélethez való jogot. Bizonyos szerzők egységes fogalomként ragadták meg azt, mások viszont szelvény jogokra bontották. Egyes nézetek az önrendelkezési szabadság részeként tekintettek a „privacy”-re, mások viszont a Warren és Brandeis által jegyzett „háborítatlansághoz való jogban” ragadták meg a lényegét. Álláspontunk szerint, a magánélethez való jogra vonatkozóan, általános érvényű definíció nem adható meg, amelyet nem is tartunk kívánatosnak, mivel a jogosultság egy szűkítő jellegű fogalom-meghatározással elveszíthetné generális, hézagkitöltő szerepét. *A magunk részéről, olyan jogosultsággént tekintünk a magánélethez való jogra, amely az emberi méltóságból és az önrendelkezési szabadságból fakadóan, az ember „háborítatlansághoz” a másoktól történő (fizikai és pszichikai síkon is megvalósítható) távolmaradást, a róla szóló információk feletti rendelkezést hivatott biztosítani. Ennek a jognak érvényesülnie kell vertikális irányban, tehát az állam és az állampolgár viszonyában, illetve horizontálisan, az egyes személyek egymás közötti viszonyában is. Előbbi kereteit és oltalmának garanciáit a nemzetközi emberi jogi dokumentumok, illetve az alkotmányos, valamint egyéb közjogi szabályok deklarálják, míg a horizontális hatály a magánjogi szabályozás, illetve a külön törvény égisze alá tartozik.*

- 4) A jogi szabályozás analízise során elsőként a magánélethez való jog alapvető jogként történő szabályozását tettük vizsgálatunk tárgyává. E tekintetben, a jogi védelem alapját a különböző szupranacionális emberi jogi dokumentumok és az Alaptörvény teremtik meg, a normák tartalommal való kitöltése azonban a joggyakorlat feladata. E körben az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyakorlatát elemeztünk részletesen, amelyet az az összefüggés indokol, hogy a starsbourg-i ítélkező fórum által kimunkált elvek iránytűül szolgáltak és szolgálnak a hazai Alkotmánybíróság és a

polgári jogi bíróságok jogértelmezéséhez. Az EJEB gyakorlatában rendkívül karakterisztikusan jelenik meg a véleménynyilvánítás anyajoga és a magánélethez való jog kollíziójával kapcsolatos döntéshozatal. Ezen ügyekben esetről-esetre történik a mérlegelés, de az EJEB lényegében döntő tényezőnek tekinti, hogy az érintett személy magánéletét sértő közlés szolgálja-e a közügyek szabad vitatását vagy sem, amely elv következetesen érvényesül egyébként a hazai judikatúrában is. Az EJEB gyakorlatában, a magánélethez való jogra vonatkozóan nem került egységes meghatározás kimunkálásra, a fórum rendkívül tágan, az életviszonyok széles körére vonatkozóan tartja alkalmazhatónak a 8. cikket. A három legfontosabb terület körébe a személyek integritásával kapcsolatos eljárások, a magánszférával kapcsolatos esetek, illetve a személyes identitással összefüggésben indult ügyek tartoznak, amelyek számos egyéb részterületet is magukban foglalnak. Az Alkotmánybíróság jogfejlesztő értelmezése során számos életviszonnal összefüggésben vizsgálta a magánszférához való jog érvényesülését, és olyan jogként értelmezi a magánszférát, amelynek a lényegét az jelenti, hogy mások abba nem hatolhassanak vagy tekinthessenek be az érintett akarata nélkül, ezzel biztosítva az „háborítatlansághoz való jogát”.

- 5) A polgári jogi szabályozásra áttérve, kutatásunk során arra a konklúzióra jutottunk, *hogy a magánélethez való jogot, amely nevesített személyiségi jogként, általános, polgári jogi generálklauzulaként nyert elismerést a Polgári Törvénykönyvünkben, a bírói gyakorlat tölti ki tartalommal. A polgári jogi judikatúrát vizsgálva, az a következtetés vonható le, hogy a magánélethez való jog többnyire és tipikusan mindig valamely másik nevesített személyiségi jog által vagy mellett érvényesül. Ilyen jogosultságnak tekinthető a képmáshoz-és hangfelvételhez való jog, a becsülethez való jog, a jóhírnévhez való jog, a személyes adatok oltalmához való jog, a magánlakáshoz való jog és a magántitokhoz való jog. Ha a személyiségi jogsértés egy magatartásra vezethető vissza ahhoz, hogy a magánélethez, való jog valamely egyéb személyiségi jog mellett*

megállapítható legyen, többlet-tényállási elem szükséges. Nézetünk szerint, ez a többlet tényállási elem lényegében a magánszférába történő indokolatlan behatolásban, „a háborítatlansághoz való jog” megsértésében ölthet testet. Egyebekben a lex specialis derogat legi generali elv alapján, azon személyiségi jog alkalmazandó, amely a megállapított tényállás szerint leginkább ahhoz illeszkedik.

Összességében a polgári jogban a magánélethez való jogra olyan nevesített személyiségi jogként tekintünk, amely az általános személyiségi jog mellett, annak részeként, szubszidiárius, hézagkitöltő szereppel szolgálja az emberi személyiség oltalmát. Annak ellenére, hogy az általános személyiségi jog is generális szerepet tölt be, illetve a magánszféra egyes szelvényjogai nevesített jogként szolgálják a személyiség oltalmát, nem tartjuk szükségtelennek a magánélethez való jog személyiségi jogként történő elismerését, tekintettel hézagkitöltő, rugalmas jellegére, és arra, hogy a jogrendszer kiemelt értékét jelenti, amelynek az egyes magánjogi jogviszonyokban is érvényesülnie kell.

- 6) A jogi szabályozást taglaló harmadik fejezetben a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény (Mvtv.) szabályait és az egyéb jogágakban megjelenő, a magánélethez való jogot oltalmazó szabályokat tettük vizsgálatunk tárgyává. Az Mvtv.-ben a magánélethez való jog fokozott védelme iránti jogalkotói szándék nyer manifesztumot. *A magunk részéről üdvözlendőnek tartjuk, hogy a jogszabály utal a technológia novumok által teremtett kihívásokra, illetve a magánszférát az online térben fenyegető veszélyekre. A jogszabály rendelkezéseit tekintve, kiemelését érdemelnek a közéleti szereplők magánélethez való jogát érintő rendelkezések, amelyek a korábbiaknál szűkebb mezsgyén teszik lehetővé ezen alanyi kör bírálhatóságát, és fontos, megválaszolando kérdéseket rónak a bírói gyakorlatra. Nézetünk szerint, e tekintetben a szabályozás átgondolása is szükséges lehet, illetve a családi élethez való jog magánélethez való jog részterületként történő nevesítését, illetve a szűkebb és tágabb értelemben vett magánélethez való jog megkülönböztetését dogmatikailag nem tartjuk*

helytállónak. Az Mvtv. lényegében egy szokatlan jogalkotó megoldás produktumaként értékelhető. A jogszabály hatálybalépése óta, a polgári jogi esetjogi gyakorlatban, több ízben is hivatkoztak az Mvtv.-re, ugyanakkor a 2018. évi LIII. törvény rendelkezései nem adnak többletet a magánélethez való jog jelentéstartalmához. A Ptk. és az Alaptörvény szabálya mellett, egyfajta „kiegészítő” szerepet tölt be e jogszabály, önálló gyakorlati érvényesülését az sem segíti elő, hogy a magánélethez való jogot sértő magatartások reparációját szolgáló szankciórendszert lényegében a Ptk.-ból veszi át. A magánélethez való jog jogi szabályozását tekintve kiemelést érdemel a munkajog, az adatvédelmi jog, a polgári és büntető eljárásjog, az anyagi büntetőjog és a büntetés-végrehajtási jog területe. A magánélethez való jog szabályozását tekintve megállapítható, hogy komplex módon kerül védelemre a hazai jogrendszerben. Az alkotmányos védelem vertikálisan az állam és az egyes polgárok viszonyrendszerében oltalmazza a magánéleletet, míg a polgári jogi szabályozás az egyes jogalanyok egymás közötti viszonyában teremti meg az oltalom kereteit. Ezt árnyalja, hogy számos jogág közvetlen, illetve közvetett módon szintén védi a jogalanyok privátszféráját. A 2018. évi LII. törvény e tekintetben sajátos helyzetet teremt, nézetünk szerint a jogszabály rendszertani, dogmatika és a közéleti szereplőkre vonatkozó rendelkezéseire tekintettel idegen a jogi szabályozás egységétől. A magánéleletet oltalmazó normák minden jogterületen meglehetősen általánosnak tekinthetők, azoknak a gyakorlati jogértelmezés adja meg tartalmát és jellegképző attribútumait.

- 7) A magánélethez való jog érvényesülési szempontjából – ahogy dolgozatunk kezdetén utaltunk rá – jelentős hatással van a közszféra és a magánszféra viszonya. A közszféra, a közügyek és a tájékoztatás esszenciális jellegadó platformja a média területe, amelynek nézetünk szerint, kiemelt, pótolhatatlan szerepe van egy demokratikus jogállam működésében. A média klasszikus ágai, mint a sajtó, a rádió és a televízió, amellet, hogy a lineáris médiaszolgáltatások hagyományos területeinek tekinthetők, számos esetben a véleménynyilvánítási szabadság és a magánélethez való

jog kollíziójának a „*terepei*” is. E tekintetben kiemelés érdemel, hogy a jogi szabályozás mellett, az egyes etikai normákban is megjelenik a magánélethez való jog oltalma. Új és kissé a jog territóriumán kívül eső területet jelent a közösségi média térhódítása, amely gyakorlatilag átrajzolta a magánszféra kereteit. A közösségi oldalakra vonatkozóan egzakt, jogi definíció nem került ez idáig megalkotásra, a magunk részéről, *általános értelemben olyan szolgáltatásokat értünk e fogalom alatt, (webhelyek és alkalmazások) amelyek egyfajta keretrendszer biztosítva, a regisztrációt követően lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy egy online közösségi hálózat részeseivé váljanak, amely során tartalomhoz férhetnek hozzá, illetve azt maguk is létrehozhatják és megoszthatják. A közösségi médiában a magánélethez való jog sérelme két viszonyrendszerben is megvalósulhat. Egyrészt, a közösségi oldal és annak felhasználói közötti jogviszonyban, illetve a felhasználók egymás közötti viszonyában.* Előbbi tipikusan a személyes adatok sérelmében ölt testet, de a magunk részéről a magánélethez való jogot erőteljesen sértő hatásoknak tekintjük a felhasználók személyiségét teljesen feltérképező, de üzleti titoknak minősülő, ezáltal hozzáférhetetlen algoritmusokat, kisméretű nyomkövető fájlokat és minden, a közösségi média „*zéró áras*” üzleti modelljét ily módon szolgáló eszközt. Szintén aggályosnak tekinthető, a közösségi média oldalak szolgáltatói által meghatározott általános szerződési feltételek abból a szempontból, hogy abban a portál kötelezettségei a felhasználók személyiségi és alapvető jogainak a tiszteletben tartására vonatkozóan meglehetősen szűk körben jelennek meg. *Ezen egyensúlyhiányos helyzet rendezése, és a közösségi oldalak üzleti modelljének erőteljesebb jogi szabályozás elengedhetetlennek tűnik a felhasználók magánélethez való jogának biztosítása szempontjából. A magánélethez való jog sérelmét előidéző másik viszonyrendszer a felhasználók egymás közötti viszonya, amelyben tipikusan valamely szelvényjog sérelme valósul meg a jogosulatlan feltöltések, megosztások, hozzászólások révén.* E tekintetben, a személyiségi jogi szabályozást kielégítőnek tartjuk, ugyanakkor sajnálatos

tendencia, hogy a felhasználók sokkal egyszerűbben és meggondolatlanul nyilvánítanak véleményt valamely közösségi média felületen, számos esetben jogsértő magatartást megvalósítva ezzel. Minderre tekintettel, kiemelt jelentősége van a felhasználók minél szélesebb körben történő jogi edukációjának, amely segítségével bizonyos jogsértések könnyebben megelőzhetőek lennének. Ez a követelmény szintén jelentkezik a gyermekek magánélethez való jogának közösségi médiában történő biztosításával összefüggésben, amely jelentős társadalmi érdeklődésre számot tartó területet jelent. *A kiskorúak e viszonyrendszerben való jogvédelmét deklaráló szabályok meglehetősen általánosak, így nézetünk szerint a jövőben elengedhetetlen a közösségi médiára vonatkozó, specifikus szabályozás meghozatala, amely a gyermekek közösségi médiában megjelenő kiszolgáltatott helyzetét egyensúlyba hozná, ezáltal pedig elősegítené a magánélethez való joguk hatékony érvényesülését.*

- 8) Kutatásunkban jelentős hangsúlyt fektettünk a közéleti szereplők magánélethez való jogának a vizsgálatára, tekintettel a rendkívül gazdag joggyakorlatra, illetve arra a körülményre, hogy az egyes esetjogi döntések általában a véleménynyilvánítási szabadság és a magánélethez való jog közötti kollízióval kapcsolatban merülnek fel. *A közéleti szereplőkre vonatkozóan egzakt, általános jogi definíció nem született ez idáig, nézetünk szerint, azonban ez nem is szükséges, mivel a közszereplői minőségről az eljáró bíróság esetről-esetre dönt. Álláspontunk szerint, a közéleti szereplők körét tekintve fontos új „csoportot” jelent az online véleményvezérek köre, akiknek a társadalomra gyakorolt hatásuk, és gyakran több százezer főre duzzadt követőtáborukra tekintettel közéleti szereplőként való minősítése lehet indokolt. A közéleti szereplők magánélethez való jogával kapcsolatosan a legfontosabb kérdést az jelenti, hogy hol húzódik a határ a szabad bírálat és a személyiségi jogot sértő kijelentés között? Erre vonatkozóan az EJEB, illetve (azt alapul véve) a hazai Alkotmánybíróság is lépcsőzetes mérlegelési rendszer alkalmaz. Az Mvtv. hatályba lépése és a Ptk. módosítása óta azonban mind a közvélemény, mind a bírói gyakorlat*

*igyekszik megtalálni az érzékeny egyensúlyt a magánélethez való jog, illetve a közéleti szerepet vállaló jogalanyok, demokratikus diskurzust előmozdító bírálhatóságával kapcsolatban. Ezen egyensúly megtalálása lényegében esszenciális jelentőségűnek tekinthető, hiszen az Mvtv. szabályai alapján úgy tűnik, hogy a magánélethez való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága közötti kollíziót, az előbbi javára kell eldönteni. A bíróságok számára e tekintetben eszközül szolgálhat annak a szűkítő jellegű értelmezése, hogy az egyén által a magánélettel kapcsolatban megőrizni kívánt személyes adattal, titokkal, képmással, hangfelvétellel való visszaélés, vagy a becsület és a jó hírnév megsértése mikor minősül egyben a magánélet tiszteletben tartásához való jog megsértésének is. Ez utóbbi fogalmi körbe tartozás megállapításának szigorítása jelentheti a véleménynyilvánítás szabadságának viszonylag tágabb értelmezését és judikatúra által kialakított elvekhez történő közelítés egyik eszközét. Fontos körülményt jelent ugyanakkor, hogy a közéleti szereplők a tevékenységükkel, személyükkel kapcsolatban nem csak a „*demokratikus diskurzust előmozdító*” véleményekkel szembesülnek, hanem számos alkalommal dehonesztáló, emberi mivoltukat és megkérdőjelező közlésekkel is. Ezen közlések számos alkalommal az emberi méltóság védett magjának a sérelmét maguk után vonják, amellet, hogy sértik a magánélethez való jogot. Az ilyen közlések terjedését egyértelműen megkönnyítik az egyes internetes közösségi platformok, amelyek magánszférához való viszonyát a dolgozat önálló fejezetében elemeztük. Az emberi méltóságot és a magánszférát sértő közlésekkel szemben nézetünk szerint, a közéleti szereplők jogvédelme megfelelően biztosított a hazai jogszabályok és esetjog alapján, ugyanakkor a véleménynyilvánítás szabadságának EJEB általi értelmezése a továbbiakban is követendőnek tekinthető.*

- 9) A magánélethez való jog oltalma szempontjából nem hagyhatóak figyelmen kívül az egyes technológia, módszertani novumok sem, tekintettel arra is, hogy a jogosultság elismerése iránti igényt, éppen egy ilyen, a maga

korában fejlett eszköz hívta életre. 1890 óta nyilvánvalóan nagyon változott a társadalmi és technológia környezet, napjainkban gyakorlatilag eljutottunk a Metaverzum fenyegető és utópisztikus képéhez, amely számos újító és tagadhatatlan pozitív hatása mellett, szintén nagymértékű veszélyt rejt a magánszférára vonatkozóan. Szintén e körben említhetőek például a biometrikus azonosítás, a személyre szabott orvoslás, a pilóta nélküli légi járművek, vagy éppen a mesterséges intelligencia területei. *Ezen kérdéskörök további kutatási irányként is felfoghatóak, az azonban bizonyos, hogy nem érthetünk egyet Mark Zuckerberg nézetével, amely szerint a magánszféra megszűnt társadalmi norma lenni, álláspontunk szerint, a magánélethez való jog a jogrendszer kiemelt értékét jelenti, amelynek oltalmát napjaink digitalizált valóságában is biztosítani szükséges, annak ellenére, hogy a technológia sokszor követhetetlen ütemet diktál.*

Mindezek alapján, a magánélethez való jog – a disszertációnk címében feltett kérdést megválaszolva – semmiképpen sem tekinthető illúzióknak. Generálisan, jogágakon átívelve, a jog szövetébe beépülve, valódi *páncélzat*ként védi az emberi lét érzékeny területét, a jogalanyok lelkének titkos lényegét. Ez a *oltalom* azonban nem egységes. A komplex jogi szabályozás normái, az esetjog által kimunkált elvek egyaránt annak részét képezik, szelvényjogai pedig színes mozaikként alkotnak kerek egészet. Ahol pedig ezek a mozaikdarabok hiányosnak tűnnek, vagy nem illeszkednek megfelelően, a hézagokat kitölti a generális szabályozás, ezzel megerősítve és szolgálva a magánélethez való jog *páncélzatát*.

ANGOL NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÁS

The objective of this paper is to explore the interpretative framework of the right to privacy. The right to privacy is an indefinite entitlement protected by several branches of law, and in view of this, this paper is written in an interdisciplinary approach.

The starting point of our research to understand the right to privacy was the distinction between the public and private spheres. The relationship between these two 'spheres' has taken different shapes in each period, and the philosophy has been and is still widely engaged with the issue.

Our analysis of the right to privacy has also been based on a brief review of the history of its development. As regards the development of domestic law, it can be noted that the need for a right to privacy first appeared in academic discourse and in judicial practice, followed relatively late by legal regulation. The recognition of this right has been greatly assisted by supranational human rights instruments and by the jurisprudence of the Constitutional Court and civil law courts.

After outlining the philosophical and historical foundations, it was considered important to present the academic attempts to define the content of the right to privacy. This was also justified by the "birth" of the right itself, which can be considered as an anomaly. The term 'the right to privacy' was first used by Thomas M. Cooley in 1888 and was taken up in 1890 by Samuel Warren and Luis Brandeis, who published their seminal paper in the Harvard Law Review. In our view, there is no general definition of the right to privacy, nor is it desirable, as a narrow definition of the right would make it lose its general, gap-filling role.

We, for our part, see the right to privacy as a right which, by virtue of human dignity and freedom of self-determination, is intended to guarantee a person's "right to be left alone", to remain (physically and psychically) at a distance from others and to have control over information about him or her.

This right must apply both vertically, in the relationship between the State and the citizen, and horizontally, in the relationship between individuals.

In the analysis of the legislation, we have first examined the regulation of the right to privacy as a fundamental right. In this respect, the basis for legal protection is provided by the various supranational human rights instruments and the Fundamental Law, but it is for the case-law to give substance to the norms. In this context, we have analysed in detail the practice of the European Court of Human Rights, which is justified by the fact that the principles developed by the Court of Justice in *Stasbourg* have served and continue to serve as a guide for the interpretation of the law by the domestic Constitutional Court and civil law courts. In the case-law of the European Court of Human Rights, no uniform definition of the right to privacy has been elaborated, and the forum considers Article 8 to be applicable in a very broad sense to a wide range of life situations. The Constitutional Court, in its jurisprudential interpretation, has examined the right to privacy in the context of a number of life relationships, and interprets privacy as a right whose essence is that it should not be invaded or viewed by others without the will of the person concerned, thus ensuring his or her "right to be free from interference". Turning to civil law, our research has led us to the conclusion that the right to privacy, which has been recognised in our Civil Code as a general civil law general clause, as a right to privacy, is given substance by judicial practice. An examination of civil law jurisprudence leads to the conclusion that the right to privacy is mostly and typically always exercised by or alongside another named personality right. Such rights include the right to image and sound recording, the right to honour, the right to reputation, the right to the protection of personal data, the right to a private dwelling and the right to privacy.

If the violation of personality is attributable to conduct in order to establish a right to privacy alongside another right to personality, an additional element is required. In our view, this additional element may essentially take the form of an unwarranted intrusion into privacy, a violation of the "right to privacy".

In the third chapter on the legal regulation, we have examined the rules of Act LIII of 2018 on the Protection of Privacy (Mvtv.) and the rules protecting the right to privacy in other branches of law. With regard to the provisions of the law, the provisions concerning the right to privacy of public figures deserve to be highlighted, as they allow for the judiciability of this category of subjects in a narrower field than before and pose important questions to be answered for judicial practice. In our view, a rethink of the legislation may be necessary in this respect, and we do not consider the designation of the right to family life as a sub-area of the right to private life, or the distinction between the right to private life in the narrower and broader sense, to be doctrinally correct.

The relationship between the public and private spheres has a significant impact on the exercise of the right to privacy, as we pointed out at the beginning of this paper. The media is an essential platform for the public sphere, public affairs and information, and we believe that it has a crucial and irreplaceable role to play in the functioning of a democratic state governed by the rule of law. The classical media, such as the press, radio and television, in addition to being traditional areas of linear media services, are in many cases also 'arenas' of collision between freedom of expression and the right to privacy. A new and somewhat outside the legal territory is the emergence of social media, which has virtually redrawn the boundaries of privacy. In social media, the violation of the right to privacy can take place in two sets of relations. On the one hand, in the legal relationship between the social networking site and its users, and on the other hand, in the relationship between users themselves, which will be examined in detail in this paper.

In our research, we have placed considerable emphasis on the examination of the right to privacy of public figures, given the very rich jurisprudence and the fact that case law decisions generally arise in relation to the conflict between freedom of expression and the right to privacy. A precise, general legal definition of public figures has not yet been established, but in our view this is not necessary, as the capacity of public figures is decided on a case-by-case basis by the court seized. In our view, an important new "group" of public

figures is the online opinion leaders, who, given their impact on society and their often hundreds of thousands of followers, may be justified to be classified as public figures. The key question regarding the right to privacy of public figures is where the line is drawn between free criticism and invasion of privacy? In this respect, the ECtHR and (based on it) the domestic Constitutional Court apply a graduated system of discretion. However, since the entry into force of the Mvtv. and the amendment of the Civil Code, both public opinion and judicial practice have sought to strike a delicate balance between the right to privacy and the ability to criticise public figures who play a public role in promoting democratic discourse. Finding this balance can be seen as essential, since the conflict between the right to privacy and freedom of expression seems to be decided in favour of the former, on the basis of the rules of the Mvtv. In this respect, the courts may be assisted by a restrictive interpretation of when the misuse of personal data, secrets, images, audio recordings or the violation of honour and reputation that an individual wishes to keep private in connection with his private life also constitutes a violation of the right to respect for private life.

From the point of view of the protection of the right to privacy, certain technological and methodological innovations cannot be disregarded, given that the need for recognition of the right to privacy was prompted by the very means that were developed in its time. These issues can be seen as a further line of research, but we cannot agree with Mark Zuckerberg's view that privacy has ceased to be a social norm, and we believe that the right to privacy is a core value of the legal system, which must be protected in today's digitalised reality, despite the often unpredictable pace of technology.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK

HATÁLYOS JOGSZABÁLYOK:

- 1) A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- 2) A magyar Általános Polgári Törvénykönyv Tervezete (1911)
- 3) A magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény
- 4) A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi II. törvény
- 5) 1995. évi CXVII. törvény a légitársaságokról
- 6) 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 7) 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- 8) 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 9) 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról
- 10) 2009. évi XLVII. törvény a bünyügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünyügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról
- 11) 2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól

- 12) 2003. évi III. törvény az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
- 13) 2007. évi CXXXVI. törvény a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása megelőzéséről
- 14) 1995. évi CXVII. törvény végrehajtásáról szóló 140/1995. (XI. 30.) Kormányrendelet
- 15) 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 16) 38/2021. (II. 2.) Korm. rendelet a pilóta nélküli állami légi járművek repüléséről
- 17) A magyar légtér légiközlekedés céljára történő kijelölésről szóló 26/2007. (III. 1.) GKM-HM-KvVM együttes rendelet
- 18) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 Rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet, GDPR) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679> (2021.12.20.)
- 19) Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT> (2021.12.20.)
- 20) Az Európai Parlament És A Tanács 2010/13/Eu Irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló

irányelv) <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:HU:PDF> (2022.03.12.)

21) Az Európai Bizottság 2019/245. számú EU rendelete. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2019/945/oj (2022.03.27.)

22) Az Európai Bizottság 2019/247. számú végrehajtási rendelete. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0947&from=HU> (2022.03.27.)

23) A Gyermek Jogairól Szóló, New Yorkban, 1989. November 20-án kelt Egyezmény <https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/AGyermekjogairolszoloegyezmenyNewYork1989.pdf> (2022.03.12.)

24) 2002. évi VI. törvény az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezmény, valamint az Egyezménynek az emberi lény klónozásának tilalmáról szóló, Párizsban, 1998. január 12-én kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0200006.TV> (2022.03.12.)

25) Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020PC0842> (2022.03.12.)

26) Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825> (2022.03.12.)

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSHEZ HASZNÁLT HATÁLYTALAN JOGSZABÁLYOK:

- 1) 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 2) 1977. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről
- 3) 1949. évi XX. törvény a Magyar Népköztársaság Alkotmánya
- 4) Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve. 13. Fejezet. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=03800013.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3Dszent%2520istv%25C3%25A1n> (letöltés ideje: 2021. május 7.)
- 5) Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve. 13. Fejezet. 1.§ (1)-(2) bekezdések. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=03800013.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3Dszent%2520istv%25C3%25A1n> (letöltés ideje: 2021. május 7.)
- 6) Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve. 25. Fejezet. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=03800025.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3Dszent%2520istv%25C3%25A1n> (letöltés ideje: 2021. május 7.)
- 7) Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve. 25. Fejezet 1.§ (1) bekezdés. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=03800025.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3Dszent%2520istv%25C3%25A1n> (letöltés ideje: 2021. május 7.)
- 8) Tripartitum 134. czim 5.§. http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm (letöltés ideje: 2021. május 7.)

- 9) 1848. évi II. tc. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84900002.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagemum%3D27>, (letöltés ideje: 2021. július 12.)
- 10) 1848. évi V. tc. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84800005.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagemum%3D27> (letöltés ideje: 2021. július 14.)
- 11) 1848. évi IX. tc. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84800009.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagemum%3D27> (letöltés ideje: 2021. július 16.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1) AMBRUS (2020/4.): Ambrus István: A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, ÁJT, 2020/4., 4-23.o.
- 2) ANDORKA (2011): Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_bev_ezetes_a_szociologiaba/ch13s04.html (2021.04.19.) 1-594.o.
- 3) BAKOS-KOVÁCS (2017): Kitti: Bakos-Kovács Kitti: *A közösségi portálon elkövetett személyiségi jogsértések közös attribútumai* In. Lege duce, comite familia - Ünnepi Tanulmányok Tóthné Fábíán Eszter tiszteletére, jogászai pályafutásának 60. évfordulójára, Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2017, 19.o.
- 4) BALÁS P. (1941): Magyar Magánjog (főszerkesztő: Szladits Károly). Általános rész. Személyi Jog. Harmadik Fejezet. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 1941. 639-642.o.
- 5) BARZÓ (2008): Barzó Tímea: A Közéleti Szereplők és a Magánélethez Fűződő Jog, Public Figures And The Right To Privacy. MultiScience - XXXII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference University of Miskolc, 5-6 September, 2018. ISBN 978-963-358-162-9. 10.o.
- 6) BARZÓ Tímea: A különélő szülő kapcsolattartási jogát ellehetetlenítő szülői magatartás polgári jogi és büntetőjogi jogkövetkezményei. Miskolci Jogi Szemle. 2019/2.sz, https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6542/12_barzotimea_t%C3%B6rdelt.pdf (2021.06.07.), 89.o.
- 7) BARZÓ (2009): Barzó Tímea: A szülői kapcsolattartást ellehetetlenítő magatartás, mint személyiségi jogsértés. In: Studia in honorem Lajos Vékás (szerk. Lamm Vanda-Sajó András) HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2019. (ISBN 978 963 258 475 1), 21-30.o.
- 8) BARZÓ Tímea – CZÉKMANN Zsolt – CSÁK Csilla „Gondolatok közttere” A közösségi média személyiségvédelemmel kapcsolatos kihívásai és

szabályozása az egyes államokban szerk. Miskolci Egyetemi Kiadó. 2021. 1.-99., 200-436.o.

- 9) BARTH – DE YONG (2017): The Privacy Paradox – Investigating Discrepancies between Expressed Privacy Concerns and Actual Online Behavior – A Systematic Literature Review. Telematics and Information. 2017. 1-22.o.
- 10) BARTÓKI-GÖNCZY (2021): Bartóki-Gönczy Balázs: Regulation of social media platforms in the european union. Pro Publico Bono – Public Administration.2021/1.sz.,<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/ppbm/article/view/5681> (2022.01.12.) 1-16.o.
- 11) BÉLI (2014): Béli Gábor: Magyar jogtörténet. A tradicionális jog. 10.2. A delictum privatum fogalma. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_528_Beli_Gabor_Magyar_jogtortenet/ch01s02.html (2021. július 20.) 10.2.pont
- 12) BENKE (2021): Benke József: Bevezető rendelkezések. In: 2013.évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja. Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest. 2021. <https://www.mhk.hu/files/ptk-kommentar.pdf> 37.o
- 13) BERKE (2018/10): Berke Barnabásné: Indiáé a világ legnagyobb biometrikus adatbázisa, in: *Tudományos és Műszaki tájékoztatás*, 2018/10.sz. http://epa.oszk.hu/03000/03071/00122/pdf/EPA03071_tmt_2018_10_525.pdf (2021.07.16.) 525.o.
- 14) BIHARI – ANTAL – GYÜRE (2008): Bihari Zoltán – Antal Zsuzsanna – Gyüre Péter: Természetvédelmi ökológia. 2008. Debreceni Egyetem. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0032_okologia/ch03s10.html (2021.10.01.), 10.o.
- 15) BOROS (2014): Boros János: Szenvedély és szükségyszerűség. Iskolakultúra-könyvek 47. Szerkesztette: Géczi János. Veszprém. 2014. 122.o.

- 16) CASMAN (2011): Betsy Sue Casman: The Right to Privacy in Light of the Patriot Act and Social Contract Theory, University Libraries, University of Nevada, 2011. 69.o.
- 17) COOLEY (1888): Thomas M. Cooley: A Treatise on the Law of Torts on the Wrongs which Arise Independent of Contracts. University of Michigan Law School, 1888. 29.o.
- 18) CSINK Lóránt: Az ombudsman. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/21_Csink_Lorant.pdf (2021.09.01.) 609.o.
- 19) FAIRFIELD – ENGEL (2015): Privacy as a public Good. Duke Law Journal. 2015. Volume 65. Number 3., 365.o.
- 20) FARKAS (2018): Farkas Diána: Magánélethez való jog a büntetés-végrehajtásban. https://www.eltereader.hu/media/2018/04/Gorog_Menyhard_Koltay_Szemelyiseg_READER.pdf 83-99. (2022.01.30.) 83-99.o.
- 21) FAZEKAS (2015): Fazekas Judit: Történeti áttekintés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959.évi IV. és a 2013. évi V. törvények kodifikációjáról. <https://dfk-online.sze.hu/tanulmanyok-a-65-eves-lenkovics-barnabas-tiszteletere> (2021. augusztus 12.), 122-123.o.
- 22) FÉZER (2014): A privátszféra polgári jogi védelmének alapkérdései. Debreceni Jogi Műhely, 2014/1-2.sz. http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/a_privatszfera_polgari_jogi_vedelmenek_alapkerdesei/ (2022.04.02.)
- 23) FÉZER Tamás: a természetjogi gondolkodás fejlődése és hatása a személyiségi jogi elméletekre. <http://jesz.ajk.elte.hu/fezer19.html> (2022.03.11.)
- 24) FÖLDESI (2017): Földesi Krisztina: A biometrikus azonosítási eljárások alkalmazhatósága a rendőri munkában, PhD értekezés, 2017, [https://bdi.uni-obuda.hu/sites/default/files/Doktori_\(PhD\)_ertekezes-Foldesi_Krisztina.pdf](https://bdi.uni-obuda.hu/sites/default/files/Doktori_(PhD)_ertekezes-Foldesi_Krisztina.pdf) (2021.07.01.) 36.o.

- 25) FÖLDI – HAMZA (1996): Földi András – Hamza Gábor: A római jog története és intézményei. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 1996. 239.
- 26) FRANK (1847): Frank Ignác: A közigazgatás törvénye Magyarhonban. Magyar Királyi Egyetem. Buda. 1947. <https://digitalia.lib.pte.hu/hu/frank-ignac-a-kozigazgatag-torvenye-magyarhonban-1847-2-2-2644#page/369/mode/1up> (2021.július 22.) 748.o.
- 27) FRIED (1968): Charles Fried: Privacy. The Yale Law Journal. Vol.77: 1968. <https://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5894&context=yjl> (2021.12.09.) 475.o.
- 28) FRIVALDSZKY (2013): Frivaldszky János: A közjó Aquinói Szent Tamásnál és a neotomista természetjogi gondolkodásban. Iustum Aequum Salutare. 2013/4. sz., 118.o.
- 29) G. W. F. HEGEL: Előadások a filozófia történetéről. III. kötet. Második kiadás. Fordította Szemere Samu. Akadémiai Kiadó, Budapest 1977., 22.o.
- 30) GASZT (2019): Gaszt Csaba: A mesterséges intelligencia szabályozási kérdései, különös tekintettel a robotikára. IJ, 2019/1.sz., 21-26.o.
- 31) GAVETTI – HENDERSON – GIORGI (2005): Giovanni Gavetti – Rebecca henderson – simona giorgi: Kodak and the digital revolution. Harvard Business School. 2005/11., 1.o.
- 32) GEBICKA – HEINENNMANN (2015): Aleksandra Gebicka - Andreas Heinennmann: Social Media & Competition Law. Http://Awa2015-Concurrences.Nursit.Com/IMG/Pdf/4_Social_Media.Pdf (2021.03.13.)
- 33) Gilgames Eposz. Fordította és a kísérőtanulmányt írta: Zászlós Levente. <https://mek.oszk.hu/14700/14741/14741.pdf> (2021.06.12.), 68.o.
- 34) GÖRÖG Márta: Az általános személyiségi jog megsértésének fájdalomdíjjal való orvoslása <http://jesz.ajk.elte.hu/gorog11.html> (2022.04.03.)

- 35)GÖRÖG Márta - MENYHÁRD Attila - KOLTAY András (szerk.): A személyiség és védelme. Budapest. 2017. http://www.eltereader.hu/media/2018/04/Gorog_Menyhard_Koltay_Szemelyiseg_READER.pdf (2021.05.12.) 49-62., 182-196.o.
- 36)JÓRI (2009): Az alkotmány kommentárja. Szerk.: Jakab András. In.: Jóri András: A magánszférajogok. Századvég Kiadó. Budapest. 2009. 2217.o.
- 37)HABERMAS (1999): Jürgen Habermas: A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása. Vizsgálódások a polgári társadalom egy kategóriájával kapcsolatban. Osiris Kiadó, Budapest, 1999., 53., 55-57.o.
- 38) HALÁSZ - CERTICKY (2021/2): Halász Csenge – Certicky Mária: Hová tűntél önrendelkezés? Jogtudományi Közlöny. 2021/2.sz. 67-77.o.
- 39)HARTAI (2008): Hartai László: Sajtó és média. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet. https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/4_0950_006_101115.pdf (2022.01.11.) 3.o.
- 40)RHODES (1956): Henry T. F. Rhodes: Alphonse Bertillon: Father of the scientific detection, University of Michigan, 1956., 1-238.o.
- 41)DALUZ (2019): Hillary Moses Daluz: Fundamentals of fingerprint analysis, CRC Press, 2019, 31.o.
- 42)HOFFMAN (2013): Hoffman Zsuzsanna: Adalékok Claudius politikájához. Cicero száműzetésének körülményei. Aetas 2013/1.sz. http://acta.bibl.u-szeged.hu/31030/1/aetas_2013_001_115-127.pdf (2022.06.21.) 122.o.
- 43)HORVÁTH (2018): Horváth Georgina: Személyiségi jogsértések a büntetőeljáráásban. https://www.eltereader.hu/media/2018/04/Gorog_Menyhard_Koltay_Szemelyiseg_READER.pdf 163-177. 163-177.o.

- 44) Immanuel KANT: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése, A gyakorlati ész kritikája, Az erkölcsök metafizikája, ford. BERÉNYI Gábor, Budapest, Gondolat, 1991. 1-76.o.
- 45) KAPLAN – HAENLEIN (2010): KAPLAN, Andreas M. - Michael HAENLEIN (2010) "Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media". Business Horizons 53 (1): 59–68.o.
- 46) KLAUSZ (2013): Klausz Melinda: Megosztok, tehát vagyok: A közösségi média és az Internet szép új világa. <https://books.google.hu/books?id=W9UeAgAAQBAJ&pg=PA238&lpg=PA238&dq=umberto+eco+hiperval%C3%B3s%C3%A1g&source=bl&ots=MLjZk9ehDY&sig=ACfU3U3TLIYCfNVwZNs1eleWCiV5bV9gdA&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwi60Zzx9-2AhW7gPOHHTgyCYoQ6AF6BAgNEAM#v=onepage&q=umberto%20eco%20hiperval%C3%B3s%C3%A1g&f=false> (2022.04.11.) 238.o.
- 47) KOLOSVÁRY (1927): Kolosváry Bálint: Arckép és jog. Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Részvénytársaság. Szeged. 1927. 3-6.o.
- 48) KOLTAY András: A közügyek vitáinak szabadsága, a közéleti szereplők személyiségi jogainak védelme és a polgári jogi személyiségvédelem. Háttéranyag joghallgatók részére. [https://jak.ppke.hu/uploads/articles/307183/file/B14_A%20k%C3%B6z%C3%A9leti%20szerepl%C5%91k...%20\(h%C3%A1tt%C3%A9ranyag\).pdf](https://jak.ppke.hu/uploads/articles/307183/file/B14_A%20k%C3%B6z%C3%A9leti%20szerepl%C5%91k...%20(h%C3%A1tt%C3%A9ranyag).pdf) (2021.04. 8.), 1-12.o.
- 49) KOLTAY András: A közéleti szereplők hírnév és becsületvédelme Európában. Áttekintő vázlat. http://real.mtak.hu/102799/1/tattay_koltay_309_351.pdf (2021.04.26.), 327.o.
- 50) KONVITZ (1961): Milton R. Konvitz: Privacy and the Law: A Philosophical Prelude. Law and Contemporary Problems, Spring, 1966, Vol. 31, No. 2, Privacy (Spring, 1966), Duke University School of Law. 272-280.o.

- 51) KOVÁCS – MIKLÓS (2019): Kovács Tibor – Miklós Gellért: A biometrikus adatok kezelésének jogi szabályozása, in: *Hadmérnök*, 2019/1, 1.o.
- 52) KOVÁCS (2011): Kovács Péter: Nemzetközi jog. Osiris Kiadó. 2011. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_nemzetkozi_kozjog/ch04s04.html (2021.05.02.) 260.o.
- 53) KRAUSE (1965): Harry D. Krause: The right to privacy in Germany: Pointers for American legislation? In: *Duke Law Journal*, Vol.1965, No.3.
- 54) LÁBADY Tamás: A magánjog általános tana. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója. Budapest. 2017. 113.o.
- 55) LAJKÓ (2015): Lajkó Dóra: Biometria világa <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=57175>. (2021.07.01.)
- 56) LENGYEL (1997): Lengyel Zsuzsanna: Szociálpszichológia. 1997. <https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szocialpszichologia/ch10s06.html> (2022.01.20.) 510-520.o.
- 57) LENKOVICS (2011): Lenkovics Barnabás: Ptk. és Alkotmány, ember- és
58) társadalomkép. ABSz, 2011/2, 59-63.o.
- 59) LENKOVICS (2021): Lenkovics Barnabás: Házasság és család: múlt, jelen, jövő. In: *Elmélet és praktikum. Hagyománytisztelet és modernitás. Jubileumi Konferencia. 2020. június 4. Tanulmánykötet.* <https://jogikar.unimiskolc.hu/files/17531/JubileumiPOTk%C3%B6tet.pdf> (2022.06.27.) 16-29.o.
- 60) LENNERT – LEHOCZKY (2018): Lennert József – Lehoczky Máté: Drónok a mindennapi munkában. 2018. <http://mmk-ggt.hu/konferenciak/20181027/Dronok-a-mindennapi-munkaban.pdf> (2020.04.22.) 1-8.o.
- 61) LESSIG (2005): Lawrence Lessig: A privát szféra architektúrája, *Információs Társadalom*, 2005/2.sz., 55.o.

- 62)LESZKOVEN (2014/9): Leszkoven László: Az általános szerződési feltételek útján létrejövő szerződések, *Gazdaság és Jog*, 2004/9.sz., 3-9.o.
- 63)LUKÁCS (2014): Lukács Adrienn: What Is Privacy? The History And Definition Of Privacy. <http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/10794/7/3188699.pdf> (2021.08.03.) 1-10.o.
- 64)MAGYAR (1937/38): Magyar Gábor: A nem vagyoni kár. 1937/38. 1217.szám.
<https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/117703/A2348.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (2021.július 20.) 1-5.o.
- 65)MANGA–CSURGAI(2017): Manga László – Csurgai József: Pilóta nélküli repülő a sugárfederítésben. http://www.elftsv.hu/svonline/docs/kulonsz/2017sv/szerda/Pilota_nelku_li_repulok_a_sugarfelderitesben.pdf (2020.04.12.), 1-26.o.
- 66)MÁRKUS (1907): Márkus Dezső: Az osztrák Polgári Törvénykönyv mai érvényében. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest.1907. 13-46.o.
- 67)MARTON (1992): Marton Géza: A polgári jogi felelősség. Triorg Kft. Budapest.1992. 19.o.
- 68)MACKINNON (1989): Catherine Mackinnon: Toward a Feminist Theory of the State, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989. 23.o.
- 69)DOLLARHIDE (2020): Maya E. Dollarhide: Social Media Definition. <http://www.billscomputerpot.com/menus/windows/SocialMedia.pdf> (2021.03.12.)
- 70)MÉLYPATAKI (2019/2.): Mélypataki Gábor: A mesterséges intelligencia munkajogi és munkaerőpiaci hatásai. Lehet-e a mesterséges intelligencia főnök? *IJ*, 2019/2.sz., 10-14.o.
- 71)MENYHÁRD (2014): Menyhárd Attila: A magánélethez való jog elméleti alapjai. In *Medias Res*. 2014/2.sz., 398.o.

- 72) MENYHÁRD Attila: A magánélet védelme az Emberi Jogi Bíróság gyakorlatában. https://www.eltereader.hu/media/2018/04/Gorog_Menyhard_Koltay_Szemelyiseg_READER.pdf (2022.02.11.), 49-62.o.
- 73) MÉSZÁROS János: Adatvédelem a XXI. században és az internet világában, PhD értekezés, Témavezető: Prof. Dr. Paczolay Péter, Szeged, 2017, 17.o.
- 74) MESZLÉNY (1903): Meszlény Artúr: A személyiség védelme a Polgári Törvénykönyv tervezetében. Magyar Jogászegyleti Értekezések. XXVI. Kötet 7. Füzet. 1903. http://misc.bibl.u-szeged.hu/22873/1/04557_001-030.pdf (2021.07.12.), 1-24.o.
- 75) MEZEY (2004): Mezey Barna: Magyar Jogtörténet. Osiris Kiadó. Budapest. 2004. 86-92.o.
- 76) MOORE (2016): Moore, A.D.,: Privacy, Security and Accountability: Ethics, Law and Policy, London: Rowman & Littlefield International Ltd., 2016. 87.o.
- 77) MOLNÁR (2011): Molnár András: A magánszférához való jog az amerikai Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában. De Iurisprudencia et iure publico. 2011/2. <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2011-2-11.pdf> (2022.06.06.) 2.o.
- 78) NÉMETH (2021/5): Németh Gabriella: A platform általános szerződési feltételek átláthatóságának és érthetőségének néhány aktuális európai magánjogi kérdése, Gazdaság és Jog, 2021/5.sz.,18-23.o.
- 79) NAGY (2008): Nagy Tamás „Vélemény 2.0.- A közösségi média könyv” <http://mek.oszk.hu/10300/10353/10353.pdf> (letöltés ideje: 2021.02.25.) 10.o.
- 80) OSZTOPÁNI (2018): Osztorán Krisztián: Alapfogalmak, in: Magyarázat a GDPR-ról (szerk.: Péterfalvi Attila-Révész Balázs-Buzás Péter), Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2018, 73.o.
- 81) ŐSZE Arnold: A biometrikus azonosítás helye az e-kereskedelemben, PhD értekezés, 2017.

https://bdi.uniobuda.hu/sites/default/files/ertekezes_tervezet_oszi_arnold.pdf, 16. (2021.07.02.) 5-110.o.

- 82) PACZOLAY (2015): Paczolay Péter: A legfőbb hatalom eredete. Újkori államelméletek. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/ujkori_allamelmeletek_a_legfobb_hatalom eredete (2021.09.14.) 2.o.
- 83) PATURI (1988): Felix R. Paturi: A technikai krónikája. Offica Nova Kiadó, Dortmund, 1988. ISBN 963 7836 44 6., 6-8.o.
- 84) KISS – TINER (2021): Az ipari forradalmak és az infokommunikációs fejlődés földrajzi összefüggései a nemzetközi szakirodalom tükrében. Földrajzi Közlemények. 2021. 1-17.o.
- 85) KOLTAY – PAPP – SORBÁN (2021): Koltay András – Papp János Tamás – Sorbán Kinga: Az európai uniós szabályozás és bírósági gyakorlat In: „Gondolatok köztere” A közösségi média személyiségvédelemmel kapcsolatos kihívásai és szabályozása az egyes államokban. Szerk. BARZÓ Tímea – CZÉKMANN Zsolt – CSÁK Csilla. Miskolci Egyetemi Kiadó. 2021. 69-107.o.
- 86) PETKÓ (2007): Petkó Mihály Péter: A biotechnikai találmányok hazai és nemzetközi jogi szabályozásának sajátosságai. Debreceni Jogi Műhely, 2007/4.sz., 1.o.
- 87) PETRIK (1992): Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 1992. 136.o.
- 88) PLATÓN: Az állam. <https://mek.oszk.hu/03600/03629/03629.htm> (2022.03.12.)
- 89) PRIBULA (2018/10): Pribula László: A sajtó-helyreigazítás új perrendi koncepciójának jogalkalmazási kihívásai. In.: Jogtudományi Közlöny, 2018/10.sz., 224.o.
- 90) PROSSER (1960): William L. Prosser: Privacy, California Law Review, 1960. 383.o.

- 91) PUSZTAHELYI – STEFÁN(2019): Puzstahelyi Réka – Stefán Ibolya: Szigorú felelősség a drónok használata során felmerülő vagyoni és nem vagyoni sérelemért, Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica Et Politica, 2019, 449-469.o.
- 92) PUSZTAHELYI Réka: Recent Eu Legislation Relating To Drones In The Light Of Right To Privacy, In: Kékesi, Tamás (szerk.) MultiScience - XXXIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, Miskolc-Egyetemváros, Magyarország : Miskolci Egyetem (ME), 2019, 1-9.o.
- 93) PUSZTAHELYI Réka: Reflections On Civil Liability For Damages Caused By Unmanned Aircrafts Zbornik Radova Pravni Fakultet (Novi Sad), 2019, 309-326.o.
- 94) RICHARD – SOLOVE (2010): Neil M. Richards - Daniel J. Solove: Prosser's Privacy Law: A Mixed Legacy, California Law Review, December 2010, Vol. 98, No. 6 (December 2010). <https://www.jstor.org/stable/pdf/25799958.pdf> (2021.09.14.) 1887-1924.o.
- 95) ROUSSEAU (1947): Jean-Jacques Rousseau: A társadalmi szerződés. Fordította és a bevezetést írta: Radványi Zsigmond, Phönix Kiadás, Budapest, 1947. 101.o.
- 96) RÓZSA (2014): Rózsa Erzsébet: Személyes és szociokulturális identitás a modern individuum hegeli koncepciójában. http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/3576/1/51-74_Rozsa.pdf (2021.07.18.) 22.o.
- 97) SÁPI Edit – HALÁSZ Csenge: Mephisto hamarosan ötvenéves, In Medias Res, 2021/1.sz. <https://mediatudomany.hu/archivum/mephisto-hamarosan-otveneves/> (2022.03.04.) 1-15.o.
- 98) SARKADY (2006): Sarkady Ildikó: A közsereplők személyiségvédelme a bírói gyakorlatban. https://mediakutato.hu/cikk/2006_03_osz/06_kozsereplok_szemelyise_gvedelme (2021.01.06.) 1.8.o.
- 99) SCHULTZ (2019): Schultz Márton: Elismeri-e a Ptk. a személyiség vagyoni értékét? http://acta.bibl.u-szeged.hu/70730/1/forum_doctorandorum_2019_087-102.pdf 1.o.

- 100) SIMON (2005): Simon Éva: Egy XIX. századi tanulmány margójára. Információs Társadalom. 2005/2.sz. 34-36.o.
- 101) SOLOVE (2008): Daniel Solove: Understanding Privacy. Harvard University Press. 2008. May. 8.o.
- 102) SOLOVE (2015): Daniel Solove: What is privacy? <https://teachprivacy.com/what-is-privacy/> (2021.12.15.) 1-4.o.
- 103) SÓLYOM (1983): Sólyom László: A személyiségi jogok elmélete. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest.1983. 38-34.o.
- 104) SOMODY (2016/1): Somody Bernadette: A rendőrképmás-ügy, mint az alapjogi ítélkezés próbája. Fundamentum 2016/1. 103-111.o.
- 105) SONNEVEND – BODNÁR (2021): Sonnevend Pál – Bodnár Eszter: Az Emberi Jogok Európai Egyezményének kommentárja. Hvg-Orac Kiadó. Budapest. 2021. 11.o.
- 106) STEINBERG (2017): Stacey Steinberg: Sharenting: Children's Privacy in the Age of Social Media. University of Florida Levin College of Law Research Paper No. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2711442 (2022.04.10.) 16-41.o.
- 107) STEFÁN (2020/2.): Stefán Ibolya: A mesterséges intelligencia alkalmazásával kapcsolatos erkölcsi-etikai kérdések vizsgálata, különös tekintettel a tervezési létszakra, IJ, 2020/2.sz., 23-28.o.
- 108) SZABÓ (2017): Szabó Anita: A drónok irányítása és jogi keretei. http://www.vmtt.org.rs/mtn2017/429_436_Szabo.pdf (2020.03.22.), 1-8.o.
- 109) SZÉKELY (2012/1): Székely László: A személyiségi jogok hazai elmélete. A forrásvidék. In Medias Res, 2012/1.sz. <http://real.mtak.hu/108591/1/media-tudomany-szekely-laszlo-a-szemelyisegi-jogok-hazai-elmelte-a-forrasvidek-labady-tamas-cikk-12.pdf> (2021. július 20.) 159.o.

- 110) SZÉKELY (2018): Székely László: A magánszféra védelme az Ombudsmani gyakorlatban http://www.eltereader.hu/media/2018/04/Gorog_Menyhard_Koltay_Szemelyiseg_READER.pdf (2021.05.02.) 182-196.o.
- 111) SZIKLAY (2010): Sziklay Júlia: Az információs jogok gyökerei a köz-és magánélet diktómiájában. Politika és Társadalom.<https://dfk-online.sze.hu/images/J%C3%81P/2010/2/Sziklay.pdf> (2022.03.10.) 2.o.
- 112) SZIKORA (2006): Szikora Veronika: Az általános szerződési feltételek szabályainak változása a Polgári Törvénykönyvben. Elérhető a DE ÁJK honlapján 2006-2012. között. 1-8.o.
- 113) SZILÁGYI Ferenc: A személyiség magánjogi védelmének dogmatikája a német jogban. <https://media-tudomany.hu/archivum/a-szemelyiseg-maganjogi-vedelmenek-dogmatikaja-a-nemet-jogban/> (2021.09.15.) 2.2.2.pont
- 114) SZLADITS (1937): Szladits Károly: Az angol jog kútfői. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1937. http://misc.bibl.u-szeged.hu/22714/1/18500_001-145.pdf 1-153.o.
- 115) SZOBOSZLAI – KISS (2013): Szoboszlai-Kiss Katalin: A felejtethetetlen Szókratész pere. in.: Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére, Universitas – Győr Nonprofit Kft, Győr., 12.o.
- 116) SZŰTS –YOO (2016): Szűts Zoltán – Yoo Jinil: Big Data, az információs társadalom új paradigmája. Információs Társadalom, XVI. évf. (2016) 1. szám. http://real.mtak.hu/43454/1/it_2016_01_1_szuts_yoo.pdf (2022.07.12.) 8-28.o.
- 117) POSNER (1981): Richard Posner: The Economics of Justice. Cambridge, MA: Harvard University Press.1981.17.o.
- 118) TATTAY (2006/4): Tattay Levente: A közszereplők magánjogi személyiségvédelme. Magyar Jog. 2006/4.sz., 228-230.o.

- 119) TÓTH J. (2017/2.1.): Tóth J. Zoltán: A közéleti szereplők elleni rágalmozás és becsületsértés megítélése az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában. In *Medias Res*, 2017/2.sz., 386-414.o.
- 120) TÓTH J. (2017/2.2.): Tóth J. Zoltán: Rendőrképmás: sajtószabadság és képmáshoz való jog a polgári jogi és az alapjogi jogosultságok keresztútján. *PRO FUTURO – A Jövő Nemzedékek Joga*. 2017/2.sz., 110-128.o.
- 121) UJVÁRINÉ (2016): Ujváriné Antal Edit: Szerződéskötés közvetítők útján, Általános szerződési feltételek, Elektronikus úton történő ügyletkötés és elektronikus aláírás, In: Majoros, Tünde (szerk.): *Kereskedelmi szerződések alapvető szabályai*, Budapest, Magyarország: Patrocinium Kiadó (2016) 278.o., 37-57.o., 21.o.
- 122) VÉKÁS (2009): Vékás Lajos: Über die Expertenvorlage eines neuen Zivilgesetzbuches für Ungarn. *ZeUP* 2009. <https://hrcak.srce.hr/file/137077> (2022.03.29.) 551.o.
- 123) SAHAN (2019): Vitalii Sahan: Remote identification by heart rhythm. How Pentagon Jetson's works. <https://medium.com/mawiband/remote-identification-by-heart-rhythm-how-pentagons-jetson-works-facd3b4b60ed> (2021.07.06.) 1-6.o.
- 124) WAGNER (1971): Wenceslas J. Wagner: The Development of the Theory of the Right to Privacy in France. In: *Washington University Law Review*, Volume 1971, Issue 1. https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=2765&context=law_lawreview (2021.09.10.), 4-5.o.
- 125) WESTIN (1968): Alan F. WESTIN: *Privacy and Freedom*. 1968. 25 *Wash. & Lee L. Rev.* 166.o.
- 126) ZAKARIÁS (2017/2): Zakariás Kinga: A képmáshoz való alapjog, A bírói döntések alkotmánybírósági felülvizsgálatának terjedelme a rendőrképmás ügyekben. *Alkotmánybírósági Szemle*, 2017/2.sz., 108-114.o.

- 127) ZAKARIÁS Kinga: Az emberi méltósághoz való jog.
https://ijoten.hu/szocikk/az-emberi-meltosaghoz-valo-jog#_ftnref3
(2021.07.19.)

FELHASZNÁLT ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI HATÁROZATOK:

- 1) 15/1991. (IV.13.) AB határozat
- 2) 46/1991. (IX.10.) AB határozat
- 3) 56/1994.évi (XI.10.) AB határozat.
- 4) 1234/B/1995.évi AB határozat
- 5) 67/1997 (XII.29.) AB határozat
- 6) 1970/B/1997. AB határozat
- 7) 115/B/1995.évi AB határozat.
- 8) 1970/B/1997. AB határozat
- 9) 772/B/1997. AB határozat.
- 10) 58/2001 (XII.7.) AB határozat.
- 11) 22/2004. (VI. 19.) AB határozat.
- 12) 43/2004 (XI.17.) AB határozat.
- 13) 35/2005. (X.5.) AB határozat.
- 14) 2/2007 (I.24.) AB határozat.
- 15) 144/2008. (XI.26.) AB határozat
- 16) 53/2009. (V.6.) AB határozat.
- 17) 165/2011. (XII.20.) AB határozat
- 18) 2/2014. (I. 21.) AB határozat.
- 19) 17/2014. (V. 30.) AB határozat
- 20) 28/2014. (IX. 29.) AB határozat.
- 21) 13/2016 (VII. 18.) AB határozat.
- 22) 3212/2020.(VI.19.) AB határozat.

**AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK FELHASZNÁLT
ÍTÉLETEI:**

- 1) Von Hannover v. Germany, no. 59320/00.,2004.06.04.
- 2) Von Hannover v. Germany, no. 40660/08. és 60641/08., 2012.02.07.
- 3) Von Hannover v. Germany, no. 8772/10., 2013. szeptember 19-i ítélet.
- 4) Karhuvaara v. Finland, application no. 53678/00 (2005) 41 EHRR 51.
- 5) Biriuk v. Lithuania, application no.233373/03., 2008. november 25-i ítélet.
- 6) Niemitz v. Germany, no. 137/10. sz., 1992.12.16.
- 7) Y.F. v. Turkey, no.24209/94., 2003.07.22.
- 8) Tysiak v. Poland, no.54/1003., 2007. 03.20,
- 9) A, B And C V. Ireland, no.25579/05., 2010. 12.16.
- 10)Ternovszky v. Hungary, no.67545/09., 2010.12.14.
- 11)A, B, C v. Ireland, no. 25579/05., 2010.12.16.,
- 12)Costa and Pavan v. Italy, no. 5427/10., 2013.02.11.
- 13)P. and S. v. Poland, no. 57375/08., 2012. 10.30.
- 14)Sidabras And Džiautas V. Lithuania, no.55480/00 és 59330/00.,
2007.07.27,
- 15)Botta v. Italy, no.153/1996/772/973.
- 16)Halford v. United Kingdom, no.20605/92., 1997.06.25.
- 17)Christine Goodwin v. United Kingdom, no.28957/95., 2002.07.11.
- 18)Mosley v. United Kingdom no.48009/08., 2011.05.10.
- 19)Erményi v. Hungary, 22254/14. sz, 2016. 11.22.
- 20)Sandra Jankovic v. Croatia no.38478/05., 2009.03.05.

- 21)Krone Verlag Gmbh & Co. Kg. Betéti Társaság v. Ausztria, no. 9605/03, 2002.02.26.
- 22)Sapan v. Turkey, no.44102/04., 2010.06.08.
- 23)Sciacca v. Italy, no.50774/99., 2005.01.11.
- 24)Hrico v. Slovakia, no.49418/99., 2004.07.20.
- 25)Lavric v. Romania, no.22231/05., 2014.01.14.
- 26)Verlagsgruppe News GmbH v. Austria (Application no. 76918/01., 2006. 12.14.
- 27)Varga and others v. Hungary, nos. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13, és 64586/13,
- 28)Leander v. Sweden, no.9248/81., 1987.03.26.
- 29)S. and Marper v. United Kingdom, nos. 30562/04 and 30566/04., 2008.12.4.
- 30)Pretty v. United Kingdom 2346/02. 2002.04.29,
- 31)Smirova v. Russia, nos. 46133/99 and 48183/99, 2003.10.10,
- 32)Asku v. Turkey nos. 4149/04 and 41029/04, 2012.03.15.
- 33)Haas v. Switzerland, no. 31322/07, ECHR 2011.
- 34)Chapman v. United Kingdom, no.:27238/95., 2001.01.18.
- 35)R.B. v. Magyarország, no. 64602/12., 2016.04.12.
- 36)Guillot v. France, no.:22500/93., 1993.10.24.,
- 37)Losonci Rose and Rose v. Switzerland no.664/6., 2010.11.9.,
- 38)Garnaga v. Ukraine, no.:20390/07., 2007.04.02.

FELHASZNÁLT HAZAI BÍRÓSÁGI ÍTÉLETEK

- 1) BDT.2006.1365.sz.
- 2) BDT.2020.4138. sz.
- 3) BH 2001.2.61.sz.
- 4) BH.2018.21.sz.
- 5) Budapest Környéki Törvényszék P. 20.964/2015/61.sz.
- 6) Budapest Környéki Törvényszék P.20.416/2018/24. sz.
- 7) EBH.2017.M.25.
- 8) Fővárosi Ítéltábla 17. Pf.20.395/2017/6-I.
- 9) Fővárosi Ítéltábla Pf.20156/2020/4.
- 10)Fővárosi Ítéltábla 2. Pf.20.996/2016/4/II.
- 11)Fővárosi Ítéltábla Pf.21053/2016/5. sz
- 12)Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.429/2010/3.sz.
- 13)Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.656/2012/7. sz.
- 14)Fővárosi Ítéltábla Pf.20653/2021/5. sz
- 15)Fővárosi Törvényszék 19. P.23.475/2011/4. sz.
- 16)Fővárosi Törvényszék P.24383/2007/8. sz
- 17)Fővárosi, Ítéltábla Pf.20156/2020/4. sz.
- 18)Győri Törvényszék P.20.286/2015/5. sz.
- 19)Győri Törvényszék P.20.919/2013/10.sz.
- 20)Győri Törvényszék P.20672/2017/9. sz.
- 21)Győri Törvényszék P.21.024/2017/29.sz.
- 22)Kúria 1/2012. számú BKMPJE határozat

- 23)Kúria 1/2015. számú BKMPJE határozat
- 24)Kúria Kf.39705/2020/4. sz
- 25)Kúria Mfv.10.261/2018/5.sz
- 26)Kúria P.III. 7689/1929.sz.
- 27)Kúria Kpkf. 37.901/2019/3.
- 28)Kúria Pfv.20543/2018/4.sz.
- 29)Kúria Pfv.20399/2020/23. sz
- 30)Kúria Pfv.21.716/2018/5.sz.
- 31)Miskolci Törvényszék P.21.239/2016/100. sz.
- 32)Nyíregyházi Törvényszék P.21.953/2017/6. sz.
- 33)Pécsi Ítéltábla Pf.I.20.360/2011/6. sz.
- 34)Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P.20.028/2008/13.sz.
- 35)Szegedi Ítéltábla Pf.20.016/2020/10.sz
- 36)Székesfehérvári Közig. és Munkaügyi Bíróság M.183/2015/56.sz.
- 37)Székesfehérvári Törvényszék P.21.240/2014/26.sz.
- 38)Szolnoki Törvényszék P.20.042/2014/2017.sz.
- 39)Szombathelyi Törvényszék Mf. 203/6/2015.sz.
- 40)Szombathelyi Törvényszék P.20.576/2014/1.sz.
- 41)Veszprémi Törvényszék P.20.905/2017/14.sz.
- 42)PJD.2017.3.sz.

**EGYÉB, KÜLFÖLDI JOGGYAKORLATBÓL SZÁRMAZÓ
ÍTÉLETEK**

- 1) Katz v. United States, 389 U.S. 347 (1967).
- 2) California v. Ciraolo, 476 U.S. 207 (1986).
- 3) Florida v. Riley, 488 U.S. 445 (1989)
- 4) Poe v. Ullman, 367 U.S. 497 (1961),
- 5) Olmstead v. United States, 277 U.S. 438 (1928),
- 6) Katz v. United States, 389 U.S. 347 (1967).
- 7) Hamberger v. Eastman No.5258 (1964)
- 8) Campbell v. MGN Ltd. (2004)
- 9) A Törvényszék ítélete (nyolcadik tanács), 2018. június 20. České dráhy a.s. kontra Európai Bizottság T-325/16. sz. ügy.
- 10)A Törvényszék ítélete (negyedik tanács), 2017. január 13. Deza, a.s. kontra Európai Vegyipari Bizottság, T-189/14. sz. ügy.
- 11)A Törvényszék ítélete (kilencedik tanács), 2016. november 30. Arkady Romanovich Rotenberg kontra az Európai Unió Tanácsa, T-720/14. s

EGYÉB INTERNETES FORRÁSOK

- 1) 1,2 milliárd Ft bírságot szabott ki a Gazdasági Versenyhivatal a Facebook-ra.
<https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2019-es-sajtokozlemenyek/12-milliard-ft-birsagot-szabott-ki-a-gazdasagi-versenyhivatal-a-facebook-ra> (2022.03.11.)
- 2) 2.9 billion people still offline.
<https://www.itu.int/en/mediacentre/Pages/PR-2021-11-29-FactsFigures.aspx> (2021.01.20.)
- 3) Aadhaar scheme does not violate right to privacy, says
<https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/aadhaar-scheme-does-not-violate-right-to-privacy-says-sc/articleshow/65969846.cms?from=mdr> (2021.05.23.)
- 4) Auch Löschen braucht Regeln,
https://www.deutschlandfunkkultur.de/bgh-urteil-gegen-facebook-auch-loeschen-brauchtregeln.2165.de.html?dram:article_id=501017 (2021. 08. 05.)
- 5) Austrian teen sues parents over childhood photos on Facebook.
<https://www.dw.com/en/austrian-teen-sues-parents-over-childhood-photos-on-facebook/a-19550533> (2022. 01. 15.)
- 6) A média jelentése. Tudományos és köznyelvi szavak értelmező szótára.
<https://meszotar.hu/keres-m%C3%A9dia> (2022.03.04.)
- 7) Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2008.30,21.
<http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590a-b1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)

- 8) Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2016.175. <http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590a-b1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)
- 9) Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2017.97. <http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590a-b1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)
- 10) Beszámoló az AJB, ill. helyetteseinek az éves tevékenységéről 2019.67. <http://www.ajbh.hu/documents/10180/3224326/AJBH+besz%C3%A1mol%C3%B3+2019/ea4f590a-b1fe-ea34-56de-ba0f8a5cb604?version=1.0> (2021.09.04.)
- 11) Bill of rights 1789. <https://www.archives.gov/founding-docs/bill-of-rights-transcript> (2021.09.21.)
- 12) China's watchful eye. https://www.washingtonpost.com/news/world/wp/2018/01/07/feature/in-china-facial-recognition-is-sharp-end-of-a-drive-for-total-surveillance/?noredirect=on&utm_term=.b66e205b66b1 (2021.05.24.)
- 13) Drone Registration. <https://www.businessinsider.com/drone-license-laws-regulations> (2021. 04.23.)
- 14) Donald Trump's Twitter Rival Truth Social Is In The News. This Is Why. <https://www.ndtv.com/world-news/donald-trump-promised-his-truth-social-will-take-on-twitter-6-weeks-on-where-it-stands-2862029> (2021.08.09.)
- 15) Drone Regulations and Fourth Amendment Rights: The Interaction of State Drone Statutes and the Reasonable Expectation of Privacy [online] at <http://jlsplaw.columbia.edu/wp-content/uploads/sites/8/2017/03/48-Matiteyahu.pdf> (2021.02.01)
- 16) Drónok: Az uniós repülésbiztonság reformja. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/drones/> (2021. 04.08.)

- 17) Euronews. Jön a Facebook Metaverzuma. <https://hu.euronews.com/2021/10/18/jon-a-facebook-metaverzuma-tizezer-unios-allampolgart-vesz-fel-a-ceg> (2022. 01. 12.)
- 18) Emberi Jogok Európai Bírósága. Gyakorlati útmutató az elfogadhatóság feltételeiről. Európa Tanács/2014. 70. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_HUN.pdf (2022.03.12.)
- 19) Ez az Ördög Ügyvédje blog. <https://hvg.hu/cimke/Ez%20az%20%C3%B6rd%C3%B6g%20%C3%BCgyv%C3%A9dje%20blog> (2021.09.14.)
- 20) Facebook Felhasználási Feltételek <https://www.facebook.com/legal/terms> (2021. 08. 05.)
- 21) Facebook muss Nutzer vorab über Sperr-Absicht informieren, <https://www.handelsblatt.com/technik/it-internet/bgh-urteil-facebook-muss-nutzer-vorab-ueber-sperr-absicht-informieren/27465568.html?ticket=ST-4227821-voAnR4cxFxTCygFfaop6-ap5> (2021.08. 05.)
- 22) France passes new law to protect child influencer. <https://www.bbc.com/news/world-europe-54447491> (2021. 08. 05.)
- 23) Gazdasági Versenyhivatal. Az Influencer marketing kérdései. https://www.gvh.hu/sajtoszoba/tajekoztato_anyagok/influencer-marketing-kerdesei (2021.04.04.)
- 24) Gazdasági Versenyhivatal. Az Influencer marketing kérdései. https://www.gvh.hu/sajtoszoba/tajekoztato_anyagok/influencer-marketing-kerdesei (2021.04.04.)
- 25) General Social Media Usage Statistics. <https://influencermarketinghub.com/social-media-statistics-2021/> (letöltés ideje:2021.02.24.)
- 26) Grandmother ordered to delete Facebook photos under GDPR. <https://www.bbc.com/news/technology-52758787> (2022. 01. 15.)

- 27) Hálózatok a közszolgálatban. Szerkesztette: Auer Ádám – Joó Tamás.
 Dialóg Campus Kiadó. 6.o.
<http://real.mtak.hu/107966/1/Lelektanimuveletekeskozossegimedia.pdf>
 (2022.03.11.)
- 28) Influence meaning.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/influence>
 (2022.02.11.)
- 29) Kik az influencerek, mi az influencer marketing? A WP kurzus edukatív anyaga.
<https://wpkurzus.hu/kik-az-influencerek-mi-az-influencer-marketing/> (2020.04.04.)
- 30) Közösségi oldalak használata.
https://nmhh.hu/dokumentum/218531/internetes_felmeres_2020.pdf
 (2021.02.24.)
- 31) Magyar Újságírói Etikai Kódex. <https://muosz.hu/kodexek/ujsgairoi-etikai-kodex/> (2021.01.20.)
- 32) Marissa Dellato: Warning: The children's footprint beginning before birth. https://nypost-com.translate.google.com/2018/11/08/warning-your-kids-digital-footprint-starts-before-birth/?x_tr_sl=en&x_tr_tl=hu&x_tr_hl=hu&x_tr_pto=sc (2022. 01. 12.)
- 33) Martin Heidegger nyomában.
<https://vendegszovegek.wordpress.com/2016/06/12/martin-heidegger-kerdes-a-technika-nyoman/> (2022.04.11.)
- 34) Médiatörténet – a sajtó funkciói.
http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/index3753.html?option=com_tanelem&id_tanelem=1292&tip=0 (2022.01.11.)
- 35) New the Real-Time Sub-Terahertz Security Body Scanner. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10762-020-00683-5>
 (2022. 02. 10.)

- 36) Nemzeti digitalizációs stratégia. 2021-2030. <https://2015-2019.kormany.hu/download/f/58/d1000/NDS.pdf> (2021.03.23.)
- 37) NMHH Stratégia 2018-2022. https://nmhh.hu/dokumentum/195350/nmhh_strategia_2018_2022.pdf (2022.02.14.)
- 38) NMHH. Influencerek, kik ők és honnan jöttek? https://nmhh.hu/cikk/195715/Influencerek_kik_ok_es_honnan_jottek
- 39) Number of Facebook users in Hungary from September 2018 to February 2021. <https://www.statista.com/statistics/1029770/facebook-users-hungary/> (2021.03.23.)
- 40) Privacy no longer a social norm, says Facebook founder. <https://www.theguardian.com/technology/2010/jan/11/facebook-privacy> (2022.02.14.)
- 41) Right of privacy act 1967. 101.o. <https://books.google.hu/books?id=kldFAQAAMAAJ&pg=PA101&lpg=PA101&dq=bismarck+death+photo+right+to+privacy&source=bl&ots=0Kj1HgFX03&sig=ACfU3U3qeeSvkJrVQ-T-xFRCCxjR14QzQ&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwioq-yix7v1AhWJHuwKHTZIDiwQ6AF6BAgYEAM#v=onepage&q=bismarck%20death%20photo%20right%20to%20privacy&f=false>
- 42) Ronald Simon – Sheldon Teperman: The World Trade Center Attack: Lessons for disaster management. <https://link.springer.com/article/10.1186/cc1060> (2022. 02. 10.)
- 43) Should robots be citizens? <https://www.britishcouncil.org/anyone-anywhere/explore/digital-identities/robots-citizens> (2021. 04.08.)
- 44) The 100,000 Genomes Project. <https://www.genomicsengland.co.uk/about-genomics-england/the-100000-genomes-project/> (2021.07.01.)
- 45) The English Law Of Privacy - An Evolving Human Right. https://www.supremecourt.uk/docs/speech_100825.pdf (2021.09.14.)

- 46) The right to privacy in China, Stakeholder Report Universal Periodic Review, 17. Session China, [4.https://privacyinternational.org/sites/default/files/2017-12/ChinaUPR_2013.pdf](https://privacyinternational.org/sites/default/files/2017-12/ChinaUPR_2013.pdf) (2021.05.24.)
- 47) TikTok reached 1 billion monthly active users. https://techcrunch.com/2021/09/27/tiktok-reached-1-billion-monthly-active-users/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAANRJRDi6zlDBjj0atloiy_qy_Jg2k3SUpKXUVk-m8Y8xY2TqajwkC2TswH53idMTpiKIvhSEQVLNM88-HjzdsDW3dYG1rjcx7RtLfgTCBJgPDFtTbtb0LogpCY51mAN6j5j6u0cylC-EQx-xuhwfdq9W0GN5kyWdEnMh6Wz4Lx0lX (2022.02.14.)
- 48) UAS by Numbers. <https://www.faa.gov/uas/resources/by-the-numbers/> (2021. 04.23.)
- 49) Use of the Automatic Identification System (AIS) on Autonomous Weather Buoys for Maritime Domain Awareness Applications. <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/4098860> (2022. 02. 10.)
- 50) Vezet a vénaszkenner, ha többlépcsős azonosításról van szó. <https://index.hu/techtud/2021/10/14/ha-tobblepcesos-azonositasrol-van-szo-vezet-a-venaszkenner/> (2022.03.06.)
- 51) What is Anonymus? How the infamous ‘hactivist’ group went from 4chan trolling to launching cyberattacks on Russia. <https://www.cnbc.com/2022/03/25/what-is-anonymous-the-group-went-from-4chan-to-cyberattacks-on-russia.html> (2021.09.14.)
- 52) Your Privilege Gives Your Privacy Away: An Analysis of a Home Security Camera Service. <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9155516> (2022. 01. 15.)

**A SZERZŐ TÉMÁVAL KAPCSOLATOS PUBLIKÁCIÓNAK
JEGYZÉKE**

- 1) HALÁSZ Csenge: A közszereplők személyiségi jogai a hazai esetjog és az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata tükrében, In: III. Fiatalok Eurózában Konferencia. Sopianae Kulturális Egyesület, Pécs, Magyarország : Sopianae Kulturális Egyesület (2017) pp. 144-155.
- 2) HALÁSZ Csenge: Privacy on the internet - Dream and reality? In: Kékesi, Tamás (szerk.) Multiscience XXXII. MicroCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, Miskolc-Egyetemváros, Magyarország : Miskolci Egyetem (2018) p. 10.26649/musci.2018,050 3 p.
- 3) HALÁSZ Csenge: A közösségi médiában megvalósuló személyiségi jogsértések a hazai bírói gyakorlat tükrében, In: Szabó, Miklós (szerk.) Doktoranduszok fóruma : Miskolc, 2017. november 16. : Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa, Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetem Tudományos és Nemzetközi Rektorhelyettesi Titkárság (2018) 165 p. pp. 36-41., 5 p.
- 4) HALÁSZ Csenge: A magánélethez való jog aktuális kérdései, In: P Szabó, Béla; Zaccaria, Márton Leó; Árva, Zsuzsanna (szerk.) Profectus in litteris IX. : Előadások a 14. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferencián, Debrecen, Magyarország : Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Lícium-Art Könyvkiadó (2018) 325 p. pp. 67-77.
- 5) HALÁSZ Csenge: The Right to Privacy in Hungary, STUDIA IURISPRUDENTIAE DOCTORANDORUM MISKOLCIENSIIUM-MISKOLCI DOKTORANDUSZOK JOGTUDOMÁNYI TANULMÁNYAI 1 pp. 63-75.
- 6) HALÁSZ Csenge: The ideological and regulatory questions of the right to privacy, with particular regard to the situation of public figures, In: Barzó, Tímea; Csák, Csilla; Dmitro, Bielov; Yaroslav, Lazur; Sibilla, Buletsa (szerk.) Modern Researches : Progress of the legislation of

Ukraine and experience of th European Union - Part 1-2., Miskolc, Magyarország, Riga, Lettország : Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Izdevniecība "Baltija Publishing" (2020) 1,162 p. pp. 24-38.

- 7) HALÁSZ Csenge: Innovatív megoldások a személyiségi jogi védelemben, kiemelten a magánélethez való jog oltalmára, In: Certický, Mária (szerk.) Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában : Tanulmánykötet, Szeged, Magyarország : Magánjogot Oktatók Egyesülete (2020) 166 p. pp. 124-129.
- 8) HALÁSZ Csenge: Ujjlenyomatban a privátszféra? A biometrikus azonosítás és a magánélethez való jog metszéspontjai, PUBLICATIONES UNIVERSITATIS MISKOLCINENSIS SECTIO JURIDICA ET POLITICA 2019 : 2 pp. 303-318.
- 9) HALÁSZ Csenge: Privacy az új szabályozás tükrében, avagy a magánélethez való jog pillanatnyi állapota, In: Szabó, Miklós (szerk.) Doktoranduszok fóruma : Miskolc, 2018. november 22. : Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa, Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetem (2019) pp. 41-45.
- 10) HALÁSZ Csenge: A magánélethez való jog, mint a művészeti szabadság határa, avagy "lehet-e alkotni minden korláttól menten, teljes szabadsággal?" In: Prof., Dr. Szabó Miklós (szerk.) Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium (Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai) Tomus 18., Miskolc, Magyarország : Bíbor Kiadó (2019) pp. 21-35.
- 11) HALÁSZ Csenge: Civil Law Assessement of Human Personality, In: Kékesi, Tamás (szerk.) MultiScience - XXXIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, Miskolc-Egyetemváros, Magyarország : Miskolci Egyetem (ME) (2019) pp. 1-8.
- 12) HALÁSZ Csenge: Személyiségi jogok a közösségi médiában-új kihívások a bírói gyakorlat tükrében, PUBLICATIONES

UNIVERSITATIS MISKOLCINENSIS SECTIO JURIDICA ET
POLITICA 2020 : 1 pp. 341-358

- 13)BARZÓ Tímea – HALÁSZ Csenge: Elmosódott magánélet? A privátszféra érvényesülése és határai az online közösségi térben, MISKOLCI JOGI SZEMLE: A MISKOLCI EGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KARÁNAK FOLYÓIRATA 15 : 1 pp. 33-48.
- 14)SÁPI Edit – HALÁSZ Csenge: Mephisto hamarosan ötvenéves. Az alkotás és a véleménynyilvánítás szabadságának szerzői és személyiségi jogi ütközéspontjai, IN MEDIAS RES: FOLYÓIRAT A SAJTÓSZABADSÁGRÓL ÉS A MÉDIASZABÁLYOZÁSRÓL 10 : 1 pp. 128-141.
- 15)HALÁSZ Csenge – CERTICKY Mária: Hová tűntél, önrendelkezés!?: Gondolatok a képmás mint személyes adat szerződésen alapuló kezeléséről, Jogtudományi Közlöny 76 : 2 pp. 67-77.
- 16)HALÁSZ Csenge: Alapjogok a közösségi médiában, avagy a véleménynyilvánítási szabadság és a tovatűnő magánélet nyomában, Közigazgatás Tudomány (2021), <https://www.kozigazgatastudomany.hu/index.php/kozigtud/article/view/20/20>
- 17)HALÁSZ Csenge: Verantwortung von unternehmen bei verletzung der privatsphäre –verantwortung von und in netzwerken European Integration Studies 17 : 1 pp. 180-190.
- 18)CZÉKMANN Zsolt – HALÁSZ Csenge – RITÓ Evelin: Hollandia, In: Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) "Gondolatok köztere" A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban, Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021) pp. 470-498.
- 19)CZÉKMANN Zsolt – HALÁSZ Csenge – RITÓ Evelin: Dánia, In: Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) "Gondolatok köztere" A

közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban
Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021) pp. 499-517.

20) CZÉKMANN Zsolt – HALÁSZ Csenge – RITÓ Evelin: Belgium, In: Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) "Gondolatok köztere" A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban, Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021) pp. 518-539.

21) BARZÓ Tímea – HALÁSZ Csenge: Kína, In: Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) "Gondolatok köztere" A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban, Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021) pp. 675-687.

22) BARZÓ Tímea – HALÁSZ Csenge: Japán, In: Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) "Gondolatok köztere" A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban, Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021) pp. 688-698.

23) BARZÓ Tímea – HALÁSZ Csenge: Dél-Korea, In: Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) "Gondolatok köztere" A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban, Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021) pp. 699-710.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

- 1) AB – Alkotmánybíróság
- 2) Be. – 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 3) Ptk. – A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény
- 4) 1959-es Ptk. – A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959.évi IV. törvény
- 5) Mvtv. – A magánélet védelméről szóló 2018.évi LIII. törvény
- 6) Mt. – A munka törvénykönyvéről szóló 2012.évi II. törvény
- 7) Mjt. – 1928-as magánjogi törvényjavaslat
- 8) Infotörvény. – 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 9) Be. – 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 10) Pp. – A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
- 11) Btk. – A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- 12) GDPR – Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 Rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről
- 13) EJEE – Emberi Jogok Európai Egyezménye
- 14) EJEB – Emberi Jogok Európai Bírósága
- 15) Mttv. – A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény
- 16) Smtv. – A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény
- 17) Audiovizuális irányelv – Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1808 Irányelve (2018. november 14.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelv

- 18) DSA – Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról
- 19) DMA – Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról (digitális piacokról szóló jogszabály)

SZERZŐSÉGI NYILATKOZAT

Alulírott dr. Halász Csenge, büntetőjogi felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott doktori értekezésem kizárólag saját, önálló munkám. A benne található, másoktól származó, nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti leelőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben) az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem, hogy a benyújtott doktori értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

Miskolc, 2022. augusztus 9.

dr. Halász Csenge

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni a Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kara valamennyi oktatójának és a Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Iskolának, amiért joghallgatói és doktoranduszi éveim alatt kinyitották előttem a jogtudomány szépségeit rejtő „ajtót”, illetve megmutatták a tudás és a folyamatos tanulás értékét.

Hálás köszönettel tartozom mindazon oktatóknak, a jogtudomány képviselőinek, akik az értekezés műhelyvitáján értékes szóbeli, illetve írásbeli véleményeikkel segítettek a dolgozat kiforrottabbá, értékesebbé tételében. Az ő tanácsaik és hozzászólásaik nélkül a disszertáció jelen formája nem valósulhatott volna meg.

Köszönettel és hálával tartozom tudományos vezetőmnek, Prof. Dr. Barzó Tímeának. A tőle kapott szakmai és emberi értékek fontos iránytűk számomra.

Köszönöm a Polgári Jogi Tanszék minden kollégájának a disszertáció elkészítéséhez nyújtott segítségükért. Külön szeretném megköszönni a Kereskedelmi Jogi Tanszék vezetőjének, Prof. Dr. Barta Juditnak a támogatását, aki tudásával és lendületével szintén példa előttem.

Köszönettel tartozom továbbá barátaimnak, Klaudiának, Évinek, Gergőnek, Evinek, Flórának, Editnek és Ibolyának, akikre mindig támaszkodhatok, és akik nélkül ez az értekezés nem jöhetett volna létre.

A doktori disszertációmot három embernek ajánlom.

A Szüleimnek, mert én Mindent tőlük kaptam, kapok, és a Testvéremnek,
akivel ezen a Mindenben egyenlően osztozunk.